

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

- Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.
- Hoofdartikel: 1881—1921.
- Mededeelingen van verschillenden aard: Dr. Damman. — Schandelijke leugens van Akker.
- Ingezonden: Schade door kwakzalverij.
- Correspondentie.
- Feuilleton: Van een Apotheker-Specialist.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

De herdenking van het veertigjarig bestaan van de Vereeniging is uitgesteld tot begin Februari a.s. Zij zal waarschijnlijk bestaan in het houden van een feest-bijeenkomst.

Nadere bijzonderheden zullen in het Maandblad van Februari worden opgenomen.

Als nieuwe leden zijn toetredend de Heeren:

- C. G. Baert, apotheker . . . . . te *Vlissingen*.
- Z. v. d. Belt, arts . . . . . „ *Delft*.
- R. de Boer, apotheker . . . . . „ *Venlo*.
- J. A. T. v. d. Houte Wiléms, apotheker „ *Haarlem*.
- Dr. L. De Torno, „ „ *Bloemendaal*.
- A. H. v. d. Velde, „ „ *Zaandam*.
- S. de Vries . . . . . „ *Amsterdam*.
- M. J. Wilmink, tandarts . . . . . „ *Winterswijk*.
- D. v. Zanten, apotheker . . . . . „ *Zeist*.

1881—1921.

Het past ons, bij de herdenking van dit veertigjarig tijdperk, vóór alles een woord van hulde te wijden aan de nagedachtenis van de beide broeders: Dr. G. W. BRUINSMA en Dr. VITUS BRUINSMA, die reeds eenige jaren vóór 1881 de aandacht van het publiek vestigden op het groote gevaar, dat de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes voor de samenleving opleverde.

Nadat zij, door ijverig onderzoek, de noodige gegevens verzameld hadden, waarop hunne waarschuwingen berustten, brachten zij, in een tweetal boekjes, die waarschuwingen ter kennis van het publiek en openden op die wijze de oogen van velen, die den omvang van het kwaad nog niet in zijn uitgebreidheid kenden.

Doch daarbij lieten zij het niet. Overtuigd dat de kwakzalverij voortdurend moest worden bestreden, dat het *frappez, frappez toujours* moest worden

toegepast, wilde men met succes werkzaam zijn, besloten zij met verschillende gelijkgezinden, een *Vereeniging tegen de Kwakzalverij* op te richten, waaraan spoedig zich meer dan 200 personen van allerlei rang en stand als lid aansloten.

Op 1 Januari 1881 kwam de *Vereeniging* tot stand en op denzelfden datum verscheen het eerste nummer van het *Maandblad* door de Vereeniging uitgegeven. De GEER. BRUINSMA traden op als *Redacteurs*, de heer H. VAN BELKUM Kz., die ook vol ijver voor de zaak was, als uitgever. Wat men met het *Maandblad* beoogde, kon men lezen in het Hoofdartikel van No. 1 van den eersten jaargang, welk artikel wij, vol piëteit voor de Schrijvers, hier nogmaals onder de oogen van het tegenwoordig publiek brengen;

„Eenige bedenkingen weerlegd.

„Een blad ter bestrijding der kwakzalverij? Wat een dwaasheid. Hoe meer men over die kwakzalverij schreeuwt, hoe erger het er mee wordt. Er is reeds veel te veel over geschreven. Men moest die zaak laten rusten en zij zou van zelf wel dood bloeden.”

Dit is een van de vele bedenkingen die men uitte bij 't hooren van ons plan om dit blad te doen verschijnen. Wij antwoorden: wie de brandklok luidt, veroorzaakt niet den brand, maar geeft er heinde en ver bekendheid aan, opdat er hulp opdage. Zeker zijn er velen die niet wisten dat het met de kwakzalverij zóó erg was, als hun sinds eenigen tijd is gebleken, maar als wij hun dat niet onder 't oog hadden gebracht zou 't er niet minder erg mee zijn geweest; integendeel, onbekendheid met het kwaad is een kwaad op zich zelf, want zij verhindert het aanbrenge van verbetering.

„Nee — zeggen anderen — gij bevordert de zaak der kwakzalvers door aan hen en hun middeltjes zooveel meerdere bekendheid te geven; zij profiteeren van uwe bestrijding, want zij gebruiken deze als een nieuwe reclame voor hun bedrog.”

Wij ontkennen dit. — Niet dat de kwakzalvers van de bestrijding geen middel tot reclame maken; wij hebben reeds de ondervinding opgedaan dat zij dit wel doen. Maar niet waar is het, dat deze reclame hen zooveel baat, dat zij ten slotte meer succes hadden dan wanneer zij nooit bestreden

waren. Alle kwakzalvers moeten aan hun affaire door onophoudelijk adverteeren enz. een zeer groote bekendheid geven, indien zij willen slagen. Zal het hun nu veel helpen indien ook wij de namen hunner middeltjes noemen en daarbij door feiten hun bedrog aan het licht brengen? En mochten zij door de tegenschriften, die zij in het licht geven, misschien een enkelen nieuweling in hun netten vangen, dan staat daar tegenover een veel grooter aantal dat door onze voorlichting uit hun handen wordt gered.

Want zonder te meenen dat wij reeds eenigszins voldoende in onze voorlichting van het publiek geslaagd zijn — de uitgave van dit blad bewijst het tegendeel — hebben wij toch de bewijzen in handen dat menigeen reeds door ons voor verder bedrog is behoed. Hier hield het debiet van dit of dat zwendelboek bijna geheel op; daar schafte men het gebruik van een duur maar waardeloos zoogenaamd gezondheidsmiddel voor goed af; elders werd men er van terug gehouden zich opnieuw tot een kwakzalver te wenden, aan wien men reeds een belangrijke som had verspeeld, maar omtrent wiens wetenschap en waarde men thans beter was ingelicht. Mocht het aantal dezer echter nog kleiner zijn dan wij meenen te mogen veronderstellen, toch zal het wel grooter zijn dan dat hetwelk de kwakzalvers ooit door onze bestrijding kunnen hebben gewonnen.

Velen echter roepen uit: „uw bedoeling is goed, maar het is een hoopeloze strijd. De menschen willen hulp zoeken bij elk die ze hun aanbiedt. Gij kunt niet zoo zonneklaar aantoonen dat hij, van wien ze hulp verwachten, een bedrieger is, of in tijd van nood zullen ze het toch maar eens met hem probeeren. Zoolang niet de geneesheeren het zoover hebben gebracht, dat zij elke ziekte of elk gebrek oogenblikkelijk als met een tooverwoord genezen, zal men het blijven beproeven met hen, die met groote woorden beweerden dat zij dat wel kunnen.”

Wij antwoorden: zeker zullen velen — niet allen — blijken voor overtuiging onvatbaar te zijn en voortdurend in staat om met open oogen te worden bedrogen. Doch daarom wenschen we voor hen, wat voor ons allen optreedt wanneer we niet sterk ge-

noeg zijn om ons tegen bedrog te beveiligen, hulp van den Staat. Menig ervaren kassier zal zich zelf wel tegen bedrog met valsche wissels weten te behoeden, maar moet men daarom het publiek niet beveiligen door het stellen van straf op het vervaardigen van valsche wissels?

Men zegge niet dat de menschen behoefte hebben aan 't geen de kwakzalvers hen aanbieden, omdat, wanneer het hen aangeboden wordt, zij er zoo gretig naar grijpen. Hebben de roodhuiden behoefte aan brandewijn, omdat als de blanken het hun aanbieden, zij er zich aan bedrinken?

Met hetzelfde recht zou men kunnen zeggen dat de Nederlanders behoefte hebben aan een kroeg of koffiehuis op den hoek van elke straat, omdat men kan zien dat er nergens een drankhuis wordt opgericht of het krijgt druk bezoek.

De kwakzalvers *scheppen de behoefte*. Als niemand adverteert, dat tering of kanker door het slikken van dit, of het smeeren met dat, onfeilbaar en snel is te genezen, zal niemand een handvol geld aan zoo iets wegwerpen. Als er niet honderd middelen tegen borstziekten geadverteerd werden, zouden niet zoo veel zieken de geheele krant door medicineeren en ten slotte hun kwaal verergeren. Niet dat zij niet, buiten hun geneesheer om, het een en ander zouden beproeven maar dat zouden zijn vrij onschuldige huismiddeltjes, door dezen of genen goeden vriend aangeraden, die wel niet veel zouden baten, maar toch geen schromelijk nadeel aan gezondheid en beurs zouden toebrengen.

Een andere bedenking luidt: „als gij strijdt tegen kwakzalverij, moet gij ook strijden tegen de geneeskundigen, want ook die kwakzalven.”

FEUILLETON.

Van een Apotheker-Specialist.

Reeds eenige maanden ligt de circulaire op mijn schrijftafel. Dikwijls kwam ze mij in dien tijd onder de oogen, maar telkens moest ik haar weder terzijde leggen, omdat andere zaken om bespreking vroegen. Ook in de kwakzalversreclame is de eene meer van belang, gevaarlijker, dan de andere. En wat nu eenmaal het zwaarste is, moet ook het zwaarste wegen.

Toch, toen ik dezer dagen weer de annonce las over *v. Aken's Kruger's Toniek*, zocht ik de circulaire, die al zoo lang lag te wachten, op, las haar nog eens na, en ja, ik mag dat wereldwonder niet zoo maar negeeren. Ik ben het aan onze lezessen en lezers verplicht; ook zij moeten weten, meer weten althans, van de Apotheker-Specialist te Selzaete (België), en zijn wonderdoende geneesmiddelen (?).

Daar in Selzaete woont een ware weldoener der menschheid, het is de Heer H. v. AKEN, Apotheker-specialist, oud leerling van het gasthuis te Gent. Dit laatste vertelt hij in zijn circulaire wat al te dikwijls. Enfin daar is hij toch trots op, natuurlijk!

Deze specialist maakt de lijdende menschheid gelukkig, door het verkoopen van zijn „Kruger's Toniek”, het eenigste doeltreffend geneesmiddel tegen: Neurasthenie, Zenuwzwakte, Zenuwziekte, Bloedarmoede en hunne droevige en pijnlijke gevolgen. Om u een beetje op de hoogte te brengen, opdat u zelf zult kunnen beoordeelen of u aan zenuwziekte lijdende is, vertelt de circulaire:

„Wat wordt men gewaar als men aan zenuwziekte lijdt: Altijd vermoeid, zelfs 's morgens bij het opstaan, droefgeestig, ontmoedigd, zonder wils-

Wij antwoorden: zeker moeten we dat. Waar kwakzalverij gepleegd wordt zullen we haar brandmerken, onverschillig of de persoon tot het uitoefenen van de geneeskunde door den staat bevoegd of onbevoegd verklaard wordt. Men heeft ons wel eens genoemd de lofzangers der officieele geneeskunst, of der docters en apothekers of zelfs van het geneeskundig staatstoezicht, maar nooit hebben we iets gedaan om dien naam te verdienen. Ofschoon onder de kwakzalvers het aantal niet geëxamineerde personen grooter is dan dat der geëxamineerden, zijn er toch ook verscheidene volgens de Nederlandsche Wet „bevoegde” geneeskundigen, die op ergerlijke wijze kwakzalven en steeds hebben wij hunne namen genoemd en hunne handelwijzen aan het licht gebracht, zoodra zij ons bekend werden.

Men dient echter in 't oog te houden wat wij onder kwakzalverij verstaan. Wij bedoelen daarmee zooals wij meermalen gezegd hebben: het uitoefenen van geneeskunst of het verkoopen van geneesmiddelen met het *eenige* doel om daarmee geld te verdienen, wetende dat de behandeling of de middelen de uitwerking *niet* kunnen hebben, welke men den patient voorspiegelt en deze er van verwacht. Met andere woorden en duidelijker: het willens en wetens plegen van bedrog op geneeskundig gebied met geen ander doel dan om zich zelf te verrijken.

Er mogen nu onder de geneeskundigen zijn die zich aan dit misdrijf schuldig maken, *de* geneeskundigen, den geheelen stand, kan het genoemde niet worden ten laste gelegd. De eene geneeskundige is bekwaam dan de andere; deze geeft zich veel moeite om de hoogte van de wetenschap te blijven, gene volstaat met de vele of weinige kennis die hij

kracht, algemeene afgematheid, verlies of zwakte van het geheugen, ruischingen of geruchten in de ooren, zenuwachtige hartkloppingen en bevangenheden, draaiingen, hoofdzeer, maagkrampen, verstopping, moeilijk ophouden van het water, onmacht, vroegtijdige uitputting, lendenpijn, steken in de zijde, neuralgies, onrustige en afmattende slaap vol droomen, afkeer van den arbeid, prikkelbaarheid, geleë aangezichtskleur, randen om de oogen, zenuwachtige hoest, gevoel van eenen bol in de keel, moeilijke en vertragende maandstonden. Indien de ziekte sleept verschijnen heviger ziekten als verlamming der blaas, der beenen, vallende ziekte, beroerte, St. Vitusdans.

De genezing van al deze kwalen kan enkel bekomen worden door het gebruik van KRUGER'S TONIEK, welke reeds wonderen heeft gedaan en alle dagen bedankingen en gelukwensen verworft.”

Is dat nu mooi of niet? Ik vraag u is dat kras of niet? Al die ziekten, al die narigheden, worden genezen door Kruger's Toniek!

Maar wacht even, de maat is nog niet vol. Daar schiet den samensteller van de circulaire nog iets te binnen, wat hij, naar het schijnt, bijna vergeten had te vermelden:

„KRUGER'S TONIEK is met den besten uitslag toegepast geweest bij herstellende van Fleuris, Influenza, Typhus, Koortsen, bij ouderdomzwakten, bij moeilijk herstellende, jonge moeders.”

Anders nu heusch niets meer? Kruger's Toniek doet waarlijk wonderen en mirakelen? Als men daar nu niet paf van staat, dan, dan... enfin dan houdt alles op!

„De grond die zich stillekens aan de flesch vormt is toe te schrijven aan de goede kwaliteit

van de academie heeft meegenomen en neemt alleen zijn praktijk tot leerschool; de een schrijft geen geneesmiddelen voor als hij weet dat geen geneesmiddelen kunnen helpen, de ander laat dan toch een onschuldig mengseltje toedienen om den zieke niet in de meening te brengen dat hij niet met de noodige zorg wordt behandeld enz. enz. Maar wat aan vele geneeskundigen ook moge ontbreken en wat zij ook dikwijls mogen doen of laten, in 't algemeen kan men zeggen dat zij ter goeder trouw zijn, dat boos opzet om te bedriegen en daardoor zich zelf te verrijken, ontbreekt. Dit laatste vormt het groote verschil met de kwakzalvers; zij zijn bedriegers, zoo goed als marskramers bedriegers zijn, die aan de boeren koperen ringen voor goud verkoopen, en duidelijk te onderscheiden van de kooplieden die zich ter goeder trouw in het gehalte van het verkochte goud mochten vergissen.

Eindelijk zijn er nog die zeggen: „kwakzalverij heerscht overal, niet alleen in den verkoop van geneesmiddelen. In kerk en staat, in het bestuur van rijk en gemeente, onder ambtenaren en kooplieden, bij advocaten en notarissen, bij financiers en courantiërs, overal bestaat leugen en bedrog, dus kwakzalverij. Daaraan een einde te willen maken is een onbegonnen werk.”

Welnu, wij zullen de verdeling van den arbeid toepassen en slechts een deel van die algemeene kwakzalverij voor onzerekening nemen, de kwakzalverij met geneesmiddelen zonder echter te beloven andere vermen van bedrog die, zeer dicht aan deze grenzen, altijd onbesproken te laten. Anderen mogen een ander deel tot hun taak kiezen. Op geen gebied zal daardoor de kwakzalverij wel geheel

van den wijn die door ouder worden deposeert.”

O, dank u. 't Is maar sekuur om dat even aan te stippen, niet waar? Men kon toch allicht aan iets anders denken. Wie weet aan wat voor rommel. Die grond aan de flesch bewijst de goede kwaliteit van den wijn, o zoo! Maar goed dat u 't weet!

Tot zoover gaat het alleen over zenuwaandoeningen waarover een tweede circulaire nog wat meer vertelt en leefregels aangeeft, met de aanwijzing om geregeld per dag 2 à 3 likeurglaasjes Kruger's Toniek van H. van Aken te gebruiken, dat spreekt van zelf!

Erg nauw met de hoeveelheid neemt hij 't niet. Komt er minder op aan!

Deze apotheker-specialist brengt echter nog heel wat meer in den handel en men staat er verstelt van dat er nog zieke of lijdende menschen zijn als men het lijstje van zijne specialiteiten inziet. Alles is doeltreffend en door geen ander geneesmiddel te vervangen. Daar hebt je nu b.v.:

„MAAGPOEDOEDERS. Het beste gekende geneesmiddel tegen *Maagkrampen*, maagontsteking, gebrekkige eetlust, slechte spijsvertering, watergal, oprispingen, brakingen. Zij kunnen door geen enkel geneesmiddel vervangen worden, 't is een ernstige geneeswijze die verdient warm aanbevolen te worden aan elk persoon die aan de maag lijdt.”

Mocht u soms een purgeermiddel noodig hebben, de specialist heeft er een:

„*Purgeer-Bloedzuiverende, slijmverdrivende Pillen van H. van Aken, Apotheker te Selzaete, oud-leerling van het Gasthuis te Gent.*”

Het beste middel om het bloed te zuiveren en te verkloeken, zij verjagen gal en slijmen en in het algemeen de onzuiverheden die in het lichaam

worden uitgerooid, maar belangrijk verminderd of ten minste in haar verderen voortgang gestuit, zal zij wel kunnen worden. Daartoe hopen wij op ons gebied werkzaam te zijn.

Wie lust heeft helpe een handje."

Met bovenstaande verklaring wenschen wij ook den *een en veerstigsten jaargang* van ons blad te openen. Waar nog steeds *bedenkingen* tegen ons optreden worden geopperd, gebruiken wij dezelfde motieven ter weerlegging als in 1881 is geschied. En dit uit overtuiging, dat ook thans nog waarschuwingen onzerzijds geenszins overbodig en, wij op ons gebied nog nuttig werkzaam kunnen zijn.

Intusschen verwachten wij een andere bedenking, n.l.: „Zijt gij in al die 40 jaren niet zoover gekomen, dat die waarschuwingen thans overbodig zijn; heeft uw werk zóó weinig nut gesticht?"

Het valt o.i. niet moeilijk ook deze bedenking te weerleggen. Men beschuldige ons niet van eigenwaan, wanneer wij hier verklaren overtuigd te zijn van het GROOTE NUT, door de Vereeniging in de afgelopen 40 jaren gesticht. Bewijzen te over zijn er om deze bewering te staven. Menigeen is door onze raadgevingen uit de handen van kwakzalvers gered. Maar desniettemin zijn onze waarschuwingen — en ons aandringen op betere wettelijke regeling — tegenwoordig meer dan ooit noodig. Waar verschillende van de oude kwakzalvers (misschien ook door ons toedoen) min of meer van het tooneel zijn verdwenen, treden er bijna dagelijks nieuwe op, die zich op het vak toeleggen, om op gemakkelijke wijze — zij het ook ten koste van de gezondheid

verblijven, ze werken snel en zonder pijn, zij voorkomen menige ziekte, voortkomende van de ontroering van het bloed, zij genezen maagzuur, moeilijken stoelgang, buikpijn, keeren der jaren, leverziekte, speen, krevelingen, puisten, geraaktheid. Deze pillen bevallen zeer wel aan bloedrijke personen die er een regelmatig gebruik van maken. Iedereen zou de bloedpillen van H. van Aken te huis moeten bezitten om zich intijds het bloed te zuiveren en te verfrissen."

Ja, dat zeg ik ook. Niet alleen *in huis* hebben die weldoende pillen, neen een ieder moest ze in zijn zak meedragen om ze steeds bij de hand te hebben. (Wij komen er straks op terug M.)

Maar er komt nog veel meer speciaals van den specialist :

„VANIER OF ENGELSCHER SIROOP.

Uitstekend middel tegen Engelsche ziekte, klieren, knobbelgezwollen, huidziekte, slechte spijsvertering, werkt met den besten uitslag bij de kinderen met zwakke borst, enz."

Verder krijgen we :

ANTIRHUMATIEK. Uitstekend tegen rhumatiek, jicht, sciatick.

ODONTALGIQUE OF TANDDRUPPELS om *oogenblikkelijk* de hevigste tandpijn te stillen. Als men wat meer tijd heeft met de kiespijn, dan kan men ook nemen de :

KOORTSPOEDERS. Genezen *in eenige uren* de hevigste kiespijn, zenuwkoorts, fleurecijen in het hoofd en influenzapijnen. Alles bijeen ben je kwijt voor zestig centen, bijna voor niets! De tanddruppels kosten maar veertig cent omdat de tandpijn oogenblikkelijk weg is; maar werken dan ook niet voor de ziekten en pijnen achter koortspoeders genoemd.

van hunne medemenschen — geld, liefst veel geld te verdienen.

Mogen wij die, met ons doel voor oogen, ongemoeid hun gang laten gaan?

Wij denken er niet aan. Hoe onaangenaam ons werk dikwijls is, met alle ons gegeven krachten zullen wij de op ons genomen taak voortzetten, n.l. bestrijding van het *bedrog* met geneesmiddelen en geneesmethodes en, voorzover het van ons afhangt, bescherming van het publiek tegen de belagers zijner gezondheid, uit winstbejag.

Mededeelingen van verschillenden aard

Dr. Damman.

Voortdurend wordt ons gevraagd: wie is toch DR. DAMMAN en dit wel naar aanleiding van de talrijke advertenties, door dezen geneesheer in de *Nederlandsche* bladen geplaatst. Eén daarvan laten wij hier volgen:

Genezing, zeker, zonder zich te verplaatsen, der ernstigste gevallen, zoowel nieuwe als oude, van ziekte der Nieren (eiwit) Blaas, Urinewegen en Geslachtsziekten der beide seksen op elken leeftijd, baarmoeder, eierstokken, Aambeien, (onsteking, pijn, zwakte, onwillekeurige pisloozing, bedwateren, en veelv. aandrang tot wateren, geheime ziekten (acuut en chronisch), moeilijk wateren, prostatitis vernauwing, verschillende vloeingen, gezwellen, verschillende stoornissen in de geslachtsfuncties, impotentie enz.) door de wonderdadige plantenextracten van den specialist DR. DAMMAN.

We gaan maar verder want we kunnen niet bij elk artikel stilstaan om een extra uitlegging te geven. Men oordeele zelf:

„ANTIMIGRAINE. Tegen losse en scheele hoofdpijn gepaard met brakingen, met den eersten poeder is men verlost van die onverdraaglijke pijn die men niet kan uitstaan zonder naar bed te moeten gaan."

„ANTIZUUR. De troost der moeders en de redding der kleinen, geneest het hevigste koperzuur in de darmen en doet de rust en de slaap wederkeeren."

„ANTIASTHMATIQUE van H. van Aken verzacht terstond de hevigste aanvallen, menschen die aan asthma lijden zouden nooit mogen zonder zijn," (zonder asthma?)

„SPEENOLIE. Puik middel tegen aambeien en speen.

„HAARPOEDER. Hygienisch product om het haar zuiver, kloeker en schooner te maken, doet ongedierte, luizen, netelen, pellekens, vuiligheid en ziekten der schedelhuid verdwijnen."

Alsnu de circulaire volgende, geeft de specialist een uitlegging van de voornaamste ziekten welke den mensch kunnen overkomen, en welke allen gelenigd en genezen worden door de wereldberoemde BALSEMPILLEN van H. v. Aken, Apotheker-Specialist te Selsaete, oud-leerling.... de rest kent U nu al uit 't hoofd opzeggen.

Of nu al de geneesmiddelen van dezen Specialist tot den kwakzalversrommel behooren? Dus de Specialist zelf een kwakzalver is? Het aanprijzen zijner middelen, zijn reclame maken alleen is al echt kwakzalverachtig, dat kan een ieder zelf beoordeelen, doch er is meer:

In het „Maandblad uitgegeven door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij van Juli 1920 vinden wij een en ander vermeld over de KOORTSPOEDERS

Vershillend voor elke ziekte. Men vrage gr. broch. attesten No. 26 aan bij den dephouder Snabilié, Gr. Markt 7, Rotterdam, en zorg daarbij de ziekte goed te beschrijven."

Andere advertenties slaan weer op andere kwalen, o. a. *suikerziekte*, terwijl uit gevoerde briefwisseling met patiënten blijkt, dat de Doctor geheel den weg opgaat van de *behandeling per brief*, zonder onderzoek van den lijder, tegen welke behandeling wij reeds jaren lang gewaar schuwd hebben.

Maar met onze bespreking van DR. DAMMAN moeten wij voorzichtig zijn. De man is geneeskundige, noemt zich, blijkens het hoofd van zijn brieven, „Officier van de Académie, Bekroond met de burger médalie van 1e klas van België, Eere medalie van de „Bien Public" van Frankrijk Zilver medalie van het „Spaansch Roode Kruis" Ex-assistent in de Gasthuizen te Brussel", is dus een groot heer, waarbij nog komt dat het ons niet is mogen gelukken de juiste samenstelling van enkele zijner middelen (vermoedelijk van plantaardigen oorsprong) vast te stellen.

En nu brengen wij in herinnering, dat een andere Belgische geneeskundige, en wel een professor, in 1885 der Vereeniging een proces aandeed, dat door haar voor de rechtbank te *Leeuwarden* gewonnen doch voor het Hof aldaar verloren werd, omdat het Maandblad een afkeurend oordeel had uitgesproken over des professor's behandeling van een Utrechtsche

van v. Aken, benevens over zijn PURGEER- EN BLOEDZUIVERENDE PILLEN en de BALSEMPILLEN.

Tot goed begrip en ter waarschuwing laten wij het artikel hier nog eens afdrukken:

„Poeders tegen kies- en hoofdpijn van H. Van Aken.

Kort geleden ontvingen wij onderstaand schrijven:

„Geachte Redactie.

Hierbij zend ik U twee poeders, die uit dezelfde stof of stoffen bestaan en hier algemeen gebruikt worden voor kies-, hoofdpijn, enz. enz. Gaarne had ik dat u deze eens wilde onderzoeken, als 't ten minste niet te veel moeite en onkosten veroorzaakt.

Ik vraag u dit naar aanleiding van het volgende: gisteren (Zondag)namiddag circa half drie kreeg ik de boodschap om dadelijk eens naar een vrouw te komen hier op 't dorp. Haar man vertelde me, dat ze hevige kiespijn gekregen had en daarom met korte tusschenpoozen — hoe lang deze waren wist hij echter niet — 4 van deze poeders geslikt had. De laatste om twaalf uur 's middags. Zoo pl. m. half drie kreeg ze 't echter benauwd; bij mijn komst vond ik patiënte in diepen slaap, waaruit ze echter even gewekt kon worden door aanroepen, doch direkt weer in slaap viel. De huid voelde koud aan (geen zweten), was erg bleek, alleen aan de lippen en de wangen licht cyanotisch. Geen pols te voelen; bonzende hartslag, doch niet onregelmatig. Pupillen niet vernauwd en ook niet verwijd: reageeren echter zoo goed als niet op licht. Door de hevige slaap kon ze me niets antwoorden. 's Avonds pl. m. 7 uur, bij mijn laatste bezoek, was ze wakker, antwoordde goed en klaagde nog wat over misselijkheid en hoofdpijn.

dame, een oordeel, dat het Bestuur als volkomen gemotiveerd beschouwde.

Op de ons gestelde vraag aarzelen wij derhalve met ronde woorden te antwoorden; in hoeverre wij echter vertrouwen stellen in de behandeling van DR. DAMMAN zullen onze lezers, na kennismaking van het bovenstaande, wel begrijpen.

De schandelijke leugens van Akker.

Wij moeten, niet voor ons genoegen, weer eens een paar woorden over dien aartskwakzalver schrijven, de aandacht vestigen op een paar van zijn vele leugenachtige advertenties, want het gaat tegenwoordig weer al te bar.

De advertentie, voorkomende in de *N. Rott. Ct.* van 15 Dec j.l. luidt aldus:

„De influenza heerscht. Menschen past op!

De influenza gaat als een vergiftige adem over Europa en heerscht reeds in vele gezinnen onzer Gemeente. De zieken hoesten en kuchen van belang. Menschen past op, gebruik onmiddellijk de beroemde Abdijsiroop. De Abdijsiroop doodt de ziektekiemen der influenza, pakt daardoor de influenza om zoo te zeggen in het hart aan. De vastzittende slijm wordt opgelost, de hoestaanvallen getemperd en dan volgt Uw genezing spoedig en blijvend. De Abdijsiroop wordt terecht geprezen als een onovertroffen geneesmiddel bij Influenza, Griep, Bronchitis, Slijm- en Kinkhoest, Astma en andere borst- en keelaandoeningen. Koopt dus nog heden een flesch Abdijsiroop.”

't Is waar, er komen in dit jaargetijde ziektegevallen voor, die voor influenza kunnen

't Is hierom, dat ik graag wilde U die poeders eens voor me onderzocht, als 't eenigszins kan.

Dat de toestand van pat. afhankelijk was van die poeders, dat is wel zeker.

Bij voorbaat mijn dank.

Hoogachtend,

Uw dw. dn.

D. arts.”

De heer H. VAN AKEN, volgens het opschrift op zijn middelen! *Apotheker Spécialist*, oud-leerling van het Gasthuis te Gent, te *Selzaete*, is blijkbaar bezig de bewoners van ons land, vooral de zuidelijke, met zijn producten gelukkig te maken.

Het is niet de eerste maal, dat wij van zijn optreden gewag maken. In het Maandblad van April 1917 hebben wij reeds twee middelen van hem besproken, n.l. de *Purgeer- en bloedzuiverende pillen*, bevattende *rhabarber* en *aloë* en de *Balsempillen* een zamenstelling van *benzoëzuur*, *ammoniakgomhars* en *codeïne*.

Geen nieuwe geneesmiddelen, maar lang niet onschadelijk, zoodat een geregeld gebruik niet zonder gevaar is. Bij de ons ter onderzoek gezonden poeders volgt VAN AKEN dezelfde gedragslijn. De heer N. KEULEMANS heeft aangetoond, dat de poeders bestonden uit het bekende geneesmiddel *Antifebrine* en wel dat elke poeder ongeveer 300 milligram van die stof bevatte. Het resultaat van het onderzoek klopt geheel met bovenstaande beschrijving van het ziektegeval na het gebruik der poeders. De patiënt leed aan een soort van *vergiftiging* want tot zoo'n naverking is *antifebrine* in staat. Het is een middel

gehouden worden maar van *heerschen* van de influenza, in de gewone beteekenis van het woord, kan hier te lande op 't oogenblik geen sprake zijn. Het is onwaar, en het bericht dat zij *heerscht* heeft ongetwijfeld ten doel de menschen bevreesd te maken en hen te doen grijpen naar het *niets-beteekenend* middel van AKKER. Niets beteekenend, ongetwijfeld, want de verklaring in de advertentie: „De Abdijsiroop doodt de ziektekiemen der influenza” is een van de talrijke *leugens*, door AKKER verspreid om zijn kwakzalverij aan den man te brengen. Wee hem, die die leugen gelooft, en daarop vertrouwend geen deskundige hulp inroept, ingeval hij inderdaad aan influenza lijdende is.

Een andere, fraai geïllustreerde advertentie, eenige dagen later verschenen, is o.i. minder gevaarlijk en eerder geschikt om de lachlust van de lezers op te wekken.

Wij laten haar hier volgen:

„Doof, Stom en Blind moet gij zijn als gij niet weet dat de Abdijsiroop *Het* beproefde middel is bij hardnekkigen hoest, verwaarloosde verkoudheid, catarrh, griep, influenza, slijm- en kinkhoest, bronchitis en astma”.

Wij verklaren gaarne, dat wij in dit opzicht doof, stom en blind zijn en dat wij ons in het bezit van vele lotgenooten mogen verheugen. Tegenover bovenstaande advertentie zouden wij de volgende willen plaatsen, die de waarheid meer nabij komt:

Doof, Stom en Blind moet gij zijn als gij niet weet, dat het *kwakzalversmiddel* *Abdijsiroop* niets anders is dan een mengseltje van

dat met de grootste voorzichtigheid en met regelde controle van den geneesheer moet worden gebruikt en wij noemen het *schandelijk* wat hier door VAN AKEN in dit geval wordt verricht.

Men zij op zijn hoede!”

Hierbij zou ik het willen laten. Maar om eere te geven wien eere toekomt, moet ik er nog op wijzen dat van Aken niet alleen zorgt voor het heil der menschen en zijn eigen portemonnaie, neen, zijn specialiteit strekt zich zelfs uit tot de dierenwereld, zie maar eens hier:

Eenige Veeartsenijmiddelen bereid door H. van Aken, apotheker-specialist, Salzaete.

Minnepoeders voor het bevruchten van koe en paard.

Purgeer- en Maagzuiverenden drank tegen dik worden van koeien en paarden.

Ik dacht dat na bevruchting, koe en paard juist wel dik moesten worden!

Calmandrank voor zeugen die hunne viggens verslinden en dooden.

Antikoliek tegen krampen en balgpijn der paarden.

St. Anthoniuspoeder tegen het vuur en plaag der varkens.

Poeder voor het schoonmaaksel te doen afkomen van paarden en koeien.

Stoppoeder tegen afgang van kalveren, veulens en viggens.

Tanpoeder tegen snot, geele mondzwaam, afloop, enz. van het gevogelte.

Vlugpillen voor verkloeken en hardvliegen der duiven.

Aardappelsiroop met een beetje *kaneel* en een spoor *salicyl*, dat geen meerdere geneeskrachtige werking uitoefent dan dik suikerwater met wat kaneel.

INGEZONDEN.

Redactie Maandblad tegen de Kwakzalverij, WelEd. Heeren.

Geen schade door kwakzalverij volgens van Houten c. suis!!

Het vorige jaar kwam een flinke krachtige man van 72 jaar even in aanraking met een urinekijker. Deze gaf — *zonder gevraagd te zijn* — als zijn meening te kennen „deze man heeft maagkanker”.

Hoewel de betreffende persoon er feitelijk geen geloof in stelde ging hij er toch eens heen waarop de z.g. uroloog bij zijn meening bleef. De man volhardde in zijn ongeloof doch is helaas een hypochonder geworden wiens levensgeluk in zijn ouderdom vrijwel is verwoest.

Dr. T. C.

CORRESPONDENTIE.

v. L. te U. De heer KEULEMANS heeft in de gezonden zelf gevonden *loodpleister* met reuk van *kamfer*. Gaarne vernamen wij iets naders omtrent deze zelf, dan kunnen wij onze lezers, zoodoort, ook waarschuwen en dit is toch wat ons blad beoogt.

Gezondheidscommissie te H. Het middel is in onderzoek; zie ook hierboven.

Dr. J. F. te Z. Dank voor de toezending van de *Illustratie*. De advertenties zullen wij spoedig bespreken: een onderzoek van enkele middelen, daarin aanbevolen, moet vooraf gaan.

Poeders tegen zenuwwater der veulens, dient opgegeven te worden aan de merrie.

Beendermeel tot verkloeken der dieren.

Longerpoeder.

Hoestpoeders tegen plaag en landziekten der paarden.

Hondenpoeders tegen plaag der honden.

Zenuwpoeder. Uitstekend middel tegen zenuwwater der veulens.

Ik wil nog even wijzen op *Poeders* tegen zenuwwater der veulens, en *Zenuwpoeders* uitstekend middel tegen zenuwwater der veulens! De poeders moet men aan de merrie opgeven!

Bij *Longerpoeder* wordt maar niet eens vermeld tegen welke ziekte dit poeder dient te worden aangewend. Snapt een ieder wel! De prijs is hoofdzaak voor... den specialist!

In eindig mijn epistel over den Apotheker-Specialist, want het wordt me wel een beetje draaiërig als ik aan al die heerlijke producten van des Apothekers brein denk, en de echte kwakzalversmanier zie, waarop hij ze aan den man hoopt te brengen. Een ieder zij echter zoo wijs voor ziekte van zich zelf naar een dokter te gaan, en voor zijn vee naar een dierenarts. Men zal dan beter en goedkooper terecht komen dan bij een Apotheker-Specialist die één geneesmiddel geeft voor een aantal ziekten tegelijk. Dat kan een ieder begrijpen!

MEMENTO.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Geheim- of kwakzalversmiddelen.

Mededeelingen van verschillende aard: Schipper Kujt's Rheumatiek smeersel.

Ingezonden: Vrije uitoefening der geneeskunst.

Correspondentie.

Ledenlijst over 1921.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Aan de Leden.

De Commissie, ingesteld om plannen te be-ramen ten einde het 40jarig bestaan der Vereeniging feestelijk te herdenken, heeft besloten voorloopig van een dergelijke herdenking af te zien. Zij brengt langs dezen weg haar dank aan die leden, welke door het toezeggen van geldelijken steun wilden medewerken het plan te doen slagen.

P. W. DE KONING.

A. LIND,

E. J. ABRAHAMS.

W. BINNENDIJK.

Geheim- of kwakzalversmiddelen.

Deze twee namen zijn niet synoniem; wij hebben dit al meermalen beweerd en toch — 't is ons gebleken — is 't niet ondienstig het nogmaals in herinnering te brengen. De reden dat velen meenen in die namen woorden van dezelfde beteekenis te zien, is wel daarin te zoeken, dat de meeste kwakzalversmiddelen behooren (of behoorden) tot de geheimmiddelen; maar daarom is niet ieder geheimmiddel een kwakzalversmiddel.

En omgekeerd, een middel kan een kwakzalversmiddel zijn terwijl, wij zien het dagelijks, zijn juiste samenstelling volkomen bekend is.

Onder geheimmiddel verstaan wij, die in ons blad alleen het oog hebben op *geneesmiddelen*, stoffen, waarvan de samenstelling of de bereiding door den fabrikant geheel of ten deele wordt geheim gehouden, meestal met het oogmerk om zich zelf de voordeelen van de bereiding en den verkoop te verzekeren.

Oogenshijnlijk zit hier geen kwaad in; men zegt dat dit een voordeel is, dat den uitvinder toekomt als belooning voor zijn uitvinding en wij gaan in deze bewering zooverre mede, waar het betreft een fabrikant, die, uit den aard der zaak, zijn uitvinding beschouwt uit een technisch en financieel oogpunt.

Bedenkelijker wordt de zaak, wanneer een dergelijk geheim-geneesmiddel, door een geneesheer of apotheker uitgevonden, als geheimmiddel wordt geëxploiteerd. Laatsgenoemden verliezen, door den aard van hun betrekking, het recht zaken geheim te houden, die kunnen medewerken om zieken te genezen; op hen, willen zij hun menschlievend vak naar waarde uitoefenen, rust de plicht, alles wat, naar hun opvatting, dienst kan doen tot verlichting van de lijdende menschheid, publiek eigendom te doen worden.

Maar, deze quaestie daargelaten, kunnen wij niet ontkennen dat er sommige geneesmiddelen, enkele van veel waarde, zijn, die in strikten zin tot de *geheimmiddelen* behooren, niet zoo zeer wat hun samenstelling betreft, als wat aangaat de bereiding. Door een of ander fabrieks-geheim zijn ze gebracht in den toestand, zooals de geneesheer dien wenscht.

Deze middelen en hun gebruik, waarvan het nut niet te loochenen valt, te bestrijden, is in de verste verte ons doel niet. Zoolang de fabrikanten van dergelijke praeparaten zorg dragen om hun fabrikaat niet het kenmerk te geven van *kwakzalversmiddelen* (kenmerken waarop wij aanstonds terugkomen) behoort een bespreking daarvan in ons blad niet thuis.

Maar, behalve deze, zijn er vele geheimmiddelen — en wel de meeste — die *tevens* kwakzalversmiddelen zijn.

Onder deze laatste verstaan wij die talrijke, met den naam van geneesmiddelen bestempelde stoffen, die in het openbaar in couranten of brochures tegen veelvuldige, soms geheel verschillende ziekten, voor iedereen worden aanbevolen, zonder dat de leverancier dier middelen kennis draagt van den lijder en van den aard van diens lijden, uit welke omstandigheid dus duidelijk blijkt, dat het hen *niet* te doen is om den zieke te helpen, maar om zijn waar, dikwijls tegen hoogen prijs, te slijten. Dat hierbij bedrog in 't spel is, hebben wij al ontelbare

malen aangetoond. Begrijpelijk is het, dat de meeste kwakzalvers er zich op toeleggen de samenstelling van hunne meestal nietswaardige producten geheim te houden, dat zij trachten hun middel te omsluieren met een waas van geheimzinnigheid, die de duidelijkheid van hun bedrog aan de oogen van het lichtgeloovig publiek onttrekt.

Dergelijke geheimmiddelen nu, *ware kwakzalversmiddelen*, die alleen dienen het zieke publiek ten bate van gewetenlooze schurken te exploiteeren, zijn het doelwit van onze bestrijding.

Niet altijd echter zijn de kwakzalvers in staat hunne middelen geheim te houden.

In sommige landen zijn ze verplicht de samenstelling op de flesch of doos mede te deelen en — ten minste schijnbaar — voldoen zij aan die verplichting.

Maar ook daar, waar die verplichting niet bestaat, treedt het onverbiddelijk scheikundig en microscopisch onderzoek op, om de ware samenstelling van hunne niets-beteekende middelen in het juiste daglicht te stellen.

Zij houden dan op *geheimmiddelen* te zijn... maar zijn ze daarom minder gevaarlijk?

In geen deele: zij blijven *kwakzalversmiddelen*, een pest voor de maatschappij.

En zoolang niet en het gezond verstand en, indien dit, zooals thans, nog noodig blijkt te zijn, goede wetten het hunne doen om deze pest te stuiten, zoolang beschouwen wij het als onzen plicht, al onze krachten in te spannen om het publiek voor te lichten en voor ondergang te behoeden.

Er bestaat geen wezenlijk verschil tusschen *geheime* en *niet-geheime* kwakzalversmiddelen.

Het is niet in hoofdzaak de samenstelling, die zoo'n middel kenmerkt, maar juist het doel dat er klaarblijkelijk mee wordt beoogd: het speculeeren n.l., door valsche gegevens, op ieders streven om zijn gezondheid te behouden of zijn geschokte gezondheid te herstellen en uit die valsche speculatie geld te slaan.

Wanneer wij in dagbladen of elders die opgeschroefde advertenties lezen, waarbij een of ander middel, onder een aanlokkenden naam, als onfeilbaar tegen deze of gene — of liefst tegen alle — kwalen (zelfs de ongeneeslijkste) wordt aanbevolen, zonder dat daarbij geneeskundig onderzoek en raad-

geving noodig is, dan aarzelen wij geen oogenblik een zoodanig middel een kwakzalversmiddel te noemen, onverschillig of de samenstelling ons bekend is, of niet.

Waarom wij dan, in onze artikelen, zoo dikwijls van de samenstelling gewag maken?

Alleen als middel ter overtuiging.

Helaas, 't is een treurig feit maar waar, dat onze raadgevingen, te goedertrouw en geheel onbaatzuchtig aangeboden, bij het publiek veel minder geloof vinden dan de bedriegelijke leugens der op zijn geld azende kwakzalvers. Wanneer wij nu dat publiek kunnen zeggen: zie, deze en gene, u wel bekende stoffen koopt ge voor uw geld en die stoffen zullen zeker de wonderen niet doen, die de kwakzalver u voorspiegelt, dan bestaat er kans, dat ten minste enkelen worden overtuigd.

Maar niet altijd kunnen wij dit overtuigingsmiddel aanwenden.

Zelfs de beste chemicus of microscopist is niet immer in staat de raadselen van een handig kwakzalver op te lossen. Er bestaan tal van stoffen, vooral van plantaardigen oorsprong, wier aanwezigheid, zelfs bij het meest nauwkeurige onderzoek, niet met zekerheid is aan te toonen.

Een geroutineerd kwakzalver weet dit en maakt juist van die stoffen gebruik in zijne middelen.

Het onderzoek van die middelen zal dus geen of een onvolledig resultaat opleveren.

Hebben wij, in die gevallen, wel het recht om waarschuwend op te treden?

Gewis. Een der middelen om het publiek te overtuigen, ontbreekt ons; maar de kenmerkende eigenschappen van de kwakzalversmiddelen wijzen ons duidelijk den weg, dien wij te bewandelen hebben; de samenstelling is daarbij bijzaak.

Het middel van Graaf Matthei bestaande uit zuiver water, en de Zwitsersche pillen van Richard Brandt, samengesteld uit aloë en tal van andere plantenstoffen, en de Revalenta arabica, alias linzenmeel, staan op gelijke lijn van kwakzalverij.

Wij hebben 't al vroeger eens gezegd: De kwakzalvers — 't zij dat hunne middelen geheim zijn of niet — zijn als de ratelslangen. Zij waarschuwen door hun optreden.

't Eenig onderscheid is, dat het publiek de laatste ontvlucht en zich door de eersten laat omstrengelen.

Wanneer zullen zijne oogen ook voor dit gevaar opengaan?

Mededeelingen van verschillenden aard

Schipper Kuijt's Rheumatiek smeersel.

Een oud spreekwoord zegt, dat „de schipper verhaalt van de winden” maar schipper Kuijt verhaalt van heel wat anders, zooals men leest in de volgende advertentie:

„Schipper Kuijt's Rheumatiek smeersel is alleen verkrijgbaar aan zijn adres Westzanerhaven. 80 % genezing. Prijs / 2.— vold. voor 3 weken toez. 30 cent meer.”

Alweer een middel tegen rheumatiek! Het hoeveelste?

En dat het een bijzonder middel is moge blijken uit het biljet, gevoegd bij de flesch smeersel, die wij ter onderzoek hebben aangekocht.

Men leze:

„Rheumatiek Lijders.

Na ruim 5 jaar ernstig lijder te zijn geweest mocht het mij gelukken een smeersel samen te stellen wat mij in 6 weken afdoende genas.

Daar ik ook even als duizende andere lijders ner-

gens geen baat vond en alles geprobeerd had werd ik hopeloos en Zenuwachtig waardoor ik steeds meer pijn kreeg. Vandaar dat menig Rheumatiekljder zich verbeeld op verschillende plaatsen Rheumatiek te hebben. De ondervinding heeft mij geleerd dat daarvan een groot deel zenuwen zijn. Om nu de juiste Rheumatische plaats te ontdekken besloot ik eerst 4 dagen op een en de zelfde plek te blijven masseren, de plaats waar ik het eerst de Rheumatiek kreeg. Toen na 4 dagen bleek dat het geen verlichting gaf begon ik een andere pijnlijke plaats 4 dagen te masseren waar ik de derde dag wel verlichting ontdekte toen ik 4 weken op de zelfde plaats bleef masseren verminderde ook de andere pijnen wat een bewijs was dat er een massa zenuwen bij was. Dit nu raad ik ook iedere lijder aan ook te doen en niet op alle plaatsen gelijk masseren. Voor Knokkel- en Spier-rheumatiek kan men een uitzondering maken daar men dan zien kan waar de pijn zit. Mijn smeersel beschadigd de huid niet en is een buitengewoon geneesmiddel dat afdoende helpt. Op aanvraag zend ik U gaarne vele bewijzen van genezingen zelf van verouderde gevallen van 10 jaar en ouder ook kan ieder zich persoonlijk bij mij komen overtuigen. Bij schot in de Rug of Lende pijn voelt de lijder met een week al beterschap. Niet in mijn belang doch in de lijders belang raad ik ieder aan niet op één flacon te zien en ook als er verlichting komt toch te blijven door masseren het is beter afdoende dan half te genezen, in de volle overtuiging dat mijn Rheumatiek Smeersel een uitkomst is voor duizende lijders vraag ik het vertrouwen, dat mijn Rheumatiek Smeersel ten volle verdient, en U zal bewijzen.

C. Kuijt Gz. Westzaner have, Zaandam”.

Dat vertrouwen is bij ons ernstig geschokt door het resultaat van het scheikundig onderzoek, welwillend door den heer KEULEMANS verricht. Het middel dat schipper Kuijt „gelukt is samen te stellen” is een van ouds bekend smeersel, het z.g. ammoniasmeersel (Vlugsmeer), een mengsel van olie en ammonia, waarbij een weinig kajoepoetiholie is gevoegd. Wij willen niet zeggen, dat inwrijving met ammoniaksmearsel niet somwijlen verlichting geeft bij rheumatische aandoeningen maar onze schipper moet, met niet twijfelachtige bedoelingen, geen reclame maken voor een gewoon huismiddeltje. Zijn wijze van optreden maakt de zaak tot een kwakzalversmiddel, al zijn ook de „bewijzen van genezing” nog zoo talrijk.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie,

Weer een aanklacht tegen de opvatting van VAN HOUTEN C. S.:

Een schipper was genezen van chron maagzuren. De man van 50 jaar vroeg bij de laatste visite of hij nu geen kanker had gehad. Op een ontkennend antwoord verklaarde hij veel zorg te hebben gehad. Hij was n.l. geweest bij een kwakzalver a.d. Oppert te Rotterdam, die hem voor ½ jaar botweg (zonder onderzoek) vertelde dat hij maagkanker had! Tevens vertelde hij, dat ieder bezoeker dáár hetzelfde hoorde.

Weet Van Houten wel dat zoo iets mogelijk zou kunnen zijn?

7-1-21.

Dr. T C

CORRESPONDENTIE.

Mevr. D. te 's G. Het door U gegeven recept is ons bekend; andere gelijksoortige samenstellingen zijn reeds medegedeeld, als z. g. uitstekend tegen suikerziekte. Voorzover ons bekend, is het resultaat echter niet blijvend. Het waarnemen van een tijdelijke afname van suiker in de urine is vermoedelijk toe te schrijven aan de omstandigheid,

dat door het opnemen van veel vocht in het lichaam (er moeten groote hoeveelheden van de aftreksels van die kruiden worden gebruikt) veel urine wordt afgescheiden waardoor het *betrekkelijk* suikergehalte (niet het ware) minder schijnt. De suikeroplossing is, als ware het, verdund.

Van een geneesmiddel kan hier dus geen sprake zijn.

Dr. R. J. A. W. te 's G. Wij ontvingen Uw briefkaart met ons adres en het adres van den Afzender... maar aan de andere zijde stond niets.

't Valt ons derhalve moeilijk te antwoorden.

V. te R. U zult verstandig handelen door U niet te wenden tot het adres, door L K, in het N. v. d. D. van 1 Januari jl. onder de rubriek „Voor onze Dames” opgegeven.

Royal Windsor is een *gevaarlijk* haarmiddel, dat veel oplosbare loodzouten bevat.

Mr. v. d. M. te 's G. Wij hebben de ons gezonden stukken met genoegen en instemming gelezen, zij staan echter in zoo weinig verband met het doel, dat ons blad beoogd, dat wij de geringe ruimte waarover wij te beschikken hebben, moeilijk kunnen gebruiken om uitstapjes op ander gebied te maken

En de voortdurende stijging van druk- en papier-, kosten laten niet toe onze ruimte uit te breiden. Zoodra uwe artikelen, zij het ook in verwijderd verband, treden op het gebied van de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes zijn wij gaarne tot opname bereid.

Dr. J. F. te Z. Op een enkele uitzondering na waarnaar wij een onderzoek zullen instellen, betreffen de advertenties, in de *Illustratie* voorkomende, allen oude bekenden, waartegen wij reeds meermalen waarschuwend en wij, zoodra er ruimte voor beschikbaar is, opnieuw zullen optreden.

't Is toch te bejammeren, dat bijna al onze geïllustreerde bladen, zelfs die, welke een min of meer godsdienstig karakter dragen, voor het geld van de kwakzalvers hunne advertentie-kolommen openstellen

L. G. de W. te 's Gr. Wij zullen ons best doen, maar zijn niet zeker van het resultaat, wanneer het werkelijk *homoëopatische middelen* zijn. Deze bevatten gemeenlijk zóó weinig van een of ander geneeskragtige stof, dat het onderzoek zeer bemoeilijkt wordt. De wonderdokter zelf is bekend als een groot kwakzalver.

J. R. te A. Andere mededeelingen, dan in de U gezonden Maandbladen vermeld, kunnen wij niet verstrekken.

Sexueele Hygiëne in dank, doch te laat voor dit no. ontvangen.

Er gaat geen maand voorbij of stukken, bestemd voor de administratie, worden bezorgd bij de redactie en omgekeerd. Ter vermindering van oponthoud en moeite, wordt men beleefd verzocht brieven enz. betrekking hebbende op de administratie van de Vereeniging en van het Maandblad, o. a. de opgave voor het lidmaatschap, de aanvraag om exemplaren van het blad enz. te richten tot den secretaris-penningmeester, den heer W. BINNENDIJK, Marxstraat 182, en slechts wat de redactie van het Maandblad betreft, b.v. ingezonden stukken, vragen om inlichtingen en dergelijke, te adresseeren aan den redacteur H. VAN GELDER, Amstel 102, beiden te Amsterdam.

Tevens wordt nogmaals in herinnering gebracht, dat vragen, tot de redactie gericht, enkele bijzondere en spoedeisende gevallen uitgezonderd, alléén in het Maandblad, in de rubriek *C o r r e s p o n d e n t i e* worden beantwoord. Het insluiten van postzegels voor antwoord zal van dezen regel niet doen afwijken.

Hendrik-Ido-Ambacht.
D. J. Kamberg, arts.
Hertogenbosch.
H. van Baer, apotheker
Gezondheidscommissie
Dr. G. Romijn, insp. v. d. Volksgez.
Heusden.
Gezondheidscommissie.
Heythuizen.
J. D. Smits, arts.
Hillegersberg.
D. Heineke, arts.
Groene Kruis.
Hilversum.
Mevr. Tienstra—ten Seldam,
apotheker.
A. J. v. Heemskerck Düker, apoth.
Mevr. C. W. C. v. d. Meulen-
v. Manen.
Dr. M. Niemeijer, arts.
Dr. P. A. I. J. Muysink.
Dr. B. J. H. Stieler.
Jhr. H. Trip, Jr.
Prof. P. van der Wielen.
Hoek (Zeeland).
A. J. Deyer, arts.
Hoofddorp.
Dr. J. Nanninga, arts.
Hoogeveen.
Gezondheidscommissie.
F. R. Meijeringh, arts.
Hoogezand.
Gezondheidscommissie.
Hoogkerk.
Groene Kruis.
Hoorn.
Dr. H. P. Kortebos.
Huis ter Heide (bij Utrecht).
Dr. F. A. K. Rombach.
Huizum (Fr.)
Groene Kruis.
Dr. W. Sinnighe Damsté, arts.
Hulst.
Gezondheidscommissie
A. van Lierop, arts.
Jubbega.
R. Cohen.
Kampen.
P. Butter, arts.
Iet Groene Kruis.
Katwijk.
J. Huetingh, arts.
I. E. de Ruiter Zijlker, arts.
Dr. A. J. v. Walsem, arts.
Kethel (Z.-H.)
S. Sauer, arts.
Koog a. d. Zaan.
A. Scheele.
Kollum (Fr.)
Dr. de Jager.
Kortgene.
J. G. Gelderman, arts.
Groene Kruis.
Krabbendijke.
H. Hondelink, arts.
Krimpen a. d. IJssel.
V. M. Blom, arts.
Krommenie.
Witte Kruis.
Kruiningen.
D. D. Kolf van Oosterwijk, arts.
Lage Zwaluwe.
D. Dooremans, arts.
Laren (N.-H.)
C. F. A. Lommel, arts.
Lej. A. J. Westerling, apoth.
Leek.
Groene Kruis.
Leeuwarden.
Ir. W. de Greve.
Groene Kruis.
Ir. A. Menalda Hz.
Dr. J. A. Römer, arts.
Dr. F. van Setten.
Dr. C. C. ten Velthuys, arts.
Leeuwarden bij Tiel.
Dr. A. W. van Haagen.
Leiden
P. A. Brand, tandarts.
Lej. J. L. van den Brink.
v. d. Bijl.
Ir. A. van der Elst, ambt. O. M.
G. van Es, arts.
Gezondheidscommissie.
Prof. Dr. J. van der Hoeve.
Prof. Dr. L. van Itallie.
Dr. J. de Jong.
Prof. Dr. P. Th. L. Kan.
F. Koch.
Nijkamp, arts.
reule Panthaleon Baronesse v.
Eck.

Dr. J. R. F. Rassers, arts.
W. F. Siermondt, art s.
H. P. Veldhuisen, arts.
Prof. Dr. J. H. Zaaijer.
Lexmond.
P. Bon, arts.
De Lier.
Groene Kruis.
Lisse.
D. Blok, arts.
Lith.
J. Wiegiersma, arts.
Lochem.
J. A. ten Bokkel Huinink, arts.
Gezondheidscommissie.
Dr. H. J. Offerhaus.
Loenen a. d. Vecht.
L. L. Posthuma, arts.
Loosduinen.
Dr. A. Deenik.
Dr. H. A. Gerritsen.
H. A. N. Vechtman, arts.
Lossen.
J. G. Frederiks, arts.
Lunteren.
Dr. W. C. Kimmijser, arts.
Maastricht.
A. H. Schmedding, arts.
Makkum.
E. Heckman, apoth.
Markeloo.
J. S. B. Wanrooij, arts.
Meerkerk.
Dr. C. Spijkerboer, arts.
Medemblik.
Witte Kruis.
Meppel.
Firma Brocades en Stheeman.
Dep. Mij. tot Nut van 't Algemeen
Gezondheidscommissie.
Middelburg.
Gezondheidscommissie.
L. K. v. d. Harst J. Jzn., apoth.
M. J. Pienbroek, apoth.
Middelharnis.
Gezondheidscommissie.
Middelie.
Witte Kruis.
Midwoud.
Witte Kruis.
Molenaarsgraaf.
Dr. J. de Konink.
Neerlangbroek.
Dr. Coenraads Nederveen.
Ter Neuzen.
Gezondheidscommissie.
Dr. Th. van Pienbroek.
Niehove.
Groene Kruis.
Nieuwendam.
P. J. J. Honig, arts.
Nieuwe Tonge.
C. van Gelder, arts.
Nieuwvennep.
C. Hemmes arts.
Nieuwolde.
Dr. H. H. F. Bekenkamp, arts.
Nieuw-Weerdinge.
Groene Kruis.
Noord-Scharwoude.
Witte Kruis.
Numansdorp.
C. Flohil, arts.
Nunspeet.
Dr. J. Schut, arts.
Nijehorne.
Dr. M. J. Visser, arts.
Nijmegen.
Dr. A. S. de Bruijn.
J. W. Hoefelman, arts.
Dr. W. J. Kolf.
F. C. J. Kroesen, arts.
P. Leendertz.
L. H. Leopold.
G. Ph. G. Moeijs.
G. J. W. Rosenkranz.
W. F. A. Wijnen, tandarts.
Oegstgeest.
Dr. P. S. R. Kusters, arts.
Oene.
Groene Kruis.
Oisterwijk.
Gezondheidscommissie.
Dr. A. J. van den Heuvel.
Oldekerk.
Groene Kruis.

Ommen.
Dr. C. J. Warnsinck, arts.
Oostburg.
Dr. C. Prey Jr., apotheker
Oost- en West Souburg.
C. E. Plugge, arts.
Oosterbeek.
G. H. O. v. Maanen, arts.
Oosterend (bij Sneek).
Groene Kruis.
Oostersee.
W. Fortuin, arts.
Oostzaan.
Witte Kruis.
Opperdoes.
Witte Kruis.
Oss.
Gezondheidscommissie.
Ouddorp (Flakkee).
P. Greup, arts.
Ouderkerk a. d. Amstel.
M. Eeftinck Schattenkerk, arts.
Oud-Karspel.
J. G. Vogelenzang, arts.
Overveen.
Witte Kruis.
Papendrecht.
Dr. E. Brandts, arts.
Princenhage.
Dr. M. Batenburg, arts.
Purmerend.
B. H. Jurgens, apotheker.
Dr. J. J. Maats.
Putten a. d. Veluwe.
M. C. G. Middelburg, arts.
Puttershoek.
Groene Kruis.
Raamsdonksveer.
B. Knaap, arts.
Rauwerd.
Gezondheidscommissie.
Reeuwijk (bij Gouda).
J. M. van Staveren, arts.
Renkum.
Groene Kruis.
Dr. A. Bakhuijsen Schuld.
Rhoon.
Groene Kruis.
Rijnsburg.
H. G. Jonker, arts.
Rockanje.
Groene Kruis.
D. F. Groenewoud, arts.
Mr. J. D. E. Rambonnet.
Roermond.
Gezondheidscommissie.
F. A. Haan, apotheker.
Dr. H. J. Herten.
Dr. H. J. Hoying.
Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kes-
senich.
Th. Paulussen, officier v. gez.
J. Wiggelandam, arts.
Rozendaal.
Gezondheidscommissie.
Rosmalen.
Dr. W. P. J. Hoogveld, arts.
Rotterdam.
J. van Assen Jr., arts.
J. Beker, apotheker.
Mr. A. C. v. Blommestein.
Mr. W. P. R. Bouman, off. v. just.
A. S. Briedé.
D. H. Brinkhorst, arts.
Dr. J. M. Dutilh, arts.
R. Geel, arts.
C. Groenewegen, arts.
Mr. H. W. M. van Helten, rech-
ter in de arr. rechtbank
Mr. J. C. J. W. Hermans, subst.
offic. van justitie.
J. de Jongh, arts.
Dr. M. Kingma Boltjes.
Mr. S. E. J. M. van Lier, subst.
offic. van justitie.
J. H. M. Lutz.
J. L. J. M. Maas, apotheker.
Dr. G. H. Moll van Charante.
Dr. L. B. de Monchy, arts.
Dr. D. Neurdenberg, arts.
Dr. R. P. Offringa, arts.
J. C. Pelle, apotheker.
Mr. J. Polman, subst. offic. van
justitie.
Mr. A. Rombach, subst. offic.
van justitie.
Dr. M. B. Romeny, arts.
H. van Roijen, arts.
Mej. G. M. Rueb.
Rijks-Seruminrichting.
P. Schrameier Verbrugge.
Dr. P. Spaapen, arts.

C. L. W. Stutterheim, apotheker.
Mr. L. R. Telting.
Dr. E. C. Tuinsing.
Mr. J. A. de Visser.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
A. Willemse, arts.
V. Winkler Prins, arts.
B. J. A. Wolfson, arts.
K. J. Wijlacker, dir. ziekenfonds.
Mr. J. Wijnveldt, subst. officier
van justitie.
H. C. Zeelt, apotheker.
J. M. Zindler, apotheker.
D. J. Zwaan.
Rozenburg.
Groene Kruis.
Rumpen (L.)
G. J. W. ten Bals, arts.
Ruurolo.
H. W. C. E. Hofstede, arts.
De Rijp.
P. M. S. van Leeuwen, arts.
Rijssen.
Groene Kruis.
Rijswijk.
Dr. C. van der Sluijs, arts.
Santpoort.
J. W. Bokhoven, apoth. Prov.
Ziekenhuis.
Sas van Gent.
J. F. Timmermans, arts.
Sassenheim.
Dr. P. le Grand.
Schaesberg.
A. H. Claesssens, apotheker.
Schagen.
Gezondheidscommissie.
Scheveningen.
C. van Altena, arts.
W. A. Asman, arts.
J. E. Brouwer, arts.
J. van Buuren, apotheker.
M. den Heijer, apotheker.
Dr. F. Lycklema à Nijholt.
Dr. C. Oorthuys.
J. A. van Vliet, arts.
Dr. Westerman, arts.
Schiedam.
J. H. Evers, apotheker.
Schiermonnikoog.
J. S. Beekhuis, arts.
Schipluiden.
Groene Kruis.
Schoondijke.
Groene Kruis.
Schoorl.
Witte Kruis.
Schoten.
V. Swier.
Sleen (Dr.)
Groene Kruis.
F. A. van Reemst, arts.
Sliedrecht.
F. J. v. d. Berg, apotheker.
Dr. H. D. de Boer.
Gezondheidscommissie.
Groene Kruis.
Dr. A. Prins de Baat, arts.
D. Zijp, arts.
Sloten (N.H.)
Mej. F. Con, apotheker.
Sneek.
B. J. Boerrigter, apotheker.
Gezondheidscommissie.
Soest.
Het Gemeentebestuur.
H. P. Schoonenbeek, arts.
Spaarndam.
F. Nije, arts.
Spanbroek.
Dr. G. C. v. Balen Blanken Jr. arts
Speckholzerheide.
M. Retera, arts.
Steenwijk.
Gezondheidscommissie.
Stiens.
H. Hooghoudt, arts.
Stompvoren (N.-H.)
Witte Kruis.
Streefkerk.
Groene Kruis.
Ternaard.
Groene Kruis.
Terwolde.
Dr. A. L. Nolst Trenité.

Tilburg.
M. J. M. Bijvoet, apotheker.
Th. N. Cloosterhuis, apoth.
Tolbert (Gr.)
Dr. B. J. de Haan.
Twisk (N.-H.)
Witte Kruis.
Ubbergen.
Gezondheidscommissie.
en (N.-B.)
Dr. P. F. A. Peters, arts.
Uithoorn.
Witte Kruis.
Utrecht.
Dr. J. H. G. Carstens.
Dr. N. M. Josephus Jitta.
Dr. B. Frerichs, arts.
Gem. Geneesk. Dienst.
Gezondheidscommissie.
J. Grijns, arts.
W. G. de Haas, arts.
Dr. J. Hartog, arts.
Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
Dr. E. H. B. van Lier.
Dr. J. Lorie.
H. R. Marius.
P. E. A. Musquetier.
Mej. M. Myers.
H. Offerhaus, arts.
Prof. C. A. Pekelharing.
Pharmaceutisch Laboratorium.
Dr. Y. A. Popta, arts.
Dr. Remijnse, arts.
Prof. Dr. C. H. H. Spronck.
Prof. Dr. H. Wefers Bettink.
Dr. L. W. H. C. Werndly, arts.
R. E. Wierenga, arts.
Vaassen.
Groene Kruis.
G. G. Windemüller, arts.
Valkenswaard.
Groene Kruis
Varasseveld.
Dr. E. J. A. Melster.
Veen (bij Heusden).
J. E. Schmitz, arts.
Veendam.
W. Boer, notaris.
Gezondheidscommissie.
Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veere.
Gezondheidscommissie.
Velp (bij Arnhem)
Gezondheidscommissie.
Mej. A. M. van Meerten.
Dr. R. Piekema, arts.
Mr. L. H. D. baron de Vos tot
Nederveen Cappel.
Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Veenhuizen.
M. de Heer Klots, arts
Venlo.
R. de Boer.
Vianen
H. J. Thorbecke, arts.
Vinkeveen.
S. Bijlsma.
Vlaardingen.
Gezondheidscommissie.
Vlissingen.
C. G. Baert, apotheker.
Gezondheidscommissie.
A. Staverman, arts.
Voorburg, (Z.-H.)
Dr. A. W. M. van Deventer.
Waarder.
Groene Kruis.
Wageningen.
R. van Eck, apotheker.
D. E. Janssen, apotheker.
Warnswerd.
B. Buis, arts.
Warfum.
Gezondheidscommissie.
Wedde.
Gezondheidscommissie,
Weesp.
N. A. Ballentijn, apotheker
A. A. Knaap, arts.
Wervershout (N.-H.)
Witte Kruis.
Westervoort.
J. H. W. Kueman, arts.
Westzaan.
Dr. Jac. J. Vis.

Wierden.
Gezondheidscommissie.
Groede Kruis.
Wieringen.
Witte Kruis.
Wildervank.
Dr. D. Huizinga.
Winschoten.
R. E. Wierenga, arts.
Winsum (Gr.)
Dr. R. P. Brons.
Winterswijk.
F. C. Fleischer, Doopsgez. pre
Gezondheidscommissie.
Dr. J. W. R. Koch, arts.
H. J. Manschot, arts.
M. J. Wilmlink, tandarts.
Wognum (bij Hoorn.)
L. H. W. Janssens, arts.
Wolvega.
Groene Kruis.
Workum.
L. H. Bogtstra, apotheker.
J. Hiemstra, arts.
Mevr. Wed. Dr. L. A. E. Sluiterma
Wormerveer.
Dr. W. A. Lampe.
Woudrichem.
Afd. Gorinchem. Mij. tot bevo
der geneeskunst.
Wijhe.
Gezondheidscommissie.
Wijk oij Duurstede.
Dep. der Mij. tot Nut van 't Al
IJmuiden.
Dr. E. F. Rommeling, arts
IJselmonde.
H. C. van den Bijlaardt, arts.
IJselstein.
J. H. Duijvis, arts.
Zaandam.
Gezondheidscommissie.
J. W. de Goeje, arts.
A. M. Pelt, arts.
G. van Sante Bz., apotheker.
A. H. v. d. Velde, apoth.
J. Wirtjes, tandarts.
J. de Wit, arts.
Witte Kruis.
Zalt-Bommel.
Gezondheidscommissie.
W. van Tricht, apotheker
Dr. J. de Wit, arts.
Zeist.
Dr. S. Heeg, arts.
N. A. Kortlandt, arts.
Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts
D. van Zanten, apoth.
Zevenbergen.
L. van der Linde, arts.
Zevenhuijzen (Z.-H.)
Dr. H. J. de Witt, arts.
Zierikzee.
Mr. J. L. F. Böhling, offi
van Justitie.
Gezondheidscommissie.
Zoetermeer.
Gezondheidscommissie.
Zuidbroek.
Groene Kruis.
Zuidhorn.
Gezondheidscommissie.
Zuidland.
Groene Kruis.
Zutphen
Gezondheidscommissie.
Dr. J. Oudenampsen, apotheker.
C. Storm Buijsing, burgemeest
Zwolle.
Dr. W. H. Bloemendal, apoth.
E. H. Hengeveld, arts.
R. Meulenhoff, oud-apotheker.
J. J. Tijl, uitgever.
Dr. G. J. van Thienen, arts.
NED. O. INDIE.
Weltevreden (Java).
Vereeniging v. vrouwenkiesrecht
F. Holzschuber von Harrlach
arts, Offic. v. Gez
Bandoeng.
Dr. H. Jakobs, Offic. v. G. le kl
Fort de Kok.
H. W. Borel, officier v gezondh

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Spécialité's.

Berichten: Lezing over kwakzalverij.

Mededeelingen van verschillende aard: Op hoogen prijs gestelde medewerking. — Schipper Kuijt's Rheumatiek smeersel. — Lysine.

Ingezonden: Over gevaarlijke haarmiddelen.

Rechtszaken: De Enkhuizer wonderdokter.

Boekbeschouwing: Sociaal Medisch Maand schrift. Sexueele Hygiëne.

Correspondentie.

Feuilleton: Dr. van Vleck's opslurpende geneesmethode voor Aambeien.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Aan de Leden en Abonnés.

De secretaris-penningmeester deelt hierbij mede, dat de quitanties over 1921 in de eerste helft van Maart door de postadministratie zullen worden aangeboden.

Men wordt vriendelijk verzocht, ter vermindering van extra kosten en moeite, mede te werken tot het vlot doen afloopen der inning.

Enkele leden waren zoo voorkomend hun contributie over 1921 reeds op de postrekening der vereeniging te doen overschrijven. Echter is door velen vergeten, dat, ingevolge besluit der algemeene vergadering, over dit jaar een extra-bijdrage zal worden gevraagd van twee gulden. Van deze extra-bijdrage zijn vrijgesteld zij, die reeds een hooger bedrag dan f 3.— betalen en zij, die voor 15 Dec. 1920 een of meer nieuwe leden hebben aangebracht.

W. BINNENDIJK.

Spécialité's.

In ons vorig nummer hadden wij het over geheim- of kwakzalversmiddelen; thans willen wij enkele woorden wijden aan die middelen, welke onder den naam van *spécialité's* bekend zijn en die door velen ook onder de rubriek kwakzalverijen worden gerangschikt. Dit is echter onjuist. Wij zullen de laatste zijn om te ontkennen, dat er onder de zg *spécialité's* ook middelen zijn, die door de wijze, waarop zij aan het publiek in de dagbladen worden aanbevolen, met kwakzalversmiddelen gelijk staan, maar deze behooren tot de minderheid.

Doorgaans zijn de *spécialité's* door de samenwerking van chemici, klimici en pharmacologen met goede bedoelingen tot stand gebracht en te goeder trouw aanbevolen: maar lang niet altijd is het resultaat zóó gunstig gebleken als ervan voorspeld werd. Tal van deze middelen zijn meer of minder snel door de geneeskundigen als onbetrouwbaar en nutteloos terzijde gesteld maar daartegenover staan verscheidene, die hun plaats in de geneeskunde hebben veroverd. Om enkele te noemen, zouden de medici tegenwoordig de Adaline- en tal van andere tabletten, zooals Aspirine, niet gaarne missen, maken zij gaarne gebruik van Digaleen, Haematogeen, Iodipin, Lysoform, Norit en tal van andere *spécialité's* uit te goeder naam bekend staande chemische fabrieken afkomstig.

Alle of bijna alle middelen waarvan hier sprake is, worden in den handel gebracht vergezeld van brochures, waarin de lof van het middel wordt verkondigd, waarin de samenstelling meer of minder duidelijk ter kennis van den deskundigen lezer wordt gebracht en waarin verder de tot dusver verkregen resultaten worden medegedeeld. De middelen zelve, voorzien van een fabrieksmerk, worden in gesloten doozen of huisjes afgeleverd, die verzegeld zijn en als zoodanig moeten worden afgeleverd.

Een en ander brengt ontegenzeggelijk bezwaren met zich. De medicus moet, bij nalezing van de brochure of andere hem dag in, dag uit thuisbezorgde literatuur over nieuwe *spécialité's*, in de meeste gevallen op het gezag van den schrijver of fabrikant afgaan, terwijl de apotheker, die het middel verzegeld moet verkoopen, geen verantwoording op zich kan nemen voor hetgeen hij aflevert.

En waar nu, zooals gezegd, er veel kaf onder het koorn schuilt, is de vrees niet ongewettigd, dat het publiek niet zooveel mogelijk zekerheid wordt verschaft omtrent de werkelijke waarde van het geneesmiddel, dat het wordt verstrekt.

Dit is ook door de regeering en hare adviseurs begrepen en is een der aanleidingen geweest tot de oprichting van het *Rijksinstituut voor Pharmacotherapeutisch onderzoek*, dat wij met vreugde en dankbaarheid begroeten.

Bij de opening van dit Instituut heeft Minister AALBERSE o.m. gezegd:

„Bijna dagelijks komen nieuwe middelen de

aandacht der geneeskundigen en der apothekers vragen.

Verschillende daaronder blijken bij het gebruik zoo waardevolle eigenschappen te bezitten, dat zij onmiddellijk burgerrecht verkrijgen en na korteren of langeren tijd een plaats in de Pharmacopee zullen innemen. Dit is echter slechts voor een klein deel der aanbevolen middelen weggelegd; een groter deel blijkt bij het gebruik niet die eigenschappen te bezitten, welke er in de aankondigingen der ontdekkers of fabrikanten aan worden toegeschreven, of wel aan de toepassing zijn gevaren verbonden, die, als zij tijdig genoeg bekend waren geweest, van de aanwending hadden moeten doen afzien. Nog andere middelen worden onder een schijnschoon kleed met een nieuwen naam aanbevolen en zijn in werkelijkheid lang bekende, soms reeds lang buiten gebruik gestelde stoffen.

Wat hier met enkele woorden omtrent sommige geneesmiddelen werd gezegd, geldt ook voor ontsmettingsmiddelen en voor voedingspreparaten, die voor zieken zijn bestemd. Het is bekend, dat sommige dezer preparaten alleen door een breed opgezette en voortgezette reclame tot het publiek doordringen. Voorspiegelingen van herstel van levenskracht, van genezing van sleepende ziekten, van langs anderen weg niet te bereiken uitkomsten, moeten daarbij dienst doen. De wetenschap van enkelen is niet voldoende, om hier het kaf van het koren te scheiden, om het volk tegen uitbuiting van den kant van geneesmiddelfabrikanten te beschermen.

Doch ook voor den arts en voor den apotheker is voorlichting noodig. De eerste moet spoedig en afdoende worden op de hoogte gesteld van de goede of minder goede eigenschappen van nieuwe middelen; de apotheker moet over gegevens beschikken, om de juiste samenstelling en de zuiverheid dezer middelen te onderzoeken. Beiden moeten onafhankelijk zijn van de gegevens, door de fabrikanten versterkt, van de niet altijd met de noodige objectiviteit gedane mededeelingen in sommige vakbladen. De arts moet bijtijds gewaarschuwd worden voor de gevaren, aan de toepassing van nieuwe middelen verbonden; hij moet kunnen beschikken over betrouwbare mededeelingen, die schadelijken invloed bij therapeutisch ingrijpen kunnen

voorkomen. Stokvis heeft er met recht de medici op gewezen, slechts die middelen aan te wenden, die zij door en door kennen, die zij volkomen vertrouwen.

Bij den wassenden stroom van nieuwe artseneijstoffen is het niet mogelijk, uit eigen ervaring aan die eischen te voldoen. De regeering heeft dit ook ingezien en heeft gevolg gegeven aan het verzoek, door de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst en die ter bevordering der Pharmacie tot haar gericht, om de taak der voorlichting van geneeskundigen en apothekers aan een zelfstandig instituut op te dragen."

Wanneer derhalve het Instituut de richting volgt door den Minister aangewezen — en de namen van Voorzitter en leden staan ons daarvoor borg — dan zullen de goede specialite's spoedig de plaats innemen, die hun naar verdiensten toekomt en de slechte verdringen? Was 't maar waar; doch door ondervinding geleerd, zullen wij het treurige verschijnsel zien, dat de kwakzalvers zich van de slechte meester maken. Opgepast dus!

BERICHTEN.

Lezing over kwakzalverij.

Woensdagavond hield dr. E. A. M. DROOG een redevoering voor de leden van den R. K. Volksbond te Heemstede met als onderwerp: Kwakzalverij.

Spr. begon met te verklaren, dat er een groot ver-

FEUILLETON.

Dr. VAN VLECK'S Opslurpende geneesmethode voor Aambeien. (*)

Met vreugde zal zeker elken aambeienbezitter de groote annonces gelezen hebben van „The Dr. Van Vleck Co., Ltd., London: „Lijders aan aambeien. Lees dit! Elk geval, hoe chronisch ook, kan genezen worden. Een proefbehandeling ter waarde van f 3.— gratis." En nu volgt een relaas over aambeien en het wondermiddel of liever middelen, van Dr. Van Vleck. Het eenige wat ge te doen hebt is uw naam en adres duidelijk op te geven aan genoemde Co. Ltd. en de proefbehandeling wordt U onmiddellijk toegezonden.

Die laatste uitdrukking is wat aan twijfel onderhevig, want een proefje van iets kan men zenden, maar geen behandeling, hoogstens een gebruiksaanwijzing. Een behandeling laat zich toch zeker niet per post verzenden!

Zooals gezegd zal er groote vreugde geheerscht hebben in het kamp der aambeienbezitters, en het zal wel briefkaarten geregend hebben bij de Dr. v. Vleck Co. Ltd.

Mooier kan het ook niet aangeboden worden, geheel gratis van die lastige, jeukende aambeien verlost te worden. Apotheker Boom rekent nog 90 cent voor een potje van zijn aambeienzalf, Hollandsch fabrikaat. Neen, dan is die Engelsche firma toch heel wat royaler, wát?

Natuurlijk schreef ik ook duidelijk mijn naam en adres op een briefkaart, en een paar dagen later

(*) Alhoewel wij in het Maandblad van Maart 1912 reeds uitvoerig tegen Vleck's Methode gewaarschuwd hebben, vonden wij het niet onraadzaam, nu de reclame weer groote afmetingen aanneemt, het artikel van onzen getrouwen medewerker op te nemen.

schil is tusschen kwakzalvers uit menschevriendheid en kwakzalvers die er een broodwinning van maken.

Hoewel de laatsten in den regel gevaarlijk zijn toonde spr. uit jarenlange ondervinding aan, dat ook de eersten, die meestal uit vrienden en burens bestaan, zeer gevaarlijk zijn voor de zieken, vooral omdat de meeste zieken in de eerste perioden door goede behandeling gemakkelijk te genezen zijn.

In den breede ging spr. die versehillende ziekten na, daarbij zeer duidelijk aantoonende de werkwijzen der kwakzalvers, hoe zij door een groote dosis brutaliteit de zieken hun geld afhandig maakten, terwijl in den regel van genezing geen sprake was, ja zelfs door hen op sleeptouw te houden, hen ongeneeslijk maakten, wat vooral nog al eens voorkwam bij kanker en fistel.

De goedgeloofigheid der menschen, zegt spr., is hun grootste reclame naast de groote advertentiereclame die zij maken. Zij gelooven gerust zoo'n man, als hij hun zegt, dat hij hen wel zal genezen als het echter niet gelukt, dan zwijgt de patient omdat hij niet gaarne wil weten dat hij „beetgenomen" is.

De kwakzalverij, zegt spr., is al oud; reeds uit de 15e en 16e eeuw. Jan Steen heeft een schilderij gemaakt, waarop een „keisnijder" is afgebeeld. De patient heeft denkbeeldige „steen". De kwakzalver snijdt achter het oor, waar de steenen uitrollen!

Vroeger hadden de Fransche koningen den naam, dat zij klieren konden genezen. Dan zeiden zij: De koning heeft je aangeraakt. God zal je genezen. Later zeiden zij: Ik hoop dat God je genezen zal. De Engelsche koningen hadden den naam dat zij vallende ziekte konden genezen.

Aardige staaltjes van uitkomsten der kwakzalvers

ontving ik een dikken brief waarin: een partij drukwerk, een tube zalf, een extra enveloppe waarin 9 roodgekleurde pilletjes (aambeipillen) en een doosje met 5 kegelvormige pillen in waspapier gewikkeld (muco-food steekpillen).

En dat alles zoo maar voor niets!!

De brief die er bij was laat ik hier in zijn geheel volgen, om de echte kwakzalversstijl, en ook om te laten zien dat de heeren, hoewel zij de proefzending gratis aanbieden, toch tuk zijn om er f 3.— voor te ontvangen, en liever nog een groote behandeling zenden à f 12.50.

Er stond eerst f 2.50 doch daar is f 3.— van gemaakt voor de proefzending, en voor de groote behandeling stond f 10.— maar werd veranderd in f 12.50.

Zeker duurtetoeslag of O.W.! Enfin!

Alsnu de brief, waarbij ik enkele opmerkingen moet maken, in 't belang van het goede doel, natuurlijk.

Mijnheer!

„Uw verzoek hebben wij ontvangen en zenden U hierbij gaarne onze drievoudige opslurpende geneesmethode voor alle vormen van Aambeien (jeuking, Bloeding, uitwassen) alsook voor zweren, kloven, fistels, uitzakkingen en andere endeldarmkwalen, tegelijk met ons laatste wetenschappelijk boekwerk betreffende dit onderwerp en het loont wel de moeite dit nauwkeurig te lezen."

Zooals u ziet, helpt dat ééne middel voor heel wat of liever voor alle endeldarmkwalen, mooier kan 't niet. Een universeel middel!

Dat „wetenschappelijk boekwerk" is een brochure van 24 blz., dat niet in 't minst aanspraak kan maken op wetenschappelijkheid. Gelukkig, dat het 't laatste wetenschappelijk boekwerk van de heeren is. Hopen we, dat ze woord houden.

Verder:

„U zult in dit wonderbaarlijk drievoudig opslur-

pend geneesmiddel de vereenigde resultaten van vele jaren praktijk en ondervinding vinden in zake de behandeling van endeldarmkwalen. Wij hebben duizende gevallen genezen, zonder zelfs een oogeblik het mes te gebruiken. Laat Uw dokter U niet wijs maken, dat U een chirurgische operatie moet ondergaan. Elk lichaamsdeel heeft zijn werk te doen en als U geopereerd zijt, zult U in latere jaren daaronder lijden! Zulke radicale middelen zijn zelden noodig. Onze opslurpende geneesmethode geneest zonder operatie en zonder pijn."

Ik heb gezocht en nog eens gezocht, maar in dit wonderbaarlijk drievoudig opslurpend geneesmiddel geen enkel resultaat gevonden van jaren praktijk en ondervinding. Wel gewone bekende artseneijen, zooals we straks zullen zien.

Dat bang maken voor den dokter is een truc die alle kwakzalvers gemeen hebben. De geneesmethode geneest niet, dat zouden de geneesmiddelen moeten doen, maar doen 't óók niet.

„De behandeling welke wij U hierbij zenden is voor het middelmatige geval bereid, indien Uw geval verergerd of chronisch is en U krijgt niet dadelijk van de geneesmiddelen verlichting, veroordeel dan de behandeling niet, doch schrijf ons volledig en precies Uw geval en wij hebben niet den minsten twijfel, dat wij U genezen kunnen, daar onze veeljarige ondervinding op het gebied van endeldarmkwalen ons in staat stelt met goed gevolg alle mogelijke vormen van deze ziekte te genezen."

Ze zenden alweer de behandeling. Heusch ik heb die niet ontvangen, zeker zoek geraakt! Maar waarom niet eerst inlichtingen aan den zieke gevraagd omtrent zijn kwaal? Eerst geneesmiddelen zenden en a's die riets uitrichten dan inlichtingen vragen is geneeskunde op haar kop zetten. Of vertrouwen de heeren zichzelf niet? 't Schijnt 'zoo.

„Oudere gevallen vereischen een langdurige behandeling en sommige gevallen zijn zoo ingeworteld

(Opr. Haarl. Ct.)

Mededeelingen van verschillenden aard

Op hoogen prijs gestelde medewerking.

In het Februari-nummer van het Maandblad: *Het Groene en het Witte Kruis* brengt de Hoofdredacteur een hartelijken gelukwensch aan onze Vereeniging naar aanleiding van haar veertigjarig bestaan.

Het hoofdartikel uit ons Maandblad van Januari j.l. waarin het doel van onze Vereeniging werd uiteengezet, waarin wij verder verzekerden onzen strijd met kracht te zullen voortzetten en om medewerking verzochten werd daarbij overgenomen en daaraan de volgende, zeer gewaardeerde aanbeveling toegevoegd: „Tot zoover de Redacteur van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij*.

Met instemming zullen zeker alle lezers den kloeken toon waarnemen, waarop hier de voort te zetten strijd wordt aangekondigd. Want, voorzeker, het doel is nog lang niet bereikt. In absoluten zin zal het ook wel nooit bereikt worden. Maar dit doet niet af aan den invloed en het doeltreffende der gevoerde actie en wij wenschen daarom onzen kloeken medestanders en

voorgangers alle heil op hun moeilijken weg. Mogen zij daarbij ook uit onze kringen den steun vinden, waarop zij met zoo alle recht aanspraak kunnen maken!

Daaraan ontbreekt het tot nu toe wel eenigszins. Van de meer dan 800 Groene en Witte Kruis-afdeelingen zijn maar ongeveer 10 % lid van de „Vereeniging tegen de Kwakzalverij”. Nu is het wel waar, dat de tijden er niet naar zijn, om onnoodige uitgaven te doen, nieuwe plichten op zich te nemen. Maar deze plicht is in elk geval *niet zwaar en niet kostbaar*. Met een jaarlijksche bijdrage van bijvoorbeeld f 5.— is het bestuur der Vereeniging al blijde. Vooral omdat zulk een bijdrage niet alleen daadwerkelijk hulp beteekent, maar ook moreele steun. Het arbeidsveld, de invloedssfeer van de Vereeniging wordt er door uitgebreid; het Maandblad vindt dan vanzelf zijn weg naar nieuwe adressen en misschien naar een nieuwe buurt. En men weet nooit waar een zaadje wordt heengevoerd en hoe het onmerkbaar kan ontkiemen en tot wasdom komen. Die simpele bijdrage kan de oorzaak wezen waardoor hier of daar een eenvoudig mensch wordt weerhouden, zich aan den een of anderen kwakzalver toe te vertrouwen. En zodoende wordt er misschien een kostbaar leven door gered. En dat is toch zeker met f 5 niet te duur betaald.

En *zwaar* is de plicht der toetreding al evenmin. Het Bestuur zal het natuurlijk gaarne zien, dat ge een ijverig, kloek medestrijder wordt. Maar het is bescheiden en doet geen overlast aan. Wanneer ge het Maandblad maar onder uw bestuurders ter lezing rondzendt, is het al heel blijde.

Neemt dus dien lichten en weinig kostbaren plicht op U en schenkt aan de jubilarisse het schoonste

feestgeschenk: een vergroot iedental, een uitgebreiden arbeidskring!

F. C. FLEISCHER.”

Schipper Kuijt's Rheumatiek smeersel.

Wij ontvingen een ingezonden stuk van den heer C. KUIJT GZ. naar aanleiding van het artikel door ons geplaatst in het vorig no., welk stuk wij om twee redenen niet opnemen. Ten eerste is het vol hatelijkheden tegenover den heer KEULEMANS, hatelijkheden, waarvan wij ook een deel voor ons opeischen en ten tweede is het onze vaste gewoonte om in ons blad — een strijdblad tegen kwakzalvers — den personen, die wij als kwakzalvers beschouwen geen gelegenheid te geven, daarin reclame voor hun zaak te maken.

Een gedeelte van het bedoelde stuk laten wij intusschen hier volgen:

„De „scheikundige” Keulemans heeft genoemd middel scheikundig onderzocht en is tot de conclusie gekomen, dat het bestaat uit de praeparaten olie, ammonia en Kajoepoetiholie, en verder niets, *) waarom hij het noemt een „Vliegend huismiddeltje” zonder eenige kans op beterschap.”

Wij hebben ons artikel nog eens nagelezen en schreven, nadat wij een circulaire van *Kuijt* hadden aangehaald, waarin hij mededeelde dat zijn middel een *uitkomst* was voor duizenden lijdens en waarin hij het vertrouwen vroeg, dat zijn smeersel ten volle verdient, aldus:

met de verlichting daardoor verkregen, f 3.00 binnen 6 dagen na ontvangst. Indien U echter geen baat hebt gevonden en U schrijft ons direct hieromtrent nadat U het 6 dagen beproefd hebt en tevens Uw geval beschrijft, dan hebt U geene enkele verplichting meer tegenover ons.”

Dus als men tevreden is met de verlichting door het gebruik der v. Vleck's middelen, dan moet men binnen 6 dagen f 3.— zenden. Heeft men geen baat gevonden, dan is er geen haast bij, dan maar na 6 dagen beproefing. Ze zijn erg schappelijk.

„Indien U echter een ernstig geval hebt of dubbel zeker wenscht te zijn van Uwe genezing, en tevens steeds het middel in huis wenscht te hebben voor voorkomendegevallen voor U of Uwe huisgenooten, zoo willen wij den prijs van f 3.00 voor deze proef geneesmethode te samen trekken voor de groote behandeling en Uw f 12.50 geldt dan als betaling voor deze kleine methode en ook voor de *grote, speciale behandeling*, te samen.”

Dat klopt niet. Als ik voor f 3.— zeker ben van genezing, ben ik voor 12 pop 4 maal zeker en niet dubbel want dat ben ik reeds voor 6 gulden. 50 cent reken ik voor porto's.

„Uitstellen is levensgevaarlijk, — dat weet U — zendt daarom heden nog een Postal order van f 12.50 voor onze groote geneesmethode ten einde Uwe blijvende genezing dubbel zeker te maken. Onthoudt wel, dat wij het risico dragen. Indien wij U niet zouden kunnen genezen, krijgt U elken penny terug, dien U ons betaald hebt. Verknoei Uw geld niet aan zalfjes en patent geneesmiddelen, welke alleen slechts tijdelijk verlichting geven voor korten tijd en nooit genezen. U hebt geprobeerd en kent ze. Door de vele uitmuntende resultaten welke wij in duizenden gevallen verkregen, *weten wij positief, dat wij U genezen kunnen.*

Vertrouwende, dat U spoedig Uwe gezondheid terug zult krijgen, teekent

Hoogachtend,
The Dr. Van Vleck Co.”

„Dat vertrouwen is bij ons ernstig geschokt door het resultaat van het scheikundig onderzoek, welwillend door den heer KEULEMANS verricht. Het middel dat schipper *Kuijt* „gelukt is samen te stellen” is een van *ouds bekend* smeersel, het z.g. *ammoniasmeersel* (Vlugsmeer), een mengsel van *olie* en *ammonia*, waarbij een weinig *kajoepoetiholie* is gevoegd. Wij willen niet zeggen, dat inwrijving met ammoniakmeersel niet somwijlen verlichting geeft bij rheumatische aandoeningen maar onze schipper moet, met niet twijfelachtige bedoelingen, geen reclame maken voor een gewoon *huismiddeltje*. Zijn wijze van optreden maakt de zaak tot een *kwakzalversmiddel*, al zijn ook de „bewijzen van genezing” nog zoo talrijk.”

Dit is heel wat anders, dan dat de schipper er uit heeft gelezen terwijl wij tevens verklaren dat de conclusie, uit het onderzoek van den heer KEULEMANS getrokken, van *ons* afkomstig is en *niet* van hem.

Nu verzekert de schrijver van het stuk, dat behalve dat van het smeersel, een fleschje van 90 gram inhoud, 60 gram inderdaad met de stoffen overeenkomen, die de heer K. erin heeft gevonden maar dat de andere 30 gram juiste de eigenlijke middelen bevatten, „welke genezing moeten en kunnen aanbrengen.”

't Is mogelijk, dat er nog wat meer in zit maar dan is die hoeveelheid zóó gering, dat zij aan het chemisch onderzoek ontsnapt is en trouwens, door

Het aanbod is zooals U ziet erg mooi en verlokend en wij kunnen begrijpen, dat er heel wat „postal orders” van f 12.50 naar v. Vleck Co. Ltd. zullen worden gezonden.

Maar ook wij zeggen, wat in het laatste gedeelte van den brief staat: „Verknoei uw geld niet aan zalfjes en patentgeneesmiddelen,” en voegen er bij: „genezen zonder onderzoek, genezen op een afstand, is . . . kwakzalverij!”

Wat de middelen van v. Vleck betreft: Het onderzoek van den heer M. J. van Pienbroek gaf het volgende resultaat:

De zalf of pasta bevat Lanoline; vermoedelijk vaseline; tannine en waarschijnlijk lysol.

De rood gekleurde pilletjes zijn cascarapillen.

De vijf kegelvormige steekpillen bestaan uit cacaoboter, was en tannalbine. Ook hier weer middelen die laxeerende stoffen bevatten. Juist bij aambeien is dit bijzonder schadelijk. *Cascara* is een zacht werkend laxermiddel; op den duur wordt men er echter aan gewend, en dan werkt het schadelijk door de opstipatie te bevorderen, waardoor de aambeien weer gemakkelijk verergeren.

Ook de endeldarmirrigator waarmede de patiënt zich moet inspuiten is niet zonder gevaar en kan hij daarmee zijn kwaal belangrijk verergeren.

Aldus lezen wij in het boekje „De Kwakzalversmiddelen” blz. 111.

Nu weet een ieder wel, dat vetdeelen, als cacao-boter enz. wel verlichting van de kwaal aambeien geven, maar *genezen* niet.

Het is dus niet aan te raden op de mooie aanbieding van v. Vleck Co. in te gaan. Stuur geen geld voor genezing op een afstand, maar raadpleeg een dokter, die uw kwaal onderzoeken en beoordelen zal.

Genezing uit de verte is kwakzalverij, denk daar aan.

MEMENTO.

dat zij onmogelijk vlug genezen kunnen worden.” Ja, dat zal wel.

„Voordiegevallen die helaas groot in aantal zijn, hebben wij *eene groote speciale behandeling* bereid, waarbij wij absoluut gratis onze nieuwe *Endeldarm Irrigator* van zuiver tin geven. Dit gemakkelijke instrument brengt het Plasma ver boven den sluitspier direct tot aan den zetel van de kwaal. Voor *deze groote speciale behandeling* onze nieuwe *Endeldarm Irrigator* inbegrepen, maken wij U eene aanbieding van f 12.50 en geven U een positieve bindende waarborg, dat onze behandeling U zal genezen of wij zullen Uw geld terugzenden in verband met de conditiën van onzen waarborg. (Zie onzen waarborg op de derde pagina van den omslag van ons boek, hierbijgaand.)”

Over dien irrigator straks. Wat die waarborg aangaat, daarin wordt wel gesproken over ieder geval van aambeien, maar de aan het begin genoemde endeldarmkwalen worden er niet in genoemd. Een mooi achterdeurtje om bij eventuele verklaring van niet genezen toch geen geld terug te geven. Zie hier de waarborg:

WAARBORG.

De Dr. Van Vleck Compagnie,

2—5, New Court, London, E.C.4.

Verklaren hiermede uitdrukkelijk dat Dr. Van Vleck's „Absorption Cure” voor Aambeien, wanneer deze genomen en gebruikt worden volgens onze eenvoudige Voorschriften en Aanwijzingen, ieder geval van aambeien zal genezen en voor het geval het zulks niet mocht doen,

WIJ AANNEMEN TERUG TE GEVEN

het geheele bedrag wat daarvoor betaald is, onmiddelijk op de verklaring dat er geen baat bij bevonden werd.

De Dr. Van Vleck Compagnie.

En nu komt de aanval op de portemonnaie.

„In zake de geneesmethode welke wij U hierbij zenden, zoo zendt U ons wanneer U tevreden zijt

ons is niet beweerd, „dat er anders niets” inzat. En zelfs, wanneer een belangrijk middel over het hoofd is gezien (wat wij betwijfelen) dan nog blijven wij het optreden van SCHIPPER KUIJT, als kwakzalverachtig, veroordeelen, waar hij, zonder onderzoek van den lijder — waartoe hij niet in staat is — zijn middel als iets zeer bijzonders aanbeveelt terwijl hem toch de oorzaak van de ziekte — en die kan bij reumatiek zeer verschillend zijn — geheel onbekend is en hij een ieder maar aanraadt maar stevig aan 't masseeren te gaan.

Hierin en veel minder in de stoffen, die het smeerseltje bevat, schuilt het kwaad.

Een nieuw fleschje smeersel, dat SCHIPPER KUIJT zoo beleefd was ons gratis ter hernieuwd onderzoek toe te zenden zal bij tijd en wijle, wanneer andere zaken niet voor gaan, nog eens worden onderzocht. Wij zullen het resultaat dan mededeelen ofschoon wij twijfelen dat, om boven besproken reden, onze gevolgtrekking een verandering zal ondergaan.

*) Wij cursiveeren.

RED.

Lysine

Voor dit praeparaat, een ontsmettingsmiddel, schijnt tegenwoordig een groote reclame te worden gemaakt, zooals blijkt uit den volgenden brief ons, met verzoek om inlichtingen, door een lid eener gezondheidscommissie toegezonden:

„Den Heer... lid der gezondheidscommissie voor enz.

Al hoewel de periode van het zenden van gratis monster al lang voorbij is, daar de Lysine nu overal voldoende ingang heeft gevonden nadat wij door het zenden van gratis monsters de overtuiging hebben gegeven van de wonderbaarlijke hoedanigheden van het product, zoo willen wij nog een uitzondering maken, en U toezenden twee kleine monsters van No. 1 & 2 en een brochure.

Wij hopen dat U na het nemen van proeven, die met zorg zullen genomen zijn U Uwe bevinding zult willen mededeelen.

Gelieve wel in aanmerking te nemen dat no. 1 & 2 vooral voor het desinfecteeren gebraciceerd worden, doch met 2 zijn verschillende andere proeven te nemen, bij *visch of vleesch* dat wat reukt weer reukeloos en goed voor consumptie te maken, eieren te bewaren, stank weg te nemen, enz. men kan het ook gebruiken voor niet heel ernstige wonden, door besproeien, bij menschen en dieren, alhoewel meer speciaal voor artsenekunde is aangevozen no. 4A (alleen verkrijgbaar door apothekers en doctoren) en voor veeartsenekunde no. 3, verkrijgbaar door bemiddeling van een veearts.

De Lysine is een eenig middel voor artsenekunde en dierenartsen, de iedere dag toenemende vraag, en het reeds groote afzet gebied, in een zoo korten tijd, spreken wel voor het middel, dat we op zeer uitgebreide schaal gratis hebben toegezonden, zoo dat geen kat in de zak kon gekocht worden, U zult ons wel willen toegeven, men dit niet zou doen, en geen duizende guldens uitgeven, zoo men niet zeker van de zaak was.

Achtend enz.”

Een uitvoerige brochure, vermeldende alle voordeelen van het gebruik van Lysine, leert ons, dat het middel door een Fransch chemicus is uitgevonden, dat er 7 verschillende soorten zijn, dat de Maatschappij te Hulst gevestigd is en dat het depôt in Nederland zich bevindt te Woensdrecht.

De brochure wordt ingeleid door de volgende beschrijving van de eigenschappen van Lysine: „*Sterilisation Pasteurienne parfaite, assainit tout, elle est non toxique, non caustique, inodore.*”

Bij den bovenaangehaalden brief waren 2 flesschen: Lysine I en II gevoegd ten einde deze te onderzoeken. Tijdens dit onderzoek vernamen wij indirect dat vanwege het Rijksinstituut van Pharmacotherapeutisch onderzoek de zaak onder handen was genomen, zoodat uitvoerige mededeelingen van dit officieele lichaam te wachten zijn. Wij bepaalden ons daarom tot het nagaan van den inhoud van de gezonden flesschen, waarin de Heer N. KEULEMANS vond: *Chloorzink, zwavelzuur, (gebonden) aluin (sporen) natrium en formaline.*

Nu staat het vast, dat *chlorzink*, dat in ruime mate aanwezig is, een sterk, bijtend *vergif* is en waar men, in den brief leest: „met 2 zijn verschillende andere proeven te nemen, *b.v. visch of vleesch dat wat reukt weer reukeloos en goed voor consumptie te maken*”*) daar meenen wij voorloopig te kunnen volstaan met de ernstige waarschuwing om tegenover Lysine de grootste terughoudendheid in acht te nemen.

*) Wij cursiveeren.

RED.

INGEZONDEN.

G. 10 Febr. 1921.

Geachte Redactie.

In het Febr.-nummer van uw Maandblad, 't welk ik steeds met belangstelling lees, staat op bl. 2: *Royal Windsor* is een *gevaarlijk* haarmiddel, dat *veel oplosbare loodzouten* bevat

Zou alleen zulk een kwalificatie veel gevolg hebben? Een *leek* zal vragen; zijn oplosbare loodzouten dan gevaarlijk? en waaroer: voor de gezondheid, voor het haar? En als het zoo gevaarlijk is, wanneer openbaart zich dit gevaar, want ik ken menschen, die het reeds jaren gebruiken, zonder zelfs schadelijke gevolgen te ondervinden. Ook ken ik een kapper, die het wel aanwendt bij zijn klanten, ook wel Mellrose, of andere tincturen. Of zijn die niet gevaarlijk?

Zou het niet wenschelijk zijn in de kranten, waarin dat goed wordt aanbevolen, waarschuwingen te plaatsen, en zoo'n kapper aan te klagen?

Hogachtend,

Uw Dw.

J. M

Het gevaar van het gebruik van oplosbare loodzouten in haarwater is reeds herhaaldelijk van geneeskundige zijde aangetoond. Werkelijke *vergiftigingsverschijnselen*, die bij het ophouden met het gebruik verdwenen, zijn reeds in tal van gevallen geconstateerd. Dat de een er meer last van heeft dan de andere zal van den persoon en ook van het meer of minder gebruik afhangen.

Niet alleen *Royal Windsor* is gevaarlijk voor de gezondheid, maar ook andere loodhoudende haarwaters, die wij al verscheidene malen hebben gesignaleerd

Wij noemen o. a. voor zoover ons bekend:

Allen's Haarhersteller,

Ayer's Haarversterker,

Eau de Castille,

Eau de Zenobie,

Eau des Fées,

Eau de Florida,

Eau Magique,

Eau de Hamilton,

Eau d'Amérique,

Melrose,

Nieuwe London haarhersteller,

Rosett's Hair Restorer.

Er zijn er vermoedelijk nog meer.

Waarschuwingen in de couranten, zou de financiële krachten onzer Vereeniging te boven gaan. Onze waarschuwingen worden echter iederen maand aan alle bladen gratis toegezonden, met verzoek een of ander daaruit daaruit over te nemen, maar wanneer gebeurt dat? De advertenties worden zoo goed betaald!

Een aanklacht tegen een kapper in te dienen ligt niet op onzen weg; wij waarschuwen slechts.

RED.

RECHTSZAKEN.

De Enkhuizer wonderdokter.

Te Hoorn stond terecht T. G., smidsknecht te Enkhuizen. Een drietal getuigenverhooren brachten wel eigenaardige geneesmethoden aan het licht, zooals het opleggen met versch geslachte konijnen en hanen, poeders en zalfjes van onbekende samenstelling enz.

De ambtenaar van het O. M. sprak zijn bevreemding uit, dat men dezen man, die aan den drank overgegeven en lang niet zindelijk is, bij zieken toeliet. Trouwens de man zelf had het over de domheid van het Enkhuizer publiek.

De thans gehoorde getuigen hadden geen beterschap ondervonden. Eisch voor een zestal zaken viermaal 7 dagen principieele hechtenis en tweemaal f 25 boete subs. tweemaal 15 dagen hechtenis.

(De Maasbode.)

BOEKBESCHOUWING.

Wij ontvingen:

a. *Sociaal-Medisch Maandschrift*, tevens Orgaan van de Ned. Vereen. van Schoolartsen en de Ned. Vereen. van Gemeentelijke Geneeskundige Verzorging. Redactie-adres: Arts H. F. FLEISCHER, te 's-Gravenhage, Uitgevers-Maatschappij „Haga,” den Haag. No. 1 Januari 1921.

b. *Sexuele Hygiëne*, onder Redactie van het dagelijksch Bestuur van de Nederl. Vereeniging tot bestrijding der geslachtsziekten. Uitgever J. PLOEGSMA te Zeist. Aflevering 1, Deel 1. Januari 1921.

Daar in de beide tijdschriften geen artikelen voorkomen, die met ons blad in direct verband staan, bepalen wij ons, voor ditmaal, tot de vermelding van het verschijnen. De namen van Redacties en Medewerkers maken een aanbeveling overbodig.

CORRESPONDENTIE.

L. G. de W. te 's G. Zoals wij reeds dachten, heeft het onderzoek van de pillen geen positief resultaat opgeleverd

Th. v. d. G. te R. De Pilules orientales bestaan uit melkzuur ijzer en olie van karmijnzaad, in hoofdzaak dus een heel gewoon staalpraeparaat, dat tot het beoogde doel niet zal voeren.

G. B. te 's-G. Dat gij in de *Haagsche Post* geen kwakzalversadvertenties aantreft verwonderd ons niet. Administratie en Redactie zijn van oordeel, dat deze in een blad, dat zich zelf respecteert, niet thuis behooren. In geval van twijfel omtrent den aard van de advertentie, wordt steeds bij onze Vereeniging om raad gevraagd en dezen opgevolgd. Wij zijn zeer dankbaar voor deze wijze van handelen; gelukkig zijn er nog enkele andere bladen, wij zullen de namen spoedig weer eens vermelden, die denzelfden weg bewandelen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Meij. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; W. BINNENDIJK, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Lysine.

Berichten: Geen vrije uitoefening der geneeskunde in Rusland. — Wonderdoeners. — Spéciahté's in Duitsch-Oostenrijk.

Mededeelingen van verschillenden aard: Ludwig Bauer's instituut voor suikerzieken.

Ingezonden: Lysine. — Visser's kiespijnpoeder.

Rechtszaken: Eilers — Een magnetiseur. — Dui velbanne ij.

Uit de Pers: Misbruik van laxermiddelen. Een nagemaakte kwakzalver.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Teneinde aan vele tot mij geichte vragen te voldoen, zij hier nogmaals medegedeeld:

Op de algemeene vergadering, October 1920, is besloten de contributie niet te verhoogen, omdat dit misschien voor vele leden een reden zou zijn, hun lidmaatschap op te zeggen. De kas der vereeniging was echter noodlijdend. Om hieraan tegemoet te komen, werd gebruik gemaakt van het recht, dat artikel 8 der Statuten geeft en besloot diezelfde algemeene vergadering, over 1921 een extra bijdrage te heffen van f 2.—. Deze maatregel was noodzakelijk, doch is slechts tijdelijk.

W. BINNENDIJK.

Lysine.

Naar aanleiding van ons stukje in ons vorig no. over Lysine ontvingen wij van den heer A. HOMBACH, President-commissaris der N.V. Handel- en Landbouw-Maatschappij, gevestigd te Hulst, het volgend schrijven met verzoek om opname. Dewijl het ons langzamerhand is bekend geworden, dat ook hier te lande Lysine reeds door artsen en anderen wordt aangewend, willen wij, onpartijdigheidshalve, bij uitzondering dit schrijven in zijn geheel plaatsen, de moreele verantwoordelijkheid daarvan aan den schrijver overlatende:

„Mijnheer.

Uw blad no. 3 Maart 1921 werd mij van bevriende zijde, door een dokter gezonden, met de mededeeling, dat hij het artikel over de Lysine niet vleiend vindt, en het hoog tijd acht, dat van Nederlandsche zijde

de waarde van Lysine worde bekend gemaakt, om een dergelijke schadelijke depreciatie van het artikel zoo spoedig mogelijk tegen te gaan. . . . Als president-commissaris der N.V. Handel en Landbouw maatschappij gevestigd te Hulst, die de alleen verkoop de Lysine in Nederland heeft vat ik de zaak voor die Vennootschap op.

U kent die N.V. niet, waarschijnlijk ook mij niet, en zou het op prijs stellen wanneer U in Zeeland, waar ook, wildet informeeren wat die N.V. is en wie ik ben, daartoe bestaat toch gemakkelijk gelegenheid b.v. bij den heer Commissaris der Koningin in de provincie, die mij als statenlid gedurende meer dan 24 jaren wel kent, of bij den heer Burgemeester van de hoofdstad in Zeeland, zoo u soms zoudet kunnen denken, dat de opinie van den Burgemeester te Hulst, zou kunnen beïnvloed worden.

Den zult u ten minste vooreerst één zaak weten, en wel dat de personen die de Lysine lanceeren, hoogst eerbiedwaardige menschen zijn, die groote zaken drijven, ter goeder trouw, die stellig niet te huis behooren in de categorie van kwakzalvers, en allerminst verdienen, dat hun artikel, dat een zoo uitstekend middel, en van het grootste algemeen nut kan zijn en is, volgens de zoo talrijke H.H. medici die reeds lang met Lysine werken, bij voortbaat veroordeeld wordt in uw blad, eerstens door een ontleding die onjuist is, omdat blijkbaar stoffen in gevonden schijnen te zijn die er niet inzitten, en geen gewag wordt gemaakt van stoffen die er wel inzitten, trouwens er wordt geen geheim gemaakt van den inhoud, op iedere flacon staat het duidelijk te lezen, alleen wordt niet bekend gemaakt de samenstelling van de plantaardige sappen die er wel in zitten, en die aan het middel zeer bijzondere eigenschappen geeft. (*)Het is op ons herhaald verzoek, dat het Rijksinstituut van Pharmacotheapeutisch onderzoek, de zaak in handen heeft genomen, wij gaven alle noodige inlichtingen, en attesten van zeer hoog staande professoren, met wereld beroemdheid, wij wenschen geen duisternis, maar het volle licht, wij wenschen niet te verkoopen waardelooze produkten, wij bedriegen niet, want wij zonden duizende flacons gratis, ter beproeving en ontleding, daar wij geen angst gevoelen voor het resultaat, dat een gevolg is van een eerlijk en onpartijdig onderzoek.

Wij verklaren dat het preparaat, dat niet te ontkennen giftige produkten bevat, zoo zij alleen gebruikt werden, door de bijzondere bewerking in de menging dier produkten, niet giftig kan genoemd

(*) Wij nemen van deze verklaring acte. Red. Mbl.

worden, en het absoluut niet is, in die oplossingen, zelfs de sterkte, die worden aangegeven voor het gebruik.

Ik wil gaarne vooralsnog uitgaan van het standpunt, dat u wenscht te strijden met eerlijke wapenen, dat u ridderlijk genoeg zijt om uit eigen beweging kwaad te herstellen, zoo dit door u op onrechtvaardige wijze is gesticht.

Ik sympathiseer zeer met de bedoeling van uwe vereeniging, zij is een zege, voor het onwetend publiek, dat maar al te vaak wordt beetgenomen, dat veel geld wordt uit de zak geklopt voor produkten die waardeloos zijn, dat kan men van ons toch zeker niet zeggen, want de vele liters Lysine die als monster verzonden werden, zijn niet betaald moeten worden.

Verkochten wij later aan dezelfde personen, dan was dit na genomen proeven, nadat bewezen was, het preparaat datgene bewerkstelligde, wat wij beweerden het kon bewerkstelligen. Mij dunkt dat is eerlijk handelen. In die meening, dus, dat het blad alleen moet dienen om wat slecht is aan den zaak te stellen, en niet ten nadeele insinueerd, zonder recht daartoe te hebben, (wat ten slotte ongestraft ook niet zou kunnen doorgaan) zend ik u uitgebreide literatuur over het onderwerp, door u zeer zeker bekende Hoogleeraren in het buitenland, die groote naam verwierven, waaronder toch zeker professor Dr. LO MONACO, directeur van het Instituut voor Chemische Physiologie der Universiteit te Rome kan gerekend worden. Ik sta u borg voor de volle waarheid van de attesten, die in originele te vertoonen zijn.

Professor LO MONACO in zijn werk over de Lysine schrijft: „La Lysine blijkt een verbinding te zijn van formal-aldehyde, chloruur van sodium chloruur van zink, zoutzuur en plantaardige extracten. Zij reageert zuiver als zuur, zij reduceert Fehling en ammoniacaal zilver nitraat. Zij lost zich niet in mierenzuur-aldehyde op dan bij kookpunt.

De Lysine is zeer weinig giftig. De doodelijke dosis voor een konijn is 17cc (circa 20 gr.) zuivere Lysine op elk K.G. gewicht van het dier. Indien men dit op den mensch wil toepassen, wiens gewicht gemiddeld 65 K. is, moet er 1300 gr. zuivere Lysine (extract) zijn om de doodelijke dosis te bereiken of wel 26 Liter der oplossing à 5%.

Het mengsel waaruit de Lysine is samengesteld biedt het voordeel aan dat bij inwerking de therapeutische hoedanigheden der verschillende ingrediënten zich beginnen te vereenigen zonder dat de vergiftigende invloed vermeerdert. . . . .

Dr. C. TOLITI-FLAMINI, zeker geen onbekende, directeur van het instituut van bijstand, te Rome,

schrijft in zijn werk over „lopende patienten (dat wil zeggen, patienten die niet uitsluitend behandeld werden in het instituut) van Obstetrie en Gynecologie, het volgende: . . . . . Naar de intensiteit en den chronischen duur der processen van inflammatie de kathar-aandoeningen en den overvloed der afscheidingen heb ik oplossingen gebruikt van verschillenden graad à 3 en 5 per honderd of wat meer. De zoo aangewenden Lysine heeft zich vrij getoond van elke vergiftigende en irriterende werking en heeft een smeller heelende invloed geopenbaard dan andere gewone geneesmiddelen. . . . . In de zitting van 5 Juli 1919 werd te Pisa van de Vereeniging van Obstetrie en Gynaecologie van Toscane door Dr. B. BIANCHI, directeur van de Obstetrische-Gynaecologische Kliniek te Florence onder andere over de Lysine gezegd: De Lysine is een samengesteld product van formaldehyde, chloornatrium zink chloruur, chloorzuur en extracten van plantaardige stoffen. De oplossingen die wij gewoonlijk hebben gebruikt, varieeren van $\frac{1}{2}$ à 20 %. Ik heb gezegd dat zij voorrechten heeft boven de andere desinfectie middelen, door ons gewoonlijk gebruikt. Inderdaad, behalve kleurloos te zijn en het linnen niet te bevleken, tast zij ook bij sterke concentratie de metalen niet aan, geeft bij aanraking geen gevoel van vettheid, veroorzaakt geen ongevoeligheid van de huid prikkelt de weefsels niet waarop men haar aanwendt en daar zij niet vervliegt, hindert zij niet waar men haar ook aanwendt, men schijnt in een woord gewoon water te gebruiken. Haar giftigheid is uiterst gering en als zij bij ongeluk ingenomen wordt, veroorzaakt zij slechts een lichte prikkelbaarheid van de slijmvliezen; zeer sterke dosissen zouden er voor noodig zijn om een vergiftiging te veroorzaken. . . . .

Door den Minister van Oorlog in Italië, vóór dat de Lysine op groote schaal werd toegepast in de verbandplaatsen aan het Italiaansche front, werd een commissie van geneesheeren benoemd, om officieel een onderzoek in te stellen naar de uitwerking en giftigheid van de Lysine, die commissie bestaande uit de doktoren: ULISSE MALUSARDI-VINCENZO DOMIANI, MICHELE TERSICHETTI, LEONARDO TRANCHIDA, PELLEGRINO DI PORTO en LUIGI CAMPI, gaven van hun onderzoek een zoo schitterend gunstig verslag over de Lysine, dat onmiddellijk order werd gegeven van hare toepassing aan het Front, waaraan mening gewonde het leven te danken heeft.

Ik zend u ook hierbij een brochuurtje in het Fransch, waarin u vele vertrouwde attesten lezen kunt, u zult daarin ook een vinden van Dr. KLEIN, die schrijft: „Sa puissance antiseptique et son activité dépassent même celle du sublimé, sur lequel ils ont l'avantage, très appréciable d'une innocuité absolue, si bien que je ne crains pas d'écrire qu'on peut en boire sans inconvenient pour en avoir absorbé moi même”.

Nu kunt u zeggen, dit zijn alleen buitenlandsche getuigschriften, ik kan u daarop antwoorden, dat dit natuurlijk zoo is, omdat de Lysine in Frankrijk en in Italië pas gebruikt wordt, thans ook in Spanje, alwaar de Lysine in Februari 1921 op de Hygienische tentoonstelling te Barcelona de eerste prijs verwierf als antiseptisch middel, na een vergelijkende beproeving met tal van andere middelen die vooral uit Duitschland daar waren geïmporteerd. De voorzitter van de onderzoeking commissie was professor AJELL te Barcelona.

Wanneer u nu nog zult willen lezen het kleine brochuurtje opgesteld door twee zeer hoogstaande medici wonende te Amsterdam, die over de uitwerking van de Lysine enthousiast zijn dan zult u daarin lezen welke oplossingen worden aangeraden voor de verschillende gevallen, en zult u toch eerlijk moeten bekennen, dat giftigheid beslist op zoo een wijze is uitgesloten

Daar wij op het platte land over geen ijs beschikken,

zoo is bij mij gedurende geheel de zomer het vleesch dat wij gebruikten bewaard door indompeling of besproeiing met Lysine, van 2—5 % en zoo werd het vleesch 6—8 dagen bewaard gedurende de warme dagen, de smaak was uitstekend, als versch vleesch, alleen voor het braden werd goed afgewasschen, en daar de Lysine zich bij zonder goed oplost in water, was niets daarvan te bespeuten.

Gedurende geheel de winter hebben wij eieren gegeten bewaard in een oplossing ad 5 %, kievitseieren in Augustus, in zelfde oplossing, en talrijk zijn de gevallen van aanwending bij open wonden die prachtig en zeer spoedig genazen.

In een der laatst verschenen nummers van het medisch vakblad 4 Januari „medisch weekblad” werd ook gesproken over de uitstekende werking van de Lysine bij darmontsteking, en zoo wij u mochten mededeelen de verschillende bij ons ingekomen verzoeken tot zending van Lysine, voor gevallen die hardnekkig weerstand boden aan alle bekende middelen, en waar de Lysine overwon, dan zoudt u zeker betreuren, de door u gedane mededeeling in uw blad.

Beleefd verzoek ik u dus, wil de litteratuur lezen, wil hier komen om de attesten te zien, ik zal te voren vragen aan de H.H. medici, of ik deze aan u mag laten lezen, en dat zal wel, ik zal u in kennis brengen met doctoren, die reeds lang Lysine gebruiken, ik zal u alle proeven toonen, daar ik u wil overtuigen wat de Lysine is, en wie de menschen zijn, die de Lysine exploiteeren willen. Ik verwacht dan ook, dat in uw blad dit schrijven zal worden aangehaald, dat brengt de billijkheid mede, volgens de meening van een dokter is uw artikel schadelijk, en wordt dus misschien schade door ons geleden, aan u dus om dit te voorkomen, ik hoop uit eige beweging.

Hoogachtend

uwe dienstwillige
F. HOMBACH.”

Wij wenschen aan het bovenstaande slechts enkele woorden toe te voegen. Niettegenstaande de uitgebreide reclame, door brochures enz. voor Lysine gemaakt, kenden wij het praeparaat ruim een maand geleden nog niet, zoodat er voor ons geen aanleiding bestond ons met de zaak te bemoeien. Die aanleiding kregen wij eerst, toen ons door een medicus behalve 2 flesschen Lysine 1 en 2, een brief werd gezonden, afkomstig uit het Lysinedepôt te Woensdrecht, (dien wij in ons vorig no. overnamen) en waaromtrent door dien medicus om inlichting werd gevraagd. Van ter zijde vernomen hebbende, dat vanwege het Rijksinstituut voor Pharmacotherapeutisch onderzoek een onderzoek van Lysine werd ingesteld, vonden wij de zaak in te goede handen om er ons uitvoerig mee te bemoeien. (Dit is in ons vorig stukje te lezen). Wij bepaalden ons derhalve tot het nagaan van de samenstelling van de ons gezonden flesschen en vonden daarin *chloorzink*, *formaline*, sporen *aluin*, *natrium* en *zwavelzuur* gebonden, wat in hoofdzaak vrijwel overeenkomt met de opgave in bovenstaanden brief.

Was nu het middel als ontsmettings- of voorbehoedmiddel alléén aangegeven dan hadden wij ons vermoedelijk niet verder met de zaak bemoeid, al bestond er ook verschil van gevoelen omtrent de *vergiftigheid* van het gebruik van *chloorzink*, als conserveeringsmiddel van stoffen, die *inwendig* gebruikt worden.

Maar zoo staat de zaak niet. In het schrijven van den heer HOMBACH lezen wij:

„Daar wij op het platte land over geen ijs beschikken zoo is bij mij gedurende geheel de zomer het vleesch dat wij gebruiken be-

waard door indompeling of besproeiing met Lysine van 2.5 %” enz.

En verder:

„Gedurende geheel de winter hebben wij eieren gegeten bewaard in een oplossing van 5 %” enz.

Wij stellen daartegenover de volgende zinsnede, voorkomende in den, door den medicus, ons gezonden brief.

„Gelieve wel in aanmerking te nemen dat no. 1 en 2 vooral voor het desinfecteeren gefabriceerd worden, doch met 2 zijn verschillende andere proeven te nemen, bij *visch* of *vleesch* dat wat reukt weer reukeloos en goed voor consumptie te maken” enz.

Visch of vleesch dat wat reukt m. a. w. *dat reeds in den toestand van bederf verkeert* weer er op te doen gelijken alsof het oorspronkelijk *niet bedorven* was en dit wel door gebruik te maken van het o.i. bijtende, vergiftige *chloorzink*, dat is ons te kras en daartegen (en daartegen al één) was onze waarschuwing gericht, die wij, niettegenstaande de bedreiging tusschen de regels van den brief te lezen, volhouden. REDACTIE.

BERICHTEN.

Geen vrije uitoefening der geneeskunde in Rusland. — Sismachko deelt in de *Iswestia* mede, dat binnenkort de uitoefening der geneeskunde door particulieren zal worden verboden.

Men vleit zich in Moskou door de uitvoering van andere maatregelen van het geneeskundig program, waarvan het bovenstaande er een is, voortaan epidemieën te kunnen voorkomen. De overwinning over de contra-revolutie zal aan het land een groot deel van het gemobiliseerd geneeskundig personeel teruggeven. Het genoemde verbod is reeds in verscheidene provincies tot uitvoering gekomen en heeft den besten uitslag opgeleverd. Het gaat er alleen om den maatregel te veralgemeenen. Zodoende zal de Sovjet in staat zijn haar program volledig toe te passen. Zij zal geneeskundige hulp toegankelijk maken voor de geheele arbeidersbevolking, zij zal het geneeskundig personeel op een oordeelkundiger wijze verdeelen over de steden en gemeenten van het platteland, over de centrale wijken en de voorsteden. (Vaderland.)

Wonderdoeners. De nieuwste vorm, waarin zich de kwakzalverij voordoet is zoo ergerlijk, en het feit, dat zij er voordeel in ziet, zich in dien vorm voor te doen wijst op zulk een achteruitgang in de beschaving bij de menigte, dat ook in kringen, die tot nu toe de kwakzalverij de hand boven het hoofd hebben gehouden, wel een kentering moet komen, tenzij de achteruitgang zich ook van die kringen heeft meester gemaakt. Te Homburg is de schrijver Roderich Muller-Czerny als „tweede Christus” opgetreden; hij zegt, dat hij negen zintuigen heeft, en heeft een wonder-geneesinrichting geopend. De verwer Franz Hirberg noemt zich „Jesus van Düsseldorf” en verdient daarmede 10.000 Mark per dag! Een derde wonder Louis Haüszler doet het niet minder dan met den titel van „Wereld heiland”. (Ned. Tijdschr. van Geneesk.)

De spécialité's in Duitsch-Oostenrijk. In Duitsch-Oostenrijk is den 26 Augustus 1920 een verordening over de vervaardiging en den verkoop van pharmaceutische

spécialité's van kracht geworden. Wie een spécialité in den handel wenscht te brengen, moet zich aanmelden bij het „Volksgezondheidsamt". Wordt het middel niet toegelaten, dan kan de belanghebbende in hooger beroep komen bij het „Staatsamt für soziale Verwaltung". De toegelaten middelen worden op een register geplaatst. Jaarlijks worden exemplaren ervan opnieuw onderzocht, waarvoor de bereider 150 kronen heeft te betalen. Bereidingen uit de pharmacopoe mogen niet onder een anderen naam als spécialité worden verkocht. Bluffende aanprijzing, vooral als werkzaam middel tegen bepaalde ziekten, is verboden; wel mag op de verpakkingen en in advertenties, *mits met toestemming van het „Volksgezondheidsamt"* worden vermeld: „wordt gebruikt tegen deze of die ziekte". Minder streng wordt gehandeld ten opzichte van „huisspécialité's, die alleen in de apotheek van den „uitvinder" worden verkocht. Het is niet gemakkelijk te begrijpen, waarom zulke speciale spécialité's genadiger worden behandeld. In ieder geval is de getroffen regeling, gelijk de *Munch. med. Wochenschr.* opmerkt, een stap vooruit, waarop in vele andere landen tevergeefs wordt gewacht.

(N. T. v. G.)

Mededeelingen van verschillenden aard

Ludwig Bauer's Instituut voor suikerzieken.

Het is al 9 jaar geleden, dat wij ons met dit Instituut bezig hielden; later hebben wij er niets meer van gehoord. En dit is eenigszins te begrijpen want op een briefkaart, door een suikerlijder aan de inrichting geschreven, werd vanwege een zekeren HEINRICH, voorheen *Sanin-Gezelschaft*, geantwoord dat sedert het begin van den oorlog de „Heilanstalt" was opgeheven. Intusschen stelde de heer HEINRICH het praeparaat „*Bauer's Antidiabeticum*" dat bij de kuur gebruikt werd en thans door hem bereid wordt ter beschikking enz.

Op de ons gestelde vraag om inlichtingen kunnen we niet anders antwoorden, dan 't geen wij in Mei 1912 deden:

„Over *Ludwig Bauer's Spezial-Institut für Diabetiker* hebben wij in de Duitsche bladen (die o.a. spreken over *Diabetes-Bauer*) al vrij wat gelezen dat niet geschikt is om vertrouwen in hem en zijn inrichting te wekken. Wij voor ons hebben reeds van B. gewag gemaakt in de Maandbladen van Maart en April 1910 naar aanleiding van een middel *Djoeat*, dat hij als een nieuw specificum tegen suikerziekte aanbeval en dat later bleek te zijn *Sizigium jambolanum*, ten onrechte een uitstekend antidiabetesmiddel genoemd. Later is de man begonnen met zijn *Antidiabeticum Lithosanol* en nog meer dingen — maar omdat wij daarvan niet voldoende op de hoogte zijn — durven wij, ofschoon ons geloof daaraan niet groot is, toch niet te veel daarover schrijven.

Want *Bauer* heeft de gewoonte iedereen, die tegen hem waarschuwt of tegen zijn middelen opkomt, terstond een proces aan te doen. Daarvan weten Dr. KANTOR, de bekwame Redacteur van de „*Gesundheitslehrer*", Prof. VON NOORDEN, de specialiteit voor suikerziekte en zelfs de Ministeriaaldirecteur Dr. FORSTER te Berlijn, mee te

praten. En ofschoon B. in al die gevallen aan het kortste eind heeft getrokken, gevoelen wij geen lust — ook al was een goed resultaat te verwachten — door dien man in een proces gewikkeld te worden".

INGEZONDEN.

Lysine.

Met zeer veel waardeering las ik uwe waarschuwing tegen Lysine.

Daaruit toch blijkt dat u als steeds waakzaam op de bres zijt, om de kwakzalverij krachtig te bestrijden.

Toch zou ik U er speciaal in dit geval toe willen roepen surtout pas trop de zele.

Stel voor dat de politie waarschuwde tegen iemand, die flesschentrekker zou zijn omdat hij een gemeen gezicht heeft.

Dan zoudt ook U bewijzen, onderzoek vragen en de activiteit der politie prijzende toch deze waarschuwing op zulke zwakke gronden krachtig veroordeelen.

Zoo is het ook met uwe waarschuwing tegen de Lysine.

U deed die zonder kennismaking met de Franse en Italiaansche litteratuur over dit onderwerp en zonder onderzoek of proefnemingen met het preparaat zelf.

Hoe ik weet dat U dit alles niet deed?

Omdat anders uwe waarschuwing niet gedaan zou zijn.

Dan toch wist U dat Lysine en onschadelijk en zeer nuttig is.

Daarom twijfel ik niet of U zult later uwe waarschuwing wel herroepen en dan met mij instemmen dat trop de zele niet goed is als deugdelijk onderzoek niet aan uw optreden vooraf ging.

P. J. DE BRUÏNE PLOOS VAN AMSTEL.

Onder verwijzing naar ons Hoofdartikel meenen wij, dat er van een *overmaat van ijver* bij ons geen sprake kan zijn.

Aan

de Redactie van het Maandblad tegen Kwakzalverij.

Dezer dagen geroepen zijnde bij een patient met verschijnselen, welke mij deden denken aan een acute intoxicatie, vond ik, bij pogingen mijnerzijds om de oorzaak op te diepen, ten diens huize o.a. een doosje poeders. Op het doosje stond „*Visser's kiespijnpoeders*"; de familie stond mij eenige poeders af, welke ik toen heb laten onderzoeken in het Centraal Laboratorium van de Volksgezondheid te Utrecht, Sterrenbosch 1.

Heden mocht ik onderstaand schrijven terug ontvangen:

„De poeders bestaan hoofdzakelijk uit aspirine, gemengd met wat sulfas chinini.

„Volgens Pharm. Weekblad 26 April 1919 blz. 554 (naar Ned. Tijdschr. v. Geneesk.), is de combinatie van chinine met aspirine bedenkelijk.

w.g. De Directeur.

Is nu bovenstaand middel door U reeds vroeger onderzocht en in Uw blad gepubliceerd, dan is het misschien overbodig nogmaals de aandacht hierop te vestigen. Zoo niet, dan zou het misschien zijn nut kunnen hebben, bovenstaand in Uw blad op te nemen.

Hoogachtend,

Uw dn.

Dr. J. H. NANNINGA, Arts.

In het Maandblad van Augustus 1920 hebben wij van de talrijke middelen, door *VISSE*r in den handel gebracht, van een'ge de samenstelling medegedeeld; daartoe behoorden niet de *kiespijnpoeders*, zoodat wij het bovenstaande gaarne plaatsn. Bij een vroegere gelegenheid hebben wij reeds gewezen op het bedenkelijke van de combinatie van *kinine met aspirine*.

Red.

RECHTSZAKEN.

DE ZAAK-EILERS.

Kwakzalverij of zegen des hemels.

AMSTERDAM, 4 Maart. — In hooger beroep diende voor de Zesde Kamer de zaak tegen den 62-jarigen chemiker H. J. EILERS uit Oegstgeest, die na reeds tallooze vonnissen ter zake van hetzelfde achter den rug te hebben gehad, eerst bij verstek, later in verzet (13 Oct. '20) door den kantonrechter ter zake van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst was veroordeeld tot twee maanden principieele hechtenis.

Op 8 Juni '20 deed de inspecteur van politie L. A. A. Cohen, n. a. v. een advertentie van Eilers in de Amstelbode, een onderzoek in Hotel Central aan het Damrak, waar hij Eilers in zijn bedrijf bezig vond en eenige attributen (een stethoscoop, bedrukte vragenformulieren, een doos met 100 teer- en gelatine-capsules enz.) in beslag nam. Aan het bureau Warmoesstraat geleid, deed Eilers uitvoerige verklaringen omtrent zijn bedrijf, dat hij erkende uit te oefenen.

Heden werden drie getuigen à charge, en negen a décharge gehoord. Als eerste charge-getuige relateerde inspecteur Cohen omtrent den inval, en verder verklaarden twee juffrouwen de behandeling bij Eilers te hebben ondergaan, doch daardoor niet genezen te zijn.

Een eerste décharge-getuige gaf op, dat haar huisdokter tuberculose bij haar had geconstateerd. Onder diens handen verslechterde haar toestand. Ten slotte stelde ze zich onder behandeling van Eilers. Dr. Veen te Haarlem beweert volgens get., dat haar kwaal „prachtig genezen" is. „Aan meneer Eilers", aldus get., „heb ik mijn leven te danken".

No. 2, iemand uit Hoorn, heeft precies hetzelfde meegemaakt. T.b.c. was geconstateerd, en thans kan dr. H. L. E. v. d. Berg te Hoorn volstrekt geen sporen van die ziekte meer bij hem vinden.

No. 3, een bankdirecteur, en no. 4, een secretarie-ambtenaar te Zwaag, verklaarden hetzelfde. De laatste zei dat dr. de Boer te Hoorn hem voor genezen verklaarde. Hetzelfde voerde no. 5, een Nunspeeter kunstschilder, indertijd te Enkhuizen woonachtig, aan t.o.v. dr. v. d. Lee in Enkhuizen. No. 6 werd te Hellendoorn als tuberculeus opgenomen, verergerde voortdurend ging naar Eilers en werd j.l. November onvoorwaardelijk goedgekeurd voor zijn levensverzekering. No. 7, een huisschilder, getuigde dat zijn zoontje aan God en aan Eilers het leven dankt. Eilers had het ventje maandenlang gratis geholpen. De twee laatste getuigen, twee juffrouwen, uitten ook hun lof over Eilers' methode.

Mr. Van Tiel, de officier, nam hierop requisitoir. Het juridieke doel: het buiten noodzaak uitoefenen van een beroep, waartoe de wet toelating vordert, achtte hij al dadelijk bewezen.

De 9 decharges, aldus spr., lijken heel mooi,

maar beteekenen weinig. De strijd tegen Eilers, gevoerd door het Maandblad tegen de Kwakzalverij, al jaren geleden, is daarvoor te goed geargumenteed. Waar zijn al degenen die onder de groene zoden kwamen door Eilers' hand?

En wat is de beteekenis zelfs van de verklaringen als zoodanig? Hebben deze menschen werkelijk longtering gehad? Op een vluchtig onderzoek of een niet onriekenden der verschijnselen door den huisdokter liepen zij naar Eilers. Het opgeven van bloed kan verschillende oorzaken hebben. Komen de menschen, naief als ze eenmaal zijn, weer in normalen doen, dan wordt over den kwakzalver de loftrumpet gestoken.

Staat het vast dat de middelen van Eilers de genezingen bewerkstelligden? Chemisch is vastgesteld dat ze vrijwel alleen teer en petroleum bevatten. Spr. wees hier op den eisch van sommige menschen, dat een dokter hen in een minimum tijd geneest, terwijl de kwakzalver maanden lang mag blijven voortkureeren. Zijn er al lichte teringlijders onder geweest, mogelijk waren ze vanzelf genezen. Neen, aldus spr., aan deze getuigen hebben we niets, ze zijn volstrekt oncontroleerbaar.

Trouwens, alleen met de „onbevoegdheid” op zichzelf hebben we te maken. In dit verband deed spr. tal van aanhalingen uit het Maandblad, en van de vervolgingsambtenaren zoo hier als elders. Telkens werd het Noorderkwartier van N.-Holland weer door Eilers besmet, duizenden guldens boete werden hem opgelegd, maanden hechtenis zat hij uit, en hij begon weer. Alle deskundigen zijn unaniem in hun ééne aanklacht tegen het werk van Eilers, die zich Gods werktuig ten zegen der menschheid noemt, maar voor zijn hooge gave lichtgeloovige behoeftigen laat bloeden, om zijn zak te spekken. Deze is inderdaad de grootste, handigste en bekwaamste oplichter die in ons land op twee beenen rondloopt.

Tot spr.'s spijt kan voor de overtreding van art. 436 bij recidieve geen gevangenisstraf worden opgelegd. Daarom eischt hij bevestiging van het vonnis der kantonrechters, en de maximumstraf: twee maanden hechtenis.

Eilers, aan het woord gelaten, verdedigt zich uitvoerig. Hij verweet den officier, dat deze de leelijkste scheldwoorden, die concurrentie-nijd aan de artsen ingaf, tot de zijne heeft gemaakt. Eilers wil dat de waarheid hier naar buiten komt, n.l. of hij onbevoegd de geneeskunde heeft uitgeoefend. Zelfs uit de door den officier gedagvaarde getuigen blijkt dat hij, bekl., in zijn recht is en resultaten heeft verkregen. De middelen, door de artsen zoo kwaad het kan, aangewend, falen. Autoriteiten verklaren voor de rechtbank dat er geen afdoend middel tot hun beschikking staat. De door onze regeering uitgezonden commissie van deskundigen, welke in de leer ging bij dr. Friedmann in Berlijn, keerde zonder resultaten terug. Onder de handen der artsen sterven de t. b. c.-lijders; spreker, die ze geneest, wordt vervolgd tot in het oneindige. De medicijnen zijn krachtdadig, het gebruik van den stethoscoop, een eenvoudig handelsartikel, is geen „medische behandeling”. Spr. heeft zijn methode aan drie medische deskundigen uiteengezet, twee lachten hen zonder meer uit, een verklaarde niet tot toepassing te mogen overgaan zonder zelf vooraf

de uitwerking te kunnen vaststellen. Op een rondschrijven, door spr. indertijd aan 32.000 geneesheeren gedaan, werd met hoongelach, scheldwoorden enz. geantwoord.

Niet voor alle rechters kan hij geen gelijk verkrijgen.

In Zutfen heeft de rechtbank haar leedwezen uitgesproken, dat er, nu het radicale geneesmiddel tegen t. b. c. was gevonden, den uitvinder zoo te lijf moest gaan; ze legde hem f 2.— boete op... om te voldoen aan de wet. Aan God en aan de wet voldoet hij, zei Eilers, die zich met de hem door God gegeven middelen tot de menschheid wendt. Nu de medici niet kunnen helpen, moet hij wel helpen. Noch Dr. Friedmann te Berlijn, noch Dr. Calmette te Parijs kunnen ontkennen, dat in Nederland het middel tot genezing gevonden is. Met de herhaalde verzekering dat de tallooze genezingen bewijs zijn, dat hier van geen kwakzalverij sprake is, eindigde Eilers zijn betoog. (Telegraaf).

Dit betoog mocht hem echter niet baten; hij is tot de geeischte straf veroordeeld.

Een magnetiseur.

Voor het kantongerecht te Enschede heeft terecht gestaan de barbier J. G. de V., te Almelo, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Hij heeft den kantoorbediende G. J. Denekamp te Hengelo eenige malen behandeld, door aan de voor- en achterzijde van diens lichaam handbewegingen te maken. Voor die behandeling is hem een vergoeding van f 40 gegeven. De vader verklaarde, dat zijn zoon er vóór de behandeling niet best uitzag en thans is genezen. Getuige dokter Frank deelde mee, dat D. tuberculose had aan den linkerlong en door dr. Van der Meer in het dagsanatorium was behandeld.

Dr. Van der Meer verklaarde, dat hij twee gevallen heeft gehad, dat beklagde met gunstigen uitslag patiënten behandelde.

Het O. M. vroeg een boete van f 25 of 25 dagen hechtenis

Mr. Noyon, betwistende dat beklagde het magnetiseeren als een beroep uitoefent, vroeg vrijspraak.

N. Rott. Crt.

De duivelbannerij.

In verband met het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde stelt de justitie een onderzoek in naar het jongste optreden van een duivelbanner, die te Oudehaske een boerin behandelde, welke betooverd was. (N. v. d. D.).

UIT DE PERS.

Misbruik van laxeermiddelen.

Het misbruik, dat niet alleen door het publiek maar soms ook door artsen van laxeermiddelen gemaakt wordt, is voor Arredondo aanleiding geweest hiertegen krachtig op te komen! Lang niet genoeg wordt bedacht, dat zulke middelen schadelijk kunnen zijn, ja, zelfs den dood kunnen veroorzaken. De schrijver onderscheidt drie groepen van plotselinge ziekten, waarbij het toedienen van laxeermiddelen nuttig, nutteloos of gevaarlijk is. Nuttig is een laxeermiddel bij verschijnselen van maag en darmkanaal, die te wijten zijn aan het gebruik van bedorven voedsel. Ook de reflexverschijnselen, die hiervan het gevolg kunnen zijn, zooals duizeligheid of stuipen bij kinderen, worden het beste met laxantia bestreden. Onnoodig noemt de schrijver het nog steeds zeer geliefd toedienen van laxantia bij keelontstekingen, bronchitis, acuut

gewrichtsrheuma e. d. Beslist verkeerd is het gebruik van laxeermiddelen bij enkele ziekten, waaronder longontsteking, griep en typhus de voornaamste zijn. Niet zelden zag de schrijver verwikkeling na het gebruik van laxeermiddelen ontstaan. Onnoodig te waarschuwen tegen het gebruik van laxantia bij bloedende maagzweren, acute blindedarmontsteking, beklemde breuken en darmafsluitingen. De moraal hieruit is, dat, aangezien bij het publiek (en niet alleen in Spanje! Ref.) een aandoenlijke liefde voor laxantia als middel tegen alles en nog wat bestaat, het gewenscht is, deze middelen zoover mogelijk buiten het bereik der zieken te houden.

(Ned. Tijdschr. v. Geneesk.)

Het getal kwakzalversmiddelen dat laxeermiddelen, waaronder zeer sterke, bevat is onnoemelijk groot.

Red. Mbl

Een „nagemaakte” kwakzalver.

De *Locomotief* bevat de volgende advertentie: *Garandeert de spoedige en volkomen genezing van asthma en reumatiek, alle huidziekten en huidjeuk, zweren, puisten en negenoo, klieren en vochttophooping, waar ook, maag-, lever en miltlijden, bloedarmoede, zware haaruitval, zware hoofdpijnen en zenuwlijden. Huidarts en uroloog dr. K. von Faber, arts, Soerabaia. Dr. P i n k h o f merkt hierbij in het Ned. Tijdschr. v. Geneesk. het volgende op:*

Een Indische collega vindt het „treurig dat aan dergelijk individu de artsentitel niet kan worden ontnomen.” Er is iets treurigs aan, n.l. dat wij óók denzelfden titel moeten dragen als deze generalist-specialist. Maar hem zou geen grootere dienst kunnen worden bewezen dan hem dien titel af te nemen. Dan zou het publiek hem eerst op prijs stellen. Nu is hij in de oogen der lieden maar een halve kwakzalver, er kleeft nog iets aan hem van de „smet” der officieele geneeskunst. En bijna zonder uitzondering heb ik de arts-kwakzalvers in de bijna 36 jaren mijner heugenis aan lager wal zien geraken, hoewel zij jaren gekend hebben van goudregen, terwijl de echte kwakzalver in bonis leeft en sterft. Dit durf ik voorspellen voor Raden Nyanten Samini, die in hetzelfde nummer van de *Locomotief* precies op dezelfde wijze adverteert, maar ik zou het niet durven „garandeeren” voor arts von Faber. Daarom aan deze een collegiale raad: hij ontdoe zichzelf van dien lastigen titel, en ga ergene heen, waar niemand weet, dat hij ooit arts is geweest, ergens in Centraal-Afrika, waar hij dan tevens regenmaker en — als hij een slimmert is — tegelijkertijd parapluiekoopman kan worden.

(Door Mbl. tegen de Vervalschingen.)

CORRESPONDENTIE.

N. N. te A. *Sarjol*, wel in Engelsche doch, voorzoover wij we en, nog niet in Nederlandse tijdschriften aangekondigd, als een geconceerd vleeschvoedsel, „de meest wonderlijke ontdekking dezer eeuw”, tot herstel van zieken en zwakken, bevat *Glycero phosphorzuur kalk* en een moeilijk oplosbaar *ijzerpaepraat*. Deze samenstelling is niets bijzonders. Vele z.g. geneesmiddelen voor hetzelfde doel aanbevolen, bevatten dergelijke stoffen.

M. S. te A. Wij hebben er nooit van gehoord, dat *Granuline* als *huismiddel* tegen verkoudheid wordt gebruikt. Schadelijk is het o.i. niet maar of het wat helpen zal?

B. C. K. te U. Wij zullen het poeder laten onderzoeken en hopen u 't in het volgend nr. het resultaat te kunnen mededeelen.

Mej. J. C. R. te D. Wij onvingen uwen brief en het pakje eerst 28 Maart, dus kunt gij zelf wel nagaan dat het veel te laat was voor het April no. De kruiden zullen worden onderzocht maar voor de pillen is dit niet doenlijk. Het getal is te gering.

W. H. B. te R. Wij zullen uwe juiste opmerking overnemen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheke, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-*Hertogenbosch*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237. Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Mededeelingen van verschillenden aard: Richter's „Anker-Specialiteiten” — Alweer Eilers. — Ludwina's Wonderzalf.

Uit de Pers: De Nadeelen der kwakzalverij. Ingezonden: Urie pillen van Sanitas. — Een middel tegen slapeloosheid van De Haas.

Rechtszaken: De magnetiseur De Vries. — Eilers opnieuw veroordeeld.

Correspondentie.

wordt thans weer voortgezet! En inderdaad bleek dit het geval te zijn.

Advertenties — in andere bewoordingen — boeken en brochures met andere benamingen doch met ongeveer gelijksoortigen inhoud van vroeger, zij moeten weer dienst doen om het publiek met graagte te doen grijpen naar de beroemde(?) specialiteiten, met ontegenzeggelijke virtuositeit aan de markt gebracht.

Dat die specialiteit en tot de echte kwakzalversmiddelen behooren hopen wij in ons volgend no. duidelijk te maken. Thans ontbreekt ons de plaatsruimte.

Alweer Eilers.

De man maakt het er naar, dat wij ons telkens met hem moeten bemoeien. Van zeer gewaardeerde zijde ontvingen wij de volgende mededeeling omtrent een zijner handelingen:

„Vriend EILERS heeft te Zutphen eenigen tijd geleden het navolgende stukje uitgehaald.

Er is een rechercheur bij hem op het spreekuur gekomen, volgens de gebruikelijke — maar wel eens afgekeurde — manier om hem er in te laten loopen. (Maar krijg die heeren maar eens op een andere manier!! bovendien adverteert EILERS op de meest brutale wijze overal spreekuren, dus kan men moeilijk zeggen, dat hij het slachtoffer is van een agent-provocateur.)

Die rechercheur dan speelde natuurlijk patiënt en werd deftig door EILERS met den stethoscoop beluisterd, waarop de mededeeling kwam, dat een of beide longen (dat weet ik niet meer) ernstig aangedaan waren. Toen dan de rechercheur zich bekend gemaakt had en aan EILERS voorhield, dat het toch wel een beetje bar was, dat hij beweerde dat zijn longen aangedaan waren, omdat hij juist een paar weken geleden medisch gekeurd was en volkomen gezond bevonden, gaf EILERS ten antwoord, dat de dokters dat wel konden zeggen, maar dat die er toch niets van wisten.

Nu geloof ik dat iemand die een beetje routine van het gebruik van den stethoscoop heeft — gelijk EILERS zeker heeft — wel zal kunnen hooren als iemand een ernstige longaandoening heeft; zoodat wij hier voor het feit staan, dat EILERS bij iemand, bij wien hij niets hooren kon, in zijn

eigen voordeel valschelijk beweert wel iets gehoord te hebben. Al weer een bewijs te meer welk een gemeene bedrieger hij is”.

„Ludwina's Wonderzalf

Deze zalf, een nieuwe vinding, heeft een wonderbaarlijk succes bij ontstekingen, puisten en opzwellingen van allerlei aard. Bij verwondingen, zweren, brandwonden en koud vuur. Bij hoofdpijnen en heete koorts. Tegen alle vergiftige dierenbeten. Verzacht de pijn bij jicht. Bij te veel bloedvloeiingen en spataren.

LUDWINA'S WONDERZALF geeft zelfs in de als hopeloos beschouwde gevallen genezing. Verkrijgbaar bij enz. Alsmede aldaar verkrijgbaar: LUDWINA'S WINTERHANDENZALF. Geen beter middel tegen WINTERHANDEN en -voeten denkbaar.

Rheumatiek balsem „Leonardus”

Een middel zonder weerga, wat wonderen verricht bij Rheumatiek. Men lette bij al deze artikelen op het wettig gedeponeerd Handelsmerk en op de handteekening G. OOMS DE VRIES.”

Dit is de verkorte inhoud van een advertentie, die onze opmerkzaamheid trok, door het slot n.l. den naam van G. OOMS DE VRIES. Wij hernieuwden hier de kennismaking met de directrice van een Maatschappij *Spiraea*, gevestigd in het vroegere *Watergraafsmeer*, wier handelingen wij, eenige jaren geleden, uitvoerig in ons blad besproken hebben.

Dit gaf ons aanleiding om een der drie nieuw aangekondigde middelen en wel *Ludwina's wonderzalf*, waarvan wel het meest wonderbare verteld wordt, aan een onderzoek te onderwerpen. Het potje zalf, voorzien van het handelsmerk „*Spiraea*” bevatte, volgens den heer N. KEULEMANS, kamfer, loodcarbonaat en vet (vermoedelijk een soort van loodzalf) en een geringe hoeveelheid ijzer.

De wonderzalf vertoonde dus, in hoofdzaak, veel overeenkomst met de *kamferzalf* in de apotheken verkrijgbaar. En daarvan durft men eigenschappen toeschrijven in de advertentie en ook op het potje vermeld. 't Is om te ijzen wanneer men nagaat wat de gevolgen van het gebruik zullen zijn b.v. bij aanwending bij „opzwellingen van allerlei aard” bij „koud vuur”, bij „vergiftige dierenbeten” enz. enz.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toetredende de heeren:

Dr. G. W. Bakker, arts, ...	Den Helder.
W. J. Bakker Jr., „	„ „
L. H. T. Breedveld, „	„ „
G. C. van den Heuvel „	„ „
J. F. Hulk, Off. v. Gez. 1e kl.	
Marine	„ „
W. Jansen, Off. v. Gez. 2e kl.	„ „
P. van den Nieuwenhuizen, Off. van gez. 1e kl.	„ „
W. Reiling, Off. v. Gez. 1e kl. Marine „ „	„ „
M. J. W. Rienks, arts, ...	„ „
H. Schürmann, arts	„ „
Dr. R. A. Tanga, Hoofd-Off. v. Gez. 2e kl. Marine	„ „
P. J. Vastenou, Hoofd-Off. v. Gez. 1e kl. Marine	„ „

Mededeelingen van verschillenden aard

De „Anker-Specialiteiten” van F. Ad. Richter en Cie.

Ofschoon wij aan den naam van RICHTER niet ontwend waren, (Het *N. v. d. Dag* brengt op een bepaalde plaats voortdurend aanbevelingen van het middel *Pain-Expeller* en van *Bouwdoozen*) schrokken wij toch min of meer toen wij dezer dagen de volgende advertentie lazen:

„Gratis en franco ontvangt elke lezer van dit blad ons nieuw, zeer leerrijk en waardevol Anker-Handboekje voor zieke en gezonde dagen groot 36 bladz. Men schrijve dadelijk een briefkaart aan F. Ad. Richter & Co. Stationsweg 24, Rotterdam”.

Daar hebben wij 't weer, dachten wij; dezelfde campagne, een bijna 50 jaar geleden begonnen,

Waarlijk, er kan niet ernstig genoeg gewaarschuwd worden tegen dit gevaarlijke product van de Mij. *Spiraea*!

UIT DE PERS.

De nadeelen der kwakzalverij.

In het Maandschrift *Het Groene en het Witte Kruis* schrijft de Arts C. E. WINDEMULLER hoogst belangrijke artikelen over *Practische Gezondheidsleer* waaruit wij reeds vroeger (April 1920) een gedeelte overnamen, dat betrekking had op de zaak, die wij voorstaan. Thans in het Maandschrift van April j.l. ontmoeten wij weer zoo'n gedeelte en de geachte schrijver (die ook in ons blad in ander opzicht geen vreemde is) zal het ons zeker ten goede houden wanneer wij opnieuw bij hem te gast gaan.

De Natuur in Hygiëne en Geneeskunde is de titel van het thans behandelde onderwerp en vol instemming ontleenen wij daaraan het volgende:

De geneeskunde ontleent onmiddellijk en middellijk aan de natuur tal van hulpmiddelen bij de behandeling van ziektegevallen, die ook in het gewone gezonde dagelijksch leven toepassing vinden als hygiënisch dienstig materiaal. Er is voor de aanwending van deze weinig kennis van zaken noodig wat betreft de uitvoering, wel meer, om het goed te doen althans, dan menigeen meent, maar ook zonder verdoorgevoerde theoretische kennis kan een leek er desnoods mee terecht, wat niet gezegd kan worden van geneeskundige hulp met ingewikkelde apparaten, zeer samengestelde scheidkundige stoffen, enz.

En dit feit nu, dat n.l. vele natuurlijke geneeswijzen eenvoudig zijn, en met ieder bekende materialen als lucht, licht, water, worden toegepast, heeft meegebracht, dat een systematische aanwending van deze methoden den bijval heeft gevonden van tal van menschen, die meenen, dat men om te genezen of genezen te worden slechts behandeling noodig heeft maar geen oordeel over den aard en mate van de afwijking, waarvoor men genezing zoekt. Dit is de reden, dat natuurgeneeswijze zonder onderzoek van de zieke voor ons niet anders dan echte kwakzalverij kan zijn, op een lijn staande met een onnatuurlijke geneeswijze door b.v. Abdijsiroop, Pink-pillen, Haarlemmerolie of Foster's Rugpijnieren-pillen, welke allen goed zijn voor alle kwalen bij al'e menschen tegelijk.

Ik herhaal: de gezondheidsleer mag algemeene regelen geven omdat het haar terrein is, algemeene invloeden op te sporen die der menschheid nadeel kunnen berokkenen, en algemeene maatregelen te treffen en wenken te geven, die deze invloeden zoo gering mogelijk macht over de menschen geven. De geneeskunde kent geen algemeenheden, anders dan bij de studie voor een behoorlijk overzicht noodig is. Er is geen mensch, of hij heeft eigenaardige bijzonderheden in lichaamsbouw en physiologische gesteldheid, in erfelijken aanleg en beroeps- en milieu-verhoudingen, welke alle te zamen van zooveel invloed zijn op den gang van zaken op zekere ziekte die hem treft, dat het onmogelijk mag worden geacht, ook maar twee gevallen van zekere

ziekte te vinden, die volmaakt gelijk zijn en volmaakt dezelfde behandeling mogen ondergaan.

Dit moge vreemd schijnen, ongelooflijk en overdreven voorkomen: het is het bezwaar van de wetenschappelijke geneeskunde, dat zij zich weinig leent voor diepgaande verklaring, dat de leek zooveel moet gelooven en aannemen van wat aan de eigenlijke praktische geneeskunst voorafgaat; maar gelooft U nu maar dit eene, dat in geen enkel ander vak of tak van wetenschap door een leek zooveel onkunde over het wezen van dat vak zou worden geduld als in dat der geneeskunde: daarvoor is geen kunde of kennis noodig: een middel voor alle kwalen, een behandelingswijze voor alle menschen en alle soort gestellen, veel reclame, veel reputatie, en liefst veel betalen, — dat doet een kwakzalversmiddel de wereld veroveren.

Natuurlijke geneesmethoden zijn een onontbeerlijk hulpmiddel in handen van den deskundige; zij kunnen een gevaar zijn in handen van den leek, omdat zij geen rekening houden met het individu, zijn aanleg, zijn gestel, zijn leeftijd, zijn omstandigheden, en 't laatst niet 't minst: zijn ziekte, waarop het toch eigenlijk aankomt wanneer men van behandelen spreekt.

Ik weet het wel; er zijn menschen die meenen, en heele stelsels die leeraren, dat „ziekte” een begrip is, dat in 't algemeen moet worden opgevat als een afwijking van 't geheele organisme, die te verdrijven moet zijn door zekere algemeene invloeden zij het dan van geestelijken of stoffelijken aard: en voor zoover het z.g. geestelijke afwijkingen betreft, b.v. zenuwklachten, en op afwijkende zenuwwerking berustende ziekte, is daarin wel een kern van waarheid gelegen, — maar zoolang de geneeskunde zich houdt en moet houden aan de leer der orgaanafwijkingen afzonderlijk, zooals die is neergelegd in den voor eeuwig fundamenteelen arbeid van een *Virchow*, en zooals die in onze tijden op den stroom van den vooruitgang wordt voortgestuwd en voortgedreven naar verdere vervolmaking, — zoolang zal de geneesheer als mensch en als dokter het heil van zijn zieken zien in geneeskunde die is gebaseerd op geneeskunde, die wortelt in kennis omtrent den gezonden en zieken mensch, naast de natuurlijk ook noodige kennis omtrent geneesmiddelen en geneesmethoden.

Het mag dus als een regel voor de eubiotiek, voor een zoo goed en gezond mogelijk leven, gelden, niet te gaan knoeien met geneesmiddelen of geneesmethoden, al zijn ze of heeten ze nog zoo onschuldig, wanneer men op een of andere wijze voelt, of met zijn verstand kan constateren, dat er iets hapert aan wat men de gezondheid noemt.

En waarom niet? Omdat men niet weet, of men ook nieuw kwaad sticht, zonder eigenlijk goeds uit te richten ten opzichte van de vermeende ziekte; omdat men zelf niet in staat is te beoordeelen, welke ziekte men heeft en wat daartegen dienstig of ondienstig is; omdat men misschien kostbaren tijd laat verloren gaan die mee had moeten helpen, zekere ziekte in zijn vooruitgang op te houden; ten slotte in 't algemeen gesproken, omdat een ziek

lichaam of een zieke geest een deskundige noodig heeft en geen kwakzalver of beunhazerij: evenals een horloge niet wordt gerepareerd door een schoenmaker, een huis niet wordt gebouwd door een margarinefabrikant, niemand van ons over de spoorbrug bij Deventer wilde rijden, als die was gefabriceerd door Bussink's Koekfabriek.

Het moet U dunkt mij toch niet verwonderen, dat de geneeskundigen met ergernis, medelijden over de domheid en verbazing over de kinderlijkheid het steeds maar weer zien gebeuren, dat Eilersen en Staphorster boertjes en Wortelboeren de goegemeente schatten geld uit den zak kloppen zonder er iets anders voor in de plaats te geven dan humbug, bedrog en bedriegelijke verwachtingen! dat de Pink pillen, pillen die niet anders zijn dan zeer slecht bereide staalpillen, — in elke apotheek deugdelijk te verkrijgen, — en 3 maal te duur, voor millioenen 's jaars over de wereld gaan! dat de vervloekte Abdijsiroop, een schandelijk duur hoeststroopje, jaar in jaar uit tal van ernstige borstzieken in de verleiding brengt, deugdelijke maatregelen tot herstel te verzuimen, eenvoudig doordat hij heet die en die en die ziekte te genezen, waarvan men niet eens weet of men ze heeft!

Gij zult mij vragen: hoe komt het dat er gevallen zijn, die genezen worden, of althans schijnen te worden, door anderen dan deskundigen?

Ik wil U daarop het antwoord geven, dat naar mijne oprechte overtuiging het juiste is.

Wij kunnen laten rusten al die gevallen, die breed worden uitgemeten, doch die bij nader onderzoek blijken volmaakt valschelijk te zijn gebruikt voor reclame. Ook al die gevallen, die slechts tijdelijk verbeterd zijn, wat bij die arme gewone dokters helaas ook wel voorkomt: — dan blijven over die gevallen, die werkelijk genezen na, wat nog niet zeggen wil: door, — de behandeling door een of anderen meneer of juffrouw, of ook maar in een stad met reputatie en die gevallen, die onder elke behandeling of niet-behandeling genezen, maar waar de lijder uit ongeduld zijn vertrouwen in zijn arts verliest, een of andere buitenissigheid opscharrelt, en gedurende de laatste „behandeling” eindelijk geneest en dus zijn genezing toeschrijft aan de laatste methode of het laatste middel, wat hem niet kwalijk is te nemen.

Deze laatste gevallen tellen dus weer niet mee, anders dan in de onrechtmatige vergroting van de creditzijde der kwakzalverij; — het zijn juist tal van gevallen als deze, die de reputatie van de kwakzalvers helpen vormen.

Maar er zijn ook andere gevallen. —

En die zijn tweërlei: ten eerste de gevallen, waar de geneeskundige wetenschap te kort schiet, of haar beoefenaren hun feilbaarheid moeten erkennen; en ten tweede de buitengewoon groote groep van lijders aan afwijkingen die meer uit de geestelijke, dan uit de lichamelijke functie's voorkomen.

Er is nu eenmaal verschil tusschen b.v. het timmermansvak en de geneeskunde. Kan men in het eerste met een centimetermaat veel uitmeten en precies naar de wenschen van opdrachtgever en uitvoerder beide zijn werk uitvoeren, — in de geneeskunde gaat dat nu een-

maal niet; men heeft daar met zooveel factoren te maken, als daar zijn de verschillende geaardheid van ieder mensch, de ontoegankelijkheid van tal van organen anders dan tastenderwijze, de wisselvalligheid der verschijnselen en uitwendige omstandigheden, het uiterst moeilijk indringen van den eenen geest in een anderen, en nog tal van bijzonderheden meer, — dat een eerlijke kijk achter de schermen, indien dat in een zoo gecompliceerd vak mogelijk ware, velen allicht nog met eenig respect zou vervullen voor wat onze kunst zoo nog al vermag en misschien een wat minder afkeurend oordeel zou doen vellen over wat zij trots vele verfijnde hulpmiddelen nog niet vermag.

Vergeten wij daarbij niet, dat de persoon van den beoefenaar der geneeskunde uit den aard der zaak een machtigen invloed uitoefent op het succes bij de lijders, en dit vooral bij die lijders, wier ziekte in belangrijke mate wordt beheerscht door wat wij noemen: „zenuw- en zielsverschijnselen”. En deze komen wel bij iedere ziekte tot uiting! Het is dus geen wonder, dat zeker geneesheer bij zekeren patiënt gemakkelijker succes bereikt dan b.v. een andere toevallige combinatie. Ieder uwer voelt, dat ik hier in eenige omschrijvende woorden de kwestie van „het vertrouwen” aanraak. Het vertrouwen is een kwestie van den geest, de ziel, en is zeer nuttig; maar men moet hier toch een ding goed onderscheiden; en dat is het volgende; met moet op *redelijke wijze* vertrouwen! men moet bij vertrouwen tegelijkertijd zijn eigen verstand gebruiken en het verstand, — waarin begrepen de kennis, — van hem dien men raadpleegt, willen gebruiken. Met andere woorden: geestelijk vertrouwen, gewekt door reclame, reputatie of wat ook, kan nimmer denzelfden invloed hebben op lichamelijke afwijkingen, als de welonderlegde kennis van den deskundige: dat deel van een ziekte, dat meer geestelijk is, eischt bovendien een tactvol mensch, wat de geneesheer behoort te zijn of te leeren worden: maar ook daarvoor is kennis noodig, en wel kennis van de ziel.

En die kennis van de ziel, in oppervlakkigen vorm, maar doeltreffend genoeg, dikwijls, bij vele handige lieden aanwezig, is als z.g. „menschenskennis” het geheim van den kwakzalver; hij speculeert op vertrouwen, dat te gemakkelijker te verkrijgen is, naarmate teleurstelling bij andere behandeling is voorafgegaan; hij bewerkt schijngezelingen door wegtooveren, en dit in vollen ernst bedoeld, van verschijnselen, die berusten op geestelijken bodem; hij bereikt tenslotte werkelijk successen, wanneer een zieke uitsluitend lijdt aan z.g. zenuw-ziekteverschijnselen, die door anderen misschien onjuist zijn beoordeeld, of waarachter een gelukkig te serieus-geneeskundige toch nog lichamelijke ziekte meende te moeten veronderstellen.

En de wondergezelingen? En de gezelingen door magnetisme, „christian science”, of ook eenvoudige persoonlijke invloed zonder eenig benoemd systeem? En de gezelingen door gebed?

Zoolang de menschheid bestaat is er genezen of gepoogd te genezen door geestelijke beïnvloeding, met of zonder hulp van stoffelijke

voorwerpen, die slechts dienen, om een werking te versterken. De macht van een geestelijken invloed op tal van geestelijke en zielsverschijnselen is zeer groot, maar op lichamelijke verschijnselen direct is die macht naar het huidige standpunt der geneeskundige wetenschap gelijk nul. Zoolang echter de mensch feilbaar is en zijn kennis leemten vertoont, *en dat zal wel zoo blijven*, zoolang zal de gestudeerde deskundige met al zijn kennis van den mensch bloot staan aan het uitblijven van gunstige resultaten, waarvan de kwakzalverij in eenigerlei vorm profiteert door zonder kennis van den gezonden en den zieken mensch maar met menschenkennis, en met de noodige brutaliteit, successen te boeken.

Wanneer nu in de kwakzalverij geen gevaar lag verscholen, zou men ten bate van de lijdende menschheid gaarne de boven genoemde gevallen aan haar kunnen overlaten. Als de menschen maar gezond en gelukkig kunnen leven, mag het onverschillig zijn, wie of wat daartoe bijdraagt.

Maar er ligt groot gevaar in de kwakzalverij, gevaar, dat ik in het voorgaande, meen ik, al voldoende omschreef. En waar het naar mijn heilige overtuiging den onbevoegden genezer slechts gelukt in die gevallen genezing of verbetering te brengen, die, hoe onaangenaam ook, steeds ongevaarlijk zijn, zal het ons streven moeten zijn en is het dat ook inderdaad, de geneeskundige wetenschap steeds hooger en hooger op te voeren, alle takken van die wetenschap tot de volst mogelijke ontplooiing te brengen; de studie van de menschelijke ziel en den menschelijken geest meer dan ooit te betrekken in de aandacht van hen, die verkeerdelijk meenen, het wel met een zeer uitgebreide kennis van het lichaam alleen te kunnen stellen; opdat onze zieken meer en meer gaan weten en voelen, dat hun belangen veiliger en veiliger worden in handen van de veel gemaakte schoolsche wetenschap! opdat die terreinen van onderzoek, die thans bijna, uitsluitend domein zijn van ononderlegde leeken met eenige algemeene oppervlakkige ontwikkeling, en ik bedoel natuurlijk o.a. het terrein van de „psychical research”, verder worden ontgonnen door hen, die met het meeste recht en met de meeste goede kansen voor de menschheid mogen ploegen, zaaien en oogsten op dit gebied.

Tenslotte.

Hoe ver zijn zij af van de waarheid, die meenen, dat de z.g. officieele wetenschap niet wil weten van hulp in een of anderen vorm van leekenzijde!

Indien een plant of stof een zekere gunstige werking uitoefent, dan zal de geneesheer die gaarne benutten: maar niet dan na deugdelijk onderzoek; niet dan na een reis van die plant door handen van de speciale deskundigen: botanicus, pharmacognost, pharmaceut en zoonoodig nog anderen, opdat er waarborg zij, dat bij aankomst op het eindstation: de kliniek, geen andere proefnemingen plaats vinden dan waarvoor de geneesheer de verantwoordelijkheid op zich kan nemen! Ik zou het gezicht wel eens willen zien van een uwer, wanneer uw dokter een of andere plant ging afkoken, die Jan, Piet of Klaas hem aanbevolen had voor

een of andere ziekte, maar waarvan uw dokter niets afweet! U zoudt hem lekker bedanken! en terecht!

De geneesheeren hebben ook nog een beetje verantwoordelijkheidsgevoel; voor een geneesheer staat een hem onbekend middel, aanbevolen in courant die en die, zonder nadere ernstige toelichting van zeer bevoegde zijde, op een lijn met den raad van b.v. een boertje in mijn omgeving, die een van mijn patiënten een $\frac{1}{2}$ Liter van zijn eigen urine liet drinken tegen gesloten koliek. Dit is historisch; mijn patiënt heeft het gedaan, maar 't hielp helaas niet.

Neen, de officieele wetenschap aanvaardt deugdelijk bevonden middelen en behandelingswijzen van welke zijde die ook komen, getuige het waternverband van onzen schaapherder Priesnitz; ervaring zal dus naast studie en theoretische overwegingen kunnen bijdragen tot versterking van het arsenaal der hulpmiddelen tegen ziekten die ons belagen: maar de geneeskunde gelooft niet op gezag, zij onderzoekt, tracht te doorgronden, moet weten en moet met *gerust hart* kunnen toepassen, wat het verstand en het gevoel aangeeft als te zullen strekken tot zegen der lijdende menschheid!

Dat alleen is de roeping der geneeskunde!

INGEZONDEN.

Aan de Redactie van het „Maandblad tegen de Kwakzalverij.”

Hooggeachte Redactie,

Veroorloof mij U eene kleine mededeeling te doen omtrent de reeds vroeger in Uw blad gesignaleerde „Urie-pillen van Sanitas.”

Het betreft een jongen van 15 jaren oud, die op last van zijne moeder, die de desbetreffende reclame-advertentien had gelezen, bedoelde pillen wegens bedwateren had ingenomen. Volgens het voorschrift had hij 5 x daags 2 pillen gebruikt en bekwam, na deze dosis 10 dagen gebruikt te hebben, hevige tenismi ad urinam (urinedrang welke de 12e dag gepaard ging met bloedwateren, voor welke verschijnselen ondergeteekende giconsulteed werd en die, na het gebruik der pillen verboden te hebben, binnen een paar dagen verdwenen.

Overbodig mede te deelen dat dit medicijn niet de minste invloed op de afwijking „bedwateren” had uitgeoefend integendeel de kwaal had verergerd.

Daar ik vernam dat het hoofdbestanddeel dier pillen *urotrigine* is en de dosis voor kinderen 5 x daags 2 en voor volwassenen 5 x daags 5 pillen wordt aangegeven, bestaat m.i. de mogelijkheid dat de maximaal dosis meestal wordt overschreden en de verkoopers dus gerechtelijk vervolgd zouden kunnen worden; daar er zich vergiftigingsverschijnselen kunnen voordoen, zooals ook in het bovenvermelde het geval was.

Eene waarschuwing tegen dit patent-middel in de groote bladen, met vermelding van het zeer goedkope geneesmiddel „urotropine” waarvoor Sanitas f 2.50 per fleschje durft rekenen, is zeker zeer aanbevelingswaard. Ik heb de eer te zijn — hooggeachte Redactie.

U dw. dn.

Dr. G. VAN DORSSEN.

ARNHEM, 18 April 1921.

Wij zijn den geachten Inzender zeer dankbaar voor zijne belangrijke mededeeling, die er opnieuw op wijst, hoe gevaarlijk het is zich aan kwakzalvers over te geven. Niet iedereen kan *urotropine* zonder schade innemen en in de literatuur zijn gevallen van *bloedwateren* na het gebruik van dit middel vermeld. Vooral bij een jongen van 15 jaar is een hoeveelheid als in het schrijven is opgegeven — n.l. 10 dagen lang telkens 10 pillen d.i. 8 gram (de heer N. KEULEMANS vond per pil ongeveer 80 milligram *urotropine*) lang niet als onschadelijk te beschouwen, waarbij nog komt, dat het niet als *geneesmiddel* tegen bedwateren is te beschouwen.

Maar de Maatschappij *Sanitas* durft veel te beweren dat geen steek houdt zooals wij al meermalen hebben aangetoond.

Bekendmaking van waargenomen gevallen, zooals hier boven, is wel het beste middel om aan het optreden van die Maatschappij een einde te maken en wij roepen daartoe nogmaals de hulp van de geneeskundigen in.

Zeker zou het aanbevelenswaard zijn dergelijke waarschuwingen in de groote bladen te plaatsen maar hoe daartoe te geraken?

Advertenties van kwakzalvers en kwakzalversmiddelen worden (op een enkele gunstige uitzondering na) door alle groote bladen zelden geweigerd maar waarschuwingen tegen den inhoud van die advertenties?

Misschien, wanneer men die waarschuwing als *advertentie* plaatste, want dan zou de *Administratie* zich niet daartegen verzetten en deze deelt toch blijkbaar de lakens uit. Voorbeelden daarvan zijn herhaaldelijk in ons blad te vinden.

Elke maand wordt aan de *Redacties* van alle ons bekende bladen een exemplaar van ons Maandblad gezonden met verzoek daaruit iets over te nemen, en, ofschoon daarin ongetwijfeld mededeelingen voorkomen, waarvan de kennisneming voor het publiek zeker van grooter belang is dan de uitslag van een wedstrijd of het vieren van een 10-jarig bestaan van een of andere club, steeds zoeken wij (op enkele uitzonderingen na) te vergeefs of aan ons verzoek voldaan is, door die bladen, die zich beschouwen als de organen, welke zich, bij voorkeur, als bevorderaars van het algemeen welzijn voordoen.

En toch slechts door herhaaldelijk waarschuwen kunnen wij ons doel — bestrijding van de gevaren veroorzaakt door de kwakzalverij — bereiken. Weliswaar kan vanwege de Justitie een vervolging — om bij het onderwerp van het Ingezonden stuk te blijven — met succes tegen *Sanitas* worden ingesteld maar dit geeft zoo weinig. Volgens art. 30 van de Wet regelende de uitoefening der artsensij bereidkunst, mag, door onbevoegden, *urotropine* niet beneden de 50 gram worden afgeleverd. Alle pillen, in een fleschje *Urie* 2 aanwezig, wegen slechts 28 gram, zoodat de vereischte hoeveelheid *urotropine* niet aanwezig kan zijn. Wanneer dan, op omslachtige wijze, de overtreding is vastgesteld, kan (recidive binnen 2 jaar uitgezonderd) slechts een geldboete worden opgelegd en wat beteekent dit?

Redactie.

HALLUM, 14 April 1921.

WelEd. Heer,

Van morgen werd ik bij een patiente geroepen. Ik trof haar in diepen slaap aan, en kon haar

niet wakker krijgen. Nu, 's middags om 3 uur slaapt zij nog. Haar man vertelde mij, dat ze voor mijn komst geheel wit was, met koude handen, die na wrijven weer gewoon van kleur en warm werden. Pols en adembaling waren goed, en de kleur ook. Zij was onder behandeling bij DE HAAS, Laan v. Meerdervoort *Den Haag*, en had medicijnen voor slapeloosheid. Hiervan had ze gisteren druk ingenomen.

Ik stuur u hierbij een fleschje met de medicijn, waarvan ze 'savonds gebruikte. Van deze medicijn had ze nog een paar fleschjes in voorraad. Zou u zoo vriendelijk willen zijn de inhoud te laten onderzoeken en mij 't resultaat mede te deelen? U zou mij daarmee ten zeerste verplichten.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dr.

A. D. Arts.

De geachte Schrijver zal het ons zeker ten goede houden wanneer wij het antwoord op zijn vraag, in plaats van direct aan hem, hier in het openbaar geven; de belangrijkheid moge daarvoor als motief gelden.

De heer N. KEULEMANS vond in het fleschje ongeveer 17% *Broomnatrium*, een weinig van een *Jood-verbinding* en 10,8% *Chloralhydraat*.

Het gevolg van het gebruik behoeft derhalve geen verwondering te baren

Waar DE HAAS 2 à 3 theelepels om den anderen dag toestond werden telkens 540 à 800 mgr. *Chloralhydraat* en 0,850 à 1,275 gram *Eroomnatrium* gebruikt.

Red.

BERICHTEN.

Een magnetiseur.

Van zeer bevoegde zijde, ontvingen wij het volgende schrijven, waarvoor wij onzen besten dank betuigen:

„Naar aanleiding van het in Uw nummer van April '21 overgenomen bericht uit de N. Rott. Ct. getiteld „een magnetiseur”, heb ik de eer U te berichten, dat weliswaar de vader van den patiënt DENEKAMP heeft verklaard dat zijn zoon door de behandeling van DE VRIES genezen zoude zijn, doch ook heeft verklaard, dat zijn zoon sindsdien is overleden, hetwelk volgens hem was toe te schrijven aan eene hartverlamming doch volgens den getuige VAN DER MEER, arts, die den zoon kort voor zijn dood nog behandeld had, aan de verergerde tuberculose.”

RECHTSZAKEN.

Voor het kantongerecht te Enschede heeft terecht gestaan de barbier J. G. de V., te Almelo, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Hij heeft den kantoorbediende G. J. Denekamp te Hengelo eenige malen behandeld, door aan de voor- en achterzijde van diens lichaam handbewegingen te maken. Voor die behandeling is hem een vergoeding van f 40 gegeven. De vader verklaarde, dat zijn zoon er vóór de behandeling niet best uitzag en thans is genezen. Getuige dokter Frank deelde mee, dat D. tuberculose had aan den linkerlong en door dr. van der Meer in het dagsanatorium was behandeld.

Dr. Van der Meer verklaarde, dat hij twee gevallen heeft gehad, dat beklagde met gunstigen uitslag patiënten behandelde.

Het O.M. vroeg een boete van f 25 of 25 dagen gevangenisstraf.

Mr. Noyon betwistende dat beklagde het magnetiseeren als een beroep uitoefent, vroeg vrijspraak.

De duivelbannerij.

In verband met het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde stelt de justitie een onderzoek in naar het jongste optreden van een duivelbanner, die te Oudehaske een boerin behandelde, welke betooverd was. (N. v. d. D.).

Eilers.

De kantonrechter te Zutphen veroordeelde H. J. Eilers te Oegstgeest, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst tot f 300.— boete sub. 180 dagen hechtenis.

CORRESPONDENTIE.

Een belangstellend lezer vestigt onze aandacht op een advertentie van MIJNHARDT, opgenomen in het *Pharmaceutisch Weekblad*, luidende:

„De verkoop van *Mijnhardt's* verpakte geneesmiddelen waarborgt U een ruime winst en een tevreden cliëntèle” en geïllustreerd met allerlei prentjes, zijnde een afbeelding van de, op echt kwakzalverachtige wijze ter markt gebrachte, produkten van A. MIJNHARDT te Zeist.

Ook op ons maakte het opnemen van deze advertentie een onaangename indruk maar anderszijds konden wij de plaatsing zoo niet billijken, dan toch begrijpen. Waar in een *prijslijst*, bewerkt in opdracht der *Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie*, de lang niet altijd onschadelijke praeparaten van MIJNHARDT onder de handverkoopsartikelen worden vermeld moet het voor het *Orgaan der Maatschappij* moeilijk vallen een aanbeveling daarvan te weigeren.

Eerlang zal de beurt wel aan *Abdijsiroop* en *Boom's maagpoeder* komen. Helaas!

B. G. K. te U. Het mocht zelfs den bekenden pharmacognost, de heer M. L. Q. VAN LEDDEN HULSEBOSCH, niet gelukken de samenstelling van het door U gezonden *plantenpoeder* tegen kanker van de ingewanden vast te stellen.

Mej. J. C. R. te D. Ook het onderzoek van de kruiden tegen *maagkanker* gaf geen resultaat. De heer v. L. H. vond daarin *stukjes van bladen*, *stengeldeelen*, *onderaardsche plantendeelen* en een enkel *zaadje* maar het was niet uit te maken tot welke planten ze behoorden.

Van bekende planten, ook wat betreft de in de geneeskunde aangewende, was niets aan te toonen.

Dank voor de toezending van het verslag rechtszaak DE VRIES; was reeds beknopt in het vorig nr. opgenomen.

— Een geadvertieerd middel belovende „*Radical geneezing*” bij vallende ziekte konden wij niet onderzoeken omdat wij het, op onze aanvraag, niet ontvangen hebben.

— Een ander aanbevolen middel *Beugamit*, dat gegarandeerd binnen 24 uur *galsteen* geneest, werd ons gezonden *onder rembours* van f 25.—. Daar wij al heel weinig vertrouwen hadden in de waarde van het middel, vonden wij, bij den minder gunstigen toestand van onze geldmiddelen, geen vrijheid zoo'n bedrag uit te geven.

— Het verslag over 1920 van de Gezondheidscommissie, zetelende te *Aalsmeer*; in dank ontvangen.

H. te H. Hartelijk dank voor uwe hulp.

B. J. de K. te L. Zie omtrent *De Haas* een der Ingezonden stukken in dit no. Of de man inderdaad Dokter is, weten wij niet, wel, dat zijn optreden zeer kwakzalverachtig is.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237. Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: De Anker Specialiteiten van Richter en Cie. (Vervolg)

Berichten: Rapport van de Commissie tot het beramen van maatregelen, welke kunnen leiden tot betuiging van den verkoop van kwakzalversmiddelen. — Een goede raad.

Mededeelingen van verschillenden aard: Gebismureerd Magnesium. — Middelen van De Haas.

Uit de Pers: De Crisis in de Nederl. apothekerswereld.

Rechtszaken: Eilers voor den Hoogen Raad.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toetreden de heer J. D. VAN WESTENDORP, arts te *Wijnjeterp*.

De „Anker-Specialiteiten” van F. Ad Richter & Cie. (Vervolg.)

Aan een gedeelte van een artikel, ontnomen aan ons blad van April 1890 (dus reeds meer dan 30 jaar geleden), zullen de lezers van thans vermoedelijk genoeg hebben om het optreden van de firma RICHTER naar waarde te beoordeelen; dat gedeelte begint aldus:

Ruim 14 jaar geleden werd de aandacht van het courantenlezend publiek voortdurend gevestigd op een aankondiging van een z.g. *uitmuntend populair geneeskundig werk*, getiteld: *Dr. Airy's Natuurgeneeswijze*, welk werk het uitgangspunt is geweest van den strijd tegen de kwakzalverij, begonnen door de heeren BRUINSMA en voortgezet door onze Vereeniging. Eerst in het weekblad: „*De Farmaceut*” en later in het boekje: „*De kwakzalverij met geneesmiddelen*” werd door de heeren B. ten duidelijkste aangetoond, dat het „uitmuntend geneeskundige werk” niets anders was dan een aanbeveling van eenige geneesmiddelen, verkrijgbaar bij de uitgevers en verkoopters F. A. RICHTER EN CIE. Ofschoon het aantal aanbevolen geneesmiddelen vrij groot was, waren er vooral vier, die bij alle kwalen en alle personen dienst konden doen n.l. de *Pain-Expeller*, *Dr. Airy's Sarsaparillian*, *Dr. Airy's Pillen* en *Dr. Airy's Calming Pastilles* en van deze werd de *Pain-Expeller* het meest aangeprezen. Wat men van die middelen kon verwachten, hoe zij, met het volste recht, tot de kwakzalversmid-

delen konden worden gerekend, welke waarde er aan de bijgevoegde attesten te hechten was, is destijds uitvoerig beschreven, zoodat het voldoende scheen, later, in het Maandblad, nu en dan in enkele woorden onze waarschuwende stem te doen hooren.

Thans echter kunnen wij het bij een paar woorden niet laten. Met een taaheid, den waren kwakzalver eigen, treedt de firma RICHTER thans dagelijks op om het publiek aan haar en hare industrie te herinneren. Een advertentie, eenigszins gelijkende op de in 't vorig no. geplaatste, moest tot dit doel leiden.

Wij zijn overtuigd, dat velen van die aanbieding gebruik hebben gemaakt, in welke overtuiging wij nog werden verstrekt door de talrijke vragen om inlichtingen betreffende de „Anker-geneesmiddelen”, ons van verschillende zijden toegezonden. Daarom moeten wij ditmaal meer dan een korte waarschuwing geven. Het boekje, dat gratis verstrekt wordt, is met onmiskenbaar talent (ter bereiking van het doel) geschreven en is er juist op ingericht om den eenigszins oppervlakkigen lezer te overtuigen dat er — voor het behoud van de gezondheid en het genezen van alle mogelijke ziekten — niets beter is, dan . . . het gebruik van *Richter's Anker-Specialiteiten*. Want — en de schrijver of schrijvers ontkennen het geenszins — juist daarom is het boekje geschreven, het moet zijn, volgens den titel: „een gids voor allen, die bij voorkomende ongesteldheden zich zelve de eerste hulp bieden en zich te dien einde van goede huismiddelen wenschen te voorzien”, „terwijl het verder heet: „Aan de voorwaarden van goede huismiddelen wordt, zooals de ondervinding geleerd heeft, door de overal bekende „Anker-Specialiteiten” der firma F. A. Richter en Cie. volkomen voldaan, zoodat zij met het volste recht als deugdelijke en uitstekende huismiddelen ter goeder naam en faam bekend staan”.

Inderdaad is het boekje in hoofdzaak niet anders dan een beknopte uitgave van het vroegere werkje „*Dr. Airy's Natuurgeneeswijze*” en zijn ook de daarin aanbevolen geneesmiddelen ongeveer dezelfde, met dit onderscheid — dat DR AIRY heeft plaats gemaakt voor een „ANKER”, het fabrieksmerk van de firma RICHTER,

dat den gebruiker de zekerheid moet geven, o vaderlijke zorg van den fabrikant! dat hij alleen met de onvervalschte Ankergeneesmiddelen te doen heeft. Terwijl n.l. in het vroegere boekje een zekere Dr. Med. Airy, Lid van Wetenschappelijke Genootschappen enz., als uitvinder der geneesmiddelen werd genoemd, terwijl bij elken nieuwen druk, die toen van de „Natuurgeneeswijze” verscheen, het publiek steeds de droevige tijding werd medegedeeld, dat Dr. Airy, tegen het einde van het vorige jaar, helaas aan zijn menschlievenden werkkring te vroeg was ontruikt, is de firma RICHTER EN CIE. thans ondankbaar genoeg om Dr. Airy geheel te laten vallen en, waar vroeger *Airy's Sarsaparillian*, *Airy's Pillen* als de beste waren aanbevolen, thans de *Anker-Sarsaparillian* enz. daarvoor in de plaats te stellen.

Wanneer wij het boekje eenigszins nader nagaan, dan ontmoeten wij, na een opgeschroefd voorbericht — waarop wij nog terugkomen, eene opsomming van de meest voorkomende ziekten en de Ankermiddelen die daartegen moeten worden aangewend. Hoe de lijder aan de kennis van den aard zijner ziekte komt, moet hij in de meeste gevallen zelf maar weten; de firma RICHTER vindt het, naar het schijnt, zeer natuurlijk, dat ieder leek gemakkelijk kan constateeren, dat hij aan cholérine, Engelsche ziekte enz. lijdende is, — een gevaarlijke meening, waarop wij slechts ter loops wijzen.

Ter ernstige waarschuwing moeten wij echter het volgende uit het eerste gedeelte van het boekje overnemen:

„**Longtering.** Men houdt deze ziekte, die meer slachtoffers als de meeste andere ziekten te zamen vergt, voor ongeneeslijk; en in die gevallen waar de ziekte reeds in de laatste tijdperken verkeert, valt dit niet te bestrijden. Iets anders is het wanneer tijdig, d.i. voor het uitbreken der ziekte (bij personen met aanleg voor toring of eenvoudig uit toringachtige familie) of in de eerste tijdperken der ziekte, dezelve doelmatig te keer gaan wordt. Daar is wel degelijk kans op genezing der ziekte of ten minste op het verlengen van het leven des lijders voor een lange reij van jaten. Het spreekt van zelf dat voor den longzieke de grootst mogelijk voorzorgen tegen elke kouvating te nemen zijn; hij moet daarom steeds eene

flesch Pain-Expeller in huis hebben, om bij de eerste teekenen van verkoudheid of onsteking in de borstorganen, van deze kostbare inwrijving gebruik te kunnen maken. De inwrijvingen zijn overigens uitmuntend tegen elk pijnlijk verschijnsel in de borst; men handelt in die gevallen verstandig door onmiddellijk er na, de ingewrevene plaatsen met reuzel of boomolie te wrijven en ze met flanel te bedekken. Tegen de tering zelve zijn die geneesmiddelen als dienstig te achten, welke een verbeterende en sterkende werking op het bloed en daardoor op de weefsels (dus ook die der longen) uitoefenen. Zullen deze middelen werkelijk als weldadig voor den lijder mogen beschouwd worden, dan moeten ze bovendien aan den eisch voldoen dat ze hoegenaamd geen storenden invloed op de voeding van den zieke uitoefenen, want zonder een flinke voeding kunnen de zoo hoog noodige lichaamskrachten niet voor verval behoed worden. De twee middelen die wij hier aan borstlijders in het algemeen en aan teringlijders in het bijzonder, om hunne uitstekende werking op de verbetering van het bloed en de sterking van het gansche gestel wenschen aan te bevelen, zijn de staaltinktuur, de Anker-Ferrola en de Sarsaparillian. Beide worden door de zwakste magen zelfs verdragen en worden als volgt gebruikt".

Verder behoeven wij niet te citeeren; het bovenstaande, (wij hebben, om niet te uitvoerig te worden slechts één voorbeeld — maar dan ook een sprekend genomen) bewijst wel, dat de schrijvers van het boekje, waar het om het aanprijzen van hunne middelen te doen is, zich niet ontzien, het lichtgeloovig publiek, zoogenaamde waarheden te verkondigen, die door ieder deskundige ernstig in twijfel worden getrokken.

En wat aan de mededeelingen, zooals de bovenstaande, juist een gevaarlijk karakter verleent, is de omstandigheid, dat de firma Richter niet alleen genezing voorspelt door de aangeprezen middelen, maar dat zij bij sommige ernstige ziekten aanraadt de hulp van een geneesheer in te roepen, zoodat het schijnt dat dáár, waar het inroepen van die hulp niet wordt aanbevolen, deze ook onnoodig is en de Anker-Specialiteiten wel alleen genezing kunnen aanbrenge. Vooral geeft die raadgeving om den geneesheer in te roepen, het publiek, zelfs het meer ontwikkelde, min of meer vertrouwen in de aanbevolen geneeswijze. Men zegt: de schrijvers van het werkje beloven niet meer dan zij geven kunnen; waar zij niet kunnen helpen, verwijzen zij naar den geneesheer; zij vatten hun taak dus ernstig op en trachten niet, zooals de gewone kwakzalvers, het geloof ingang te doen vinden, dat hun geneesmiddel het eenige ware is.

Tegen deze redeneering is echter wel iets in te brengen. Ook wij lezen met genoegen dat o.a. bij kinkhoest, longontsteking, oog- en nierziekte de raad wordt gegeven een geneesheer te raadplegen; waar wij echter zien, dat die raad wordt achterwege gehouden bij ziekten als tering, asthma, blaaskatarrh, Engelsche ziekte, maagkatarrh, vallende ziekte en tal van andere, daar wordt dat genoegen vrij wat getemperd. Men bedenke verder, dat niettegenstaande de verwijzing naar medische hulp, de aanbeveling van de eigen praeparaten niet wordt achterwege gelaten, zooals blijkt uit een enkel voorbeeld, dat wij aan het boekje ontleenen:

„**Nierziekte.** Liederen die aan Syphilis, Jicht, Moeraskoorts leden, ook zij die misbruik van sterken drank maakten of veel aan koude en vocht blootgesteld waren, hebben bijzonderen aanleg voor nierziekte. Bijzonder de chronische of Brightsche nierziekte komt veel voor; velen zijn er geruimen tijd aan lijdende en worden er door uitgeput zonder het te weten. De ziekteverschijnselen die het bestaan eener ziekte der nieren kunnen doen vermoeden, en bij wier optreden het raadplegen van een geneesheer dus noodzakelijk is (opdat deze, o.a. door onderzoek van de urine op eiwit, vaststelle of nierziekte aanwezig is), zijn in hoofdzaak de volgende: pijnen in de nierstreek, gezwollen in het gezicht en aan handen en voeten, bleek uiterlijk, krachteloosheid enz. Gewoonlijk draait de ziekte op waterzucht uit. wenscht men in den slependen vorm der ziekte, eene behandeling met de Anker-Geneesmiddelen te volgen, dan kiese men de Ferrola en de Sarsaparillian. Door een voortgezet gebruik van deze beide, kan men de gewenschte verbetering en sterking van het bloed en daardoor van het geheele gestel verkrijgen. Tegen pijnen in de nierstreek wrijft men deze ter dege met Pain-Expeller in. Waar slapeloosheid en algemeene prikkelbaarheid aanwezig zijn, daar neme men nog des morgens en des avonds 3 Sahhat-Pastilles in een glas water. De voeding zij degelijk doch licht verteerbaar; men onthoude zich van sterke en van koude dranken".

Men ziet het, bij de aanbeveling van den geneesheer, tevens een aanprijzing van een vier-tal Anker specialiteiten.

Wat nu die specialiteiten zelve aangaat, is 't ons niet mogelijk deze allen, 27 in getal, hier te bespreken; er zijn echter eenige, die meer dan de anderen, bij tal van ziekten worden aanbevolen, zooals de Anker ferrola, de Anker Kongo pillen, het Anker-Sarsaparillian en de bijna universeele Anker-Pain Expeller. Aan deze en aan nog enkele andere zaken wenschen wij eenige woorden te wijden; wegens plaatsgebrek moeten wij dit echter tot het volgend No. uitstellen.

BERICHTEN.

Rapport van de Commissie tot het beraamen van maatregelen, welke kunnen leiden tot beteugeling van den verkoop van kwakzalversmiddelen.

In Juli 1918 benoemde de *Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie* een commissie met het doel hierboven genoemd. Thans is haar rapport verschenen en opgenomen in het orgaan der maatschappij. Het luidt aldus:

„Aan de Ned. Mij. ter bevordering der Pharmacie.

Wel Edelgeb. Heeren.

De Commissie, aangewezen tot het treffen van maatregelen ter beteugeling van den verkoop van kwakzalversmiddelen heeft de eer U de conclusies toe te zenden, waartoe hare overwegingen geleid hebben. U vindt hierin de definitie, wat onder kwakzalversmiddelen verstaan moet worden, alsmede de formulering betreffende het verkoopverbod en de publicatie over deze middelen.

Een kwakzalversmiddel is een praeparaat, dat: 1e. eenige gunstige werking, die door den fabrikant of den exploitant, in het openbaar of in eenig bij het fabrikaat gevoegd en voor het

publiek bestemde aanbeveling wordt toegeschreven, niet bezit.

2e. Waar omtrent door den fabrikant of bij den exploitant bij de aanbeveling in het openbaar of in eenig bij het fabrikaat gevoegd en voor het publiek bestemd gechrift of aanbeveling eenige mogelijk nadeelige werking, welke hij kent of althans behoorde te kennen, wordt verzwegen.

Met tot wederverkoop of verkrijgbaar stellen en het aankondigen van den verkoop van kwakzalversmiddelen wordt gelijk gesteld: alle dusgezegde specialite's doch met de hierna te vermelden voorbehoud.

Als specialité wordt beschouwd alles, wat als geneesmiddel verkocht wordt onder eenigen voor het fabrikaat alleen geldenden naam.

Met kwakzalversmiddelen wordt niet gelijk gesteld die specialité, op welke verpakking bij den verkoop in het klein de samenstelling zoo kwalitatief als kwantitatief is aangegeven.

Amsterdam,

Hilversum, 5 Februari 1921.

Breda,

Voor de Ned. Mij. tot Bevordering der Geneeskunst.

w.g. A b r a h a m s.

Voor de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

w.g. P. W. de K o n i n g.

Voor de Alg. Ned. Ver. Het Groene Kruis,

w.g. B. S. H. S t i e l e r.

Voor de Ned. Mij. ter bevordering der Pharmacie,

w.g. R. S m a g g h e, Voorzitter".

Een goede raad. Het *Burgerziekenfonds te Amsterdam* voegde bij zijn jaarverslag over 1920 een reeks Heilzame wenken" waarvan wij den laatsten overnemen.

„Naast de zorg voor goed voedsel, is *het betrahten van reinheid* van zeer veel belang voor de gezondheid. Men hebbe daarbij steeds *den ernstigen wil* om gezond te zijn en wachte zich er vooral voor, onnadenkend, meestal *dure*, doch waardelooze kwakzalversmiddelen te gebruiken. In plaats van zijn geld daaraan *weg* te werpen, kan men het veel beter besteden aan voedingsmiddelen, die de gezondheid bevorderen, zooals onze goede Hollandsche groenten en vruchten".

Mededeelingen van verschillenden aard

Gebismureerd Magnesium.

In den laatsten tijd kan men onophoudelijk advertentie; vinden ter aanbeveling van dit wondermiddel. Een daarvan laten wij hier volgen: „*Folteringen en lijden worden snel verlicht.*”

De folteringen en het lijden veroorzaakt door zuur in de maag, kunnen snel worden verlicht en verdreven door het gebruik van een half theelepeltje Gebismureerd Magnesium na het eten. De schadelijke zuren worden er onmiddellijk door geneutraliseerd waardoor gisting van het voedsel, duizeligheid en walging, en dat gevoel van dreigende maagpijn, ten gevolge van gassen en opgeblazenheid, voorkomen worden. Uw geld wordt U terugbetaald indien gij niet tevreden zijt. Gebismureerd Magnesium. Depôt Nassaukade 314, Amsterdam. Verkrijgbaar bij alle goede Apothekers en Drogisten, o.a. A. VAN TUYLL, Paleisstraat 13, Amsterdam."

Is Gebismureerd Magnesium een kwakzalversmiddel of niet?

Deze vraag is niet zoo direct te beantwoorden wanneer men *alleen* op het middel ziet. Iet men

echter op den naam en de wijze van aanbeveling, dan lijdt het geen twijfel of de naam van kwakzalverij is hier niet van onpas. *Gebismureerd Magnesium*, dit zou men houden voor een nieuw uitgevonden verbinding: niets is echter minder juist. Het onderzoek, ingesteld door den heer N. KEULEMANS, heeft uitgewezen, dat het wondermiddel is een mengsel van *koolzuur bismuth*, *koolzuur magnesia* en *dubbelkoolzure soda* alle drie zeer bekende stoffen, die inderdaad bijna dagelijks door maagspecialiteiten en ook door andere geneesheeren worden voorgeschreven.

In het middel zit het dus niet maar om dit mengsel een anderen naam te geven en het dus als iets nieuws en bijzonders voor te stellen, *daarin* zit de kneep, *dáarin* zien wij een der kenmerken, die wij aan de kwakzalversmiddelen toeschrijven.

En dan de reclame! Wij vreezen dat de fraaie beloften in de annonces gedaan, menigeen zal teleurstellen, want er zijn verscheidene maagkwalen, die door de bovengenoemde *geneesmiddelen* niet worden genezen maar die een speciale behandeling door een deskundige vereischen. Het optreden van de fabrikanten van Gebismureerd Magnesium zal de lijders aan dergelijke kwalen misschien terughouden om *bijtijds* genezing te zoeken daar, waar zij ze vermoedelijk zouden kunnen vinden! *Daarin* zit een groot gevaar!

Men zal ons tegenwerpen, dat de fabrikanten de *International Chemical Cy. Rochester U. S. A.* toch wel te goeder trouw zijn, want zij geven aan elken koper het volgend garantiebewijs af:

„Deze garantie geeft het recht aan den verbruiker om het bedrag van f 1.40, hetwelk hij besteed heeft voor een flacon GEBISMUREERD MAGNESIUM a f 1.40 terug te eischen, als hij na een gebruik van twee weken volgens voor schrift, niet voldaan is en geen verlichting heeft ondervonden bij de spijsverteringsongemakken en als zuur, winderigheid en gisting van het voedsel niet verbeterd zijn”.

Deze garantie geldt echter alleen voor de eerste flacon.

Dit aanbod heeft niet de minste verandering in onze opinie gebracht. Wij kennen de truc. Het is vrij zeker dat én de suggestie én de *geneesmiddelen*, die in het mengsel voorkomen bij menig- een in de eerste twee weken verzachting, van pijn zullen teweeg brengen en daarom het vermoeden van beterschap versterken. In plaats dus van het geld terug te eischen zal men met het middel voortgaan en geen geneesheer raadplegen.

En daarna?

Men zij toch voorzichtig!

Nog een enkele opmerking. Wij kennen apothekers, die zich zouden schamen als helpers vanden Gebismureerd Magnesium-fabrikant op te treden. Zij behooren dus niet tot *alle goede Apothekers*. Welnu, zij zullen zich troosten.

Middelen van De Haas.

Wij ontvingen het volgend schrijven:

„Dezer dagen ben ik geweest bij de firma DE HAAS, waar ik te woord gestaan werd door een heer, die, zonder mij ook maar eenigszins te onderzoeken, zeide dat ik een hartkwaal heb. Het consult kostte mij f 9.—, en ik kreeg drie groote zakken kruiden mede om deze in den vorm van thee driemaal daags in te nemen onder bijvoeging van eenige druppels. Ik ben zoo vrij een gedeelte van de kruiden met een fleschje medicijn U hierbij te doen toekomen, alsmede het briefje van de genoemde firma DE

HAAS, waarop eenige wenken vermeld zijn, waar ik me aan te houden had.

Naar men mij mededeelt is de heer, die thans de zaak DE HAAS uitoeft, een zekere VAN DER REEP. Ik kreeg den indruk niet met een Dokter, maar met een kwakzalver te doen te hebben en zal dan ook maar niet van de kruiden enz., gebruik maken. Ik ben eenigen tijd lijdende aan zenuwpijnen in armen en beenen en mij was aanbevolen naar genoemden persoon te gaan. Ik zie er echter niet veel heil in en zal mijn geld maar liever in den zak houden.

Aangenaam zal het mij zijn indien ik later nog eens iets omtrent deze zaak in het Maandblad mag vernemen, alsmede de samenstelling van de kruiden en speciaal van den drank”.

Wij juichen de handelwijze van den geachten schrijver ten zeerste toe; jammer voor de verspilte negen gulden.

Het onderzoek van de kruiden is nog niet geëindigd, dus daarover later; de druppels bevatten, volgens het onderzoek van den heer KEULEMANS, *salicylzuur*, *jodium*, *chloor*, *kalium* en *ammonium*-verbindingen, vermoedelijk in den vorm van *joodkalium*, *chloorammonium* en *salicylzure soda*, waarbij een weinig kaneelolie was gevoegd. Een geregeld gebruik van deze druppels is, zonder geneeskundig onderzoek, *bepaald af te raden*.

Wij brengen in herinnering dat wij in ons vorig no. melding maakten van een middel tegen *slapeloosheid* van denzelfden DE HAAS, dat o.a. 17 % *broomnatrium* en 10,8 % *chloralhydraat* bevatte. De man durft. Maar wij vragen in gemeede waarom deze onbevoegde voortdurend *ongemoeid wordt gelaten*?

UIT DE PERS.

De crisis in de Nederl. apothekerswereld.

Onder bovenstaanden titel bevatte de *N. Rott Ct.* in het Ochtendblad van 22 Mei j.l. een belangrijk artikel waaraan wij, met welwillende toestemming van de Redactie (waarvoor wij onzen dank betuigen) het volgende ontleenen:

„Men schrijft ons van geneeskundige zijde:

De geneesmiddelvoorziening of pharmaceutische verzorging is een moeilijk en samengesteld vraagstuk. Om dat in te zien is het voldoende een oogenblik te zoeken naar het antwoord op de volgende vragen: Wat is een geneesmiddel, aan welke soorten van geneesmiddelen heeft het publiek behoefte, op welke wijze tracht het in die behoefte te voorzien?

In het onderhavige verband kan men het begrip geneesmiddel niet ruim genoeg nemen. Het omvat alle stoffen, waaraan geneeskundigen, pharmaceuten en leeken een zekere geneeskrachtige werking toeschrijven. Of zij dat terecht of ten onrechte doen, doet hier niet ter zake. We kunnen dan ook de volgende groepen van geneesmiddelen in dezen ruimen zin onderscheiden: de door geneeskundigen voorgeschreven recepten (waarvan het publiek slechts zelden de samenstelling bezit of kan beoordeelen), de huismiddelen en de kwakzalversmiddelen. Vaste grenzen bestaan hier niet. Sommige geneesmiddelen worden nu eens op recept, dan weer als huismiddel of kwakzalversmiddel gebruikt.

De afzonderlijk te onderscheiden groep „specia-

lités” (zie definitie hieronder) behoort grootendeels onder de kwakzalversmiddelen thuis.

Op het eerste gezicht zal het misschien vreemd schijnen, dat wij van onzen kant de kwakzalversmiddelen als „geneesmiddelen” betitelen, maar bij nadere beschouwing zal blijken, waarom bij het vraagstuk der geneesmiddelvoorziening het kwakzalversvraagstuk een overheerschende rol speelt en zal bijven spelen, zolang de staat niet met krachtige hand den Gordiaanschen knoop, die beide samenbindt, zal doorgehakt hebben een „coup d'état”, dien men van een apothekers-trust niet verwachten kan, omdat de handel in kwakzalversmiddelen en daarmee gelijk te stellen specialite's onder de tegenwoordige omstandigheden een der belangrijkste bronnen van inkomsten voor den gemiddelden Nederlandschen apotheker vormt.

Aan het zelf brouwen van een mooie en goede definitie voor kwakzalversmiddel behoeven we ons niet te wagen, omdat de „kwakzalverij-commissie” (bestaande uit vertegenwoordigers van de maatschappij tot bevordering der geneeskunst en die tot bevordering der Pharmacie, de Vereniging Het Groene Kruis en de vereniging tegen de kwakzalverij) onlangs de volgende begripsbepaling heeft gepubliceerd”.

(Men zie omtrent deze publicatie de „Berichten” in dit no. van ons Maandblad). De schrijver vervolgt dan aldus:

„We zullen, om de zaak niet noodeloos gecompliceerd te maken, deze niet onberispelijke maar toch zeer bruikbare definitie maar zonder commentaar aanvaarden.

Hoewel er geen betrouwbare gegevens ter beschikking staan over het verbruik aan geneesmiddelen in den genoemden ruimen zin des woords, zoo gelooven wij toch de plank niet ver mis te slaan, wanneer wij bij globale schatting veronderstellen, dat er gemiddeld ongeveer evenveel receptgeneesmiddelen verbruikt worden als huismiddeltjes of kwakzalversmiddeltjes. Wanneer we zoodoende aannemen, dat de receptgeneesmiddelen een derde deel van het totale geneesmiddelverbruik vormen, dan beschouwen we dat eer als een maximum dan als een minimum en als iemand ons op aannemelijke gronden wil overtuigen van een nog geringer percentage (stel 10 of 20), dan hebben we daar niet het minste bezwaar tegen. Deze verhouding varieert natuurlijk tuschen vrij wijde grenzen, al naar gelang men de stedelingen of de plattelandsbewoners, de goede burgers en den minderen man, den fondspatiënt of den particulier afzonderlijk beschouwt.

Het publiek verschafft zich van deze geneesmiddelen:

1. de receptgeneesmiddelen voor het grootste gedeelte bij den apotheker of apotheekhoudend geneeskundige voor de rest stel 10 pct. bij den drogist.

2. de huismiddeltjes voor het grootste gedeelte stel 90 pct. bij den drogist of ten plattelande vaak bij den gewonen kruidenier, die soms zoo klein zaakje heeft, dat de naam snoepwinkel beter op zijn plaats zou zijn.

3. de kwakzalversmiddelen met inbegrip van de specialite's voor een klein deel (stel 25 percent) bij de apothekers voor een groot deel bij drogisten en specialité-winkels, verder bij kruideniers, snoepwinkels, per post door bemiddeling van advertentie, enz.

Wanneer we nu aannemen, dat de 600 apotheken in den lande te zamen gemiddeld twee tot driemaal zooveel recepten afleveren als de 1100 zoogenaamde apotheekhoudende geneeskundigen (de apotheken van ziekenhuizen en andere publieke instellingen buiten beschouwing gelaten) dan komt men tot de gevolgtrekking, dat de apothekers niet meer dan 15 tot ten hoogste 25 percent van de geneesmiddelvoorziening onder hun zorgen en beheer hebben.

De vraag of en in hoeverre het gewenscht is in dezen toestand verandering te brengen, zoo ook welke veranderingen ter zake van de zijde der geprojecteerde vakorganisatie-trust mag worden verwacht, is eenvoudiger te stellen dan te beantwoorden.

Wat de recept-geneesmiddelen betreft, ligt het antwoord voor de hand; het bereiden en afleveren door onbevoegden is strafbaar, blijve strafbaar... en worde gestraft.

De handel in huismiddeltjes kan daarentegen tot op zekere hoogte in handen van de drogisten blijven mits er bij algemeenen maatregel van bestuur een grens getrokken worden opzichte van de differente geneesmiddelen en van de kwakzalversmiddelen en specialités. Ook hier weer is onmisbaar... handhaving!

De strijd zal voornamelijk loopen over de kwakzalversmiddelen en die specialité's die daarmee gelijk te stellen zijn.

Deze behooren evenmin thuis in de drogisterij als in de apotheek. De verkoop daarvan dient eenvoudig verboden te worden: toegelaten worde alleen die specialité, welke op het etiket zijn herkomst, kwantitatieve en kwalitatieve samenstelling openbaart. Deze eisch is allermint onredelijk, in het buitenland is men al lang op dit terein voorgegaan. De kwakzalverijcommissie (zie boven) wil blijkbaar ook die richting uit, maar het is niet zeer waarschijnlijk, dat een apothekerstrust zich daarmee in zal laten, omdat zij zodoende een niet onbelangrijke bron van inkomsten zou zien opdrogen. Want het staat als een paal boven water, dat de samenstelling van de overgrootste meerderheid der specialités het daglicht en de publieke opinie niet doorstaan kan.

En het wordt nog bedenkelijker voor den specialité-fabrikant en -handelaar, wanneer hij door onware voorspiegelingen, bedriegelijke gebruiksaanwijzingen en dito advertenties en het verzwijgen van mogelijk nadeelige werking op minder aangename wijze met politie, justitie en de gevangenis zou leeren kennismaken. Dat specialités, welke buiten de apotheek verkocht worden en evenzoo die welke zonder recept — dus in handverkoop — in de apotheek verkrijgbaar zijn geen opium, cocaine en hunne derivaten mogen bevatten, behoeft wel geen nader betoog meer (behalve voor politie en justitie!)

Terloops willen wij even melding maken van het feit, dat de pharmaceutische inspecteur van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid, dr. de Waal, niet alleen den heelen specialitéhandel maar ook den handverkoop van geneesmiddelen van de apotheek naar de drogisterij wil zien verhuizen, alle verpakte geneesmiddelen inbegrepen.

Wanneer dat alleen met de „overgebleven” specialité's en de indifferente geneesmiddelen geschiedt, is daar nog niet zoo heel veel bezwaar tegen. Onzes inziens is zijn uitgangs-

punt evenwel verkeerd en zijn betoog niet van eenzijdigheid vrij te pleiten. Daarover uit te weiden zou ons evenwel thans te ver voeren. Zoo mogelijk wijden wij te gelegenertijd aan de verhouding van drogisten en apothekers nog een afzonderlijk opstel. Thans willen we ons betoog overzien aan de hand van het pleidooi der Maatschappij tot bevordering der pharmacie voor „een goede geneesmiddelenvoorziening binnen redelijken afstand verkrijgbaar en niet duurder dan betamelijk is”.

Eerste voorwaarde voor een goede geneesmiddelvoorziening is: goede geneesmiddelen. Voor goede receptgeneesmiddelen zijn goede grondstoffen en deskundig toezicht op het bereiden en afleveren noodig. Onze A. W. geeft daarvoor de noodige waarborgen, deze wet... worde gehandhaafd, groote apothekers, cooperatieve apothekersverenigingen, en ook de geprojecteerde apothekerstrust met haar pharmaceutisch centraallaboratorium kunnen daartoe het hunne bijdragen. Voor goede hoedanigheid der huismiddeltjes wake de Warenwet. Goede kwakzalversmiddelen... ja waar vindt men die? Voor de goede hoedanigheid der „overgebleven” specialité's dient natuurlijk gezorgd te worden.

De beoordeeling ter zake ligt onzes inziens op den weg van 's Rijks-Pharmacotherapeutisch Instituut. Geregelde publicatie van herkomst, analyse en werking van de toegelaten specialités, en van de reden van niet-toelating of veroordeeling wegens misleidende aanprijzing of gevaarlijke bijwerking van ten doode opgeschreven specialités is daarvoor noodig. Het Amerikaanse voorbeeld verdient navolging. Daar is het de Artsenwereld (georganiseerd in De American Medical Association) die de publicatie van de „New and non-official Remedies” verzorgt — keurig verzorgt! Zoo iets kan men hier te lande noch eischen noch verwachten van artsen- of apothekerswereld, met trust of zonder trust.

Hier eischt het algemeen welzijn staatsbemoeiing en waar het welzijn van gewetenlooze specialité-fabrikanten-handelaars en zwendelaars niet meetelt kan hier de samenleving gedient worden zonder beperking van individuele vrijheden.

Het vraagstuk der geneesmiddelenvoorziening binnen redelijken afstand is voor 99 percent kwestie van de wenschelijkheid van het blijven bestaan der doktersapothekers ten plattelande. Daarop komen we bij gelegenheid terug.

Het hinkende paard komt ook nu weer achteraan: geneesmiddelen niet duurder dan betamelijk! Niemand zal zich wel verbeelden, dat de apothekerstrust welke uitschakeling der vrije concurrentie zou beteekenen de recept-geneesmiddelen goedkoper zal maken. Ook de staats-apotheek zal dat niet kunnen doen. De sluiting van het specialité-suikerpotje zal ontegenzeggelijk leiden tot het duurder worden. Daar kan de allerbetamelijkste betamelijkheid niets aan doen. Ook de artsen niet door minder voor te schrijven. Want bij verminderde vraag wordt de exploitatierekening van den apothekers nog ongunstiger. Uit deze duurre-nachtmerrie kan geen trust ons redden”.

Eilers voor den Hoogen Raad.

2 Mei werd gepleit door mr. P. TIDEMAN, ad-

vocaat te Haarlem, in zake het cassatieberoep van H. J. E., tegen zijn veroordeeling door de Rechtbank te Amsterdam, gewezen in hooger beroep van een vonnis van den Kantonrechter aldaar en houdende zijne veroordeeling wegens het buiten noodzaak uitoefenen van het beroep van geneeskundige (ter bestrijding van tuberculose) terwijl hij niet tot de uitoefening van het beroep van geneeskundige was toegelaten, gepleegd bij herhaling.

Als gronden voor cassatie voerde pleiter aan, dat als bewezen is aangenomen een constitutief element van de overtreding en daarop is veroordeeld zonder dat in de feitelijke omschrijving der dagvaarding eenig feit is ten laste gelegd of opgenomen, dat, indien bewezen, dit constitutief element zou kunnen doen vaststellen; althans dat het constitutief element „buiten noodzaak” zonder eenige motiveering als bewezen is aangenomen, terwijl noch uit de bekenenis van bekl., noch uit eenige getuigenverklaring, noch uit ander wettelijk bewijsmiddel, dit element is komen vast te staan;

dat is recht gedaan op een onvolledig proces-verbaal der terechtzitting, behelzende dat althans niet den zakelijken inhoud van de opgave van beklagde, voor zoover die een verdediging of laatste woord zouden zijn geweest;

dat bij de beraadslaging en uitspraak heeft medegewerkt eene voor den bekl. bezwarende ambtelijke verklaring, die ter terechtzitting niet is kunnen worden voorgelezen, althans dat de president het onderzoek niet heeft gesloten nadat bekl. het recht op het laatste woord heeft kunnen uitoefenen.

Advocaat-generaal mr. TAK concludeerde tot verwerping van het cassatieberoep, op de volgende gronden.

In deze was gepleit, dat het onderzoek niet gesloten was in deze zaak op de voorgeschreven wijze en acht zou geslagen zijn op gegevens door den rechter verkregen na de openbare behandeling van de zaak. In zoover dit juist mocht zijn achtte advocaat-generaal zulks verkeerd; op grond daar intusschen niet bleek, dat hier ten bezware van den beklagde zou zijn acht geslagen op een of ander stuk of een of andere omstandigheid in strijd met de wet, meende advocaat-generaal, dat geen aanleiding bestaat tot vernietiging van het bestreden vonnis in deze.

Uitspraak 6 Juni. (Algem Handelsbl.)

CORRESPONDENTIE.

A. J. v. H. te 's-G. Opnieuw dank voor de gezonden couranten; wij denken er spoedig gebruik van te maken

Dr. H. M. H. te 's-G. Het middel, dat thans ook in de vakbladen wordt aangekondigd, zal worden onderzocht.

J. D. v. W. te W. Het door u bedoelde T.b.c.-praeparaat konden wij hier niet krijgen. Indien gij in het bezit zijt van een courant waarin dit middel wordt aangekondigd, zoudt gij dan zoo goed willen zijn ons dit blad te zenden? Wij kunnen dan verder zien

A. M. P. te Z. Dank voor de zending. Over de Lithokleidose-pillen schreven wij reeds in het Maandblad van Juni 1919 en niet zonder wantrouwen. Wij hopen dit artikel spoedig nog eens op te nemen. Jammer dat het onderzoek van de pillen geen positief resultaat heeft opgeleverd. Dat er een geneesheer in het spel was hebben wij reeds vermoed; van een apotheker wisten wij niet.

Voor het onderzoek van het korreltje zullen wij een bevoegde trachten te vinden.

B. Z. te A. De tuberculose van YONKERMAN is echte kwakzalverij. Spoedig meer hierover. Zie o.a. het Maandblad van October 1918.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237
Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: De Anker-Specialiteiten van Richter & Cie. (Slot.)

Berichten: Maatregelen tegen den verkoop van kwakzalversmiddelen. — Vergiftige zalf.

Mededeelingen van verschillenden aard: Jackson's middel tegen tuberculose. — Tuberculozyne van Yonkerman. — De apothekers en de kwakzalversmiddelen.

Uit de Pers: Naar aanleiding van de „Vergiftige zalf”.

Rechtzaken: Eilers voor de rechtbank en voor den Hoogen Raad.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Sprutol.

De Anker-Specialiteiten van F. A. Richter en Cie.

(Vervolg van no. 6.)

Wij beloofden in ons voorgaand artikel enkele der meest gebruikte „Anker-specialiteiten” nader te bespreken; de lezer vergeve het ons echter dat wij die belofte niet houden. De samenstelling van het meest gebruikte middel, de *Pain-Expeller*, hebben wij reeds herhaaldelijk medegedeeld en, tengevolge daarvan ernstig tegen het inwendig gebruik gewaarschuwd; wenschten wij nu ook nog den aard en de samenstelling van de Kongo-pillen, het Sarsaparillian, enz. te behandelen, dan zouden wij voor ditmaal geen ruimte overhouden om nog op enkele andere zaken te wijzen; wij zouden dan in 't volgend no. ons nogmaals met de firma Richter moeten bezighouden en... daarvoor is onze ruimte te kostbaar.

Laten wij dus gemakshalve, zelfs tegen onze overtuiging, aannemen, dat de „Anker-Specialiteiten” inderdaad uitstekende geneesmiddelen zijn, die goedkoop verkocht worden, dan nog blijven wij ze, met het oog op 't geen wij in ons vorig no. schreven, als gevaarlijke kwakzalversmiddelen beschouwen. Wil men nog nadere bewijzen? Wij vinden die, voor 't grijpen, in 't aangehaalde boekje waaruit wij nu nog 't een en ander willen mededeelen en waaraan wij ook het volgend staaltje, tot staving van onze bewering, ontleenen.

„Aan alle Zieken. Ofschoon het niet bestreden kan worden dat een persoonlijk onderzoek door den geneesheer in de meeste ziekten gewenscht is, zoo is het niettemin waar dat een schriftelijk bericht, door den zieke nauwkeurig opgesteld, in de meeste gevallen eene grondige behandeling zeer wel mogelijk maakt. Men moet niet uit het oog verliezen dat ook bij eene mondelinge consultatie bij den Doctor, deze laatste zich op de

mededeelingen van den patient verlaten moet en dat slechts in die zeldzame gevallen een onderzoek plaats vindt, waar de Doctor de berichten van zijn zieke niet voldoende acht; bedenkt men verder dat zulke gesprekken slechts zeer kort duren, dan moet men toegeven dat een consultatie per brief dikwijls te verkiezen is. De gedrukte vraagbrieven die wij aan alle zieken op aanvraag verzenden, bevatten al de vragen die voor den geneesheer van belang kunnen zijn; de zieke kan die op zijn gemak, zonder schaamte en zonder iets te vergeten beantwoorden, hetgeen in een mondeling consult niet steeds mogelijk is.

Dit alles leidde ons er toe, in de toekomst geneeskundigen raad per brief te doen toekomen aan allen die zich met een vraagbrief tot ons wenden. Daarin moet de zieke zoo duidelijk mogelijk en gansch openhartig, de ziekteverschijnselen die hij waarneemt beschrijven. Wij maken op deze gelegenheid de lijdens aan oude kwalen opmerkzaam, terwijl wij er bijvoegen dat reeds honderden lijdens, die zoogenaamd ongeneeslijk waren, door ons op deze wijze werden genezen”.

Is het bewijs voldoende, lezer?

Wij gelooven dat hier de aap duidelijk genoeg uit de mouw komt kijken; onder schijnbaar fraai klinkende woorden wordt de arme zieke (waar voor „een persoonlijk onderzoek door den geneesheer gewenscht is”) er toe gebracht dat onderzoek niet te doen plaats hebben, maar zich, met het verhaal van zijn ziekte, aan de specialiteiten-fabriek te *Rudolstadt* over te geven. Wanneer die lijder nu ook maar gebruik maakt van het bestelbriefje, dat gratis en franco wordt toegezonden, en waarop gelegenheid bestaat om zich een 27-tal specialiteiten (Tandhalsbandjes en zeep inclus) aan te schaffen, dan is de zaak in orde... altijd voor de firma RICHTER EN CIE.

Nu, uit een kwakzalversoogpunt beschouwd, is 't niet onverdiend dat de firma in haar streven slaagt; zij is een meesteres in haar vak en kan, wat handigheid en speculatie op de menschelijke zwakheid betreft, gerustelijk met een Holloway concurreeren. Wilt ge voorbeelden?

De influenza heerscht; spoedig lazen wij in de advertentie van RICHTER: „Ook is in dit boek een beproefde raadgeving tegen INFLUENZA vermeld”.

Lezer, gij zijt zeker nieuwsgierig naar de beproefde raadgeving? Welnu, wij willen u die niet onthouden:

„Zoodra de eerste verschijnselen der Influenza optreden, wrijfve men de borst, den rug en den nek ter dege met Anker-Pain-Expeller in en begeve zich te bed, of verblijfve ten minste in een verwarmd vertrek. Vertoonen zich koortsachtige verschijnselen, dan neme men tegelijkertijd de Anker-Loxa-Pillen op de daarbij vermelde wijze, terwijl de inwrijvingen met Anker-Pain-Expeller een paar maal daags herhaald worden”.

Ge ziet het, de firma en hare specialiteiten staan voor alle gelegenheden gereed. Mocht er, onverhoopt, eens weer een andere, zeldzame ziekte opdagen, dan weet ge 't, gij behoeft de raadgeving niet eens af te wachten, begint maar met den Pain-Expeller. Maar, scherts ter zijde, vindt ge 't niet brutaal?

Inderdaad wanneer 't geen zonde voor 't geld zou zijn, zou men geneigd zijn een stukje „Anker-wasch-crystal” of „Anker-Thymol-zeep” te bestellen, om zich af te wasschen nadat men het prulboek in handen heeft genomen.

BERICHTEN.

Maatregelen tegen den verkoop van kwakzalversmiddelen. — In de Algem. vergadering van de Nederl. Maatschappij t. bev. d. Pharmacie is het volgende medegedeeld:

Nu het rapport der Commissie, belast met het beraamen van maatregelen ter beteugeling van den verkoop van **kwakzalversmiddelen** is verschenen, (men zie ons vorig no.) wil het Hoofdbestuur zich in verbinding stellen met de drie andere vereenigingen om gezamenlijk zich tot de Regeering te wenden, ten einde zoo mogelijk te komen tot beteugeling van de kwakzalverij.

Vergiftige zalf? — Te Roosendaal is in het R.K. Gasthuis Charitas, onder verdachte vergiftigingsverschijnselen het 17-jarig meisje P., overleden. Zaterdagmorgen arriveerde het parket uit Breda ten einde het sectieonderzoek te verrichten om de doodsoorzaak te kunnen vaststellen. Zware vermoedens bestaan er, volgens het „Dagbl. v. N.-B.”, dat het overlijden het

gevolg geweest is van bloedvergiftiging veroorzaakt door het gebruik van zalf, die bij een kwakzalver te Roosendaal gehaald zou zijn.

(N. v. d. D.)

Mededeelingen van verschillenden aard

Weer een Geneesmiddel tegen de Tuberculose.

Het is ons een genoegen het onderstaande, (met ons verleende welwillende toestemming, waarvoor onzen dank) over te nemen uit het *Weekblad van den Alg. Ned. Diamantbewerkerbond*.

„Voor hem, die zijn aandacht gewijd heeft aan de bestrijding van de vreeselijke tuberculose, is het een voortdurende ergenis die vaak groeit tot toorn en bitterheid, te zien hoe telkens en telkens weer getracht wordt munt te slaan uit de ellende, het lijden en wij moeten er aan toevoegen de goedgeloovigheid der ongelukkige slachtoffers dezer ziekte. Het is te begrijpen, dat menschen, die niet over de middelen beschikken om in sanatoria verpleging te zoeken, of bij wie een verblijf in een sanatorium niet het gewenschte resultaat heeft gehad in arren moede ieder middel aangrijpen, dat belooft hen te genezen. Maar wanneer wij nagaan, dat al die middelen tegen grof geld verkocht worden en dat juist de minder bemiddelden in hun angst voor de doodsb bedreiging en door gemis aan andere en betere hulp hun zuur verdiende geld aan dergelijke dingen uitgeven, dan vragen wij ons wel eens af, of het geen tijd wordt, dat maatregelen worden beraamd om den verkoop van dergelijke „geneesmiddelen” tegen te gaan.

Zoo is ons nu weer in handen gekomen een brochure ter aanbeveling van Jackson's Plant-aardig geneesmiddel tegen de tuberculose. Volgens de uitvinder doodt dit niet alleen de kiemen die de longen aantasten, doch leidt het tot volkomen genezing, zelfs in totaal hopeloos lijkende gevallen.

Verder lezen wij in deze brochure een beschrijving van den gang en het verloop van de ziekte, die bepaald angstaanjagend mag worden genoemd en die blijkbaar moet dienen om de menschen te spoediger naar het wondermiddel te doen grijpen, dat, volgens het zeggen van den uitvinder een strooperige vloeistof is, die niet alleen de tuberkelbacillen doodt, doch de wonden in de longen geneest, waardoor, zooals hij op bl. 5 verklaart, „deze eens zoo gevreesde ziekte gelijk staat met een ernstige koude, of een aanval van bronchitis”.

Men zou wellicht denken, dat de uitvinder van zoo'n wondermiddel een gestudeerd man is, die jaren van zijn leven aan de praktische bestrijding van de tuberculose heeft gewijd en die voor zoover dat iemand mogelijk is alles weet, dat er van de tuberculose en haar bestrijding te weten is. Dit is absoluut niet het geval, ten bewijze waarvan wij onderstaande aanhalingen uit zijn levensbeschrijving laten volgen.

Voor wie tusschen de regels kan lezen, heeft de heer JACKSON dus in Nieuw-Zeeland een soort Sequah-bestaan geleid en de menschen genezen — al of niet met muziek — zooals wij dat vroeger op de kermissen en markten herhaaldelijk konden zien.

„Hij woont sinds 1911 in Engeland, maar is Australier van geboorte en heeft zijn jeugd aldaar en in Nieuw-Zeeland gesleten”.

„Op mijn vraag of hij eenigszins met de geneeskunde bekend is, antwoordde de heer JACKSON, dat dit niet het geval is doch dat hij wel een speciale studie van ontleedkunde heeft gemaakt en tijdens zijn verblijf in de binnenlanden van Australie en Nieuw-Zeeland veel gelegenheid heeft gehad medische hulp aan de menschen te verleenen.

Toen de oorlog in 1914 uitbrak, gaf de heer J. gehoor aan KITCHENER's oproep, sloot zich aan bij het East Kent Regiment en bleef in dienst tot 1916, toen hij gewond werd”.

Hoe de heer JACKSON tot zijn zoo belangrijke en kostelijke ontdekking kwam, is ook niet erg duidelijk. Hij zelf zegt ervan:

„Bij mijn proefnemingen in Australie had ik bemerkt, dat het door mij ontdekte middel inwendige kiemen en bacillen vernietigde en had reden te gelooven, dat het van goeden invloed op tuberculose zou zijn”.

Nu rijst de groote vraag, hoe kan iemand, die met de geneeskunde absoluut niet bekend is, constateeren, dat inwendige kiemen en bacillen worden vernietigd en welke reden had hij om te gelooven (let wel, gelooven!), dat het van goeden invloed op de tuberculose zou zijn?

Al de aanhalingen en met initialen ondertekende bedankbrieven kunnen ons dan ook niet de overtuiging geven, dat wij de menschheid geluk kunnen wenschen met het zoo vurig begeerde en langverwachte geneesmiddel tegen de tuberculose.

Niemand zou zich meer dan wij kunnen verheugen, als werkelijk zoo'n middel werd gevonden en wij zouden alle middelen van het fonds gaarne beschikbaar stellen voor de toepassing van een door erkende specialisten goedgekeurd en heilzaam gebleken geneesmiddel.

Indien des heeren JACKSON's middel door de geneeskundige faculteit onderzocht en aanvaard zou worden als het deugdelijke geneesmiddel, waarvoor hij zulk een buitengewone reclame maakt, zullen wij gaarne amende honorable maken voor hetgeen wij hierboven gezegd hebben en zullen wij even krachtige medestanders worden als wij bestrijders zullen blijven zolang wij hierin niets anders kunnen zien dan de zoo-veelste poging tot exploitatie van ziekte en ellende.”

Het boven taande was reeds gezet voor ons Juni-nummer, maar kon toen tot ons leedwezen, geen plaats vinden

Inmiddels hebben wij, bij de *N. V. v. h. Henri Scnde's*, Keizersgracht 52 te Amsterdam, het middel à raison van f 6 besteld en den heer KEULEMANS verzocht het te onderzoeken. Dit onderzoek, dat wegens de organische bestanddeelen in het middel aanwezig eigenaardige bewaren oplevert, is nog niet afgeloopen maar voorloopig konden reeds worden angetoond, 51% *lijjoli*, geringe hoeveelheid *kalk* en *suik r s* (vermoedelijk *honig*). Ons vertrouwen in het wondermiddel is derhalve *hooyst gerinj*. Een uitvoerige ontleding van de bijgevoegde brochure van de hand van onzen getrouwen medewerker *Meme t*, ofs hoon reeds persklaar, moesten wij, wegens plaatsgebrek tot het volgend nummer uitstellen.

Tuberculozyne van Yonkerman.

Ons werd van welwillende zijde een circulaire toegezonden, waarvan, vanwege het depôt *Gel-*

dersche Kade, alleen in Amsterdam ongeveer 300 exemplaren per maand worden rondgebracht. In die circulaire wordt in hoofdzaak het volgende meegedeeld:

„*Waarom Tuberculozyne* (Yonkerman) een geneesmiddel voor Tering is.

Tuberculozyne (Yonkerman) heeft honderden tering-gevallen met een merkwaardige snelheid genezen, waar onze aanwijzingen zorgvuldig zijn nagekomen; zelfs nadat alle andere middelen gefaald hadden en verandering van klimaat zonder gevolg bleek, heeft dit merkwaardig geneesmiddel volkomen en blijvend genezen.

Tuberculozyne (Yonkerman) brengt, door hare bijzondere werking op de bacillen, een zekere stilstand in de verwoestingen der kwaal en door haar verandering brengende cel-vormende eigenschappen, helpt ze de natuur de vernielde weefselen te herstellen en de patient tot gezondheid terug te brengen. Ze kan met volkomen zekerheid gebruikt worden en heeft ze niet de minste nadeelige uitwerking, zelfs niet bij het zwakste gestel.

Wij wenschen, dat ieder, die lijdt aan tering, catarh, bronchitis, asthma of eenige keel- of longkwaal, de waarde van het nakomen der hier gegeven aanwijzingen inziet; want het succes der behandeling en de snelheid der genezing, berust grootendeels op uw zorgvuldigheid in het regelde gebruik der Tuberculozyne en het strikte nakomen der aanwijzingen.

Herinnert u tevens, dat Tuberculozyne (Yonkerman) het eenige tot nu toe ontdekte geneesmiddel is, wat met succes deze geesel van het menschelijk geslacht heeft bestreden en overwonnen (O. Eilers) en de honderden getuigschriften, welke wij hebben ontvangen, getuigen van het voordeel wat wij hebben gebracht aan degenen, die voor het gebruik geen hoop op herstel konden hebben”.

Ofschoon wij reeds herhaalde malen tegen het middel van YONKERMAN gewaarschuwd hebben, noodzaakt het feit van het rondzenden van bovenvermelde circulaires ons nogmaals een waarschuwing te doen hooren, zij het ook, wegens plaatsgebrek, in weinig woorden.

Tuberculozyne, is, volgens opgaf van den ontdekker, een samenstelling van zekere koperzouten.

Het bestaat uit 2 flacons, gevuld met een roode vloeistof (No. 1) en een bruine (No. 2). Elke flacon draagt het volgende opschrift:

„TUBERCULOZYNE YONKERMAN.

Het Nieuwe Geneesmiddel voor tering.

Tuberculozyne (Yonkerman) de nieuw ontdekte en eenig zekere bekende genezing voor tering, werd ontdekt door Dr. DERK P. YONKERMAN te Kalamazzo, Mich. U. S. A. en wordt slechts bereid en verkocht door de DERK P. YONKERMAN Company Ltd. Het is geen medicijn, wat overal verkrijgbaar is en mag het slechts gebruikt worden volgens de gebruiksaanwijzing, welke er bij behoort. Het publiek in het algemeen wordt gewaarschuwd voor namaakselen, daar de roem dezer merkwaardige medicijn reeds wereldbekend is en menigeen zal trachten teringlijders met waarde-looze samenstellingen te bedriegen. Overtuigt U, dat het zegel boven op de flesch onbeschadigd is.

Geen verpakking is werkelijke Tuberculozyne (Yonkerman) zonder dit zegel.”

Het onderzoek heeft het volgende aan 't licht gebracht:

No. 1 bevatte *geen koper*. Het was een mengsel van *broomkalium*, *glycerine* en een weinig *kaneelolie*, door cochenille rood gekleurd.

No. 2 bevatte *een spoor koper*. Eerst bij onderzoek van een belangrijke hoeveelheid der vloeistof kon dit metaal worden aangetoond en wel in een hoeveelheid *zoo gering*, dat men eerder moet denken aan een verontreiniging der gebruikte grondstoffen dan aan een expresselijk toegevoegde stof. *).

Verder was aanwezig *glycerine*, een weinig *bitteramandelolie*, terwijl hoogstwaarschijnlijk de bruine kleur aan *gebrande suiker* te danken was.

Ziehier nu het *wondermiddel*, dat voor het bagatel van *dertig gulden* wordt afgeleverd.

Wat *broomkali* en *glycerine*; is er groter *humbug* denkbaar?

Een dezer dagen opnieuw ingesteld onderzoek door den heer KEULEMANS heeft aangetoond, dat de alhier verkochte middelen nog van dezelfde samenstelling zijn.

De Apothekers en de Kwakzalversmiddelen.

In de, in de vorige maand gehouden Algem. Vergadering van de Nederl. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie is het bovenstaand onderwerp eenige malen ter sprake gebracht. De heer HARDY, voorzitter van het ontvangend Departement Limburg zei o.m. in zijn openingsrede, doelende op een artikel in de *N. Rot. Ct.* (dat wij in ons vorig no. overnamen):

Daar wordt aan den drogist de schuld gegeven, dat de terecht als rotte appels gesignaleerde kwakzalversmiddelen en specialité's een plaats vinden in de apotheek. Mijns inziens is dit niet geheel juist. Veeleer huldig ik de meening, zooals ook later in bedoeld stuk verkondigd wordt, dat de apotheker den moed hebben moest te weigeren, soortgelijken rommel af te leveren".

In zijn antwoord op deze rede, sprak de Voorzitter der Maatschappij, de heer VAN DEN DRIES:

„Het is onwaar, dat wij, om de daardoor opgeleverde winsten, zouden voelen voor besteding van de kwakzalverij, zooals in eenige artikelen „van geneeskundige zijde”, in de *N. Rot. Ct.* ons in de schoenen wordt geschoven. Wanneer de geneesmiddelvoorziening zou liggen uitsluitend in handen van de apothekers, dan zou het tegelijk uit zijn met de kwakzalverij in Nederland en we zouden heelemaal niet noodig hebben een scherpe definitie van wat we onder kwakzalversmiddelen moeten verstaan”.

Mooie woorden maar toch eenigszins in tegenspraak met den inhoud van de „Receptentaxe voor Nederland” tevens prijslijst voor den handverkoop” bewerkt in opdracht der Nederl. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie. Op die lijst vinden wij o.m. Abdijsiroop. Aambeienzalf van Boom, Angabonbons, Angastroop om ons maar tot de letter A te bepalen. Wanneer de apothekers steeds geweigerd hadden tot den verkoop van dergelijke kwakzalversmiddelen mede te werken, geweigerd hadden als helpers van kwakzalvers op te treden, wij zijn overtuigd, dat de concurrentie van de zijde der drogisten, te dezer zake niet zoo zwaar te vreezen zou zijn geweest.

*) Inderdaad is door latere onderzoekingen — vermeld in de Apotheker-Zeitung — gebleken, dat dit vermoeden juist is.

Het publiek, door de weigering der apothekers geleerd, dat men met iets *minderwaardigs* te doen had, zou voor een groot deel *niet gekocht* hebben en derhalve ook de drogisten zijn voorbijgegaan.

UIT DE PERS.

In verband met een bericht in dit no., ontleenen wij het onderstaande aan de *Opr. Haarl. Courant*:

„Kwakzalverij.

Uit Roosendaal komt de tijding, dat daar een zeventienjarig meisje overleden is onder verschijnselen, die zeer sterk aan bloedvergiftiging doen denken. En 't schijnt wel vast te staan, dat zij het slachtoffer is geworden van gebruik van een kwakzalversmiddel. — i.e. zalf. 't Is niet mogelijk de gevallen te achterhalen waarbij menschen 't hun toevlucht nemen tot dergelijke „medicamenten”, met den dood moeten bekoopen. Slechts nu en dan gelukt het den medicus te constateeren, dat ingrijpen door onbevoegden noodlottig verloop eener ziekte berokkende, zoodat de justitie kan ingrijpen.

't Is best mogelijk, dat de z.g. officieele wetenschap tot het inzicht zal komen, dat sommige geneesmiddelen of systemen, thans nog buiten de grenzen van hare gewone bemoeiing vallend, meer aandacht verdienen dat tot dusver het geval was. Gelukkig wordt het besef steeds levendiger, dat de wetenschap zich tegenover zulke dingen minder wantrouwend en sceptisch-ongeloovig moet houden dan tot nu toe. Wij erkennen dat gaarne.

Maar . . . de wetenschap moet „de leiding” behouden. Nog altijd geldt de waarheid, dat om iets te kunnen te mogen beoordeelen, men er van op de hoogte moet zijn. En dat is zeker allereerst van toepassing op de zoo buitengewoon ingewikkelde „machinerie”, het menschelijk lichaam genaamd.

't Komt herhaaldelijk voor, dat men, — door deskundig onderzoek voorbijgaand uitstellend en zich te laten verlokken door „de reclame” van kwakzalvers, die tegen alle denkbare kwalen en ziekten „afdoende” middelen beweren te hebben, een aandoening laat inkankeren totdat geen redding meer mogelijk is.

En óók gebeurt 't zoo dikwijls — het geval te Roosendaal „illustreert” 't wederom — dat men zalfjes e.d. gebruikt op een wijze, die redelooze, doodelijke infectie veroorzaakt. Eigenlijk gaat 't nog precies als in de dagen, toen op de markten verkoopers van wonder en toovermiddelen goede zaken maakten. . . . Wie 't hardst schreeuwde en het brutaalst was, lokte de meeste koopers.

De verwachting, dat „de menschen” te langen leste hun naïeve goedgelovigheid zullen inzien, kan voor dengeen, die Jan Publiek in den loop der jaren met aandacht heeft geobserveerd, niet groot zijn.

En toch is 't plicht der pers om telkens wederom op dit aambeeld een fiksen tik te geven! . . .

OBSERVATOR”.

RECHTSZAKEN.

Eilers voor de rechtbank.

Voor de rechtbank te Zutphen stond in hooger beroep terecht H. J. Eilers, 62 jaar, fabrikant

van chemische praeparaten te Leiden, wegens het buiten noodzaak onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. De kantonrechter te Zutphen had hem deswege veroordeeld tot een geldboete van f 300 subs. 180 dagen hechtenis, tegen welk vonnis beklagde appel had aangeteekend.

Niet minder dan 16 getuigen à decharge werden gehoord, n.l. 6 doctoren uit Zutphen en Eefde en 10 vroegere patienten van beklagde.

Aan de doctoren liet bekl. de vraag stellen, of er in de medische wetenschap een middel bestaat om tuberculose radicaal te genezen.

Dr Siemens achtte ernstige gevallen niet voor genezing vatbaar. Dr. de Haas antwoordde, dat hij daaromtrent geen goed oordeel kon geven. De doctoren Holleman, Mulder, Tielenius Kruithof en Van der Hoeven (Eefde) verklaarden, dat er diverse middelen zijn, die zeer goed werken en in vele gevallen genezing brengen.

Uit de daarna afgelegde verklaringen van vroegere patienten van bekl. bleek, dat zij door hem van tuberculose genezen waren.

De off. van justitie, mr. Van der Kun, zeide in zijn requisitoir, dat het ten laste gelegde wettig en overtuigend is bewezen. Wat getuigen hier hebben verklaard, doet niets af aan de ten laste legging, omdat het buiten noodzaak onbevoegd uitoefenen der geneeskunde aangetoond is. Beklaagde doet zich voor als „een weldoener der menschheid”, maar hij dient zich dan daarbij te houden aan de wet. Het vonnis tegen beklagde is, naar de O. v. J. meent, juist geweest. Vroeger is beklagde door deze rechtbank met clementie behandeld. Daartoe is thans geen reden, omdat beklagde die clementie nu niet verdient, door zijn volharden bij zijn wetsovertreding. Spr. vorderde bevestiging van het vonnis van den kantonrechter.

Beklaagde zei, met God's hulp de eenige te zijn op de wereld, die een middel heeft om de t.b.c. te genezen. Aan God alleen de eer, ik ben maar knecht, zei beklagde. En ik, als uitvinder van een gezegend middel van God, word aangemerkt als kwakzalver, d.i. bedrieger. En ik heb mij nu aldus lang genoeg laten beleedigen. De medici kunnen, zei hij o.a., over mijn middel beschikken, als ze dat slechts willen. Zij zijn daarin vrij.

De t.b.c. kan zich, als zij het middel niet toepassen, vrij uitbreiden en voor ieder, ook voor u, de rechters, gevaar opleveren door besmetting. Beklaagde vroeg de rechtbank, om de medici hierop te wijzen. De wet is een definitie van de tien geboden en van het gebod „Heb God lief bovenal en uw naaste als u zelve”. Daarom kan die wet niet verbieden iemand te redden en daarom acht beklagde zich niet strafbaar. Is het algemeen belang gebaat als ik gestraft werd?, vroeg bekl. Het omgekeerde is het geval. Ik ben, zei hij, genoodzaakt met mijn profneming door te gaan in het belang der menschheid en ik doe dat niet „buiten noodzaak”. Deze toevoeging „buiten noodzaak” aan het betrokken wetsartikel is, zei bekl., voor de rechtbank de deur, om mij vrij uit te laten gaan. Beklaagde vroeg op deze gronden vrijspraak.

Bij de uitspraak werd het vonnis, waarvan appel, vernietigd en beklagde veroordeeld tot f 50 — boete of 100 dagen hechtenis,

Volgens het *Algem. Handelsbl.* heeft E. cassatie aangeteekend.

Eilers voor den Hoogen Raad.

De Hooge Raad heeft verworpen het cassatieberoep van H. J. E., tegen diens veroordeeling wegens onbevoegd en buiten noodzaak uitoefenen van het beroep van geneeskundige te Amsterdam, n.l. door het geven van geneeskundigen raad en bijstand in een hotel aan het Damrak aldaar.

(N. v. d. D.)

CORRESPONDENTIE.

Er gaat geen maand voorbij of stukken, bestemd voor de administratie, worden bezorgd bij de redactie en omgekeerd. Ter vermijding van oponthoud en moeite, wordt men beleefd verzocht brieven enz. betrekking hebbende op de administratie van de Vereeniging en van het Maandblad, o.a. de opgave voor het lidmaatschap, de aanvraag om exemplaren van het blad enz. te richten tot den secretaris-penningmeester, de heer W. BINNENDIJK, Marnixstraat 182 en slechts wat de redactie van het Maandblad betreft, b.v. ingezonden stukken, vragen om inlichtingen en dergelijke, te adresseeren aan den redacteur H. VAN GELDER, Amstel 102, beiden te Amsterdam.

Tevens wordt nogmaals in herinnering gebracht, dat vragen tot de administratie en de redactie gericht, enkele bijzondere en spoedeisende gevallen uitgezonderd, alleen in het Maandblad, in de rubriek Correspondentie worden beantwoord. Het insluiten van postzegels voor antwoord zal van dezen regel niet doen afwijken.

Dr. H. M. H. te 's-Gr. Van het onderzoek van *Humagsolan* is niets gekomen. Behalve dat een onderzoek van een dusdanige stof met veel bezwaren gepaard gaat en een resultaat moeilijk te verwachten is, zijn wij in twijfel of hier van een kwakzalversmiddel sprake kan zijn. Uit ons verstrekte leetuur, zouden wij zeggen, dat de uitvinder, PROF. ZUNTZ, te goeder trouw is; in het *Deutschen Medizinischen Wochenschrift* 1920, No. 40, wordt dan ook op verdere proefnemingen aangedrongen.

In het *Pharmac. Weekblad* van 18 Juni j.l. lezen wij het volgende:

Humagsolan is een door Prof. ZUNTZ uitgevonden middel, om, door inwendig toegediende voedingsstoffen, die voor de haarvorming noodig zijn, dezen haargroei te bevorderen.

Waar voor de haarvorming bepaalde eiwitstoffen, aminozuren, cystine, tyrosine, tryptophaan, noodig zijn, kan men volgens hem ook den haargroei bevorderen, door deze stoffen in oplosbare vorm aan het voedsel toe te voegen.

Naast plaatselijke behandeling, met zalven of wasschingen, door bestraling of massage, ondersteunt het middel ook bij haarziekte den groei.

Het wordt bereid door de firma FATTINGER & Co. te Berlijn en bestaat uit de gehydrolyseerde hoornstof in tabletvorm; dosis 3 x daags 2 tabletten.

A. Th. A. S. te U. Zie het bovenstaande. Inlichtingen omtrent personen of zaken kunnen wij niet geven tenzij wij met duidelijk aangegeven kwakzalvers te doen hebben.

L. L. P. te L. Dank voor het gezonden blad. Bestrijding van die z.g. *magnetiseurs*, hoe gewenscht ook, valt ons, bij gebrek aan de noodige gegevens, meestal moeilijk. Het ligt meer op den weg van de lichamen, die aangewezen zijn om op de naleving der geneeskundige wetten, om hier krachtdadig op te treden.

L. B. te M. Zeker weten wij iets van dien Dr. v. VLECK en zijn drievoudige opslurpende geneesmethode en dat is niet veel goeds.

In het Maandblad van Maart 1912 hebben wij een ernstige waarschuwing tegen deze methode opgenomen en het blad van Maart j.l. bevat een feuilleton daaromtrent. Kortheidshalve (er wordt tegenwoordig veel van onze ruimte gevegd) laten wij hier het slot van dit feuilleton volgen:

„Het aanbod is zooals U ziet erg mooi en verlokend en wij kunnen begrijpen, dat er heel wat „postal orders” van f.12.50 naar v. Vleck Co.Ltd. zullen worden gezonden.

Maar ook wij zeggen, wat in het laatste gedeelte van den brief staat: „Verknoei uw geld niet aan zalfjes en patentgeneesmiddelen”, en voegen er bij: „genezen zonder onderzoek, genezen op een afstand, is... kwakzalverij!”

Wat de middelen van v. Vleck betreft: Het onderzoek van den heer M. J. van Pienbroek gaf het volgende resultaat:

De zalf of pasta bevat Lanoline; vermoedelijk vaseline; tannine en waarschijnlijk lysol.

De rood gekleurde pilletjes zijn cascara pillen.

De vijf kegelvormige steekpillen bestaan uit cacaoboter, was en tannalbine. Ook hier weer middelen die laxeerende stoffen bevatten. Juist bij aambeien is dit bijzonder schadelijk. Cascara is een zacht werkend laxeermiddel; op den duur wordt men er echter aan gewend, en dan werkt het schadelijk door de opstipatie te bevorderen, waardoor de aambeien weer gemakkelijk verergeren.

Ook de endeldarmirrigator waarmee de patiënt zich moet inspuiten is niet zonder gevaar en hij kan daarmee zijn kwaal belangrijk verergeren.

Aldus lezen wij in het boekje „De Kwakzalversmiddelen” blz. 111.

Nu weet een ieder wel, dat vetdeelen, als cacaoboter enz. wel verlichting van de kwaal aambeien geven, maar *genezen* niet.

Het is dus niet aan te raden op de mooie aanbieding van v. Vleck Co. in te gaan. Stuur geen ge'd voor genezing op een afstand, maar raadpleeg een dokter, die uw kwaal onderzoeken en beoordeelen zal.

Genezing uit de verte is kwakzalverij, denk daar aan!”

H. S. te G. Ongetwijfeld rekenen wij *Maxima Doctrina* tot de kwakzalversmiddelen. Zie het feuilleton in het Maandblad van Maart 1920. Helaas mocht het ons niet gelukken de juiste samenstelling te vinden.

C. B. S. J. te A. Het Maandblad met de waarschuwing tegen *Duo Formula* zal u overtuigd hebben, dat dit middel kwakzalverij is.

R. v. d. W. te B. Uwe vragen behooren in ons blad niet thuis. De Inspecteur van de Volksgezondheid in uw district zal u beter kunnen inlichten.

Dr. J. W. R. K. te W. Uw briefkaart ontvangen Positief gunstige ervaringen of omgekeerd, zijn niet ter onzer kennis gekomen.

Dr. G. H. v. M. te O. *Sprutol*, een product van Mijnhardt's fabriek bevat bismuth- en kwikverbindingen en wel de laatste verbinding in den meest vergiftigen vorm.

Gaarne zien wij uwe mededeelingen tegemoet.

Dr. v. D. te V. Uw brief en krantenuitknipsel in dank ontvangen doch te laat om voor een bespreking met het Bestuur toe in deze te handelen. Men moet met den heer G. voorzichtig zijn, dat heeft Dr. Oosterbaan ondervonden.

A. M. P. te Z. Het onderzoek van de tweede bezending *gruis*, verricht door den heer N. KEULEMANS, heeft *geen cholesterine, koolzure kalk of bilirubine* aangetoond, wel *koolstof, calciumphosphaat* en een spoor *ijzer*.

Van de beloofde, bijzondere werking van de *Litho-kleiosepillen* is dus niets te bemerken.

— Het Verslag van de Gezondheidscommissie, zetelende te Boxmeer over 1920, in dank ontvangen.

Veel o.a. het Jaarverslag en de Rekening en Verantwoording over 1920, moest tot een volgend no. blijven liggen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN

Sprutol: Een product van MIJNHARDT'S fabriek, wordt aldus aanbevolen:

„Daar het uiterlijk schoon van gelaat en handen bij vele dames door die onooglijke zomersproeten wordt bedorven, is het zeer belangrijk, dat het eindelijk gelukt is een preparaat samen te stellen dat uitstekend voldoet en zelfs de grootste en donkerste zomersproeten doet verdwijnen. Het preparaat is in den handel gebracht onder den gedeponeerden naam „*Sprutol*”. Deze crème wordt om den anderen dag 's avonds aangewend en goed in de huid ingewreven op dat gedeelte waar de sproeten zich bevinden. Door deze regelmatige inwrijving dringt de crème onder de huid en binnen enkele dagen ziet men reeds de zomersproeten verbleeken om spoedig daarna geheel te verdwijnen.”

Op deze aanbeveling moge onzerzijds een ernstige waarschuwing volgen: *Weest uiterst voorzichtig met het gebruik van Sprutol en wendt het niet aan zonder voorkennis van uw geneesheer!* Want *Sprutol* is een zeer gevaarlijk mengsel. Volgens het onderzoek van den heer C. BLOMBERG te Amsterdam, bevat de zalf *bismuth-* en *kwikverbindingen* en wel de laatste verbinding in den meest vergiftigen vorm; ook uitwendig gebruik, werkt deze dikwijls hoogst schadelijk, vooral in een zalf, „die onder de huid dringt”, en, volgens het voorschrift, goed in de huid en regelmatig moet worden ingewreven.

Wordt Lid van de Vereeniging
tegen de Kwakzalverij.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof 'te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker. Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-*Hertogenbosch*; W BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237. Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur. — Verslag over 1920. — Rekening en verantwoording over 1920. Mededeelingen van verschillenden aard: Jackson's middel tegen tering. — Granuline-enquête. Ingezonden: Nadeelige gevolgen na gebruik van „Venus-Wrattentinctuur”. — Nut der kwakzalvers. — Gevaarlijkheid van Sprutol. Correspondentie. Feuilleton. Jackson's behandeling voor Tuberculose.

kuur met Duo Formula, die een grove kwakzalverstrue bleek te zijn.

Dank zij de activiteit der recherche werd Eilers te Amsterdam tot 2 maanden hechtenis veroordeeld.

Onze medeleden, de artsen Winkler Prins, B. Premsele, C. Hijmans en W. Holzhaus hebben in het afgelopen jaar meerdere lezingen met

lichtbeelden gehouden over onzen strijd tegen de kwakzalverij.

Ten slotte nog een krachtig woord tot opwekking aan de leden, om propaganda te maken voor het goede doel der vereeniging.

De Secretaris-penningmeester
W. BINNENDIJK.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De Vereeniging tegen de Kwakzalverij zal hare medewerking verlenen aan de Tentoonstelling op Hygiënisch gebied, welke in het Paleis voor Volksvlijt gedurende October-November 1921 zal gehouden worden.

Het bestuur noodigt hen, die in het bezit zijn van curiosa op het gebied van bestrijding der kwakzalverij, uit, deze voorwerpen in bruikleen te willen atstaan.

Tevens is het Betsuur zoo vrij, aan hen, die, bij gelegenheid van het 40-jarig bestaan der Vereeniging, een geldelijke bijdrage hebben toegezegd, vriendelijk te verzoeken deze voor het bovengemeld doel beschikbaar te willen stellen.

Verslag over het jaar 1920 van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Het aantal leden der vereeniging is in het afgelopen jaar niet aan belangrijke schommeling onderhevig geweest. Wel echter liep het batig saldo van f 1088,86 terug tot f 318,19. De voornaamste oorzaak hiervan lag in de stijging der kosten, aan de uitgave van het maandblad verbonden. De algemeene vergadering besloot dan ook over 1921 een extra-bijdrage te heffen doch sprak de hoop uit dat deze maatregel slechts tijdelijk mocht zijn.

Het 40-jarig bestaan der vereeniging werd niet gevierd in verband met de slechte tijdsomstandigheden. Wat de werkzaamheden der vereeniging betreft, brengen wij in herinnering, dat 26 kwakzalversmiddelen werden onderzocht en hun samenstelling bekend gemaakt. Met nadruk werd gewaarschuwd voor het geneeskundig instituut Solosan te Amsterdam en voor de 10-daagsche

Rekening en Verantwoording over 1920.

ONTVANGSTEN.		UITGAVEN.	
Batig Saldo over 1919	f 1088,86	Secretariaat	f 400.—
Contributies	2941,35	Redactie	600.—
Vrijwillige bijdragen	42.—	Verschotten secretariaat	39,65
Feestbijdragen	27,50	Verschotten redactie	50,35
Verkoop exemplaren „Kwakzalversmiddelen”	5,50	Lidmaatschap Groene Kruis	15.—
Rente	52,94	Idem Gezondh. Congres	6,10
Restituties	0,65	Persbureau	29.—
		Bijdragen Maandblad	110,80
		Onderzoekingen	150.—
		Vergaderingen	85,65
		Drukker	2175,27
		Propaganda	13,75
		Inningskosten	122,09
		Girodienst	6,10
		Beheer Assoc. Cassa	10,30
		Aankoop kwakzalversmiddelen	26,55
		Batig saldo 1920	318,19
	f 4158,80		f 4158,80

Nagezien en accoord bevonden door de Commissie tot nazien der rekening.

(w. g.) F. BLOMBERG—SWART.
Dr. C. HIJMANS.

Amsterdam, 24 Juni 1921.

Mededeelingen van verschillenden aard

Jackson's plantaardig geneesmiddel tegen tering.

Bij de voortzetting van het onderzoek van dit middel is het den heer KEULEMANS gebleken, dat de samenstelling gelijk is aan die, in ons vorig No. opgegeven. Deze is: 51% lijnolie en -honig.

Of hier nu het middel tegen tering gevonden is, wagen wij ten sterkste te betwijfelen, veeleer gelooven wij met een zeer gevaarlijk kwakzalversmiddel te doen te hebben, weer een van die middelen, die, door de fraaie beloften, menig lijder zullen terughouden tijdig doelmatige hulp in te roepen en aan te wenden.

Trouwens, de geheele zaak wordt weer op echt kwakzalverachtige wijze behandeld; de arme lijders moeten zoo lang mogelijk aan 't lijntje worden gehouden.

Zoo kreeg iemand, die om een brochure ge-

vraagd had doch, bijtijds geraden, het middel niet besteld had, het volgend schrijven:

„Geachte Heer of Dame,

Het is niet alleen onverstandig, doch zelfs gevaarlijk om Tuberculose te verwaarloozen of niet spoedig te beginnen met een behandeling die gebleken is afdoende te zijn. De ondervinding heeft ons geleerd dat in menig geval een verkeerd optimisme of ongegronde hoop dat de ziekte „wel vanzelf zou uitslijten” droevige gevolgen heeft gehad en daarom kunnen wij niet nalaten U nadrukkelijk in overweging te geven „begint NU”.

Wij herhalen in 't kort, voor geval ze U wellicht ontgaan zijn, de bijzonderheden van Jackson's Behandeling.

Wij hebben getracht de Behandeling te brengen in het bereik van iedereen. Het middel is een strooperige vloeistof en kost per flesch van 250 gram slechts f 6.—. Deze hoeveelheid is vol-

loende voor 8 dagen en men moet er minstens 2 x per dag (voor het ontbijt en voor het avondeten) van innemen. Gebruikt men geen avondeten, dan dient het geneesmiddel minstens een uur voor het naar bed gaan ingenomen te worden. Bij veel hoesten mag bij tusschenpoozen een theelepeltje van het middel ingenomen worden. Zie de gebruiksaanwijzing.

Meestal zijn slechts 8 flesschen van Jackson's Geneesmiddel nodig; soms echter wordt een grooter aantal vereischt tot het geven van een algeheel herstel; daar tegenover echter zijn er ook gevallen van beterschap bij een minder aantal.

Wij zonden U reeds een bestelbiljet, doch voegen gemakshalve een tweede hierbij. Ten einde een onderbreking der behandeling te voorkomen geven wij U in overweging niet een flesch tegelijk, doch dadelijk 6 fl. te bestellen, in welk geval de prijs per flesch wordt gereduceerd tot op f 5.50. Bestelt ge dus 1 of meer flesschen dan zendt ge voor elke flesch een bedrag van f 6.—, maar ingeval ge 6 flesschen tegelijk bestelt, behoeft ge slechts f 5.50 per flesch te zenden.

Wij vertrouwen dat, als ge maar dadelijk met de behandeling begint, voordat de ziekte dieper is ingeworteld, gij hetzelfde zult ondervinden als zoo vele anderen, n.l. dat Jackson's Plantaardig Geneesmiddel een verlichting brengt, die zelfs bij een zeer kostbare sanatoriumbehandeling is uitgebleven.

U het beste toewenschend, verblijven wij, in afwachting van uw antwoord.

Hoogachtend,

N.V. v/h. HENRI SANDERS".

Een ander, die een flesch besteld en ontvangen had doch het hierbij had gelaten, werd op dezelfde wijze aangemaand met de behandeling voort te gaan.

FEUILLETON.

Jackson's behandeling voor Tuberculose.

Men hoort tegenwoordig niets dan klagen! De eene klaagt over de duurte; een ander over slechte tijden; een derde over de malaise in den handel enz., men hoort een ieder en over alles klagen. Alleen de menschelijke parasieten klagen niet, de kwakzalvers.

Steeds driester worden zij in hun vuns bedrijf; steeds grooter hun annonces en ook steeds wordt hun optreden brutaler.

Voor al de buitenlandsche leden van het edele kwakzalversgilde doen hun best om de Hollandsche guldens machtig te worden, en ik mag wel aannemen niet zonder succes.

Meestal wordt eerst een gratis behandeling aangeboden en gaat men daarop in, dan volgt al spoedig een aantal brieven waarin deze menschen vrienden, soms op zeer brutale wijze op betaling aandringen. Het is daarom zeer verkeerd zich door de groote woorden in de annonces dier heeren te laten verleiden om eens een proef te nemen met 't een of ander, want men weet wel het begin, maar het einde van het gemelk, om Uw proef door te zetten en daarvoor geld te zenden, is niet te zien. Voorzichtigheid is in deze zeer aan te bevelen.

Wij ontvingen een brochure over „JACKSON'S BEHANDELING VOOR TUBERCULOSE" en vinden

Zeggen deze brieven niet voldoende, waar het om te doen is?

Granuline van Grafhorst.

Opnieuw heeft dit middel een bespreking in de Pers gevonden en wel naar aanleiding van een stuk van het Hoofd eener school te Arnhem, welk Hoofd met den gang van zaken betreffende dit toringmiddel niet tevreden is. Tegenover de klacht, dat er maar geen middel tegen die ellendige kwaal te vinden is, stelt de schrijver het volgende — en nu zijn wij wel genoodzaakt het oorspronkelijke stuk woordelijk over te nemen: „Toch blijft dr. J. H. van Grafhorst, arts, voortgaan met zijn beweren, dat hij in Granuline het middel heeft gevonden ter bestrijding van de tuberculose, wanneer deze nog niet te ver is voortgeschreden. Een leek zou verwachten, dat de artsen niet zouden rusten voor en aler dat beweren of gelogenstraft of bewaarheid was. Wel is er over deze zaak geschreven in het geneeskundig tijdschrift Vox Medicorum en ook wel in andere bladen, doch tot een oplossing is men niet gekomen. Tot eer van de redactie van Vox Medicorum (hoofdredacteur dr. J. Nord, arts) moet gezegd worden, dat zij herhaaldelijk getracht heeft een enquette-commissie van artsen te vormen tot het instellen van een onderzoek naar de geneeskrachtige werking van Granuline. En het eert m. i. ook dr. van Grafhorst, dat hij zich bereid heeft verklaard om aan de leden dier commissie de samenstelling van zijn middel mede te deelen en gratis zooveel Granuline beschikbaar te stellen als voor een deugdelijk en grondig onderzoek noodig zou blijken. Als leek zou men zoo zeggen, dat toen de grootste grief van de artsen, n.l. het geheimhouden der samenstelling van Granuline, werd weggenomen, hun

dit werkje zóó belangrijk, dat wij niet kunnen nalaten onze lezeressen en lezers er ook iets van te vertellen, zooals dat trouwens onze gewoonte is. Het boekje begint aldus:

„Mededeelingen omtrent een grootsche uitvinding voor het welzijn der menschheid".

Den lezers van dit boekje wordt aanbevolen om de getuigenissen, op elke pagina neergeschreven, zorgvuldig te bestudeeren en goed te begrijpen dat het de onomstootelijke waarheid is dat, na jaren van teleurstelling en het offer van tallooze levens, een nieuw geneesmiddel is uitgevonden dat nieuwe HOOP en nieuwe KRACHT brengt aan allen die in zich hebben de kiem van die vreeselijke ziekte, de Tuberculose, die door alle eeuwen heen zoo'n doodelijke slag heeft toegebracht aan het menschelijk geluk".

Mooi gezegd, nietwaar? Minder mooi is het dat er tallooze levens zijn geofferd om dat nieuwe geneesmiddel te vinden en zouden wij een beetje bang zijn dat er ook nu nog niet zoo erg nauw gekeken wordt of er bij die tallooze reeds geofferde levens, een of meer bij komen. Een beetje huiverig denken wij dan bij het gebruik van dat nieuwe geneesmiddel aan... ons eigen leventje!

„Dit vooral is het wonderbaarlijke van de door den heer Jackson uitgevonden behandeling, dat zij niet alleen de kiemen doodt die de longen aantasten, doch ook de bacillen die de beenderen en gewrichten tot broedplaatsen hebben uitgekozen".

animo voor een onderzoek groot moest zijn. Helaas, niets is minder waar! Blijkens een schrijven van de redactie van Vox Medicorum in haar blad van 19 Febr. 1919 is haar pogen op niets uitgelopen, omdat zich geen artsen hebben aangeboden Granuline te beproeven. 't Klinkt ongelooflijk, maar 't is niet anders.

Nu heeft ondergeteekende met eigen oogen prachtige resultaten van de behandeling met Granuline gezien. Telkens komt hij in aanraking met tuberculeuze gezinnen. Dagelijks ziet hij met ontsteltenis welk een massa kinderen aan scrofulose lijden en prae-tuberculeus zijn. Als nu werkelijk Granuline een heilbrengend middel is, moet dan niet alles gedaan worden wat mogelijk is om het te doen aanwenden, ook voor de heeren artsen? Welnu dan, nu de artsen geen onderzoek willen instellen, heb ik 't gewaagd als leek dit te doen. Aan gebruikers van Granuline heb ik een circulaire gezonden en een vragenlijst, met verzoek mij deze ingevuld en onderteekend terug te zenden. De tot nog toe ingekomen antwoorden getuigen van veel sympathie met mijn pogen en zijn, op enkele uitzonderingen na, hoogst bevredigend. Velen geven mij zelfs verlot hun antwoord met naam en adres te publiceeren. Nu reeds een volledig rapport uit te brengen is mij niet mogelijk. Aangezien echter zoovelen den uitslag van het onderzoek met verlangen tegemoet zien en ook omdat ik meen daarmee te handelen in 't directe belang van vele t.b.c.-lijders, wil ik alvast als een klein staaltje van hetgeen door mij is ontvangen, in 't kort een twaalftal antwoorden publiceeren, die m. i. reeds heel veel zeggen. De getallen voor elk antwoord zijn de nummers van de ingevulde en terug ontvangen vragenlijsten.

Ja dat is wonderbaarlijk. Maar nog wonderbaarder is het, dat deze verklaring komt van Jackson, die op blz. 9 verklaart zelfs niet eenigszins met de geneeskunde bekend te zijn. Toch wel stout gesproken voor een leek, over die kiemen en bacillen.

„Van buitengewoon nationaal belang is ook het feit dat dit nieuwe middel zoo goedkoop is, dat het binnen het bereik valt van alle lijders en kan worden toegepast in eigen huis zonder extra onkosten, terwijl in de meeste gevallen binnen 2 à 3 maanden alle symptomen der ziekte verdwijnen".

Dat is maar wat je goedkoop noemt. Zes gulden voor een flesch van 250 gram, voldoende voor 8 dagen, is nu juist geen koopje. Maar men kan het bedrag tot f 5.50 terug brengen door zes flesschen tegelijk te bestellen. Goed! Maar dat bedrag valt zeer zeker niet binnen het bereik van alle lijders.

De heeren schijnen met de financieele draagkracht van het meerendeel van het aan t.b.c.-lijdende publiek al bitter slecht op de hoogte te zijn.

Nij krijgen we te lezen de verschillende stadia en symptomen van tuberculose, die wij maar stilzwijgend voorbij zullen gaan, evenals de tuberculose van beenderen en gewrichten. Wij kunnen slechts hier en daar een greep in 't boekje doen, terwille van de plaatsruimte in ons blad.

„Men kan niet genoeg den nadruk leggen op de noodzakelijkheid van een onmiddellijke be-

85. Granuline heeft mij het leven gered.
287. Het resultaat was prachtig.
337. Zij houdt zich overtuigd, dat Granuline, in Gods hand, het middel harer genezing was.
351. Blijvend gunstig resultaat.
345. Mijn ondervinding is, dat Granuline het beste afweergeschut is tegen den vliegende vijand, de t.b.c.
370. Ik schrijf de genezing mijner echtgenootte alleen aan het gebruik van Granuline toe; de werking van dit middel was zoo in 't oog loopend, dat er aan de werkelijke geneeskraft absoluut niet kan worden getwijfeld.

13. Ik voor mij negeer bij tuberculose-gevallen alle doctoren en raad Granuline ten sterkste aan.

358. Resultaat verrassend.

114. Mijn dochter heeft Granuline gebruikt met schitterend resultaat.

92. Mijne meening is, dat Granuline een specifiek middel tegen tuberculose is en bij tijdige aanwending velen beterschap kan brengen. Het verzet van heeren artsen tegen het middel lijkt mij bepaald misdadig.

53. Over de Granuline-behandeling ben ik best te spreken.

233. Van af 't gebruik van Granuline ging onze stumperd met reuzenschreden vooruit en is nu zoo gezond als een visch.

Bij deze 12 uitspraken wil ik het voorloopig laten. Zij zijn slechts een kleine greep uit het vele ingekomen materiaal. Later hoop ik den uitslag van mijn onderzoek in zijn geheel te publiceeren.

Het doel, dat ik met dit schrijven beoog, is zooveel mogelijk gegevens te verkrijgen betreffende de werking van Granuline bij tuberculose en scrofulose; mochten er dus lezers of lezeressen

handeling, teneinde aan de verwoesting van de tubercel-bacillen paal en perk te stellen. De infectie toont een ontzettende neiging tot uitbreiding door het geheele lichaam en elk uur uitstel maakt dat de ziekte moeilijker te genezen is. Ook bestaat er gevaar voor overerving. Hoe ernstig dit gevaar is, kan men afleiden uit het feit, dat een teringlijder een enorm aantal bacillen van maanden tezamen, c.a. 4,000,000,000,000 op één dag opgeeft".

De schrijver weet niet dat overerving en besmetting verschillende zaken zijn. Maar waarom of een teringlijder zoo'n enorm aantal bacillen van maanden op één dag opgeeft, is niet duidelijk, en dient waarschijnlijk dit getal als bangmaker zooals er meer in het boekje voor komen, met als raad onmiddellijk Jackson's geneesmiddel bestellen.

„Ofschoon het sputum opdroogt, behouden de bacillen nog maandenlang hare kwaadaardigheid, verspreiden zich door de lucht en worden bij het ademen door menigeen in de longen opgezogen. Dit is de meest voorkomende wijze van infectie, zoodat iedere lijder zedelijk verplicht is zich zoo spoedig mogelijk te laten genezen, om zoodoende ook het gevaar voor overerving te voorkomen. Tot op heden was dit niet mogelijk, maar het wonderbaarlijke succes van „JACKSON'S PLANTAARDIG GENEESMIDDEL" is voldoende waarborg dat tuberculose beslist kan worden genezen.

Zoowel in hun eigen belang als in het belang

zijn, die mij nog door mededeelingen omtrent Granuline-gebruik van dienst kunnen zijn bij mijn onderzoek, dan houd ik mij daarvoor ten zeerste aanbevolen. Het geldt hier het belang van de helaas zoo talrijke t.b.c.-lijders en van de velen, zeer velen, die gevaar loopen het te worden. Bij voorbaat zeg ik u voor eventueel te verstrekken gegevens vriendelijk dank.

Mijn dank inzonderheid aan de redactie voor de opneming dezer regelen.

Hoogachtend,

H. DEN BREEJEN,

Hoofd eener school te Arnhem,
Apeldoornsche Weg 118".

Arnhem, 22 Juni.

Zooals te verwachten was, bleef dit stuk niet zonder tegenspraak. Tusschen de *Medische Medewerker* van het *Dagblad Gouda* (aan wiens zijde wij ons scharen) en het Hoofd der school ontstond een twistgeschrijf, waarvan wij, tot onzen grooten spijt, wegens plaatsgebrek, slechts in enkele woorden melding kunnen maken. De *Medische Medewerker* wijst er op, waarom hij het onderzoek, voor zoover thans door den heer **d. B.** gepubliceerd, waardeloos vindt.

„Als eischen aan een therapeutisch onderzoek mag men minstens stellen, dat een verslag van den lichamelijken toestand voor en na 't gebruik van 't geneesmiddel, met uitsluiting van andere factoren die de genezing hebben kunnen bevorderen of tegengaan, wordt overgelegd van even zoovele willekeurig gekozen patienten als 't onderzoek omvat en daarnaast een controle-reeks van overeenkomstige patienten onder gelijke condities die 't middel niet gebruikten.

Aan deze eischen is dikwijls te voldoen en pas dan is het soms mogelijk te onderscheiden of men geneest door of na 't middel.

van anderen, wordt den lijders dus dringend aanbevolen de proef niet uit te stellen, doch onmiddellijk het bestelbiljet in te zenden en met de behandeling te beginnen. Men bespeurt reeds dadelijk eenigen vooruitgang en binnen den tijd van 2 of 3 maanden kan men geheel genezen zijn".

Haast je! Rept je! Natuurlijk met de geldzending!

„De pers interessert zich voor Jackson's uitvinding", staat op blz. 9, en nu worden uit drie Engelsche nieuwsbladen artikelen overgenomen Lloyd's Weekly News schrijft o.a.:

(Van onzen specialen verslaggever).

Als een „ongeloovige Thomas" begon ik mijn onderzoek naar de juistheid van 's heeren Jackson's bewering als zou hij vele gevallen van tuberculose genezen hebben en nog genezen. Ik kwam tot de overtuiging dat deze bewering in elk geval een deskundig onderzoek waard is daar de genezingen werkelijk schijnen te hebben plaats gehad en vaak aan het wonderbaarlijke grenzen.

De heer Jackson vertelde mij dat hij een nauwkeurig onderzoek zeer op prijs zou stellen.

Hij woont sinds 1911 in Engeland (Dover, 2b King Street) maar is Australier van geboorte en heeft zijn jeugd aldaar en in Nieuw-Zeeland gesleten. Hij zegt dat hij reeds 20 jaar geleden den grondslag van zijn geneeswijze welke uitsluitend door middel van kruiden geschiedt heeft gevonden.

„Na herhaalde proefnemingen" aldus de

Bij den heer **d. B.** wordt aan deze eischen niet voldaan en toch vermeent hij zich statistieken te vervaardigen „en wat erger is te publiceeren, op therapeutisch gebied, bestaande uit een twaalf-tal kloosterbalsem-achtige citaten uit voor wij na kunnen gaan minstens 370 gevallen".

Om niet te uitvoerig te worden besluiten wij met de overneming van het onderschrift, dat HET VADERLAND op het *Ingezonden* stuk van den heer **de B.** liet volgen:

„We hebben gearzeld om dit stuk op te nemen, want de attesten die de inzender heeft verzameld leken ons al heel weinig te beteekenen voor een onderzoek als er wordt gewenscht. Dergelijke uitspraken kan men over elk geneesmiddel en voor elk kwakzalversmiddel verkrijgen. Hoe kunnen leeken beoordeelen of een verbetering in de gezondheid meer dan van tijdelijken aard is; of de kwaal werkelijk tot staan is gebracht; of de beterschap, zoo die er is, een gevolg is van het ingenomen geneesmiddel, en zoo voorts? Welken waarborg heeft het publiek voor de betrouwbaarheid van de getuigen? Een uitspraak als no. 13, „ik voor mij negeer bij tuberculose-gevallen alle doktoren...", komt ons al heel bedenkelijk voor. Bij zulk soort menschen hebben geheime middelen al half gewonnen spel. Het dwaze van zijn geval is nog, dat hij met al zijn minachting voor doktoren een middel van zoo'n dokter ten sterkste aanbeveelt. Neen, dergelijke getuigenissen bewijzen al heel weinig. Men zou met geringe moeite er getuigenissen tegen kunnen verzamelen van menschen die bij Granuline geen baat hebben gevonden. Een dokter, die veel met tuberculosepatienten te maken heeft, vertelde ons, dat op zijn polikliniek telkens t.b.c.-patienten komen, die verklaren granuline te hebben gebruikt zonder dat het

heer J. „bood ik den toenmaligen minister-president van Zuid-Australie den heer C. Kingston aan onder geneeskundig toezicht bij een zeker aantal patienten van het Adelaide Hospitaal een proef met het middel te nemen. Dit werd echter van de hand gewezen daar zooals de minister antwoordde een dergelijke proefneming door de geneeskundige voorschriften was verboden.

Ik liet toen de heele zaak varen, tot voor ongeveer 6 maanden geleden".

Op mijn vraag of hij eenigszins met de geneeskunde bekend is, antwoordde de heer Jackson dat dit niet het geval is, doch dat hij wel een speciale studie van ontleedkunde heeft gemaakt, en tijdens zijn verblijf in de binnenlanden van Australie en Nieuw-Zeeland veel gelegenheid heeft gehad medische hulp aan de menschen te verleenen."

Dus niets wetende van de geneeskunde, zelfs niet eenigszins er mede bekend, heeft Jackson toch een speciale studie van de ontleedkunde gemaakt en medische hulp verleend aan menschen in Australie en Nieuw-Zeeland! Hoe rijmt zich dat tezaam?

Zouden die Australiers en Nieuw-Zeelanders tot die talloze geofferde levens behooren?

„Toen de oorlog in 1914 uitbrak, gaf de heer J. gehoor aan Kitchener's oproep, sloot zich aan bij het East Kent Regiment en bleef in dienst tot 1916, tot hij gewond werd.

„Bij mijn proefnemingen in Australie, zei hij,

hielp. Deze dokter meende ook zeker te weten, dat dr. Grafhorst de samenstelling van zijn middel niet aan medici wil mededeelen en dit de reden is, dat er geen wetenschappelijk onderzoek is gehouden. En nu besloten wij tot opnemings van dit ingezonden stuk, omdat het misschien zou kunnen leiden tot opheldering van dit punt. Is dr. v. Grafhorst werkelijk bereid aan een commissie van geneeskundigen de samenstelling van zijn middel bekend te maken, dan is het zeker gewenscht, dat zulk onderzoek zoo spoedig mogelijk worde gehouden. Dan kan blijken of Granuline ter bestrijding van de booze ziekte waarde heeft of niet. — Red."

INGEZONDEN.

LEIDEN, 4 Juli '21.

Een geval van carbol-necrose door het gebruik van „Venus-Wrattentinctuur”.

Den 23sten Mei j.l. meldde zich op de heelkundige polikliniek van Prof. Zaayer, alhier, een ongeveer twintig-jarig meisje, naaister van beroep, met de volgende klachten. Zij had ter verwijdering van twee wratten gebruik gemaakt van „Venus Wrattentinctuur”, gekocht bij een drogist alhier, en 's nachts niet kunnen slapen van de pijn in onderarm en hand.

Bij onderzoek bleek zij een wrat te hebben op de rugzijde van den linker wijsvinger ter plaatse van het eerste interphalangeaal gewricht en op de volairzijde van den linkerduim. Beide vingers, handrug en onderarm waren niet onbelangrijk gezwollen. Bovendien vertoonden de vingers om de wrat een groote anaesthetische, necrotische zone, welke onder het niveau lag van een daarbuiten blaarvormig opgelichte epidermis. De motiliteit van de vingers was zeer beperkt; patiente kon haar werk niet doen.

Onder de heelkundige behandeling heeft het necrotische weefsel zich afgestooten. De peeschede bleek niet aangedaan te zijn en patiente

„had ik bemerkt dat het door mij ontdekte middel inwendige kiemen en bacillen vernietigde en had reden te gelooven, dat het van goeden invloed op tuberculose zou zijn.

Ik heb echter altijd de medici tegen mij gehad en kan het vooroordeel slechts weg-nemen door lijdens, die uit de sanatoria worden ontslagen, hunne gezondheid te hergeven”.

Dat is nu toch wel wat al te kras! Zonder ook maar eenigszins met de geneeskunde bekend te zijn, gaat Jackson proefnemingen doen. Hoewel zeer gevaarlijk is zulks toch mogelijk, hij waagt er een ander aan en het komt toch niet uit wat de doodsoorzaak is! Maar nu moest Jackson toch niet vertellen dat hij bemerkt had dat het door hem ontdekte middel inwendige kiemen en bacillen vernietigde, want dat is een enormiteit die een ieder direct snapt. Een leek, die zelfs niet eenigszins met de geneeskunde bekend is, spreekt van het vernietigen van inwendige kiemen en bacillen! Grover kan het er al niet op liggen; de echte kwakzalversstijl!

En door dat vernietigen van kiemen en bacillen door zijn ontdekte middel, besloot hij reden te hebben om te gelooven dat het middel van goeden invloed op tuberculose zou zijn. Dat is voorwaar een vreemde manier van conclusie trekken.

Deze uitspraak wijst er dus geheel op, dat die proefnemingen in Australië, zoo maar, zonder doel werden verricht, wat een rare wijze van proef-nemen is.

Toevallig ontdekt hij de kiemen en bacillen

heeft thans (4 Juli) nog een lichte contractuur van den wijsvinger.

Van den Directeur van het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid te Utrecht, mocht ik vernemen dat de samenstelling van het middel is: *phenolum liquefactum*.

Uit dit geval blijkt weer ten duidelijkste hoe gevaarlijk een dergelijke stof in leekenhanden is, al staat er een geringe dosering op 't fleschje aangegeven.

L. DOOREN,
med. cand.

Het nut der kwakzalvers.

De vorige week werd ik geroepen bij een patiente die erg benauwd was. Diagnose hartzwakte, leverzwelling, stuwingsnier. Ik ried opname in een Ziekenhuis, waar ze den volgenden dag werd opgenomen doch 's avonds een zeer zware collaps kreeg die bijna ten doode leidde; urenlang geen pols; volgende dag hevige orthopnoe en bijna polsloos. Nog steeds erg ziek en onder veel digitalis, campher en soms morphine.

Patiente had niet den raad opgevolgd van den huisarts, maar was gegaan naar de beruchte kwakzalver B., die het wist zonder haar te hebben gezien. Urine... klaar. Zijn middelen hebben alleen haar mondslijmvlies „verbrand” waar ze veel last van heeft.

Bij goede behandeling was dit vermeden!

Leven van Houten c.s.

Laat gauw de zegeningen van die nieuwe wet komen, die zoo iets beschermt. Dat zal het eldorado zijn. Met hoogachting Uwe

T. C.

OOSTERBEEK, 7-7-'21.

Sprutol.

Weledele Heer,

Hierbij zeg ik U dank voor de beantwoording van mijn vraag over Sprutol. Het geval was aldus:

Een mijner patienten had eenige kleine zomer-sproetjes op beide wangen. Door een kennis werd

doodende kracht en besluit nu dat het een middel is tegen tuberculose.

Wij behoeven waarlijk het boekje niet verder na te gaan. Dit eene gezegde, van den uitvinder of ontdekker van het plantaardig geneesmiddel zelf, zegt meer dan genoeg, om onzerzijds te zeggen: „weest op Uw hoede lijdens aan T.b.c.!”

Of het middel tot de kwakzalverij moet gerekend worden te behooren, daarover zullen we ons in deze rubriek niet uitlaten. Maar de opschepperij in de brochure, de echte kwakzalversmanier om iets, van geen of weinig waarde, aan te prijzen, die ophemelij van het middel en de bangmakerij der lijdens doet het ergste wel vermoeden.

Dat Jackson van een Londensche firma een aanbod kreeg van 5000 pond sterling, benevens een vergoeding voor elke verkochte flesch, als die firma het geheim der vinding of ontdekking kreeg, is te begrijpen. Het zou die of een andere firma wellicht ook wel 10.000 pond waard zijn, maar dat zegt niets ten goede van het artikel. Alleen zegt het dat die firma haar pappenheimers, in dit geval de T.b.c. lijdens kent, en weet, dat er met elk nieuw middel, goed of niet goed goud te verdienen is, als men de zaak maar weet aan te pakken en schreeuwerige reclame maakt.

Natuurlijk volgt, als gewoonlijk een lijst met verklaringen van patienten die hunne gezondheid hebben herkregen. Deze verklaringen, allen uit Engeland, zullen we maar voor kennisgeving aannemen. Men vindt ze bij elke kwakzalvers-reclame.

haar aangeraden een proef te nemen met „Sprutol” Dit werd gedaan. De uitwerking was werkelijk verbazend en in verband met deze werd mijn advies gevraagd. Bij mijn komst vond ik het gelaat nagenoeg geheel opgezet, vooral om de oogen, oogleden gezwollen, 't rechteroog bijna dicht. De huid bevond zich in een zeer geïrriteerden toestand, rood, gezwollen en bedekt met een schilferige massa, met vochtafscheiding. Dit was niet alleen op het ingewreven plekje (r. wang) doch ook links, en beiderzijds onder aan de wang ter hoogte ongeveer van de onderkaak en ook waar de hals begint. Van de zalf was een beetje op den handrug gekomen, waar ook dezelfde afwijking was. Begrijpelijkerwijze was de patiente ongerust en vroeg mij wat er in de zalf zat, waarop ik het antwoord moest schuldig blijven doch er U om vroeg. Bepaald onschuldig kon ik deze zalf dan ook niet noemen. Het is mogelijk dat de persoon in kwestie een zeer gevoelige huid heeft voor sommige medicijnen doch ik stel me voor dat er wel meerderen zijn, die er aldus de dupe van worden.

U nogmaals dankend, Met hoogachting,
J. H. v. MAANEN.

De bovenstaande drie mededeelingen, die zoo overtuigend het gevaar van de kwakzalverij aantoonen, kunnen zeker door talrijke andere worden gevolgd. Laten de geneeskundigen ons toch wat meer helpen!

RED.

CORRESPONDENTIE.

Prof. E. C. v. L. te A. Dank voor het gezondene; wij houden ons verder aanbevolen. Daar het in het stukje genoemd middel, voorzover wij weten, hier niet wordt geadverteerd, vonden wij het beter geen slapende honden wakker te maken. Wij zullen echter een oog in 't zeil houden.

J. W. R. K. te W. Nujol is een Amerikaansch product, bestaande uit zeer zuivere paraffine. 't Is o.i. niet als kwakzalverij te beschouwen.

— De kruiden van DE HAAS en Benedectine tegen suikerziekte in het volgend No.

Bij de brochure is een brief gevoegd, waarin n't kort nog eens de bijzonderheden van Jackson's behandeling worden herhaald, voor 't geval ze U wellicht ontgaan zijn, en ook nog eens extra er op wordt gewezen dat een flesch f 6.— kost, maar ingeval ge 6 flesschen tegelijk bestelt, behoeft ge slechts f 5.50 per flesch te betalen.

't Is, zooals reeds gezegd een koopje, maar toch heusch niet voor iedereen.

„Wij vertrouwen dat, als ge maar dadelijk met de behandeling begint, voor dat de ziekte dieper is ingeworteld, gij hetzelfde zult onder-vinden als zoovele anderen, n.l. dat JACKSON'S PLANTAARDIG GENEESMIDDEL een verlichting brengt, die zelfs bij een zeer kostbare sanatorium-behandeling is uitgebleven”.

Aldus besluit de brief.

Wij staan zeer sceptisch ook tegenover die verlichting, maar dat is toch weer heel wat anders dan in de brochure staat: dat tuberculose genezen kan worden (blz. 5.)

Gevallen, door medici als hopeloos beschouwd, zijn genezen geworden en wel in merkwaardig korten tijd. (blz. 9) enz.

Wij zullen het hierbij laten. Ook zonder onderzoek kunnen wij, wanneer wij het bovenstaande nagaan, zijn middel onder de kwakzalvers-artikelen rangschikken en moeten wij derhalve een ieder aanraden: houdt Uw geld in uw zak.

MEMENTO.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker. Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; W. BINNENDIJK, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij:
Mededeelingen van het Bestuur

Berichten: De Wijksche wonderdokter. — Schaapherder Ast overleden.

Mededeelingen van verschillenden aard:
Kruiden van De Haas. — Benedictine tegen Suikerziekte. — Kwakzalverijbestrijding in Amerika — Bilz, de nieuwe natuurgeneeswijze.

Ingezonden: Granuline-attesten.

Uit de Pers: De Pers en de Kwakzalverij. — Kwakzalvers. — Wonderdokter in Oostenrijk.

Rechtszaken: Eilers. — Onbevoegde uitoefening der tandheekkunde te Haarlem en 's Gravenhage. — Bleeker-kwakzalver.

Varia.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Sloan's liniment. — Wortelboer's Kruiden.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toegetreden de heer F. M. A. BERTELS, arts te Deventer.

BERICHTEN.

De Wijksche wonderdokter.

Een bakker te Wijk bij de H., zekere van Selm, mag zich oogenblikkelijk in groote populariteit als wonderdokter verheugen. Dinsdag en Donderdag, wanneer hij konsulten geeft stroomen honderden heilbegeeringen, niet alleen uit den omtrek maar van zeer ver afgelegene plaatsen naar het oude stedeke aan de Lek en brengen er vertier en drukte. Het relaas van wonderbare genezingen door handoplegging en gebed verkregen, wordt gaarne geloofd en de dolzinnigste verhalen gaan er als koek in.

De goede man schijnt bij deze aesculapische hulp die hij verleent niet slecht te varen, het eenvoudig broodbereiden heeft hij er reeds geruimen tijd aan gegeven.

(Het Volk).

De wonderdokter Ast, een schaapherder, die, zooals wij meermalen mededeelden, in Duitschland befaamd was als z.g. natuurgeneeskundige, is op 73-jarigen leeftijd te Radbruch overleden.

In ons volgend no. komen wij hierop uitvoeriger terug.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Kruiden van De Haas.

„Wij ontvingen het volgend schrijven:

Mijne Heeren,

Voor de behandeling van een ziektegeval wordt mij door een mijner kennissen aanbevolen een zekere heer DR. DE HAAS speciaal voor kruiden-behandeling, te 's-Gravenhage, van welken persoon geregeld dankbetuigen in de couranten worden opgenomen.

Alvorens mij onder behandeling te stellen, wensch ik gaarne van U te vernemen of deze heer inderdaad Dokter is, dan wel of het een kwakzalver is en of hij is aan te bevelen.

Van Uwe mededeeling zal ik een bescheiden gebruik maken.

U bij voorbaat dankend.

P. de K”.

Vooraf zij gezegd dat, het blijkt uit de plaatsing in dit blad, een bescheiden gebruik van ons antwoord niet noodig is; wij vinden het nuttig dat al onze lezers van dit antwoord kennis nemen.

Wij gelooven niet dat bedoelde DE HAAS geneesheer is, dus de rest laat zich vermoeden.

De kruiden, onderzocht door Dr. J. P. v. D. MAREL bestonden in hoofdzaak uit *Varkensgras* (*Polygonum aviculare*) vermengd met een kleine hoeveelheid *Valerianawortel* en *Duizendblad*. Dat *Varkensgras*, een kruid van niets beteekenende geneeskundige waarde, is reeds door vele kwakzalvers als een onfeilbaar middel tegen verschillende kwalen aanbevolen. Door de *Orviëtanosmaatschappij* en *Mevrouw C. v. d. W. T.* te *Bladel* tegen *suikerziekte*, onder den naam van *Borst thee*, onder dien van *Homeriana*, onder dien van *Thee van Wolffsky* allen tegen toring enz. enz.

Het is dus te begrijpen, dat wij ook tegen het *Varkensgras* van DE HAAS niet hoog opzien en niemand zouden aanraden de hulp van dezen wonderdokter in te roepen.

Benedictine tegen suikerziekte.

Alweer een „afdoend middel tegen suikerziekte” verkrijgbaar bij BOER & Co te 's-Gravenhage. Het middel bestaat uit een kruidenmengsel, dat met kokend water moet worden afgetrokken

en waarvan ieder uur een eetlepel moet worden gebruikt.

Volgens het onderzoek, ingesteld door den heer J. JELGERHUIS SWILDENS, waren de hoofdbestanddelen van de kruiden: *Gezegende distelkruid* en *Duizendblad*, een mengsel, reeds vroeger tegen suikerziekte aanbevolen doch dat *geenszins* als *afdoende* kan worden beschouwd. Wel is het aan te nemen, dat door het gebruik van de groote hoeveelheden vocht, elken dag en dat wel tot drie maanden toe, de urine sterk verdund wordt en derhalve het procentgehalte aan suiker tijdelijk lager wordt maar van *genezing* en wel *afdoende* zijn de bewijzen nog niet geleverd. Waar de firma BOER & Co. bij de gebruiksaanwijzing zegt: „Wij vertrouwen dat ieder hersteld lijder het als zijn plicht zal beschouwen, andere lijders met dit heilzame middel bekend te maken” zouden wij die herstelden (?) ernstig aanraden de aangewezen *plicht* niet te snel te vervullen maar af te wachten of werkelijk herstel heeft plaats gehad. Dat is, volgens ons, hun naaste plicht.

Kwakzalverij-bestrijding in Amerika.

In Amerika, waar, zooals bekend, de kwakzalverij welig bloeit, tracht men van regeeringswege, alsook van de zijde van de geneeskundige en pharmaceutische genootschappen dit euvel, zooveel doenlijk, te bestrijden. Door de welwillendheid van PROF. VAN LEERSUM kregen wij in den laatsten tijd inzage van een tijdschrift *The Journal*, een blad dat o.m. ook zijn aandacht schenkt aan de nieuwste kwakzalversmiddelen en specialités en deze op hun waarde — of onwaarde — toetst. Wij vonden daarin waarschuwingen tegen verschillende kwakzalverijen, die tot nu toe bij ons te lande nog niet bekend zijn en die wij derhalve voorloopig nog niet overnemen. Intusschen zullen wij de bladen zorgvuldig bewaren; mochten de Amerikaansche kwakzalvers te eeniger tijd ons land met hunne producten gelukkig maken, dan zijn wij niet ongewapend.

Als curiosum troffen wij in het blad de mededeeling aan, dat, in een advertentie, aan een middel: *Muxated Iron* de overwinning van Dempsey op Carpentier, (van wie de eerste het middel gebruikt had) wordt toegeschreven.

In een ingezonden stukje wordt tegen deze bewering opgekomen en als oorzaak van de overwinning een ander middel genoemd. Men moet het maar gelooven!

Bitz, de Nieuwe Natuurgeneeswijze.

Voor dit bekende boek, dat een aanbeveling is van de z.g. natuurgeneeswijze, wordt zooals wij in het *Twentsch Zondagsblad* lezen, thans op indringende wijze door eenige heeren propaganda gemaakt. Volgens dit blad leggen zij zich er blijkbaar op toe alleen dan te komen als de vrouw alleen thuis is. Zij blijven dan op hun stoelen zitten, ondanks alle verzoeken om te verdwijnen. Zodoende jagen zij de huisvrouw schrik aan. Teneinde raad teekent die — maar nu moeten de heeren / 6.30 hebben! Want er is geteekend.

Dit bedrag is een vierde gedeelte van den kostenden prijs en moet vooruit worden betaald.

Het Zondagsblad voegt er aan toe:

„Wij waarschuwen de ingezetenen, die geen prijs stellen op het zelf dokter spelen, tegen dit optreden: men late zich niet intimideeren!”

En wij sluiten ons daarbij aan.

INGEZONDEN.

DEN HAAG, 8-8-'21.

Geachte Redactie,

In No. 8 (Augustus 1921) van Uw Maandblad vind ik een schrijven van den heer H. DEN BREEJEN (hoofd eener school te Arnhem), waarin deze met alle macht de granuline van arts J. H. GRAFHORST aanbeveelt als het middel tegen t. b. c.

Zou ik den heer H. DEN BREEJEN te Arnhem door middel van Uw blad mogen verzoeken, mij en anderen belangstellenden eens mede te deelen, of er wellicht enig verband bestaat tusschen deze gloeiende aanbeveling van granuline-GRAFHORST door den heer H. DEN BREEJEN, en het feit dat men voor het koopen van granuline zich te wenden heeft tot den heer H. P. DEN BREEJEN, Verhulststraat 79, Den Haag, aan welk adres DR. GRAFHORST eenmaal per week een uur spreekuur houdt?

Ik wil hieraan nog toevoegen — doch dat is een kleinigheid — dat granuline mij geen zier geholpen heeft na ruim drie maanden gebruik.

Hoogachtend,

J. H. PLANTE.

Van andere zijde wordt ons medegedeeld, dat een zekere Mejuffrouw H. M. DEN BREEJEN als medewerkster van den heer v. G. optreedt.

Red.

UIT DE PERS.

De Pers en de kwakzalverij.

Met welwillende toestemming van de Redactie (waarvoor wij onzen dank betuigen) ontleenen wij, met genoegen, het onderstaande aan *Het Volk*:

„Het is niet de eerste maal, dat er gewezen wordt op het feit, dat de advertentiekolommen van bladen zoo dikwerf advertenties bevatten op het gebied van de kwakzalverij; advertenties die lang niet altijd onschuldig mogen genoemd worden.

Ik mag misschien een voorbeeld hiervan geven. Gedurende de griep-epidemie van 1918 verscheen er in de voornaamste dagbladen de volgende advertentie:

Voorbehoedmiddel tegen Spaansche griep.

De electro-homoeopatische geneesmiddelen van

Graaf Mattei vormen een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen Griep. Enz. Enz.

Nu zijn die middelen al oude bekende van de kwakzalverij-bestrijders.

„Graaf Mattei” verkoopt o.a. roode en blauwe electriciteit. Scheikundig onderzoek leerde, dat de roode electriciteit was: schoon water in een rood fleschje (destijds a / 1.50 per flacon) en de blauwe: dito in een blauw fleschje (prijs hetzelfde).

Het misdadige van een dergelijken zwendel zit natuurlijk niet in het verkoopen van niet-bepaald-goedkoop water, maar in het feit, dat de koopers zich nu veilig waanden en veel ongegeneerder den griep en grieplijders trotseerden als voorheen, met als gevolg: vermeerdering van het aantal zieken, wat bij den ernst van de toenmalige epidemie, een groote schade voor de volksgezondheid betekende.

Dat dergelijke advertenties schadelijk zijn, zal iedereen wel willen toegeven, maar minder eens is men het, aangaande de plaatsing van reclames voor z.g. „onschuldige” middeltjes, zooals Pinkpillen en abdijsiroop.

Laat ik blijven bij een voorbeeld: De beroemde Pinkpillen.

Deze bleken, na scheikundig onderzoek, te zijn: slecht bereide Blaudsche pillen. (Blaudsche pillen zijn onze gewone staalpillen).

Deze Pinkpillen zijn dus, op zichzelf beschouwd zonder schadelijke bestanddeelen en zelfs nuttig voor haar of hem, welke lijdende is aan bloedarmoede.

Bleef dus de toepassing dezer pillen beperkt tot hen, bij wie, medisch, de diagnose: bloedarmoede is gesteld, dan konden zij nooit ten nadeele van het publiek werken en was plaatsing der advertentie te begrijpen.

Maar.....

De toepassing der pillen blijft niet beperkt tot voornoemde groep. Immers; in de advertenties staat als aanwijzing tot het gebruik: hoofdpijn; pijn in den rug; zich moe gevoelen; lusteloosheid enz.

Tal van menschen, die deze verschijnselen vertoonen, als begin symptomen eener niet-herkende kwaal (bv. suikerziekte, nierziekte) slikken deze pillen en laten het oogenblik tot herkenning en eventueele genezing der ziekte voorbijgaan.

Volgens deze redeneering zijn dus de Pinkpillen, op zich zelf een onschuldig geneesmiddel, geworden, bij verkeerde toepassing, tot een middel, waarvan het doelloos gebruik kan leiden tot de meest ernstige gevolgen.

En wat hier gezegd is van de Pinkpillen geldt, evenzoo geredeneerd, voor de meeste andere middelen: zij worden gevaarlijk door de manier waarop voor hen reclame wordt gemaakt.

Het is, na het voorgaande, niet te verwonderen, dat, vooral van geneeskundige zijde, getracht is aan dit euvel een einde te maken. Tot nu toe heeft men steeds het gevangen en van de bladen nog niet gedaan gekregen, dat zij kwakzalvers-advertenties weigeren. Doet men in die richting pogingen, dan krijgt men steeds de vraag te hooren van de zijde van de Pers: „Wie zegt mij wat wel en wat geen kwakzalversmiddelen zijn?”

Ik meen, dat deze kwestie inderdaad is op te lossen. Waar ik geloof aangetoond te hebben, dat een ondoelmatig en klakkeloos gebruik van

de kwakzalversmiddelen (ten zeerste bevorderd wordende door pakkende reclame) leiden kan en ook leidt tot schade van de gezondheid van tal van personen en dus tot schade van de algemeene volksgezondheid. De gevolgen van deze schade (moreel en finantieel) komen gedeeltelijk ten laste van den staat, dus van de gemeenschap. Logisch moet hieruit volgen, dat de voorkoming van die schade is een gemeenschapsbelang m.a.w. dat het ligt op den weg van de Regeering om in deze zaak gebiedende voorschriften uit te vaardigen.

Voorschriften waaraan de pers zich, in dat opzicht heeft te storen; voorschriften te maken door een rijkslichaam.

Het aangewezen, reeds bestaande, lichaam hiervoor is het: „Rijksinstituut voor pharmaco-therapeutisch onderzoek”, te Leiden. „Pharmaco-therapeutisch onderzoek” beteekent onderzoek van middelen, die genezend werken kunnen, of waarvan dat beweerd wordt.

Ik stel mij den gang van zaken als volgt voor.

Onder de kwakzalversmiddelen diene men te verstaan middelen, welke ook door niet-geneeskundigen worden voorgeschreven en waarvan de aanwijzing en het gebruik ook overgelaten worden aan het publiek zelf.

Geen advertentie, handelende over een middel, waarvan de genezende werking wordt beweerd, wordt door pers geplaatst, dan met toestemming van het voornoemde instituut.

Het instituut zal, te dien opzichte een veelvuldige taak hebben. Het zal de middelen eerstens hebben te schiften.

Vervallen moeten alle middelen met schadelijke bestanddeelen (zoo b.v. Haarlemmerolie, waarin veel terpentijn zit); vervallen moeten alle middelen, waaraan ook maar eenige geneeskrachtige werken moet worden ontkend (electrische apparaten; microbine, een middel tegen tuberculose, dat bleek te bestaan uit melksuiker); vervallen moeten alle middelen, die veel te duur zijn en te beschouwen zijn als geldklopperij op grooten schaal.

Na deze schifting blijven de middelen over met inderdaad geneeskrachtige werking.

Dan zal het instituut tot taak hebben na te gaan en te bepalen bij die overgebleven middelen de juiste aanwijzingen tot het gebruik, m.a.w. bij welke aandoeningen goed gevolg te verwachten is.

Aan den hand van al deze onderzoekingen zal het Instituut bepalen, of een advertentie toelaatbaar is; of zij niet te veel belooft en of dus juist is weergegeven in welke gevallen het van het gebruik is te verwachten.

Op een dussdanige manier stel ik mij in grove trekken voor hoe of de censuur door het Instituut zal moeten worden uitgeoefend.

Gaat men zoo te werk, dan bereikt men de volgende voordeelen:

1. De volksgezondheid-schade wordt tot een minimum beperkt;
2. De pers is in de gelegenheid hare redactionele wenschen te laten overeenstemmen met het gedrukte in de advertentiekolommen;
3. De bona-fide geneesmiddelen-leverantier kan zijn zaak voortzetten en ziet bovendien als extra reclame een officieel stempel op zijn middel gezet, als bewijs van erkende onschadelijkheid en aanbevelenswaardigheid (hierin schuilt natuurlijk een

gevaar, dat bij iedere keuring aanwezig is (bioskoopfilmkeuring), maar dat men, als het minst zware kwaad op den koop toe moet nemen; bovendien vermindert men dit gevaar, door b.v. niet te spreken van: „goedgekeurd”, maar van „toelaatbaarheid”).

De kosten?

Het zal natuurlijk geld kosten, maar dit offer weegt ruimschoots op tegen de te behalen gezondheids-voordeelen.

Het geld mag dus m.i. geen bezwaar genoemd worden, te meer, waar het Instituut reeds bestaat en dus van dure installatie-kosten geen sprake is.

Komt het bovenstaande, dan zal er een einde komen aan de m.i. ongezonde verhouding, die er thans bestaat tusschen de Pers en de Kwakzalverij.

B. Pr.”

Kwakzalvers.

Onder dezen titel, bevatte de Rotterdamse *Voorwaarts*, in de rubriek „Onder het Zoeklicht” het volgende:

„Ik had haar in een paar jaar niet gezien, het magere, gele boerevrouwtje met haar eeuwige klachten over zenuwen, een opgezet lijf en 't zuur. Ze had van haar pijntjes en kwaaltjes een afgod gemaakt, die ze ijverig diende. De kinderen zijn groot, haar man heeft maar twee beesten op stal en ze wonen in een klein huisje. Ze heeft dus allen tijd, om over haar gezondheid te prakkezeeren en ik geloof, dat ze door al die prakkezaties nog magerder en geler is geworden.

Ik laat me de vraag ontvallen: Hoe gaat 't er tegenwoordig mee? en nu krijg ik een relaas van al haar ziektegevallen in den laatsten tijd. Voor de zenuwen was ze naar de nieuwe stadsdokter gegaan en die had gezegd, dat er niet veel aan mankeerde en dat ze maar wat kalm aan moest doen en medicijnen hoefde ze niet. Daar schoot ze dus weinig mee op. Toen had ze van een knappen dokter gehoord in een dorpje ver weg. De man behandelde verscheidene zieken per brief. Ze had hem ook geschreven en haar water gestuurd en ze had medicijnen gekregen. Heel sterke in een bruin fleschje. Maar na een paar keer was ze er mee opgehouden; het kwam te duur. Toen was haar man voor haar naar 't boertje gegaan. Deze had haar water onderzocht, maar wou haar zelf wel eens zien. En ze was er heen gegaan. Een heele reis. En hij kon haar alles vertellen, wat haar mankeerde, van de zenuwen en 't opgezette lijf en 't zuur. Ze mocht nou geen brij meer hebben en geen opgebakken aardappelen 's avonds en ze moest veel karnemelk drinken. En ze moest elken avond haar lijf met Fransche brandewijn wrijven en geregeld een aftreksel drinken van vijgen en Berenburgsche kruiden en dan kreeg ze druppel van hem.

Maar nou kon ze nergens meer vijgen krijgen en de Fransche brandewijn was te duur; die reis naar 't boertje om de vier weken en zijn druppel liepen er ook erg in. 't Zou wel moeten ophouden, had haar man gezegd. Veel gaf het ook nog niet.

Zoo zal deze vrouw tot aan haar dood door kwakzalveren en, zooals haar man wel eens spijtig zegt, meer dan twee koeien verdokteren en er toch een tobberig en klagerig wijfje bij blijven.

En zoo zijn er duizenden, die een enorm kapitaal verknoeien aan allerlei lapzalverij. Vooral de zieke wereld wil bedrogen worden en laat zich dan ook villen en snijden door gocheme oplichters.

Waarom houdt men zich niet aan den raad van een arts van kunde en karakter? Die weet ook maar weinig, maar zeker meer dan zij, die van geneeskunde toeten noch blazen geleerd hebben. Als mijn horloge kapot is, breng ik het bij den horlogemaker en niet bij den koekebakker of stukadoor.

J. A. B.”

Wonderdokter in Oostenrijk.

Te Graz heeft wegens kwakzalverij een wonderdokter uit Stainz terecht gestaan, Hans Reinbacher, ook wel „Hollerbauer” genaamd. Duzenden ontvingen hem bij het gerechtsgebouw met gejuich. Bij de behandeling werd meegedeeld, dat iederen Zondag de zieken in groote scharen naar Stainz trekken, met fleschjes in de hand, waaruit de „Hollerbauer” de diagnose stelde niet alleen van iedere ziekte, maar ook den ouderdom en het uiterlijk vaststelde van afwezige zieken.

Er moeten zelfs professoren en geneesheeren onder zijn patienten geweest zijn.

Op de vraag van den president, waarom hij na zijn veroordeeling tot 500 Kronen boete verleden jaar, de practijk er niet aan gegeven had, beriep hij zich op het bijbelwoord, dat barmhartigheid aanbeveelt.

Het Openbaar Ministerie zeide in zijn requisitoir niet de veroordeeling te willen eischen van een man, die zijn lijdenden medemenschen troost en hulp geboden had. Het was volgens het O. M. mogelijk, dat er in de natuur geheime geneeskrachten schuilen, die de „Hollerbauer” tenbate zijner medemenschen wist te exploiteeren. Ook de verdedigers pleitten vrijspraak doch de rechtbank veroordeelde hem tot 10.000 Kronen boete, wegens „het onvoldoende van de opleiding van den beklagde”.

Na de uitspraak werd de „Hollerbauer” op de schouders naar het station gedragen.

(Handelsbl.)

RECHTSZAKEN.

Eilers.

Uit *Vaassen* wordt aan de *Apeldoornsche Ct.* medegedeeld dat tegen H. J. Eilers, uit Oegstgeest, alweer procesverbaal is opgemaakt, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskundige practijk.

Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde.

Wegens het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde stonden de vorige maand in de zitting van het Kantongerecht te Haarlem terecht de tand-technicus Joh. G. Sch. en diens assistente mejuffrouw J. Sn., te Haarlem. Zij werden beschuldigd, vijfmaal in de maand Juni van dit jaar voor verschillende menschen te IJmuiden en Velsen, die daartoe tot hen gekomen waren, afdrukken te hebben genomen van gebitten, deze gemaakt en geplaatst te hebben.

De Ambtenaar v.h. Openb. Ministerie eischte tegen beklagde Sch. vier geldboeten van f 100, te vervangen door tien dagen hechtenis voor elke boete. Tegen zijn assistente mejuffrouw Sn. eischte de Ambtenaar twee geldboeten van f 100, eveneens te vervangen door tien dagen hechtenis. De kantonrechter heeft Sch. veroordeeld tot 2 geldboeten van f 30, subs. 2 maal 10 dagen hechtenis en Mej. S. tot 2 boeten van 20, subs. 2 maal 10 dagen hechtenis.

Het O. M. bij het kantongerecht te 's-Gravenhage heeft gevorderd f 200 boete of 1 maand hechtenis tegen den tandtechniker S. L. W., aldaar, die in October l.l., zonder daartoe bevoegd te zijn, bij een dame een kies had getrokken.

(Vaderland.)

Bleeker-kwakzalver.

Op 13 Juli eischte het O. M. van het kantongerecht te Leiden tegen den bleeker-kwakzalver H. aldaar, wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde (het behandelen van een kind lijdende aan dauwworm dat later overleed), een geldboete van f 30 subs. 10 dagen hechtenis.

De kantonrechter heeft hem veroordeeld tot f 30 boete of 5 dagen hechtenis.

(N. v. d. D.)

Wij brengen in herinnering, dat bedoelde P. H. reeds in 1915 en 1916 wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde is veroordeeld.

VARIA.

Onze voorgangers wisten in de, uit den aard der zaak, eentonige lectuur van ons blad somwijlen eens wat afwisseling te brengen, (wat, wij bekennen het gaarne, ons slecht aagaat) en wanneer men de eerste jaargangen naleest, zal men de bewijzen daarvan vinden. Zoo troffen wij in de bladen van *Maart* en *April* 1886 o.m. het volgende dat wij in dezen z.g. komkomertijd nog eens onder de aandacht van onze lezers willen brengen.

Gebruiksaanwijzing voor de koopers van de Zwitsersche pillen van Richard Brandt.

Men koopte ergens 5 doosjes van deze of van eenige andere soort pillen, en werpe elken morgen met nuchteren maag, 3 stuks ruggelings op een mesthoop. Men leve matig, neme veel beweging in de frissche lucht en gebruike wekelijks eenmaal een bad. Men zal zich verbazen over de weinige schadelijke werking, die op deze wijze van de pillen ondervonden wordt, en den Heer Richard Brandt daarover zeker gaarne een getuigschrift toezenden.

Op de vele Urbanuspillen volgens het alleen echte recept van Paus Urbanus de Achtste.

'k Heb zekerlijk nimmer gedroomd in mijn leven

Dat 'k na mijn dood

O wonder groot!

Zooveel echte recepten zou hebben geschreven.

URBANUS VIII.

Teer, teer, teer.

Geen roos, anjelier of viool boeit mij meer,
Dan de Noorweegsche pijnboom: zij brengt mij de teer.

GUYOT.

Teer in de maag? Och, 't geneest noch verzacht,
Ik stuur 't naar de longen, dat's later bedacht.

GERAUDEL.

Op alle Kwakzalvers.

Zij varen allen

in 't zelfde schuitje;

Met pillen de een,

de âer met zijn spuitje.

Geld, geld te kloppen

uit ziekte en leed,

Hoe lang zal 't duren

eer dat men 't weet!

Een krachtig woord van Holloway.

Noem mij een ziekte, die ik niet gezegd heb met mijn pillen te zullen genezen en ik zal.... haar naam voortaan opnemen in mijn advertenties.

Naar aanleiding van de getuigschriften van Hooggeleerden over de pillen van Richard Brandt.

Zelfs professoren,
Kan ik bekoren;
En aan hun hand.
Mocht 't mij gelukken,
De lui te plukken.

Apotheker BRANDT.

Geholpen!

— Grijs haar is toch leelijk als men nog geen tachtig jaar is, maar gelukkig ik ben geholpen!

— Zoo, en wat heeft u gebaat?

— Wel ik nam, om mijn haar te kleuren, eerst *Allens Haarhersteller* en toen *Eau Royal de Windsor* maar omdat ik bang begon te worden, dat deze loodoplossingen mij zouden schaden, hield ik er spoedig mee op en nam ik *Eau de Castille*. Doch toen las ik, dat dit eveneens lood bevatte en ik greep dus liever naar *Het nieuwe Haarmiddel* van het verkoophuis te Amsterdam.....

— En daaraan hebt gij u gehouden?

— Neen, want ik las in 't Maandblad, dat dit ook al uit loodsuiker bestond, zoodat ik liever *Eau de Zenobie*, en toen men mij dat om dezelfde reden afraadde, *Ayer's Haarversterker* nam.

— En toen?

— Ja, toen was ik een heel eind heen, want nadat ik daarop nog wat *Eau de Fee*, *Eau de Florida* en *Eau Magique* had gekocht, maar alles, omdat zij lood bevatten, spoedig had laten staan, kreeg ik een advertentie van de *Nieuwe London Haarbesteller* onder de oogen.....

— Dus dat was het lang gezocht?

— Neen, het was ook al loodsuiker, doch in hetzelfde blad vond ik *Eau Hamilton* en *Melrose* geadverteerd, die mij beide wel toelachten, maar na ze een paar maal gebruikt te hebben, durfde ik er niet langer mee voortgaan; ik liet ze onderzoeken en 't waren alweer loodoplossingen.

— En?

— Ja, daarop was ik zoo goed als klaar, want na nog even te vergeefs een fleschje van *Rossetters Hair Restorer* gekocht te hebben, — ook al lood — begreep ik bij *Theophile* te moeten wezen. Ik informeerde of die geen loodsuiker gaf en ja hij gaf wel vergif, maar 't was toch geen loodsuiker en dus.....

— Dus gingt gij druk aan 't verwen?

— Toen ik er mee beginnen wou, bemerkte ik dat alles te zamen mij reeds van mijn grijs haar had afgeholpen. Ik heb nu geen enkel haar meer.

Minnedicht van een teercapsule-fabrikant.

'k Acht niet meer
Liefde of eer;
In mijn oog
Niets zoo hoog,
Zoo veel waard
Op deez' aard,
Naar 'k beweert
Als de teer.

GUYOT.

CORRESPONDENTIE.

A. D. te R. Op uwe vraag hebben wij reeds verscheidene malen antwoord gegeven; in 't kort komt dit antwoord hierop neer.

Verschillende van de door **Mijnhardt** geadverteerde middelen zijn van onzentwege onderzocht.

Uit dit onderzoek is gebleken, dat in die tabletten zeer bekende geneesmiddelen voorkomen, die herhaaldelijk door de geneesheeren in bepaalde gevallen worden aangewend.

Maar, zal men zeggen, dan zijn die tabletten toch goed, zij bevatten deugdelijke geneesmiddelen; welk kwaad steekt er dan in dat de fabrikant, die de middelen in een aangenamen vorm brengt, deze aanbeveelt en overal ingang tracht doen te vinden?

Welk kwaad? Wij zullen trachten dit duidelijk te maken.

Onder de middelen, door **Mijnhardt** in zijn tabletten gefabriceerd, bevinden zich verscheidene, die lang niet onschuldig zijn en die slechts onder contrôle van een bevoegd deskundige mogen worden aangewend. Een geneeskundige zal het gebruik daarvan slechts aanraden, wanneer hij, door onderzoek van den patient, zich een oordeel heeft gevormd omtrent de kwaal, die bestreden moet worden en het gebruik doen ophouden, wanneer hij bemerkt, dat het aanbevolen geneesmiddel geen of zelfs een nadeeligen invloed op den lijder uitoefent.

Geheel anders staat **Mijnhardt** hier tegenover. Even als alle echte kwakzalvers houdt hij geen rekening met den persoon van den zieke en met den aard zijner ziekte. De patiënt moet zelf maar uitmaken waaraan hij lijdt, (en hoe weinigen daartoe in staat zijn is bekend) hij moet zelf maar uitzoeken wat hij meent te moeten innemen en of hij daarbij schadelijke inwerking ondervindt, laat **Mijnhardt** volkomen koud. Als hij maar zooveel mogelijk van zijn tabletten verkoopt is hij tevreden, het belang van den lijder beteekent voor hem niets.

Zeggen wij dus te veel, wanneer wij beweren dat er veel kwaads steekt in het optreden van den Zeister fabrikant?

Dr. M. te P. Dank voor uwe mededeeling. Zooals gij ziet, was ook van andere zijde onze aandacht op de zaak gevestigd.

J. J. O. te G. In het volgend no. hopen wij het resultaat van het onderzoek te kunnen mededeelen.

Dr. M. H. A. te B. Dank voor uw schrijven en de gezonden courant. Wij hadden van dien geneeskundige nog niet gehoord en zullen eens informatiën inwinnen, in hoeverre de man bevoegd is de geneeskunde uit te oefenen. Kunt gij ons ook inlichten? Wij kunnen dan verder de noodige stappen doen om een vervolging uit te lokken. Of het helpen zal?

B. T. te D. In dank, doch te laat voor dit no. ontvangen. In 't volgende wordt het geplaatst.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

De zomerdagen, nu onze onderzoekers ook vakantie nemen, geven ons de gelegenheid, vroegere waarschuwingen in 't kort te herhalen.

Sloans Liniment wordt aldus — voorzien van het portret van een z.g. genezen patient-aanbevolen:

„Beproeft Sloan's Liniment voor Uwe Rheumatiek. U behoeft het niet in de huid in te wrijven, doch smeert het er zachtjes op. Het werkt direct op het aangedane deel, versnelt den bloedsomloop, maakt de spieren en de gewrichten lenig en stilt de pijn”.

„Sloan's Liniment” doet elke pijn ophouden zonder eenige inwrijving, welke ook, tegen Rheumatiek jicht, zenuwpijn, heupjicht, verstuingen. Er is beslist geen ander middel, dat het evenaard”.

Zooals te verwachten was onderscheidt Sloan's smeersel zich in hoofdzaak niet van al die smeerseltjes die sinds jaar en dag met zooveel ophet als uitstekend worden aangekondigd. *Cajuputolie* en *terpentijnolie* maken het hoofdbestanddeel uit, dus zeer bekende stoffen, die al sedert onheugelijke tijden als smeermiddel bij rheumatiek worden aangewend, die somwijlen verlichting geven, maar door niemand als een afdoend middel worden beschouwd.

De als bereider genoemde Amerikaan Dr. EARL S. SLOAN wil nu zijn middel als iets zeer bijzonders laten doorgaan en dat is het niet, zooals wij zagen. Best mogelijk, dat bij aanwending, vooral in het begin, eenige verzachting en vermindering van pijn wordt waargenomen maar daarvoor behoeft men blijkbaar geen hulp bij SLOAN te zoeken.

Dr. MOGGENDORFF te Amsterdam heeft in ons blad een geval meegedeeld waarbij de aanwending van Sloan's liniment tegen tandpijn een hevig, over het geheel lichaam verspreid, jeukend uitslag, gepaard met benauwdheid en bewusteloosheid, ten gevolge had.

OPRECHTE WORTELBOER'S KRUIDEN. Deze kruiden, die n.b. met jenever moeten worden ingenomen, ook door vrouwen en kinderen, worden aangeboden als het beste huismiddel tegen ongesteldheden en zij mogen (volgens de aanbeveling) in geen huisgezin ontbreken. Zij bevatten: *galanga*, *gentiaan* en *kalmoeswortel*, verder *kinabast*, *sennabladden* en.... raadt ge't niet?.... het brood der kwakzalvers.... aloë.

Nu, er gaat bijna geen jaar voorbij, waarin wij niet wijzen op het gevaarlijke van het voortgezet gebruik van aloë, en wanneer wij nu nagaan dat van een aftreksel van deze kruiden dagelijks 3 lepels moeten worden gedronken, dan behoeven wij niet nader uiteen te zetten, dat het gebruik van de kruiden op den duur schadelijk moet werken.

Behalve verder de sterk laxeerend werkende sennabladden zullen de andere stoffen geen kwaad doen; zullen ze echter goed doen?

Als het te doen is om — met de jenever — een bittertje te bereiden, dan zal men zijn doel wel bereiken, maar als men daarvan genezing verwacht in tal van ziektegevallen, zooals Mej. WORTELBOER beloofd, dan zou men zich zeer teleurgesteld zien.

Zelfs van een beetje kina, in de kruiden aanwezig, heeft men niets te verwachten.

Blijven dus over de laxeermedelen aloë en sennabladden. Nu zullen wij geenszins ontkennen dat, somwijlen een huismiddel, als laxeermiddel genomen, ook zonder raad van den geneesheer, goede diensten bij lichte ongesteldheden kan bewijzen maar men behoeft, wil men daarvan gebruik maken, niet bij de fabrikante uit Oude Pekela te markt te gaan.

Wordt Lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker, Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; W. BINNENDIJK, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur: Tentoonstelling. — Voorstellen voor de Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

Berichten: Uit het jaarverslag van het Staatsoezicht op de Volksgezondheid over 1919. — Duo-formula. — Door kwakzalverij gedood?

Mededeelingen van verschillenden aard: Boom's Bomin-Zenuwtabletten. — Schraapherder Asch en zijn collega's.

Uit de Pers: Granuline. — Een kwakzalver te Rotterdam.

Correspondentie.

meer verspreiden. *Laat dit een opwekking zijn om toe te treden, als lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.*

De secretaris-penningmeester:

W. BINNENDIJK.

Marnixstraat 182, Amsterdam.

De jaarlijksche algemeene vergadering der Vereeniging, zal waarschijnlijk gehouden worden in het begin van November a.s., zoo mogelijk gedurende de tentoonstelling.

Zij, die voorstellen voor deze vergadering wenschen in te dienen, worden verzocht hiervan vóór 20 October kennis te geven aan den ondergeteekende,

W. BINNENDIJK.

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

De eerste mededeeling van dit Instituut is ons dezer dagen toegezonden. Met onzen dank, begroeten wij haar met ingenomenheid. Deze mededeeling heeft betrekking op:

A. Het uitgebreid onderzoek van de in het laatste jaar als desinfectans aanbevolen Lysine.

B. Het onderzoek naar de samenstelling en identiteit van eenige ingezonden geneesmiddelen.

C. Het onderzoek van eenige specialités en geheimmiddelen.

Voor de lezers van ons blad zijn van belang de onderzoekingen vermeld onder A en C., ook als vervolg van wat wij reeds vroeger in het Maandblad schreven.

Lysine

„De groote reclame, waarmede men getracht heeft een van uit Frankrijk afkomstig antisepticum en desinfectans hier te lande in te voeren, deed het wenschelijk voorkomen een uitvoerig onderzoek naar de waarde van dit middel in de laboratoria van het Instituut te doen uitvoeren.

Lysine komt in 5 verschillende samenstellingen in den handel voor, die door de maatschappij, welke het middel exploiteert, voor verschillende doeleinden (groeve desinfectie, fijnere desinfectie, veeartsenkundige, geneeskundige en histologische doeleinden) worden aanbevolen”

Van de vijf samenstellingen werden twee,

gem. Lysine 4 A, die voor geneeskundige doeleinden en Lysine 2, die voor desinfectie van ziekenhuizen, kamers enz. wordt aanbevolen, door het Instituut in onderzoek genomen.

Reeds terstond bleek het, dat de samenstelling niet overeenkwam met de opgave van den fabrikant:

Scheikundige samenstelling:

Soortelijk gewicht, Droogrest bij 105°.	LYSINE 2		Plantenextracten.
	Analyse van het Instituut.	Samenstelling volgens den fabrikant.	
Zinkchloride, Natriumchloride, Zoutzuur, Formaldehyde, Glycerine.	1.20	18 pct.	aanwezig.
	28.8 pct.	9.54 pct.	
Zoutzuur, Glycerine.	7.2 pct.	0.5 pct.	aanwezig.
	21.5 pct.	0.3 pct.	
Plantenextracten.	plm. 0.4 pct.	kleine hoeveelheid aanwezig, niet gevonden.	aanwezig.
	0.25 pct.	kleine hoeveelheid aanwezig, niet gevonden.	
Soortelijk gewicht, Droogrest bij 105°.	LYSINE 4A.		Plantenextracten.
	Analyse van het Instituut.	Samenstelling volgens den fabrikant.	
Zinkchloride, Natriumchloride, Zoutzuur, Formaldehyde, Glycerine.	1.23	9 pct.	aanwezig.
	29.4 pct.	18 pct.	
Zinkchloride, Natriumchloride, Zoutzuur, Glycerine.	7.4 pct.	0.5 pct.	aanwezig.
	21.8 pct.	0.3 pct.	
Plantenextracten.	plm 0.5 pct.	kleine hoeveelheid aanwezig, niet gevonden.	aanwezig.
	0.23 pct.	kleine hoeveelheid aanwezig, niet gevonden.	

Een uitvoerig onderzoek werd nu ingesteld naar de antiseptische en geneeskrachtige werking van de Lysine en enkele bestanddeelen daarvan, waaromtrent wij, hoe belangrijk ook, naar het oorspronkelijk geschrift moeten verwijzen. Wij moeten ons bepalen tot mededeeling van de

„CONCLUSIES.

1. De door den fabrikant opgegeven samenstelling van Lysine (4A en 2) komt niet overeen

met die, welke door het Instituut werd gevonden.

2. De desinfecteerende werking van Lysine 4A is iets sterker dan met het gehalte aan vrij zoutzuur overeenkomt. Dit overschot wordt verklaard door de aanwezige hoeveelheden zinkchloride en formaldehyde.

3. Daar in levend weefsel het zoutzuur tot zekere hoeveelheid kan worden geneutraliseerd, is in wonden enz. van Lysine zeer weinig te verwachten.

4. Lysine 4A is als desinfectans zeer duur.

5. De doodelijke dosis van Lysine 4A voor witte muizen bij onderhuidse inspuiting komt overeen met die van het aanwezige zinkchloride.

6. Op het konijneuoog had onverdunde Lysine 4A een caustische werking. Verdunningen tot 15% hadden nog prikkelende werking, 10% niet meer.

7. Op grond van de samenstelling van Lysine 4A kan niet worden verwacht dat met dit mengsel een betere therapeutische werking in enig opzicht zal worden verkregen dan met een der samenstellende stoffen afzonderlijk, terwijl ook deze laatste, voor zoover zij in gebruik zijn geweest, reeds weer zijn verlaten.

Wij komen nu tot C. Onderzoek van specialités en geheimmiddelen, waarvan wij het rapport in zijn geheel overnemen:

LAX-U-CHOCOLATES.

Fabrikant: onbekend.

Samenstelling volgens het etiket:

Per stuk 65 mg. phenolphthaleïne.

Uitkomsten van het onderzoek:

De chocolaadjes, rechthoekig van vorm, bevinden zich ten getale van 20 stuks in een blikken doosje. Zij hebben een gemiddeld gewicht van 1,300 g. (grootste afwijking + of - 20 mg.) en een sterken geur naar vanilline.

Er werd phenolphthaleïne aangetoond; andere werkzame stoffen werden niet aangetroffen.

Bij quantitative bepalingen, op verschillende wijzen verricht, werden hoeveelheden phenolphthaleïne teruggevonden die het waarschijnlijk maken, dat de aangegevene hoeveelheid phenolphthaleïne aanwezig is.

SPECIALITÉ S AFKOMSTIG VAN DE FABRIEK VAN MIJNHARDT TE ZEIST

1. *Enfan-wormbonbons.*

De reclame van den fabrikant vermeldt: „verdrijven wormen bij kinderen en volwassenen. Dit is een afdoend middel”. Op de doos is vermeld: „Zacht purgeerende en aangenaam smakende bonbon”. Iedere bonbon bevat 0,025 gr. santonine. *Gebruiksaanwijzing*: Kinderen beneden 8 jaar 1 bonbon, oudere kinderen en volwassen personen 2 stuks.

Rapport van het onderzoek:

Inhoud: 8 stuks rose gekleurde eitjes, met een gemiddeld gewicht van 1,5 gr. per stuk.

Onderzoek: na scheiding van de „suiker” laag blijft een kleine kern over. Daarin kon naast *santonine* ook *phenolphthaleïne* aangetoond worden.

Oordeel:

De tabletten bevatten dus santonine; de laxeerende werking berust op de aanwezigheid van phenolphthaleïne.

2. *Glorin-tabletten.*

De reclame vermeldt: „Genezen keelpijn, dikke opgezette amandelen, ontsmetten de slijmvliezen van mond en keel”.

Op de doos staat als *gebruiksaanwijzing*: „Men losse een tiental dezer tabletten op in een glas warm water en gorgele hiermede om het uur of in hevige gevallen om het half uur, ja zelfs om het kwartier. Men gorgele zoo diep mogelijk, de vloeistof echter niet doorslikken. Is men niet in de gelegenheid om te gorgelen, dan kan volstaan worden door om de twee uur een tabletje in den mond te nemen en dit zeer langzaam op te zuigen”.

Rapport van het onderzoek:

Inhoud: 30 stuks witte tabletjes, met een gemiddeld gewicht van 250 gr. per stuk.

Onderzoek: De tabletjes bestaan uit *kaliumchloraat* zonder eenige bijmenging.

Oordeel:

Het voorschrift om, wanneer men niet in de gelegenheid is om te gorgelen, om de twee uur een tabletje op te zuigen, is als gevaarlijk te beschouwen en zou met name bij kleine kinderen aanleiding tot chloraatvergiftiging kunnen geven.

3. *Hoofdpijntabletten.*

De reclame vermeldt: „Stillen spoedig de hevigste hoofdpijn en migraine”.

De *gebruiksaanwijzing* zegt: „Bij hoofdpijn twee of vier tabletten met een weinig water doorslikken. In de meeste gevallen zijn 2 tabletten voldoende, anders na verloop van een kwartier weder 2. Echter nooit meer dan 4”.

Rapport van het onderzoek:

Inhoud: 25 stuks witte, geel geslechte tabletten met een gemiddeld gewicht van 250 mgr. per stuk.

Onderzoek: de tabletjes bestaan uit een mengsel, dat in samenstelling overeenkomt met *migrainine*.

4. *Koortstabletten.*

De reclame vermeldt: „Tegen koorts, binnenkoorts, malaria, koude rillingen en kiespijn”.

De *gebruiksaanwijzing* zegt: „2 x daags 5 tabletten met een weinig water doorslikken. Bij malaria in koortsvrijen tijd 1 x daags 10 tabletten”.

Rapport van het onderzoek:

Inhoud: 30 versuikerde, wit gekleurde tabletjes, met een gemiddeld gewicht van 170 mgr. per stuk.

Onderzoek: naast *kinine* kon SO_4 , doch geen Cl aangetoond worden. Er werd een hoeveelheid alcaloïde, overeenkomend met + 50 mgr. *kininesulfaat*, per tablet gevonden.

Oordeel:

Volgens het voorschrift zou 0,5 gr. kininesulfaat worden gebruikt, een dosis, die tegen malaria zeker onvoldoende is.

5. *Laxeertabletten.*

De reclame vermeldt: „Een zeker, zacht, smake-loos en heilzaam laxeermiddel. Zijn bloedzuiverend, verdrijven gal en slijm, gele gelaatskleur, beslagen tong, uitslag en puisten” (op den doos bovendien: maagzuur).

De *gebruiksaanwijzing* zegt: „Neem 's avonds 3 à 5 tabl. kinderen 's avonds 1 tablet”.

Rapport van het onderzoek:

Inhoud: 27 stuks witte tabletjes met een gemiddeld gewicht van 270 mgr. per stuk.

Onderzoek: De tabletjes bevatten phenolphthaleïne. Bij quantitative bepaling werden hoeveelheden van 80 tot 85 mgr. gevonden. In verband met de onnauwkeurigheid der methoden zou de aanwezigheid van ± 100 mgr. *phenolphthaleïne* aangenomen kunnen worden.

Oordeel:

De reclame geeft onvervulbare beloften.

6. *Purol.*

De reclame vermeldt: „Purol is de bij uitstek verzachtende en spoedig genezende zalf bij: winterhanden, wintervoeten, ruwe huid, barsten, kloven, en springende lippen. Verder aan te bevelen bij: brand- en snijwonden, kloven in tepels en ontvellingen. In de kinderkamer onmisbaar ter genezing van zeere plekken, schrijnen, jeuken, roode en ontstoken huid, en branderigen uitslag”. Op de doos staat: „Geneest den hardnekkigsten huiduitslag, oude en nieuwe wonden, brand- en snijwonden, aambeien, zeere tepels” .... enz.

Rapport van het onderzoek:

Inhoud: Ongeveer 30 gr. licht bruingele zalf-massa, met reuk naar perubalsem.

Onderzoek: Vermoedelijk een mengsel van gele vaseline met 10% *perubalsem* of een surrogaat daarvan, door smelten en coleeren van de harsachtige bestanddeelen bevrijd.

Oordeel:

De bewering „geneest den hardnekkigsten huiduitslag, ... aambeien, ...” is een foutieve belofte.

7. *Zenuwtabletten.*

De reclame vermeldt: „Bringen overspannen zenuwen tot rust, kalmeeren in de hoogste mate en nemen hierdoor slapeloosheid en alle gevolgen van overspanning weg. Zij verdrijven zenuwachtigheid bij examen”.

De *gebruiksaanwijzing* zegt: „Bij slapeloosheid tegen het ter ruste gaan 4 tabletten in eens in te nemen. Tijdens examen van 1 of meer dagen ederen dag, zoowel 's morgens als 's middags 4 tabletten. Bij zenuwachtigheid en overspanning 4 x daags 1 tablet. Bij examen, waar hooge inspanning van de zenuwen wordt geeischt, en het al of niet slagen vaak samenhangt met den zenuwtoestand van den candidaat, oefenen deze tabletten (4 stuks in eens, een half uur voor den aanvang genomen) een heilzame, kalmeerende werking uit en houden daardoor het verstand tijdens het examen helder. De tabletten met een weinig water of melk doorslikken”.

Rapport van het onderzoek :

Inhoud : 33 witte tabletjes met een gemiddeld gewicht van 240 mgr. per stuk.

Onderzoek : De tabletjes bestaan uit *kalium-bromide* zonder eenige bijvoeging.

Zooals men ziet, loopen de onderzoekingen van de middelen van MIJNHARDT evenwijdig met de reeds vroeger van onzentwege bekend gemaakte samenstellingen.

De vraag rijst nu bij ons op, of de Regeering in 't vervolg verder kan toelaten dat de middelen, door een officieel orgaan, door haar ingesteld, als minderwaardig gekenmerkt, in de publieke bladen als iets bijzonders kunnen worden aanbevolen?

O.i. heeft de Regeering thans een krachtig middel in de hand om aan de kwakzalverij met geneesmiddelen zooveel mogelijk paal en perk te stellen.

In het jaarverslag van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid over 1919 komt — volgens het *Pharm.-Weekbl.* — de volgende zinsnede voor :

„Ook in 1919 kwam het herhaaldelijk voor, dat bij de pharmaceutische inspecteurs klachten inkwamen over onbevoegde uitoefening der artsenijbereidkunst en over verkoop van geneesmiddelen beneden de in lijst C. toegelaten hoeveelheden. Deze klachten bleken bij uitzondering grond voor rechtsvervolging te bieden; waar dit het geval was, volgde in de overgrootste meerderheid der gevallen vrijspraak”.

Ook in andere opzichten blijkt het, dat de toepassing van de pharmaceutische wetten veel te wenschen overlaat, wat de Hoofdredacteur van het *Pharm. Weekbl.*, PROF. P. VAN DER WIELEN aanleiding geeft tot de volgende ontboezeming, die wij best begrijpen :

„Wanneer zelfs de meest welwillend gestemde lezer het verslag met al deze mededeelingen leest, dan kan hij moeilijk tot een andere conclusie komen, dan dat op pharmaceutisch gebied de meest volmaakte anarchie in ons Vaderland heerscht, en dat, wanneer dit niet spoedig verandert, het op den weg ligt van een bezuinigend Staatsbestuur, om elke uitgave, die samenhangt met de ergerlijke comédie, alsof er Staatsbemoëing was met de richtige voorziening van ons volk met deugdelijke geneesmiddelen, als weggesmeten geld aan te merken en derhalve van de begroting af te voeren. Het ligt, naar het ons voorkomt, op den weg van onze Maatschappij, om hierop Regeering en Volksvertegenwoordiging aan de hand der officieele stukken attent te maken en te verzoeken, om er zich ditmaal nu eens niet met een Jantje van Leiden af te maken. Of 't een of 't ander. Of de geheele pharmaceutische wetgeving en inspectie af te schaffen, of er bij de rechterlijke macht op aan te dringen, dat ook de pharmaceutische wetten door de pharmaceutische inspecteurs gehandhaafd kunnen worden”.

Duo-formula, het middel van RICHARDTS tegen rheumatiek, wordt tegenwoordig weer bij groote advertenties aan het publiek aanbevolen.

Wij vestigen de aandacht van onze lezers op de maandbladen van Juni en Augustus 1920, waarin wij zeer ernstig tegen dit middel hebben gewaarschuwd.

Vergiftiging? Uit *Alblasserdam* werd op last van den Officier van Justitie het stofelijk overschot van T. K. vervoerd naar Dordt tot nader onderzoek, omdat K. medicijnen had ingenomen van een polak of kwakzalver.

(*N. Zuid-Hollander*).

Mededeelingen van verschillenden aard.

Bomin Zenuwtabletten.

De apotheker BOOM, die al verschillende middelen in den handel heeft gebracht als *iets bijzonders* maar die allen uit geheel gewone en bekende geneesmiddelen bestaan, vestigt per advertentie de aandacht op de door hem genoemde *Bomin Zenuwtabletten* „tegen Zenuwachtigheid, Overspanning en Slapeloosheid”. Ook hier is de hulp van BOOM volkomen overbodig want zijne tabletten met dien mooien naam bevatten, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, weer zeer bekende geneesmiddelen. Elke tablet van 500 mgr. bevat 200 mgr. *broomkalium*, 200 mgr. *broomnatrium* en 100 mgr. *broomammonium*.

Noemden zij derhalve de hulp van Boom overbodig, er is ook o.i. een *gevaarlijke* kant aan. De in de tabletten aanwezige geneesmiddelen, hoe nuttig ook in vele gevallen, zijn *lang niet onschuldig* en mogen slechts (zooals wij ook van de middelen van Mijnhardt opmerkten) onder contrôle van een bevoegd deskundige worden aangewend. Een geneeskundige zal het gebruik daarvan slechts aanraden, wanneer hij, door onderzoek van den patiënt, zich een oordeel heeft gevormd omtrent de kwaal, die bestreden moet worden en het gebruik doen ophouden, wanneer hij bemerkt, dat het aanbevolen geneesmiddel geen of zelfs een nadeeligen invloed op den lijder uitoefent.

Zoo iets is bij Boom niet te verwachten. Hij houdt geen rekening met den *persoon* van den zieke en met den aard zijner ziekte. De patiënt moet zelf maar uitmaken waaraan hij lijdt en of hij daarbij schadelijke werking ondervindt, daarmee bemoeit de vervaardiger zich niet. Als hij maar verkoopt. En hierin schuilt een *groot gevaar*.

Schaapherder Ast en zijn Collega's.

Een onzer abonnées had de welwillendheid ons een uitknipsel uit een Duitsche courant (de naam is niet vermeld) te zenden, waarin het volgende omtrent de onlangs overleden schaapherder AST wordt geschreven. Wij vertalen het artikel bijna onverkort :

Schaapherder Ast, de handigste kwakzalver uit de Luneburger heide, die thans als landeigenaar op hoogen leeftijd is gestorven, heeft een zeer groote en oude familie.

Wanneer de kwakzalver van de middeneeuwen op de markt met een hansworst en een aap optrad en zijne kunsten uitgalmden, dan was dit slechts een andere methode voor hetgeen zijne moderne collega's thans doen.

Het denkbeeld, dat bij beiden ten grondslag ligt, vindt men in de geschiedenis van den geneesmiddel-zwendelaar, die, op de vraag of zijn middel inderdaad helpt, antwoordde : „mij heeft het geholpen”. In den middeneeuwen mocht de zaak eenigszins gevaarlijker zijn; daar bereikte zoo nu en dan dezen of genen de hand der Overheid, die een vuurtje onder hem aanstak maar dat

overkwam ook de meest respectabele tijdgenooten. Tegenwoordig is de kennismaking met het gerecht voor deze lieden minder pijnlijk en, als zij hun zaak verstaan, wel te overkomen.

Weinigen waren daar zoo knap in als schaapherder Ast, die wel als type van de geheele kwakzalversbent kon gelden en die op zijn grafsteen wel de woorden mocht laten zetten : „mij heeft het geholpen”.

Bovenal was hij slim genoeg geen zijner patiënten pijn te doen; hij maakte het zich niet lastig bij het onderzoek maar sneed hun een paar nekharen af en stelde daaruit zijn diagnose. Deze was even eenvoudig als zijn geneesmiddel. Hij had de verschillende ziekten in vier categoriën ingedeeld en voor ieder gaf hij een recept : middel een tot vier. Wanneer het middel niet hielp, kwaad kon het ook niet, want, volgens ingesteld onderzoek, waren alle middelen volkomen onschadelijk.

Vóór dat de goede schaapherder zich op het genezen van menschen toeleede had hij zich met de veeartsenijkunde bezig gehouden, vermoedelijk met dezelfde, grondige wetenschap, waarmee hij zijn later vak beoefende. Maar de menschen in de uitgebreide Luneburger heide, deze eenvoudige boeren en daglooners zijn naïef en lichtgeloovig en zoo ontstond op zekeren dag het gerucht : de schaapherder Ast te *Radbruch* is een wonderdokter. Natuurlijk was hij een man met een bijzonder rijke dosis boerensluwheid, die, zij het ook niet van de geneeskunde, dan toch van de psychologie der menschen verstand had. Slechts op die wijze is het te begrijpen, dat de toeloop reusachtige afmetingen aannam, dat ten laatste niet alleen de zieken uit de Luneburger heide maar ook van verder kwamen en dat zelfs uit Hamburg een ware volksverhuizing van genezing-zoekenden, naar Radbruch stroomde. Om den aandrang het hoofd te bieden, moesten extra-treinen beschikbaar worden gesteld; op vele dagen kwamen meer dan 500 bezoekers bij den schaapherder, die dan terstond wist, wat de lijders mankeerde. Men moet zich, om die bijna tooverachtige aantrekkingskracht van dezen eenvoudigen man te begrijpen, in het zieleleven van een zieke verplaatsen wie de geneesheeren geen genezing konden brengen en die nu hoort van de z.g. wonderbaarlijke gevolgen, door den kwakzalver bereikt.

Kwakzalvers van het soort van Ast vindt men veel meer dan men zou meenen; in ieder stad en vooral in de groote steden wemelt het van kwakzalvers, van wie weliswaar slechts een enkele het tot rijkdom brengt maar die in 't algemeen er beter aan toe zijn dan de geneesheeren. En op het platteland daar wordt eerst echt gekwakzalverd. Zoo had Ast in zijn buurt verscheiden concurrenten doch hij was de baas. Daar waren, reeds sedert jaren de beroemde „Lemhpastor” Felke te Repelen, wiens wijze van behandeling uit zijn bijnaam herkenbaar was, de gebroeders Ausmeier, de schaapherder Krosigh, die alle ziekten uit de urine diagnoseerde. Maar met zulke lastige zaken liet de verstandige Ast zich niet in. Hij gaf slechts zijne recepten 1—4. Zoo stierf hij als millioenaar en landeigenaar en de groote Paracelsus, de aartsvader van alle kwakzalvers, was, bij hem vergeleken, een weeskind.

UIT DE PERS.

Granuline.

Het artikel van den heer H. DEN BREEJEN (hoofd eener school te *Arnhem*) ter aanbeveling van de *Granuline-v. Grafhorst* heeft zooals wij wij reeds in ons Augustus-no. schreven, talrijke pennen in beweging gebracht.

Het is ons niet mogelijk al deze geschriften over te nemen maar, gezien het standpunt, dat wij tegenover de granuline-exploitatie innemen, mogen wij het volgende „Ingezonden stuk” opgenomen in *De Tijd*, onze lezers niet onthouden.

Bestrijding der Tuberculose.

Een artikel van H. den Breejen, hoofdonderwijzer te *Arnhem*, in „*De Nederlander*”, Zaterdag 20 Aug. l.l. onder bovenstaanden titel door „*De Tijd*” overgenomen, deed mij, op het eerste moment, de vraag stellen: hoe is het mogelijk, dat door een wetenschappelijk man, over een dergelijke kwestie, op dergelijke wijze gedacht en geschreven kan worden? Doch verder mij indenkend en stellend in de plaats van den persoon der schrijvers, die is hoofd eener school en ter beoordeeling van een dergelijk onderwerp — uit hoofde vooral van zijn, zooveel takken van wetenschap omvattend ambt — slechts weinig en een onvolledig feitenmateriaal te zijner beschikking hebbend, was 't mij alras duidelijk, dat op dusdanige wijze geschreven werd en dat een dagblad dit schrijven zoo belangrijk vond, dat het niet aarzelde, om het, zonder commentaar, van een ander dagblad over te nemen!

Doch ten eenenmale onverklaarbaar is het mij, dat iemand als de heer d. Breejen, die dan toch is hoofd eener school en dus wetenschappelijk werkzaam, op een dergelijke onwetenschappelijke wijze een onderzoek naar de deugdelijkheid van granuline ging instellen. Ik neem toch aan, om van alle bestaande kwakzalversmiddelen, evenzoovele „goede getuigschriften” te verzamelen!

Ik wil dan beginnen te zeggen, — en het is wel jammer, dat men meent over deze kwestie te kunnen en mogen oordeelen, ja zelfs schrijven, zonder daarvan op de hoogte te zijn — dat het middel Granuline wel degelijk is onderzocht en geanalyseerd, maar nu inderdaad objectief wetenschappelijk, zonder te zijn afgegaan op losse subjectieve beoordeelingen, waarmee de hoofdonderwijzer de Breejen wel tevreden, doch de Nederlandsche wetenschap nooit of nimmer tevreden is! Dit onderzoek nu geschiedde — let wel — destijds (Dec. 1911) niet op verzoek van den „uitvinder”, want deze had het middel als geheim middel naar voren gebracht. Die analyse nu (verricht door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij) bracht juist aan het licht, hoe granuline geheel ondeugdelijk is in de bestrijding der t.b.c. Ja zelfs bij langdurig gebruik schadelijk kan zijn, omdat het circa 10 pCt. alcohol bevat! En nu moet men zich afvragen, hoe het mogelijk is, indien men dit weet, (weet men 't niet, dan behoort men toch veeleer te zwijgen) dat men de med. wetenschap nog een verwijt durft te maken niet alleen, doch dat men dat alles neer kan schrijven, zonder zich de vraag te stellen: *Waarom* willen de medici dat deugdelijke middel, nog wel afkomstig van een collega, niet toepassen? *Waarom* gaan zij daar

niet toe over? *Waarom* willen zij het niet gebruiken in dien zwaren strijd, die juist door hen, ik zou haast zeggen, van den ochtend tot den avond, wordt gestreden en gelukkig, getuige de statistiek, met succes? *Waarom* dit niet en een ander middel wel? En nu kan ik zoo mooi aanhalen een gedeelte van het artikel: „Ongevenschte geneesmiddelen”.

„Hoeveel geneeskrachtige en hoeveel voorbehoedmiddelen zijn er niet in den loop der eeuwen gevonden of ontdekt door totaal onbevoegden? Hoeveel middelen bevat niet onze huidige pharmacopaea, die diep in de oudheid door wilden of halfwilden werden gebruikt en van hoeveel is misschien niet de ontdekking te danken aan het diereninstinct?”

Ja, *waarom* die wel en dit middel niet? *Waarom* onderscheid te maken?

Ik zal u zeggen waarom er onderscheid wordt gemaakt: Beide middelen, zoowel Salversaan bijv. als Granuline zijn onderzocht objectief onderzocht, en dan blijkt het een vol waarde en het ander waardeloos te zijn — het een wordt den medici volledig bekend gemaakt, opdat een ieder het kan toepassen, opdat alle lijders in alle landen den heilzamen invloed zullen onder vinden, en het ander wordt als geheimmiddel naar voren gebracht; men houdt het in handen, althans in den beginne, om er veel geld aan te verdienen of omdat een onderzoek, in den beginne ingesteld, nog niet gelegen komt! Men denkt er niet aan, hoe men, indien het dan toch werkelijk een heilmiddel zou zijn, het van vele lijders afhoudt, want als arts kan men weten (en de „uitvinder” is helaas arts) dat geen goed medicus een middel zal voorschrijven, waarvan hij de samenstelling en de werking niet kent! Het Ned. volk kan gelukkig gerust zijn! De Nederlandsche arts zal geen proeven gaan nemen met een dergelijk middel!

Een werkelijk goed middel heeft de kwakzalver-achtige reclame niet noodig, zooals die gebruikt is voor het Granuline! Hoe durft men als medicus een middel op die wijze aan den man te brengen; voor alle lijders aan beginnende t.b.c. hetzelfde universeel middel aan te raden, waar toch een leek al weet, dat wat voor den een goed, voor den ander slecht kan zijn? Hoe durft men dien lijders vrij een middel in handen te geven, dat blijkens de analyse schadelijk kan werken?

Neen, de tegenspraak der officieele wetenschap tegenover sommige middelen behoeft u nooit te mishagen. Zij heeft wel reden voor dien tegenstand, doch die reden kent gij niet, omdat het uw dagelijksche werk niet is u daarin te verdiepen, en omdat ge met altijd voldoende onderlegd zijt op dat punt! Maar nu juist bij Granuline had ge dien tegenstand wel kunnen begrijpen! Doch daar hebt ge nu onvergeeflijk weinig moeite toe gedaan, en er is maar op les geschreven, niet achtend de gevolgen, niet overdenkend de krenkende beschuldiging aan het adres van hen, wier taak het nu juist is, de strijdmiddelen tegen de t.b.c. te beoordeelen en te schiften.

De heer de Breejen verzamelt gegevens, helaas achteraf. Had hij zulks gedaan, voor hij naar den pen greep.

F. H. A. BERTELS,

Deventer.

Op verzoek nemen wij gaarne het onderstaande over, dat als „Ingezonden” in het *Rotterdamsch Nieuwsblad* van 16 Sept. is geplaatst:

Rotterdam, 13 September 1921.

Waarschuwing tegen kwakzalverij.

Mijnheer de Redacteur,

Een kwakzalver, die thans zeer in opspraak is, is een in de buurt van de Schie wonend persoon.

Hij geeft geen medicijnen, vraagt wat men scheelt, of men zenuwachtig is en schrijft iederen patient hetzelfde dieet voor, zooals bietjes, radisjes, peentjes, bruine boontjes, erwten, roggebrood en havermout. Geen vleesch en vet eten en ongekookte melk drinken. Verder stoomen waar men pijn heeft en een badje gebruiken welk aan een zeker adres (waarschijnlijk een handlanger) te koop is voor f 2.75.

De wereld wordt volgens hem door één ziekte beheerscht, alleen de vorm hiervan verschilt.

Voor een genezing moet f 10 betaald worden, welk bedrag in 4 wekelijksche termijnen van f 2.50 betaald moet worden. (Indien hij niet anders kan krijgen zijn 10 wekelijksche termijnen van f 1 ook goed).

Vraagt men hem of hij voor zijn „raad” wel geld mag rekenen, dan zegt hij dat het geld door hem wordt afgedragen aan een liefdadige vereeniging.

Om het vertrouwen van zijn clientele te winnen, is alles gedaan om zijn kamer een alleszins Christelijken indruk te geven door schilderijen en tijdschriften.

Door menschen, die het kunnen missen, wordt nogal eens gezegd: „Baat het niet, dan schaad het niet”, doch ik ben ooggetuige geweest, dat zeer armoedig gekleede menschen op deze manier hun penningen (misschien hun laatste) uit den zak geklopt worden.

Hopende, dat dit schrijven een waarschuwing is, dat geen verdere slachtoffers meer in den val zullen loopen.

Hoogachtend,
Abonné,

Tevens meldt men ons, dat bedoelde wonderdokter, vroeger speelgoedfabrikant, is K. WEIMAR, Walenburgerweg 42b te Rotterdam.

Red. Mbl.

CORRESPONDENTIE.

v. d. B. te U. Wij raden u, om over *magnetisme* eens met een zenuwarts te spreken. Dit is een onderwerp, dat in ons Maandblad liever niet aangeroerd wordt. Wel kunnen wij u zeggen, dat alles wat voor magnetisme wordt „verkocht”, meestal surrogaat is. Het is in het algemeen het beste, dat de patiënt niet een behandelingsmethode uitkiest, maar aan den behandelenden arts overlaat, wat deze het meest geschikt en doelmatig vindt. Dan loopt hij zeker niet bij een „magnetiseur-kwakzalver” binnen.

J. J. O. te G. In dit no. zult gij de samenstelling van *Purool* vinden, zooals deze van wege het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek is medegedeeld.

P. J. de K. te L. Ons advies is, wanneer gij meent dat zenuwpijnen de oorzaak zijn, den raad van een zenuw-specialiteit in te winnen: overleg dit eens met uw geneesheer.

Arts.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker. Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur: Agenda voor de Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Een kruidkundige en de Staatscommissie van 17 Juli 1917.

Berichten: Dr. W. Rutgers van der Loeff over leden. — Van cabaretartiest tot professor.

Mededeelingen van verschillende aard: Van de Intern. Hygiën. Tentoonstelling te Amsterdam. — Onderzoek van kwakzalversmiddelen door het Centr. Laboratorium v. d. Volksgezondheid over 1920.

Uit de Pers: Genezen. — Granuline. Rechtszaken: Weer een „deskundige”. — Is magnetiseeren geneeskunde?

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Sanguinose.

Teneinde onze leden tijdig in het bezit te stellen van de Agenda voor de a.s. Algemeene Vergadering, verschijnt dit Maandblad eenige dagen vroeger dan gewoonlijk.

Zij die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Marnixstraat 182, te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

ALGEMEENE VERGADERING

op ZATERDAG 5 NOVEMBER 1921, TE 2 UUR, in een der zalen van het „American-Hôtel”, Leidsche Plein, *Amsterdam*.

AGENDA:

1. Opening door den Voorzitter.
2. Notulen der vorige vergadering.
3. Rekening en Verantwoording over 1920 door den Penningmeester.

(Maandblad Augustus 1921).

4. Verslag over het jaar 1920 door den Secretaris. (Maandblad Augustus 1921).

5. Benoeming Commissie tot nazien der rekening 1921.

6. Bestuursverkiezing.

Overeenkomstig art. 2 Huish. Reglement beveelt het Bestuur aan:

In de vacature C. NANNES GORTER:

1. de Heer C. NANNES GORTER.
2. de Heer W. HOLZHAUS.

In de vacature J. VAN RIEL:

1. de Heer J. VAN RIEL.
2. de Heer Dr. J. TH. TERBURG.

In de vacature Mejuffr. J. C. RESSING:

1. Mejuffr. J. C. RESSING.
2. Mevr F. BLOMBERG—SWART.

7. Bespreking contributie-verhooring.
8. Rondvraag.

De Secretaris-Penningmeester, W. BINNENDIJK.

Het Bestuur hoopt, dat vele leden buiten Amsterdam de gelegenheid van de *Intern. Hygiën. Tentoonstelling* zullen aangrijpen om de vergadering te bezoeken. Bij voldoende deelneming zal het voor de regeling van een eenvoudigen gezamenlijken maaltijd zorg dragen. Aangifte daarvoor bij den Secretaris-Penningmeester vóór 3 November a.s. (ook van leden te Amsterdam woonachtig) wordt beleefd verzocht.

Als lid der Vereeniging gaven zich op de Heeren:

- H. Bartels, Apotheker, Haarlem.
J. H. J. de Grave, Gouda.
Prof. Dr. Th. M. van Leeuwen, Utrecht.
G. A. Scheffer, Siteobonda (Java).
C. van Schothorst, Arts, Winterswijk.

Een Kruidkundige en de Staatscommissie van 17 Juli 1917.

Het berichtje in het Septemhernummer van dit blad, vermeldende de veroordeeling van P. H. te *Leiden* wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst, geeft mij aanleiding eenige opmerkingen te maken van meer algemeen belang.

De zaak zelve is niet zoo heel belangrijk en zal wel een geval zijn uit vele, al loopen deze dan ook niet uit op een veroordeeling.

Een der Leidsche artsen kreeg op zekeren dag een kind van enkele maanden oud onder zijn behandeling. Het leed aan lichten uitslag van ongevaarlijken aard. Hij schreef een zalf voor en droeg aan de wijkverpleging de verdere verzorging op. Eenige weken later kwam de moeder hem vertellen, dat het kind overleden was en verzocht lijkschouwing met afgifte van een bewijs van overlijden. Het lijke vertoonde tal van open wonden, vooral aan den hals en de liesstreek. Het bleek nu, dat de moeder zich tot H.

had gewend, daar zij bij de behandeling van den deskundige geen baat meende te vinden. Deze weigerde echter de afgifte van het overlidensbriefje, omdat hij de doodsoorzaak niet kon vaststellen en wenschte gerechtelijke schouwing. Bij deze schouwing werd niets gevonden, dat op eenig misdrijf zou kunnen wijzen. Uit het verhoor der moeder en een schoonzuster bleek verder, dat zij met het kind naar H. waren gegaan; deze gaf een zalf en schreef voor: vooraf wassen met warm water en goed schuimende zeep. Toen de uitslag bloederig werd verklaarde H. dat dit wel goed was: „dan komt het kwade bloed er uit”. Maar een paar weken later was met dit „kwade bloed” ook het leven geweken.

De door H. verstrekte zalf, die hij bij voorkeur „balsem” pleegt te noemen, waarschijnlijk omdat dit mooier of een tikje bijbelsch klinkt, is door twee deskundigen onderzocht en bestond „blijkbaar uit een met vet bereid uittreksel van „een of meer aromatische kruiden”, doch bevatte geen giftige stof.

Maar nu komt 't mooie: Ter verantwoording geroepen, verklaarde H. aan de politie als volgt: „Sedert ongeveer 36 jaren oefen ik het beroep „van kruidkundige uit. Sedert dien tijd neem ik onder behandeling verschillende menschen, „die ziek zijn. Ik behandel mijn patiënten met „kruiden, balsem en tinktuur. Ik vermeen ge- „rechtigd te zijn, de genees- en heilkunde te mogen „uitoefenen, aangezien ik in het jaar 1917 onder „toezicht van de Staatscommissie van den Cen- „tralen Geneeskundigen dienst (bedoeld zal wel „zijn de Centrale Gezondheidsraad) te 's-Graven- „hage in het Onze Lieve Vrouwen Gasthuis te „Amsterdam mijn beroep als kruidkundige heb „uitoefend. Deze commissie heeft nimmer iets „van zich laten hooren en vermeen ik dan ook, „dat, aangezien die commissie mij geen bericht „zond, ik straffeloos mijn beroep verder kan „uitoefenen. . . . ik ontken, mij aan een strafbaar „feit te hebben schuldig gemaakt, aangezien „ik overtuigd ben, dat ik oogluikend bevoegd „ben tot het uitoefenen van de kruidkundige „geneeskunde”.

In het rapport der Staatscommissie van 17 Juli 1917 worden de namen der onbevoegden, die onder geneeskundig toezicht patiënten ter

behandeling hebben gekregen, niet genoemd. Deze kruidkundige wordt er echter met dit woord aangeduid en is dus gemakkelijk te herkennen. Als ik mij wel herinner, is hij er nog al goed afgekomen met de „behandeling” zijner proefpatiënten, misschien, omdat zijn „balsem” niet schaadde, al baatte ze evenmin.

Maar is de conclusie die H. uit de hem gegeven gelegenheid, zijn „kruidkundige” gaven aan de ambtsdragers der geneeskundige wetenschap te toonen, niet een zeer onverwacht, doch ook een zeer *ongewenscht* gevolg van het besluit der Staatscommissie, om eenige dier onbevoegden in enkele ziekenhuizen hun krachten op patiënten te doen beproeven?

Waarschijnlijk heeft in het hier omschreven geval de zelf geen kwaad gedaan en zou het kind, ondanks zorgvuldig voortgezette behandeling door een wijkzuster onder deskundig toezicht, toch wel gestorven zijn. Maar welk een machtsmiddel heeft de Staatscommissie, den kwakzalvers, die zij tot de ziekenhuisbehandeling toeliet, in de hand gegeven tegenover Jan Publiek, dat zich om hulp tot hen wendt! Zou H. de eenige zijn, die rijkelijk munt heeft geslagen uit die behandeling te Amsterdam op rijkskosten in het O.L.V.-Gasthuis? Zij konden en kunnen nu sindsdien aan ieder, die het hooren wil, vertellen: ziet ge wel, ik heb officieel patiënten behandeld en geen dokter of professor heeft er aanmerking op kunnen maken, anders zouden zij 't mij wel hebben laten weten. Zij vinden 't dus goed, dat ik met mijn „kruiden, balsem en tinktuur” voortga, zooals ik al 36 jaar lang gedaan heb.

Mijn conclusie is, dat we met die behandeling in de ziekenhuizen door onbevoegden van den wal in de sloot zijn geraakt. Want wat weet Jan Publiek van 't vernietigend rapport der Staatscommissie ten aanzien van deze behandeling?

Leiden 10 Oct. A. VAN DER ELST.

BERICHTEN.

Dr. W. Rutgers van der Loeff. † Te Zandvoort is in den ouderdom van bijna 70 jaar overleden Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFFE, die gedurende verscheidene jaren bestuurslid van onze Vereeniging is geweest. Met alle kracht heeft hij haar streven steeds bevorderd en voortdurend getoond hoe hij met haar doel sympathiseerde. Eere zij zijn nagedachtenis!

Van cabaretarist tot professor. De vroegere badknecht en cabarethumorist Schlesinger, in de cabarets bekend als Otto-Otto, is door de regeering van Brunswijk, volgens een bericht in de *Deutsch Medizinische Wochenschrift*, belast met het onderwijs in de psychotherapie, met den titel van professor. Toen is hij een sanatorium te Blankenberg gaan houden, als professor Otto en had ook te Schierke een uitgebreide praktijk. Daar had een rijk man, die meende door den man te kunnen worden geholpen, drie hotels voor hem gehuurd, die nu „Otto-sche Kuranstalten” heeten. Maar toen de kunst des „hooggeleerden” na eenigen tijd bleek te kort te schieten, werd hem de huur opgezegd. De kwakzalver, verstandiger dan zijn regeering, gaf nu maar zijn professorstitel op en praktiseert zonder deze. (N. Roll. Ct.)

Mededeelingen van verschillenden aard.

Van de Internationale Tentoonstelling op Hygiënisch gebied te Amsterdam.

In de hoogst belangrijke en leerzame catalogus van deze tentoonstelling brengt CLINGE DOOREN-

BOS, onder meer aardigs, het volgende geestige gedicht:

„Probatum est

Leg een papje om je enkels,
Van wat mosterd met wat meel,
Drink extract van kiezelsteentjes,
Neem wat water met kaneel.
Rattenpootjes in een zakje
Op de zieke wonde plek,
Hang een linker schelvisch oogje
Aan een touwtje om je nek.
Neem een mesje van een meisje,
Dat in Juni jarig was.
Leg het, als de maan weer vol is,
Onder een kristallen glas.
Kijk bij Westenwind naar 't Oosten,
Zoo, dat 't maanlicht op je schijnt,
Denk dan sterk aan iets plezierigs
En, als het nog niet verdwijnt.
Ga dan naar een Somnabule
Met je zieke wonde plek.
Want zij kijkt je, voor een prikje.
Overal, zelfs in je nek.
Ga g'rust naar die schoone slaapster
En leg drie rijksdaalders neer.
Helpt het niet direct afdoende,
„Kom dan morgen maar eens weer”.
Wordt je kwaal ten slotte erger,
Wor je bank voor Oome Hein,
Denk er dan aan, dat er ook nog
Heusche, echte dokters zijn”.

Slaat men nu de bladzijde van den catalogus om, dan vindt men „No. 11, Bestrijding der kwakzalverij”. In korte woorden vindt men hier vermeld, wat door onze Vereeniging, in de beperkte ruimte, die haar kon worden toegestaan, is tentoongesteld en ook in korte woorden willen wij onze lezers mededeelen wat er zool te zien is.

Begrijpelijkerwijze in de eerste plaats eenige van de bij ons te lande meest gebruikte en meest geadverteerde kwakzalversmiddelen zooals Abdij-siroop, Kloosterbalsem, Tuberculozine van Yonkerman, Pink-pillen, Foster's pillen, Moeder Seigel's stroop, Ownbridge's longhersteller, Haarlemmerolie en dergelijke met de daarbij behorende annonces en brochures, de waarschuwingen onzerzijds en de vermelding van de werkelijke samenstelling.

In een vitrine, tegenover den ingang treft men o.m. aan: Holloway-zalf, de Middelen van Graaf Mattei Duo-formula, een kaartspel bedrukt met reclames voor een kwakzalversmiddel, een Goldberger ketting tegen reumatiek, verschillende Volta-kruizen, een Sequa-pijp, de Middelen van Eilers tegen tering, enkele van de vele producten van Mijnhardt enz. enz.

Aan de wanden vindt men verschillende waarschuwend wandschriften mededeelingen over valsche attesten, een fotografie betrekking hebbende op de nadeelige gevolgen van Akker's kloosterbalsem en de portretten van enkele grootheden op kwakzalversgebied als: Sequah, Het Staphorster boertje, Prof. de Haas en anderen.

Verder kan de bezoeker nog kennis maken met allerlei brochures ter aanbeveling van kwakzalversmiddelen en methodes verspreid door Jackson (teringmiddel) Kuhne, Moessinger, Bijsterveld, Gebrs. d'Alimonda, Weiszmann (beroertemiddel) e.a. om ten slotte — als tegengift — een blik te slaan op enkele boekwerken, die ten doel hebben de kwakzalverij te bestrijden. Wij noemen

Het Gedenkboek uitgegeven bij het 25-jarig bestaan onzer Vereeniging, het roode boekje bevattende de vermelding van de samenstelling van de kwakzalversmiddelen, die vanwege onze Vereeniging zijn onderzocht en bewerkt door onzen vroegeren Secretaris, de heer E. J. ABRAHAMS, het van dezelfde hand verschenen Groenekruisboekje: „Wacht U voor den kwakzalver”, een werk van den beroemden Brouardel, L'Exercice de la Médecine et la Charlatanerie, een uitvoerig Australisch rapport getiteld: Secret Drugs, cures and foods en en Engelsch werkje: Secret Remedies.

Wij willen onze beschouwing hierbij laten echter niet zonder met eenige voldoening te vermelden, dat onze Stand zich in een bijzondere belangstelling van het publiek mag verheugen. Moge dit vruchten dragen!

Uit den aard der zaak maken wij in ons blad geen melding van het vele bezienswaardige in andere Stands. Slechts een enkel woord over die van de *Lysine*, waaromtrent wij in ons vorig no. een gedeeltelijke mededeeling plaatsten, ons in zijn geheel verstrekt door het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapeutisch Onderzoek. Door de Lysine-Maatschappij wordt nu, in haar Stand,* een *Verweer* tegen die mededeeling verspreid, waarbij deze op krasse wijze wordt aangevallen. Het zal aan de geleerde Bestuurders van het Instituut wel zijn overgelaten de juistheid van hunne, zoo wetenschappelijke en uitvoerig beschreven proefnemingen vol te houden, zij het ook in tegenpraak met de beoordeelingen van de verschillende buitenlandsche geleerden, in het „Verweer” genoemd maar toch meenen wij het te moeten bejammeren, dat dergelijk geschrift, op de tentoonstelling wordt uitgereikt aan het groote publiek, dat, in de Stand, in kennis gesteld wordt met de, door de Maatschappij verkondigde bijzondere eigenschappen van Lysine doch begrijpelijkerwijze onkundig is van het uitvoerig rapport vanwege het Instituut opgemaakt.

Wij laten hier nog volgen de behartenswaardige woorden, die in den catalogus, bij het artikel „Tuberculose bestrijding” zijn geschreven:

„Elk verstandig bezoeker begrijpt onmiddellijk, dat een ziekte, dus ook de tuberculose, het best bestreden kan worden, wanneer men *in het begin naar den dokter gaat*. Wel heeft hij gehoord van de wonderen door kwakzalvers verricht, maar als hij leest, dat het Middel van Eilers b.v. bestaat uit:

Vette olie, ijzerpoeder, teer en petroleum, een geneesmiddel van het *Staphorste Boertje* bestaat uit: Zoethout, Sennabladen, kalmoeswortel, gemberwortel en z.vavel,

dat de *Abdij-siroop* (uit het niet bestaande *Klooster van Santa Paulo*) een mengsel is van aardappelsiroop, kaneelzuur en een weinig salicyl, verknoeit hij zijn geld niet aan deze „teringmiddelen”, doch koopt er krachtig voedsel voor den zieke voor en de middelen die de huisdokter voorschreef.”

Het *Aly. Handelsblad* (Avondbl. van 22 Oct. en Ochtenblad van 23 Oct.) bevat een belangrijk artikel over hetgeen door onze Vereeniging is tentoongesteld. Wij bevelen de kennisneming daarvan aan onze lezers ten zeerste aan.

* Ook wij ontvingen persoonlijk van de Maatschappij dit Verweer. (Red Mbl.)

Onderzoek van Kwakzalversmiddelen door het Centraal-Laboratorium v. d. Volksgezondheid (over 1920).

Een middel tegen tuberculose uit Rijswijk bevatte 60 pCt. petroleum en verder lijnolie, bruine teer en Crocus Martis; D. D. D. bleek te bestaan uit brandspiritus, methylsalicylaat, salicylzuur en glycerine; een zalf van Bal van Gennip bestond uit rood kwikoxyde en ransige reuzel; 3 kwakzalversmiddelen tegen kanker, afkomstig van het boertje van Geerardsberg bleken te zijn: a, roode zalf, geschikt om het gezwel week te maken; de zalf komt overeen met Ung. terebinthinaceum en is vermengd met rood gekleurde houtvezels, b, groene zalf, om het gezwel open te maken, bestaande uit reuzel (70 pCt.), metallisch kwik (10 pCt.), arseniktrioxyde (15 pCt.), basisch koperacetaat (3 pCt.), kaliumcarbonaat (2 pCt.), c, zwarte zalf, om de wond te doen genezen, bestaande uit een vetmengsel met teer; pillen, afkomstig van een sonambule bevattend phenacetine en een alkaloiden bevattend plantenextract, waarschijnlijk Extr. Cannabis, glycerine en een plantenextract als bindmiddel; een kwakzalversmiddel van Bijsterveld tegen nier-aandoeningen bestond uit tabletjes die kaliumnatrium- en ammoniumbromide en een roode kleurstof bevatten; een kwakzalversmiddel uit Hazerwoude bestond uit een aftreksel van plantendeelen met verdunnen alkohol en wijn, zonder schadelijke bestanddeelen; een anticonceptieel middel „Victoria” van de Mij. Sanitas bestond uit een door fuchsine rood gekleurde 4 procentige azijnzuuroplossing; een kwakzalversmiddel tegen galsteenen en afkomstig van het Staphorsterboertje, bevatte 12 pCt. natriumbicarbonaat, zoethoutpoeder en aardappelmeel.

UIT DE PERS.

Genezen.*)

Rijke Hollandsche taal, hoe arm zijt gij somwijlen aan woorden! En hoe moeilijk wordt het daardoor vaak, zijne gedachten zuiver uit te drukken. Want nu is men gedwongen het begrip te omschrijven terwijl men anders slechts het juiste woord had aan te geven. En gevaarlijk is soms die plaatselijke armoede door de begripsverwarring die er uit ontstaat. Zoo is het o.a. gesteld met het woord *genezen*.

Genezen. Een hulpzoekende hoort het woord van den kwakzalver: „ik zal U genezen!” Hij is tijdelijk tevreden. De denkende geneesheer wil voorzichtig zijn in zijn uitdrukkingen en zoveel mogelijk juist, en van zijn lippen komen de woorden: Volg mijn raad op en ik hoop dat U *zult genezen*. Het is, als wilde hij zeggen: Dan zijn de omstandigheden waaronder genezing kan intreden, mijn inziens, zoo gunstig mogelijk. Want hij weet dat hij niet kan *genezen*, maar hoogstens *doen genezen*”.

De genezing is het proces waarbij de weefsels van longen, hart, nieren, huid en alle andere organen, bij benadering of geheel, hun oorspronkelijken bouw herkrijgen en daarmee hun tijdelijk

verstoorde functie weder onbelemmerd kunnen uitoefenen. De neiging om dat proces te volvoeren zetelt *in het lichaam zelf*, speelt zich dagelijks af, onbewust meestal. Ze wordt aangeduid als de „Vis medicatrix naturae”: de zucht en de macht der natuur tot herstel. En wat de geneesheer doet is het bespieden dier natuurwerking, het meten dier kracht, het corrigeeren hier, het aanzetten daar, kortom: het leiding geven.

Maar de zieken begrijpen dat niet, en weten niet wat ziekte is. Zij houden verschijnselen soms voor ziekte en wenschen dan ook een „geneesmiddel” dat hun van die kwellende verschijnselen verlost, gelijk de drank den dorst lescht. Ze willen symptomatisch behandeld, en houden verdwijning van smarten die het leven vergallen, voor genezing.

Met welk een valsch licht omstraald, verschijnt dan de op geld en nog eens op geld alleen beluste marktschreeuwer, soms niet eens vrijmoedig genoeg om in het openbaar zijn voor alles helpende middelen aan te prijzen, maar heimelijk zittend achter zijn schrijftafel, en dan zijn pen spitsende om vooral goed door te kunnen slaan en tot angst te drijven.

En bij duizenden worden ze geslikt, de pillen, de pakjes kruiden, alle gewone, zoowel reeds verouderde als nog aangewende geneesmiddelen, die in de hand van den ervaren arts soms *iets* kunnen bijdragen tot het herstel. *Iets*, slechts — omdat de vis medicatrix naturae de kracht is die de genezing tot stand brengt — maar die in de handen van leeken en hun bedriegers, de listiglijk hunne zakken rollende kwakzalvers, maar al te vaak die vis medicatrix in haar arbeid belemmeren of haar tijdelijk tot werkeloosheid doemen. Immers, eerst dient de ziekte vastgesteld — en hoe uiterst, uiterst moeilijk is dat meestal reeds — en hoe nauwkeurig moet dan worden nagegaan in welke richting het natuurlijke genezingsproces de hulp van den geneesheer vraagt. In verreweg het meerendeel der gevallen is die vis medicatrix zeer bescheiden, ze vraagt *niets*, en het zou dan alleen opdringerige arrogantie zijn, welke hier hulp kwam aanbieden,..... *Menschelijke hulp*, nota bene, aan die intense nog niet begrepen kracht! Die kracht, die zoo wijs lijkt om bij beenbreuk een surplus te leveren in den vorm van een het been omsluitend spalkje, die de pijn benut als striemend middel om tot rust te dwingen. Waar blijft de pochende zwetser die hier genezen wou?

Het tijdelijk aanwenden van een spalk om de rust meer volkomen te doen zijn, nadat de stand is gecorrigeerd en soms nog niet eens van een spalk, waar van twee parallel loopende beenderen in een lid, er een is gebroken. Ziedaar wat de geneesheer heeft te doen.

Zoo gaat het bij beenderen, zoo gaat het ook bij andere weefsels, tenminste ongeveer zoo, als ze door een mechanisch, een chemisch, een psychisch of eenig ander geweld getroffen zijn.

De vraag rijst bij mij op of de kwakzalver niet is een soort voortzetting van den geneesheer uit vroeger eeuwen, den dokter uit Jan Steen's tafereelen en later den man met den hoogen zijden hoed en den wandelstok met gouden knop, die meestal ietwat norsch was en veel met zijn wenkbrouwen fronste, *in uiterlijk* te veel gevend wat *aan innerlijk* te kort schoot.

Onaangenaam treft het ons wanneer het publiek in ons nog dien dokter uit het verleden wil zien, en ons laat blijken, dat het een geneesmiddel uit de apotheek verlangt, waar wij meenen met het voorschrijven van een leefregel te kunnen volstaan. En wij ergeren ons wanneer in zoo'n geval een collega een onschuldig drankje voorschrijft om den patiënt in den waan te brengen dat het gebruik daarvan tot zijn herstel zal leiden.

Weg dan met alle geheimzinnigheid, dat boerenbedrog, dat menschonteerende. Eerlijk den patiënt een blik gegund in onze gedachtensfeer, hem bekend gemaakt met de oorzaken zijner ziekte in voor hem verstaanbare woorden, zoo duidelijk mogelijk, hem daarbij het verband leerend van oorzaak en gevolg. Hem doen begrijpen dat wij dit om deze reden en dat daarom doen.

Dat is mooi, en ook dat brengt vertrouwen.... en inniger!

En daarbij rusteloos arbeiden om vanaf de geboorte, en nog daar vóór reeds, het kind te behoeden voor de gevaren die doorlopend zijn gezondheid willen aantasten, en de *gezonde* volwassenen in kennis stellen — op allerlei wijze en voortdurend — met de gevaren die den mensch bedreigen en ze te leeren hoe ze af te wenden en met welke middelen, door dit te doen en dat te laten.

Dat is het hoofdwerk van den geneesheer: *het niet tot smart te laten komen*, noch om eigen lichamelijk leed, noch om het afsterven van naasten. *Smart voorkomen*.

En dit laatste is toch heel iets anders dan „genezen”. En zoo staan we dan nu voor de groote moeilijkheid, dat het publiek in den arts ziet den geneesheer, soms over een kam geschoren met kwakzalver, terwijl „de arts van zijn tijd” zich voelt als den praktischen hygiënist.

Maar dat publiek moet hem leeren zien in zijn ware, zuivere *tegenwoordige* gedaante. Daaraan dienen wij mee te werken, overal waar dit pas geeft, want daardoor alleen komen arts en patiënt tot elkaar, en dan ontstaat vertrouwen. En echt vertrouwen is begrijpen.

Als dat vertrouwen geboren zal zijn, geboren uit het juiste begrijpen van wat de tegenwoordige tijd van den tegenwoordigen arts vergt, en als het macht zal hebben verkregen over het leekenverstand, dan zal vanzelf de invloed van den kwakzalver gaan tanen, want dan zal deze gekend, begrepen en verworpen worden in zijne ware gedaante.

W. POOLMAN.

's-Gravenhage, September 1921.

Granuline.

In aansluiting van hetgeen wij in ons vorig no. overnamen uit de correspondentie in „De Tijd”, laten wij nog het onderstaande volgen, dat toen, wegens plaatsgebrek, moest achterwege blijven.

Hooggeachte Redactie.

In het derde blad van „De Tijd” 20 Aug. 1921 vond ik een gansche kolom druks handelend over „Granuline” als anti-tuberculose middel onder 't hoofd: „Bestrijding der Tuberculose” Mag ik u beleefd verzoeken het volgende onder de oogen te brengen van onze „Tijd-lezers” in de veronderstelling, dat het u te doen is door de

*) In het Maandschrift „Het Groene en het Witte Kruis” van October j.l., vonden wij dit o.i. hoogst belangrijk artikel. De Redactie zal het ons wel ten goede houden, wanneer wij het hier onder de oogen van onze lezers brengen. (Red. Mbl.)

plaatsing van des heeren H. den Breejen's geschrift niet om een reclame voor het z.g. Granuline, doch meer om nadere toelichting inzake de waarde van genoemd middel in den strijd tegen de tuberculose als ziekte.

Destijds toen de heer van Grafhorst, fabrikant van het z.g. Granuline, zijn artikel op de markt wierp en hem door de geneeskundige wereld gevraagd werd naar de samenstelling van „zijn” middel ter beoordeeling en ter eventuele controleerende toepassing werd door hem afwijzend beschikt onder 't motto: „ik heb met veel moeite en onkosten „mijn” middel gevonden, ik wil door geheimhouding der samenstelling den „alleenverkoop” en zoo de winst behouden, later...! Door ernstige geneesheeren is voorzichtig het „middel” toegepast en als geneesmiddel tegen tuberculose volmaakt waardeloos bevonden, ja in vele gevallen niet zonder gevaar, zooals ik zelf bij enkele mijner patiënten kon bevestigen, b.v. temperatuurstijging, verhoogde hoestprikkel.

Dat de reclame van „Granuline” de aandacht trok bij het Staatstoezicht op de Volksgezondheid bewees het optreden van den Inspecteur te Zwolle tegen deze Granuline-zaak. Wat een procedure tengevolge had met als resultaat, voorzover ik mij meen te kunnen herinneren, dat het woord kwakzalverij niet mocht worden neergeschreven met betrekking tot het fabriekaat des heeren Grafhorst.

Inderdaad kwam in „Vox Medicorum”, mij ongevraagd toegezonden, ik meen in Febr. 1919, een artikel voor inhoudende een handvol attesten van Nederlandsche geneesheeren ten gunste van granuline, aldus tenminste deze attesteerende medici. Deze attesten werden z.g. gesteund door bijvermeld ziekteverloop bij hunne patiënten, die het bewuste middel gebruikt hadden.

Gezien de „vele honderden” niet vermelde lofbrengende attesten van medici en leeken, naast de wel medegedeelde, kwam het de redactie van genoemd blad zeer wenschelijk voor om een algemeen onderzoek in te stellen naar de waarde van het middel, waartoe de heer v. Grafhorst granuline zou disponibel stellen. Doch! van een bekendmaking der samenstelling, zooals de schrijver in „De Nederlander” zegt, heb ik niets bespeurd in genoemd artikel in Vox Med.! Voor zoover ik weet, is het inderdaad nooit tot een enquête gekomen.

Dit is alles wat mij bekend is van de granulinegeschiedenis.

Wanneer nu de leek kennis maakt door middel van krantenartikels als die van den onderwijzer Breejen, met de granulinekwestie, dan acht ik het zeer bedenkelijk, wanneer naast deze leekenschijnbelichting een andere belichting met direct wit licht zou wegblijven. Overtuigd dat ik hier voor medisch Nederland (enkelingen op de pl.m. 3500 uitgezonderd) uilen naar Athene breng, wil ik voor den leek nogmaals aanduiden: 1°. den in den aanvang van dit geschrift vermelden uitslag van toepassing van Granuline als geneesmiddel tegen t.b.c., door ernstige geneesheeren als waardeloos en in vele gevallen niet zonder gevaar; 2°. dat, waar een middel als granuline dusdanig is gewikt en gewogen, er geen schijn van aanleiding bestaat voor medisch wetenschappelijk Nederland, om de

voorgestelde enquête in „Vox Medicorum” zelfs maar te overwegen.

Het ware de schitterendste triomf voor Grafhorst's granuline geweest, ten toon gespreid voor het lekenoog op het smetloos forum van geneeskundig Nederland, terwijl het middel reeds voor de laagste trede was afgewezen.

3°. ten overvloede, heb ik het artikel van „Vox Medicorum” kort daarna besproken, neen gegeeseld in het „Tijdschrift voor Geneeskunde” jaargang 1919, waarop nimmer eenige medicus granuline-voorstander en attestmaker op terugkwam om zijn granulinefaam beter te verdedigen. Immers, al hunne attesten tezamen hadden voor den goeden medicus critisch practicus, op de hoogte van de tuberculose als ziekte, zooals die wetenschappelijk in de laatste jaren in hare pathologische beteekenis is gevestigd, absoluut geen waarde.

Wel hadden die attesten waarde voor de beoordeeling dier medici zelve en dan in volstrekt ongunstigen zin verstrekt door den onwaardigen steun, die zij door hunne z.g. attesten aan granuline meegaven, in 't oog, alweer, van den leek. Evenmin die attesten pleitten voor genoemde geneesheeren, evenmin was zulks het geval voor de redactie van „Vox Medicorum”, die van meer critischen geest had moeten getuigen door ver van zich af te wijzen al dat niets zeggende gedoe van oppervlakkige, critieklooze artsen.

4°. Met opzet heb ik tot hier toe gezweven over het optreden van Van Grafhorst die zegt een middel tegen tuberculose te hebben gevonden en door zijn weigering de samenstelling er van bekend te maken, vooruit weten kon, dat geen enkel ernstig medicus het markt geworden middel, aan zijn t.b.c.-lijders zou toedienen en zoo de lijdende menschheid „de redding” onthield. Waarom?.....

5°. Even duidelijk het antwoord hierop is, evenduidelijk is thans vertrouwd ik het artikel van onderwijzer H. Breejen in „De Nederlander”, als een al te doorzichtige brallende reclame voor granuline.

C. A. CAMMAERT,
Hontemisse. Arts.

RECHTSZAKEN.

Een z.g. „deskundige”.

In de door den Hoogen Raad naar het Haagse Gerechtshof verwezen zaak van D. H., koopman, en H. M. de B., kaartlegger, beiden wonende te Amsterdam, en door de Rechtbank aldaar veroordeeld tot 1 jaar en 3 maanden gevangenisstraf wegens het „in behandeling” nemen van een vrouw, heeft het Gerechtshof voornoemd met vernietiging van het vonnis der Amsterdamsche Rechtbank een veroordeeling uitgesproken tot 1 jaar gevangenisstraf. Voor de B. komt op deze straf in mindering de reeds ondergane straf doordien zijn veroordeeling door het Hof te Amsterdam reeds in kracht van gewijsde is gegaan, aangezien hij niet in cassatie was gekomen.

(N. Rott. Ct.).

Is magnetiseeren geneeskunde?

De kantonrechter te 's-Hage heeft den magnetiseur S. N. M. tot f 1 boete of 1 dag hechtenis veroordeeld wegens het buiten noodzaak on-

bevoegd de geneeskunde uitoefenen door middel van magnetiseeren.

Het O. M. heeft hooger beroep aangeteekend. (Vaderl.).

CORRESPONDENTIE.

B. F. te D. Wij danken u zeer voor uw nieuw bewijs van belangstelling. Ook ons komt de brochure bekend voor; wij zullen eens zoeken. Misschien kunnen wij in 't volgend no. er iets van mededeelen.

N. N. te A. Dank voor de gezonden couranten. Over de samenwerking van Dr. v. MEER en H. VAN GELDER en hunne middelen schreven wij waarschuwend in het Maandblad van December 1920.

Het verhaal uit *De Bazuin* over dien kwakzalver, die in het bezit was van een doktersdiploma, hebben wij reeds vroeger medegedeeld.

Dr. J. L. te U. Zie ons artikel over de Tentoonstelling in dit no. Meer konden wij er niet aan doen.

Dr. J. P. v. d. M. te A. Uw artikel in dank ontvangen. Het wordt in het volgend no. geplaatst. Wegens het vroege afdrukken van het blad, was het voor dit no. te laat.

Mr. W. P. R. B. te R. De poeders en de gebruiksaanwijzing waren ons bekend. De poeders bestaan uit *Zedouria-wortel* en *Dictamnus-wortel* en worden door verscheidene vooraanstaande families (als oud familierecept) gratis verstrekt.

Alhoewel, van ons standpunt beschouwd, hier niet van kwakzalverij sprake kan zijn, betreuren wij toch de handeling.

Dr. L. te R. Het ingezonden Maandblad zal u op de hoogte gebracht hebben van de behandeling van *galsteenen* volgens MEURIN. Omtrent het resultaat van het onderzoek der bolletjes deelen wij uw gevoelen.

W. H. B. te R. In het volgend no.

— Het jaarverslag *Groene Kruis* in dank ontvangen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

SANGUINOSE. Door de firma VAN DAM en Co. te 's-Gravenhage wordt dit middel met veel ophef aanbevolen „in al die gevallen, waarin groote zwakte het herstel belemmert of het leven tot een last maakt”. Verder wordt ervan gezegd: „Heel bijzonder gunstig is de werking van de Sanguinose bij kinderen die herstellende zijn van Engelse ziekte (rhachitis); de voorbeelden daarvan zijn telrijk”.

Volgens de bewering van de fabrikanten is Sanguinose „getrokken uit een groot aantal kruiden, die door hunne onderlinge samenstelling een zeker gevolg waarborgen. Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de Sanguinose aldus in in het luchtledige te bereiden dat de *voedingszouten* uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn”.

Daartegen is, door het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, te 's-Gravenhage gebleken, dat er van dat groot aantal kruiden niet veel te merken is en nog minder van de zoo belangrijke *voedingszouten*.

Sanguinose is geen ontdekking van bijzondere waarde; neem: wat bittere kruiden, waarin o.a. gentiaan voorkomt (b.v. de bekende, zoogenaamde koortskruiden) trek die met wijn, water en spiritus, tiltreer het mengsel na eenige dagen... en klaar is Sanguinose. Wij zien, na deze verklaring al een storm onder de bewonderaars opsteken en ons afvragen: of dan al die menschen gelogen hebben die zulke mooie attesten hebben afgegeven? Och neen, goede menschen! Een geregeld gebruik van wat wijn (en vermengd met enkele bitterstoffen om den eetlust op te wekken) zal in gevallen van zwakte, goede diensten kunnen bewijzen, maar daarvoor is 't niet nodig f 1.50 voor de 300 gram of f 3.75 voor de flesch te betalen. Een vertrouwd, wijnkooper helpt u beter en veel goedkooper dan de firma VAN DAM en Co. Een beetje gentiaan-tinctuur b.v. door een flesch wijn... en zeker hebt ge f 2.— verdiend en zult er even gezond bij worden als bij het gebruik van Sanguinose.

Nog een raad: Geef het uwe kinderen niet bij herstel van Engelse ziekte; voor kinderen bevat het wondermiddel veel te veel alcohol.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker. Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur: Kort verslag van de Alg. Vergadering.

Hoofdartikel: Samenstelling der middelen in 1921 onderzocht. — Misverstand.

Berichten: Prof. Weiers Bettink overleden. — Schriftelijke vragen H ter Hall. — Gevaarlijkheid van Duo-formula. — Bloemendaalsch Weekblad zonder kwakzalvers-advertenties. — Het tijdschrift De Goede Hoop.

Mededeelingen van verschillende aard: Helimos tegen hoest. — Van Zalm's kruiden.

Uit de Pers: Klagen. — Een duur kwakzalversmiddel. Rechtszaken: Eilers voor den Hoogen Raad. Correspondentie. Register op den 41en jaargang van het Maandblad.

bletten elk bevattende 200 mgr. *broomkalium*. 200 mgr. *broomnatrium* en 100 mgr. *broomammonium* (No. 10).

GEBISMUREERD MAGNESIUM is een mengsel van *koolzuur bismuth*, *koolzure magnesia* en *dubbelkoolzure soda*. (No. 6.)

DE HAAS *Druppels* van — tegen hartaandoening bevatten *Salicylzuur*-, *jodium*-, *chloor*-, *kali*- en *ammonium*-verbindingen, vermoedelijk in den vorm van *Salicylzure soda*, *joodkalium* en *chloorammonium*, waarbij een weinig *kaneelolie* is gevoegd. (No. 6.)

DE HAAS. *Kruiden van — Varkensgras* met een kleine hoeveelheid *Valerianawortel* en *Duizendblad*. (No. 9.)

DE HAAS. *Middel tegen slapeloosheid*, bevat ongeveer 17% *broomnatrium*, 10,8% *chloralhydrat* en een weinig van een *jodium-verbinding*. (No. 5.)

HELMOS is *thijnstroop* met *anijsolie*, *ammonia* en *spiritus* vermoedelijk dus *anij-spiritus*. (No. 12.)

JACKSON'S PLANTAARDIG GENEESMIDDEL TEGEN TERING bestaat uit 51% *lijnolie* en honig. (No. 7)

LUDWINA'S WONDERZALF komt overeen met de *kamferzalf* uit de apotheken. (No. 5.)

LYSINE I en II bevatten *chloorzink*, *zwavelzuur* (gebonden), sporen *aluin*, *natrium* en *formaline*. (No. 3.)

RHEUMATIEK SMEERSEL VAN SCHIPPER KUIJT, bestaat uit een mengsel van *olie* en *ammonia* (het bekende vlugsmeer) met een weinig *kajoe-poetiolie*. (No. 2.)

SARJOL bevat *glycero-phosphorzure kalk* en een moeilijk oplosbaar *ijzerpraeparat*. (No. 4.)

TUBERCULOZYNE (Yonkerman) No. 1, roode vloeistof, is een mengsel van *broomkalium*, *glycerine* en een weinig *kaneelolie*, door cochenille rood gekleurd; bevat *geen koper*.

No. 2, bruine vloeistof, bevatte *een spoor koper* (vermoedelijk door verontreiniging van de gebruikte grondstoffen), verder *glycerine*, een weinig *bitter-amandelolie* terwijl waarschijnlijk de bruine kleur aan *gebrande suiker* te danken was. (No. 7)

URIE-PILLEN van *Sanitas*. Elke pil bevat ongeveer 80 milligr. *wrotopine*. (No. 5.)

ZALF, gezonden door een gezondheidscommissie, bestond uit *loodpleister* met reuk naar *kamfer*. (No. 1.)

VAN ZALM'S KRUIDEN zijn gedroogde *brandnetels* (No. 12).

Voor onderzoeking verricht door het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid en door het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek, in ons blad vermeld, verwijzen wij resp. naar de nos. 8 en 11 en 10 van den loopenden jaargang.

MISVERSTAND.

In het Maandblad No. 11, November 1921, komt een artikel voor van den Heer A. VAN DER ELST, onder den titel: *Een kruidkundige en de Staatscommissie van 17 Juni 1917*. Zonder twijfel wordt daarmee de commissie bedoeld, waarvan ik de eer heb gehad de voorzitter te zijn, die echter niet op 17 Juni, maar bij Kon. Besl. van 31 Juli 1917 benoemd is en haar Rapport in haar vergadering op 14 December 1918 heeft vastgesteld.

Naar aanleiding van de verzekering van een „kruidkundige”, die van onbevoegde uitoefening der geneeskunst beschuldigd is, dat hij zich niet aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, „aangezien”, zoo luidt zijn verklaring „ik overtuigd ben, dat ik oogluikend bevoegd ben tot het uitoefenen der kruidkundige geneeskunde”, spreekt de Heer Mr. VAN DER ELST de meening uit, dat de genoemde Staatscommissie verkeerd heeft gedaan, door onbevoegden de gelegenheid te geven om, telkens onder toezicht van een of twee leden der Commissie, zieken te behandelen.

Tegen die meening moet ik opkomen. Aan de Commissie was opgedragen, te onderzoeken, of de door wettelijk onbevoegde uitoefenaren der geneeskunst toegepaste geneeswijzen doeltreffend waren en welke uitkomsten daarmee waren verkregen.

Om aan die opdracht te voldoen, kon de Commissie zich niet tevreden stellen met verhalen van de onbevoegden zelf, van hun, al of niet genezen patienten, of van derden. Zij moest, door eigen waarnemingen, trachten, het werk der onbevoegden en hun uitkomsten goed te leeren kennen en zoo onpartijdig mogelijk te beoordeelen. Het eenige middel daartoe was, de onbevoegden, onder het onmiddellijk toezicht der Commissie, zieken te laten behandelen. Daar-

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Kort verslag der Algemeene Vergadering op Zaterdag 5 Nov. 1921 te Amsterdam.

Rekening en Verantwoording en Jaarverslag van den Secretaris-Penningmeester werden goedgekeurd. Herbenoemd in de Commissie tot nazien der rekening over 1921 werden: Mevrouw BLOMBERG SWART, Dr. C. HIJMAN en Mej. HUGENHOLTZ, als bestuursleden werden herkozen de heeren C. NANNES GORTER en J. v. RIEL en Mejuffrouw J. C. RESSING.

De contributie over 1922 werd ongewijzigd vastgesteld op f 3.—, het abonnement op f 2.— 's jaa's.

Met groote voldoening werd vastgesteld dat het bezoek aan de inzending der Vereeniging op de I. H. T. A. zeer groot was en het publiek met belangstelling kennis nam van de Bestrijding der Kwakzalverij.

W. BINNENDIJK.

Als nieuwe leden gaven zich op de Heeren:
L. Leverington, Amsterdam.
Dr. H. Meyer arts, Amsterdam.
Dr. L. Navis arts, Den Haag.
Mej. J. M. S. Buchter, Amsterdam.

Opgaaf van de samenstelling der middelen, vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1921 onderzocht en in het Maandblad behandeld.

BENEDECTINE tegen suikerziekte is een mengsel van *Gezegende distelkruid* en *Duizendblad* (No. 9).

BOMIN ZENUWTABLETTEN van BOOM zijn ta-

om verklaarden die leden der Commissie, die een ziekenhuis of een onderwijs-kliniek beheerden, zich bereid, ieder die zich daartoe bij de Commissie aanmeldde, toe te staan, zieken, hetzij door de onbevoegden zelven aangebracht, hetzij door den directeur der inrichting, indien althans de zieken dit goed vonden, aangewezen, in behandeling te nemen, waarbij met den meesten nadruk werd vastgesteld, dat die behandeling onder het toezicht van het lid der Commissie zou plaats vinden en dat deze, niet de onbevoegde, de volle verantwoordelijkheid daarvan zou dragen. Indien, maar het oordeel van het lid der Commissie, de behandeling door den onbevoegde den zieke met schade bedreigde, werd aan die behandeling een eind gemaakt, zonder dat de onbevoegde daartegen iets had in te brengen.

Op deze wijze is de Commissie in staat geweest, zich, in een aantal gevallen, een zelfstandig oordeel over de uitoefening der geneeskunst door onbevoegden te vormen. De bijzonderheden daaromtrent zijn medegedeeld in het Rapport, waarvan de slotzin luidt: „Zij (de Commissie) meent dat, in het belang der zieken en in dat der maatschappij, moet worden vastgehouden aan de bepaling, dat alleen dengenen het recht wordt gegeven, zelfstandig geneeskunst uit te oefenen, die, na een behoorlijke, wetenschappelijke en praktische voorbereiding, voldoende bewijzen van bekwaamheid als geneeskundige hebben afgelegd”.

De bepalingen omtrent de toelating tot de uitoefening der geneeskunst zijn sedert dien tijd niet veranderd. De onbevoegden, die de Commissie heeft toegelaten tot behandeling van zieken in een ziekenhuis, onder toezicht en zonder verantwoordelijkheid met betrekking tot de uitkomst, staan dus gelijk met hen die bij een examen zijn afgewezen; zij bezitten geenerlei bevoegdheid, die aan het met goed gevolg afleggen van zulk een examen verbonden is.

De uitroep van Mr. VAN DER ELST: „Welk een machtsmiddel heeft de Staatscommissie den kwakzalvers, die zij tot de ziekenhuisbehandeling toeliet, in de hand gegeven tegenover Jan Publiek, dat zich om hulp tot hen wendt”, is derhalve, naar ik meen, volstrekt ongerechtvaardigd.

Wel hebben sommige onbevoegden, waaronder ook de in het Rapport met de letter I aangeduide, zich tot de Commissie, of tot enkele leden daarvan, gewend, met den wensch, dat hun toch een, al was het maar een beperkte, toelating tot uitoefening der geneeskunst zou worden gegeven. Telkens is hun dan echter in ondubbelzinnige bewoordingen medegedeeld, dat de Commissie niet alleen de macht daartoe niet bezat, maar zelfs, indien haar advies daarover mocht worden gevraagd, stellig zou aanraden, aan dien wensch geen gehoor te geven.

Wanneer dan toch de door Mr. VAN DER ELST aangehaalde, van kwakzalverij beschuldigde „kruidkundige” zegt, overtuigd te zijn, dat hij „oogluikend bevoegd” is, dan mag men daarvan geen verwijt maken aan de Staatscommissie. Veeleer dient men de ongeloofwaardigheid in het licht te stellen van een man, die met zulke praatjes tracht zich te verontschuldigen. Dit had de Heer VAN DER ELST, met behulp van het Rapport, kunnen doen. Dat hij het niet heeft

gedaan, schijnt mij alleen door misverstand te kunnen worden verklaard.

C. A. PEKELHARING.

Utrecht, 1 November 1921.

Gaarne maak ik gebruik van de mij door de Redactie gegeven gelegenheid, om op bovenstaand stuk van antwoord te dienen. Ik kan kort zijn, want nergens heb ik de meening verkondigd, dat de genoemde Staatscommissie *verkeerd* heeft gedaan, door aan onbevoegden gelegenheid te geven, zieken te behandelen. Wel heb ik geschreven, dat haar besluit om onbevoegden tot die ziekenhuisbehandeling toe te laten „een zeer onverwacht, doch ook een zeer *ongewenscht* gevolg” heeft gehad, nl. het door H. en wellicht andere onbevoegden uitbuiten van die behandeling ten bate van hun praktijk en beurs. Dit gevolg heeft de Staatscommissie zelve zeker niet verwacht noch gewenscht.

De geachte voorzitter behoefde dus die „meening” niet te bestrijden.

Hij noemt verder volstrekt ongerechtvaardigd mijn bewering, dat „bedoelde commissie een machtsmiddel den kwakzalvers in de hand heeft gegeven tegenover Jan Publiek”. Dit is echter niet als een verwijt aan de Commissie bedoeld en behoeft ook niet in mijn artikel gelezen te worden. Maar uit 't door mij medegedeeld geval blijkt, dat dit machtsmiddel bestaat en gebruikt werd, al kan de Commissie het niet helpen.

De moraal dezer geschiedenis is, dat men met kwakzalvers niet voorzichtig genoeg kan zijn en dat, als een fatsoenlijk mensch hen den vinger toesteekt, zij den geheelen arm nemen, wanneer dat dienstig kan zijn om extra-reclame te maken en het geloof van Jan Publiek aan hun voortreffelijkheid te versterken.

A. VAN DER ELST.

BERICHTEN.

Prof. Dr. H. Wefers Bettink †. In den ouderdom van 82 jaar is te *Utrecht* overleden PROF. DR. WEFERS BETTINK, die, van de oprichting af, lid onzer Vereeniging is geweest en meermalen haar doel krachtig heeft gesteund. Als ernstig bestrijder der kwakzalverij en — wij mogen het met trotsch zeggen — als vriend, zal zijn nagedachtenis bij ons in hooge eere worden gehouden.

Uitoefening der artseneerbereidskunde door onbevoegden.

Door den heer TER HALL zijn aan den Minister van Arbeid een vijftal schriftelijke vragen, rakende dit onderwerp, ingediend, waarvan wij de volgende drie, meer in verband met den inhoud van ons Maandblad, overnemen:

2. Is het den minister bekend, dat de verkoop van geneesmiddelen, waarvan de samenstelling onbekend is en op welker verkoop en bereiding iedere controle ontbreekt, in ons land hand over hand toeneemt, in tegenstelling met andere landen, waar de samenstelling van ieder patent-geneesmiddel op het etikette moet worden aangegeven en waar de verkoop, bereiding en invoer alleen door daartoe bevoegde en verantwoordelijke personen plaats vindt.

4. Is Uwe Excellentie niet van oordeel, dat de blijkbaar met de praktijk niet in overeenstemming te brengen lijst C vervangen moet

worden door bepalingen waardoor de verkoop, invoer en bereiding van alles wat als geneesmiddel dient, weder onder controle wordt gebracht van apothekers en apotheekhoudende geneeskundigen, zoodat deze alleen mag geschieden door deze daartoe bevoegde en daarvoor verantwoordelijke personen, met opgave op het verpakkingsmiddel van de samenstelling en den naam van den verantwoordelijken bereider?

5. Of acht Uw Excellentie het gewenscht den verkoop, den invoer en de bereiding van geneesmiddelen, zooals dit de facto thans gebeurt, geheel vrij te laten en in verband daarmede alle posten van toezicht op de volksgezondheid, hoogleeraren in de pharmacie-, universiteitslaboratoria en andere instituten voor geneesmiddelenonderzoek in den vervolge van de begroting af te voeren?

Gevaarlijkheid van Duo-Formula.

Een arts bericht ons: „Een tijd geleden kreeg ik een patiënt onder behandeling, die, na het gebruik van *Duo-Formula* tegen reumatisch collaps-verschijnselen vertoonde, die eerst na het aanwenden van krachtige, opwekkende middelen weer bij kwam”.

Men zij dus gewaarschuwd.

Bloemendaalsch Weekblad, door ons in dank ontvangen, bevat *geen enkele Kwakzalversadvertenties*.

Wij vermelden dit, met waardeering voor Redactie en Uitgever, omdat juist die kleine plaatselijke bladen door de kwakzalvers uitgezocht worden ter plaatsing van hunne bedriegelijke aankondigingen.

De Goede Hoop, een te *Kaapstad* verschijnend geïllustreerd tijdschrift, ons door een belangstellend lid toegezonden, bevat onder verschillende kwakzalversadvertenties (o.a. van Pink-Pillen, Zambuk, Mceder Seigel's Stroop enz.) er een, die wel als iets bijzonders mag worden aangehaald. Zij luidt aldus:

„*ƒ 5.000 te worden weggegeven!* Wij zullen u een geldprijs geven als u ons hulp verleent om Dr. VAN BUURENS BEROEMDE MEDICIJNEN onder uw vrienden bekend te stellen.

Schrijf nu voor volledige bijzonderheden aan de Dr. Van Buuren Medicijn Mij., Bepkt., Bus 935, (Parker's Gebouwen), Kaapstad”.

Voor zoover wij weten is dit een nieuwe methode.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Helimos tegen den hoest.

Alweer een hoestmiddeltje en alweer niets nieuws. Van belangstellende zijde werd ons een flacon *Helimos*, met verzoek om inlichtingen, toegezonden. Op de etikette stond: „*Helimos* tegen den hoest. Een heilzaam geneesmiddel bij *verkoudheid, kinkhoest* en *asthma*. Uitsluitend bereid door de chemische fabriek *De Helm*, „Veerstraat 18, Helmond”. En aan de andere zijde: „*Onfeilbaar. Zeker helpend!*”.

Een onfeilbaar zeker helpend middel tegen asthma was, ons, hoe dikwijls ook door kwakzalvers beloofd, nog niet bekend en daarom waren wij nieuwsgierig naar het resultaat van het onderzoek, verricht door den heer N. KEULEMANS. Hoe werden wij teleurgesteld!

Het stroopje bestond uit *thijmstroop* met

anijis-ammonia en *spiritus* vermoedelijk dus een mengsel van de in de apotheken verkrijgbare *thijmstroop*, (sirup thymi comp.) en *anijis-spiritus*, twee zeer bekende geneesmiddelen, die wel is waar bij hoesten dikwijls *verzachting* aanbrengen doch de *oorzaak* van het hoesten niet wegnemen evenmin als zij bij *asthma*, als een *onfeilbaar* medicament, eenigszins van nut kunnen zijn.

Het is weer het oude liedje: bekende geneesmiddelen als iets zeer bijzonders aanbevelen en daardoor sommige ernstige zieken beletten van *tijdig* doelmatige hulp in te roepen. Slechts een geneeskundige kan door zijn onderzoek uitmaken, wat de *oorzaak* van de kwaal is en daarnaar zijn behandeling vaststellen; dat kan de fabriek De Helm niet.

Lijders aan reumatiek of verkoudheid.

Vanuit het lieflijke dorpje *Haamstede* (Zeeland) worden de VAN ZALM'S KRUIDEN in den handel gebracht, aanbevolen als een „onfeilbaar genees- en voorbehoed middel tegen reumatiek of verkoudheid”. Deze aanbeveling komt in een prospectus voor, welke met de kruiden wordt toegezonden, en waarin o.a. te lezen staat, dat de genezing door van Zalm's kruiden steeds met het beste succes is bekroond.

Nu dat is in geen geval waar. Een mij bekende oude dame, die veel geplaagd wordt door reumatiek, heeft ten einde raad het eens met deze kruiden geprobeerd. Na ze eenigen tijd gebruikt te hebben kon niet de minste verbetering worden geconstateerd.

Het is trouwens niet de eenige onwaarheid, welke in dezen prospectus staat. Daarin komt n.l. ook voor:

„Deze kruiden, die bereid worden uit enkele door mij samengevoegde bladeren, dus geheel onschadelijk, bezitten de eigenschap om het nierstelsel, hoe ook aangetast, weer op dreef te brengen en tot zijn gewone werkzaamheden in staat te stellen”.

Waaruit bestaan nu deze bladeren? Een onderzoek hiernaar door Dr. J. P. VAN DER MAREL ingesteld leerde dat het uitsluitend gedroogde **brandnetels** zijn!! *)

Door het gebruik van een aftreksel dezer planten is stellig geen verbetering te verwachten noch tegen reumatiek, noch tegen verkoudheid.

Wat zouden kwakzalversmiddelen toch veel minder gekocht worden, wanneer de gebruikers ervan hunne slechte ervaringen meer bekend maakten!

UIT DE PERS.

Klagen.

In het November-no. van *Het Groene en Witte Kruis* schrijft DR. W. POOLMAN, onder bovenstaanden titel een belangrijk artikel over de klachten door de patiënten op verschillende wijzen geuit en hoe meermalen die klachten voor den arts een aanwijzing zijn om in een of andere richting naar een daaraan ten gronde liggende ziekelijke afwijking te zoeken.

Wij laten hier het slot van het artikel volgen: „Dit zoeken heeft slechts de arts geleerd. Dat is niet een „raden”, zooals het publiek denkt, maar een wetenschappelijk onderzoek, waarbij

*) Reeds vroeger in het no. van December 1896, door ons medegedeeld.

de arts alle ziekten, die een en hetzelfde verschijnsel gemeen hebben, in snel tempo zijn brein laat passeeren, om dat ziektebeeld vast te houden, waarbij naast dat ééne verschijnsel van pijn of teeken van functie-stoornis op een bepaald aangegeven plaats, de verder objectief, waar te nemen verschijnselen het meest passen. Om nu maar eens een zeer algemeene klacht „de hoofdpijn” bij het hoofd te nemen: de arts zal hierbij moeten denken aan zenuwachtigheid of overspanning, aan rheuma, aan vergiftiging door alcohol, nicotine of lood, aan een nier- of hartlijden, maar soms ook wel aan een ziekelijke aandoening van hersenen of hersenvliezen. En dat is nu nog maar één klacht. En nog ingewikkelder wordt de zaak, wanneer men bedenkt, dat de oorzaak van de klacht soms zetelt op een plaats vrij ver verwijderd van het punt waar de pijn wordt gevoeld en men vermoeden zou dat de oorzaak van de klacht moest zetelen. Zoo kan het voorkomen, dat een patiënt op middelbaren leeftijd voortdurend klaagt over pijn in den linker schouder, waarbij het onderzoek uitmaakt, dat hij lijdende is aan een verwijding van het begin van den grooten slagader, waar deze het hart verlaat. Of een ander lijdt aan hardnekkig braken, waarvan de oorzaak te zoeken is in een ruggemergaandoening welke op haar beurt weer het gevolg is van een doorgemaakte geslachtsziekte.

Een goed inzicht te geven van de groote moeilijkheid om dikwerf de juiste „diagnose” te stellen is nauwelijks te doen. En nu is het wel opmerkelijk, dat de leek en de charlatan direct met hun oordeel gereed zijn: en met hun oordeel tevens met hun middel. Rugpijn is nierpijn, wordt er maar onbeschaamd weg in de advertenties geschreven. En het publiek, door zulke uitdrukkingen overbluft, weet nu waar de oorzaak van zijn klacht moet gezocht worden, en bestelt gretig de hem aangeboden pillen. En het is juist dat speculeeren van de gelukzoekers op de klachten der leeken dat zoo verderfelijks is. Gaat met uw klachten tot den arts. Hij zal u zeggen, hoe deze ontstaan en hoe ze mogelijkerwijze zijn te verminderen of te niet te doen. Dat is de eenige man, die verstand heeft van ziekten. Maar als hij u heeft gerustgesteld en u heeft uitgelegd om welke reden u geen kwaad hebt te duchten, laat de vrees dan varen, en laat haar niet weer opwekken door advertenties of ondeskundige salon-, kamer- of stoepgenooten. Een inslaande comédie-draak, een spannende rolprent wil er bij het publiek wel in, zoo ook een pakkende geschiedenis van een door de dokters „opgegeven” patient, die door de kruiden van een of anderen boer of failliet geraakten manufacturier volkomen is genezen. Maar zoowel het een als het ander staat ver van de werkelijkheid verwijderd, en heeft slechts ten doel, zenuwschokkend te werken op de gevoelige psyche van een deel der menschheid”.

Een duur Kwakzalversmiddel.

Wij onderzochten een artikel genaamd „*Odo-Ro-No*”, (waarmede Amerika ons begunstigt) hetwelk tegen overmatig zweeten van kinderen en nog vele andere onaangenaamheden aanbevolen wordt, en uit een 8%-tige oplossing van azijnzure aluinaarde bleek te bestaan, gekleurd met een weinig anilinekleurstof. Indien het al

helpt tegen een of meer der vermelde kwalen — hetwelk uitsluitend door den geneeskundige beoordeeld kan worden — doet men toch beter de stof in de fleschjes voor enkele centen zelf te koopen dan daarvoor f 1.25 d.i. ongeveer 40 maal de waarde te betalen!

Wij hebben in ons landje reeds meer dan genoeg kwakzalversmiddelen, en hopen van verderen import op dit gebied verschoond te blijven.

Maandbl. t. d. Vervalschingen).

RECHTSZAKEN.

Eilers voor den Hoogen Raad.

Advocaat-Generaal Mr. Besier concludeerde tot verwerping van het cassatieberoep van H. J. Eilers tegen diens veroordeeling door de Rechtbank te Zutphen, wegens het aldaar onbevoegd en buiten noodzaak uitoefenen van het beroep van geneeskundige jegens iemand lijdende aan tuberculose.

CORRESPONDENTIE.

Dr. L. B. de M. te R. De pleister van Schuster is ons onbekend. Indien gij ons een monster, liefst met gebruiksaanwijzing, kunt verschaffen, zullen wij het gaarne laten onderzoeken.

A. J. v. H. Jr. te 's-G. Dank voor het gezonden tijdschrift.

J. E. te L. Uw vraag verwondert ons niet. De wijze, waarop *Sanatogen* in de bladen wordt aanbevolen, geeft wel aanleiding tot het vermoeden van kwakzalverij. Toch kunnen wij het middel niet als zoodanig beschouwen. Het is een van de verschillende *versterkingsmiddelen*, die tegenwoordig zoo veelvuldig worden aanbevolen en die, in 't algemeen, niet schadelijk zijn. Of het gebruik voor uw doel nuttig is zal uw arts moeten uitmaken.

Handel en Landbouw-Mij. te H. Aan uw verzoek om de zaak voorloopig te laten rusten zullen wij voldoen. Gij begrijpt dat wij, in dit verband, ook van uwen brief d.d. 4 Nov. geen melding kunnen maken.

J. N. te 's-G. Wij danken u voor de toezending van de circulaire omtrent *Vantona*: wij komen er spoedig op terug. Wegens opname van het register hebben wij thans ruimte te kort.

W. H. B. te R. Om bovengenoemde reden kon, tot ons leedwezen, ook uw artikel ditmaal niet geplaatst worden. Dank voor de toezending van „*De Dierenvriend*”.

Register op den een en veertigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het nummer van het Maandblad aan, *Ber.* beteekent Berichten, *Boekbesch.* Boekbeschuwing, *Corr.* Correspondentie, *H. W.* Herhaalde waarschuwingen, *Ingez.* Ingezonden en *R.* Rechtszaken).

Aambeien, van Vleck's opslorpemde methode *Feuilleton* 3, *Corr.* 7
Akker, Leugens van — 1
Amerika, Kwakzalverijbestrijding in — 9
Anker-Specialiteiten van F. Ad. Richter en Cie. 5, 6, 7
Apothekers en de Kwakzalversmiddelen 7

<i>Apotheker-Specialist</i> . van Aken — <i>Feuilleton</i>	1	<i>Kwakzalvers</i>	9	<i>Samenstelling</i> der middelen in 1921 onder-	12
<i>Apothekerswereld</i> . Crisis in de	6	<i>Kwakzalversmiddelen</i> . Door het Labor. v. d.		zocht	11
<i>Ast</i> . De Schaapherder 10. . . . . <i>Ber.</i>	9	Volksgezondheid onderzocht	11	<i>Sanguinose</i> . . . . . <i>H. W.</i>	11
<i>Bauer's</i> instituut voor suikerzieken	4	<i>Kwakzalversmiddelen</i> en de apothekers	7	<i>Sanitas</i> . Gevaarlijkheid der Urie-pillen.	
<i>Benedictine</i> tegen suikerziekte	9	<i>Kwakzalversmiddelen</i> in 1921 onderzocht	12	<i>Ingez.</i>	5
<i>Bilz</i> , de nieuwe natuurgeneeswijze —	9	<i>Kwakzalversmiddelen</i> . Maatregelen tegen den		<i>Sarjol</i> . . . . . <i>Corr.</i>	4
<i>Bleeker-kwakzalver</i> . . . . . <i>R.</i>	9	verkoop van — . . . . . <i>Ber.</i>	6, 7	<i>Schaapherder Ast</i> , 10 . . . . . <i>Ber.</i>	9
<i>Bloemendaalsch Weekblad</i> . . . . . <i>Fer.</i>	12	<i>Kwakzalvers-</i> of geheimmiddelen —	2	<i>Schipper Kuyt's</i> reumatiek smeersel	2, 3
<i>Bomin-zenuwtabletten</i>	10	<i>Kwakzalverij</i> . Bestrijding in Amerika —	9	<i>Sexueele Hygiëne</i> . . . . . <i>Boekbesch.</i>	3
<i>Breejen den</i> — en de granuline 8, 10, 11.		„ en de Pers	9	<i>Slapeloosheid</i> . Middel van de Haas tegen —	6
<i>Ingez.</i>	9	„ Lezing over — . . . . . <i>Ber.</i>	3	<i>Sloans liminent</i> . . . . . <i>H. W.</i>	9
<i>Cabaret-artist Van</i> — tot professor <i>Ber.</i>	11	„ Nadeelen der —	5	<i>Sociaal Medisch Maandschrift</i> . . . . . <i>Boekbesch.</i>	3
<i>Centraal-Laboratorium</i> v. d. Volksgezondheid-		<i>Laboratorium</i> v. d. Volksgezondheid. Onder-		<i>Specialite's</i>	3
Onderzoek van kwakzalversmiddelen in		zoekingen in 1920 —	11	<i>Specialite's</i> in Duitsch-Oostenrijk. . . . . <i>Ber.</i>	4
1920	11	<i>Laxeermiddelen</i> . Misbruik van —	4	<i>Spiraea's</i> wonderzalf	5
<i>Damman Dr.</i>	1	<i>Lax-u-chocolates</i>	10	<i>Sprutol</i> . . . . . <i>H. W.</i>	7, <i>Ingez.</i> 8
<i>Deskundige</i> . Een z.g. — . . . . . <i>R.</i>	11	<i>Leugens</i> van Akker	1	<i>Staatscommissie</i> van 17 Juli 1917 en een kruid-	
<i>Druppels</i> van de Haas	6	<i>Loodhoudende Haarwaters</i> . . . . . <i>Ingez.</i>	3	kundige	11, 12
<i>Duivelbannerij</i> . . . . . <i>R.</i>	4, 5	<i>Ludwina's</i> wonderzalf	5	<i>Staatstoezicht</i> op de Volksgezondheid. Uit jaar-	
<i>Duo-formula</i> . . . . . <i>Ber.</i>	10	<i>Lysine</i> 3, 4 10, 11. . . . . <i>Ingez.</i>	4, <i>Corr.</i> 12	verslag 1919	10
<i>Duo-formula</i> . Gevaarlijkheid van — <i>Ber.</i>	13	<i>Maagkanker?</i> door urinekijker vastgesteld.		<i>Suikerziekte</i> . Benedictine tegen —	9
<i>Eilers</i> alweer procesverbaal	9	<i>Ingez.</i>	1, 2	<i>Suikerziekte</i> . Instituut van Ludwig Bauer.	4
„ te Amsterdam . . . . . <i>R.</i>	4	<i>Maatregelen</i> tegen den verkoop van kwakzal-		<i>Tandheelkunde</i> . Onbevoegde uitoefening . . . . . <i>R.</i>	9
„ te Zutphen.	5	versmiddelen . . . . . <i>Ber.</i>	6, 7	<i>Tentoonstelling</i> op Hygiënisch gebied	8, 10, 11
„ te Zutphen veroordeeld . . . . . <i>R.</i>	5	<i>Magnetiseeren</i> . Is — geneeskunde? <i>R.</i>	11	<i>Ter Hall</i> . Schriftelijke vragen	12
„ voor den Hoogen Raad . . . . . <i>R.</i>	6, 7, 12	<i>Magnetiseur</i> te Almelo. . . . . <i>R.</i> 4, 5. <i>Ber.</i> 5		<i>Tuberculose</i> . Jackson's middel tegen —	7, 8
„ voor de Rechtbank . . . . . <i>R.</i>	7	<i>Medewerking</i> van het Groene — en Witte		<i>Feuilleton</i>	8
<i>Gebismureerd Magnesium</i>	6	Kruis	3	<i>Tuberculozyne</i> van Yonkerman	7
<i>Geheim-</i> of kwakzalversmiddelen —	2	<i>Middelen</i> in 1921 onderzocht	12	<i>Urie-pillen</i> van Sanitas. Gevaarlijk bij het	
<i>Geneeskunst</i> . Onbevoegde uitoefening der —		<i>Mijnhardt's</i> Enfan-wormbonbons	10	gebruik . . . . . <i>Ingez.</i>	5
<i>R.</i> 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11. 12	12	„ Glorin-tabletten	10	<i>Urinekijker</i> en diagnose maagkanker	
„ Schriftelijke vragen. <i>Ber.</i>	12	„ Hoofdpijntabletten	10	<i>Ingez.</i>	1, 2
<i>Genezen</i>	11	„ Koortstabletten	10	<i>Van Vleck's</i> geneesmethode voor aambeien	
<i>Goede Hoop</i> , De . . . . . <i>Fer.</i>	12	„ Laxeertabletten	10	<i>Feuilleton</i> 3, <i>Corr.</i> 7	
<i>Granuline</i> van Grafhorst. 8, 10, 11		„ Purol	10	<i>Varia</i>	9
<i>Groene en Witte Kruis</i> . Medewerking van het —	3	„ Zenuwtabletten	10	<i>Vereeniging tegen de Kwakzalverij</i> :	
<i>Haarwaters</i> . Loodhoudende — . . . . . <i>Ingez.</i>	3	<i>Naamlijst</i> van leden der Vereeniging	2	<i>Alg. Vergadering</i> . Agenda voor de —	11
<i>Haas De te 's-Gravenhage</i> — Druppels van —	6	<i>Nadeelen</i> der kwakzalverij	5	<i>Alg. Vergadering</i> . Verslag van de —	12
<i>Haas De te 's-Gravenhage</i> — Gevaarlijk mid-		<i>Odo-Ro-No</i>	12	Bij het 40-jarig bestaan	1
del van — . . . . . <i>Ingez.</i>	5	<i>Onbevoegde</i> uitoefening der geneeskunst.		Jaarverslag over 1920	8
<i>Haas De te 's-Gravenhage</i> — Kruiden van —	9	<i>R.</i> 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12		Mededeelingen van het Bestuur, 1, 2	
<i>Helimos</i>	12	<i>Onbevoegde</i> uitoefening der tandheelkunst. <i>R.</i> 9		3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12.	
<i>Humagsolan</i> . . . . . <i>Corr.</i>	7	<i>Oostenrijk</i> . Wonderdokter in —	9	Naamlijst der leden	2
<i>Instituut</i> voor Pharmaco-therapeutisch onder-		<i>Pers De</i> — en de kwakzalverij	9	Rekening en Verantwoording over	
zoek. 3, 9, 10		<i>Pharmacotherapieutisch</i> onderzoek. Rijks-Insti-		1920	8
<i>Instituut</i> voor suikerzieken van Ludwig		tuut voor — 3, 9, 10		Tentoonstelling op Hygiënisch ge-	
Bauer	4	<i>Piules orientales</i> . . . . . <i>Corr.</i>	3	bied 8, 10, 11	
<i>Jackson's</i> plantaardig geneesmiddel tegen tuber-		<i>Razd</i> . Een goede — . . . . . <i>Ber.</i>	6	<i>Venus-wrattentinctuur</i> . . . . . <i>Ingez.</i>	8
culose 7, 8. . . . . <i>Feuilleton</i>	8	<i>Rechtzaken</i> :		<i>Vergiftige Zalf</i> 7 . . . . . <i>Ber.</i>	7
<i>Kiespijnpoeders</i> van Visser . . . . . <i>Ingez.</i>	4	Bleeker-kwakzalver	9	<i>Visser's</i> kiespijnpoeders . . . . . <i>Ingez.</i>	4
<i>Klugen</i>	12	Duivelbannerij 4, 5		<i>Vrije uitoefening</i> der geneeskunst. <i>Ingez.</i> 1, 2, 8	
<i>Kruiden</i> . van de Haas —	9	Een z.g. deskundige	11	<i>Vrije uitoefening</i> der geneeskunst in Rusland	
„ van v. Zalm	12	Eilers 4, 5, 6, 7, 8, 9	12	verboden. . . . . <i>Ber.</i>	4
<i>Kruidkundige</i> . Een — en de Staatscommissie		Enkhuizer wonderdokter	3	<i>Wefers Bettink</i> , Prof. Overleden . . . . . <i>Ber.</i>	12
van 17 Juli 1917.	11, 12	Is magnetiseeren geneeskunde?	11	<i>Wonderdoeners</i> in Duitschland . . . . . <i>Ber.</i>	4
<i>Kuijt's</i> Reumatiek smeersel	2, 3	Magnetiseur te Almelo. 4, 5		<i>Wonderdokter Ast</i> 10 . . . . . <i>Ber.</i>	9
<i>Kwakzalver</i> . Een gevaarlijke — . . . . . <i>Ingez.</i>	8	Uitoefening der tandheelkunde	9	„ in Oostenrijk	9
<i>Kwakzalver</i> . Een nagemaakte —	4	<i>Rheumatiek-smeersel</i> van schipper Kuijt.	2, 3	„ te Enkhuizen . . . . . <i>R.</i>	3
<i>Kwakzalver</i> te Rotterdam	10	<i>Richter's</i> Anker-Specialiteiten.	5, 6, 7	„ te Wijk . . . . . <i>Ber.</i>	9
		<i>Rotterdam</i> . Kwakzalver te —	10	<i>Wortelboers</i> kruiden . . . . . <i>H. W.</i>	9
		<i>Royal Windsor</i> . . . . . <i>Ingez.</i>	3	<i>Wrattentinctuur-Venus</i> . . . . . <i>Ingez.</i>	8
		<i>Rutgers v. d. Loeff</i> . Dr. overleden <i>Ber.</i>	11	<i>Yonkerman's</i> tuberculozyne	7
		<i>Rijks-Instituut</i> voor Pharmaco-therapeutisch		<i>Zalf</i> . Vergiftige — . . . . . <i>Ber.</i>	7, 8
		onderzoek — 3, 9, 10		<i>Zalm van 's</i> kruiden	12